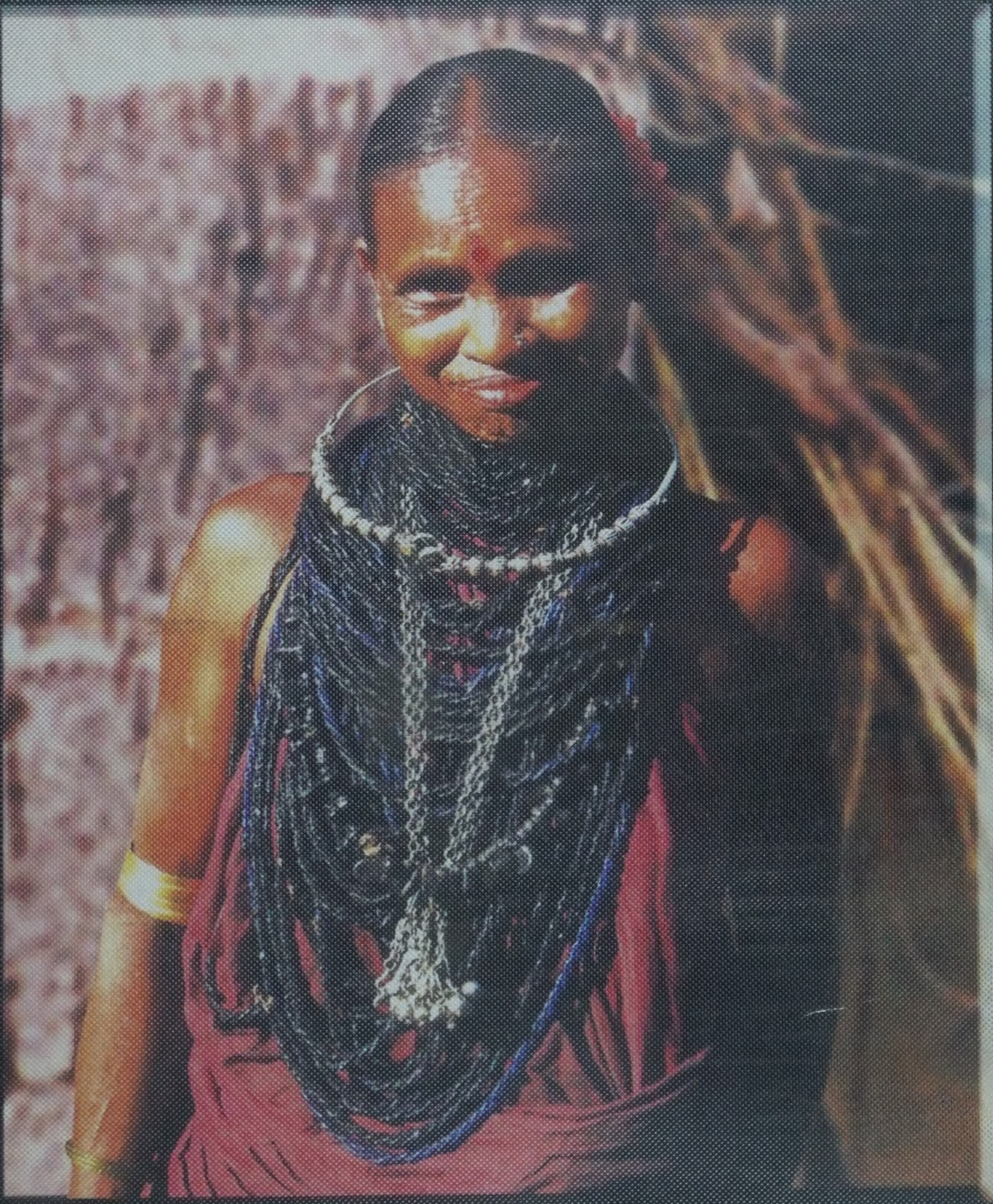
ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆ

(ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ)

ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ

ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ -೫೮೩೨೭೬
೨೦೦೮

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆ

(ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ)

ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು: Prof. HCB

ಸಂಶೋಧಕರು: ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ

ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩ ೨೭೬

ಪರಿವಿಡಿ

ಅನುಬಂಧಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ, ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

* ಅಧ್ಯಯನದ ತಾತ್ವಿಕತೆ
* ಅಧ್ಯಯನದ ಹಂಬಲಗಳು
* ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
* ಅಧ್ಯಯನದ ವೈಧಾನಿಕತೆ
* ಪ್ರಬಂಧದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಇದುವರೆಗೂ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ತಾತ್ವಿಕತೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ, ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಅಧ್ಯಯನದ ತಾತ್ವಿಕತೆ

ಇದು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯ ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನ್ನಿಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶ. ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಅರಣ್ಯ, ತುಂಬಿ ಹರಿವ ನದಿಗಳು, ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕುವ ಜಲಪಾತಗಳು, ಮೋಹಕ ಕಣಿವೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಪಾರ ಸಮುದಾಯ ವೈವಿಧ್ಯವಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ. ಸಿದ್ದಿಯರು, ಗೌಳಿಗರು, ಕುಣುಬಿಯರು, ಮುಕ್ರಿಯರು, ಹಳ್ಳೇರು, ಹರಿಕಾಂತರು, ಕರೆಒಕ್ಕಲು, ಗಾಮೊಕ್ಕಲು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲು, ಅಗೇರ, ಮೇದ, ಡುಂಗ್ರಿ ಗರಾಸಿಯಾ, ಗೊಂಡರು, ಹಸಲರು, ಮುಂತಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮುದಾಯಗಳು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇದ, ಡುಂಗ್ರಿಗರಾಸಿಯಾ, ಸಿದ್ದಿ, ಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಹಸಲರು ಮಾತ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಘೋಷಿತ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಯಾವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೇನೇ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವಷ್ಟು ದಟ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾನದಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದರೂ ಸಹ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡಬಹುದು. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಥವಾ ಟ್ರೈಬ್ ಎಂದು

ಪರಿಗಣಿಸಲು ಇರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಮಾನದಂಡಗಳೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಗೌಳಿ, ಕುಣುಬಿ, ಕರೆ ಒಕ್ಕಲು, ಹಳ್ಳೇರು ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಇರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಆದಿಮ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲದೆ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯದ ಲೌಕಿಕದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಘೋಷಿತ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕಿಟ್ಟು, ಆದಿವಾಸಿ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರೆಂದರೆ ಯಾರು? ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ’ ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥೈಸಲು ಕೆಲವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆದಿಮ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಪ್ರಮುಖರು. ಯಾವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಸರತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೇನೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯ ವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಾದಷ್ಟು ದಟ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಸಮುದಾಯ ಹೊಂದಿದೆ. ‘ಗೇಟಿ’ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಕೊರಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ರಂಗಿನ ಮಣಿಗಳ ಸರಗಳನ್ನು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಾಚುವ ಬಣ್ಣಗಳ ಹೂಗಳನ್ನು ಮುಡಿದ ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣ ಇವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರು ಎಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸ ಬಹುದು. ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡದೆ “ಗೇಟಿ” (ಕಟ್ಟುವುದು ಎಂದರೆ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಲಬಳಿ ಬಂಧಿಸುವುದು) ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು, ಹಸಿರು, ಬಿಳಿ, ಹಳದಿ, ನೀಲಿ ಸರಗಳನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಗೋಚರಿಸುವುದು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ. ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದ ಭಾಗದ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕಾರವಾರದಿಂದ ಭಟ್ಕಳದವರೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕರಾವಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ನಿಂತಿರುವ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ರಮಣೀಯ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ, ನದಿಗಳ ದಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಡಲು ಸೇರುವ ನದಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೋಹಕ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೌಖಿಕ ಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಲು

ಮತ್ತು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಕಣಿವೆಗಳ ಅಗಾಧತೆ ಮತ್ತು ಲಾಲಿತ್ಯಗಳು ಢಾಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೊಂಕಣ ನಾಡಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡ ಮಂದಿಯ ಮೆದು ಸ್ವಭಾವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೈದಾಳಿವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಉಡುಗೆ-ತೊಡಗೆ, ಆಭರಣ, ಧರಿಸುವಿಕೆ ಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕುರುಹುಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಇತರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರವಾರ, ಅಂಕೋಲ, ಕುಮಟಾ ಮತ್ತು ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮುಟಾದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇವರು ತಾವು ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಏಳು ಮುಖ್ಯ ಸೀಮೆಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

೧. ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆ

೨. ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆ

೩. ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆ

೪. ನುಸಿಕೋಟೆ ಸೀಮೆ

೫. ಹರಿಟ್ಟೆ ಸೀಮೆ

೬. ಕುಂಬಾರಗದ್ದೆ ಸೀಮೆ

೭. ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆ

ಈ ಏಳು ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಈ ಏಳು ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಸಹ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಏಳು ಸೀಮೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಿನ್ನತೆಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಈ ಏಳು ಸೀಮೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಒಂದೇ ಮರದ ಹಲವು ಟಿಸಿಲುಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಕಣಿವೆ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿಯ ಅಗಮ್ಯ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಸಹ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ ಆಭರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು 'ಪ್ರತ್ಯೇಕಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ'

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ನೋಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಹ್ಯ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಶ್ರೇಣೀಕರಣವಾಗಲಿ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲಿನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಇವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗಿಂತ' ಭಿನ್ನವಾಗೇನು ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ರಮ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ರಮ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಆಂತರಿಕ ಏರಿಳಿತಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಿವಾಸಿಗಳು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಗಿಂತ ಭಿನ್ನರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ' ಸಮಾಜ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂಜಲ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಜವಲ್ಲ. 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ' ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬಹುದೂರವಿಲ್ಲ. ಆದಿವಾಸಿಗಳು ದಟ್ಟಡವಿಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಇಂಡಿಯಾದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು 'ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಅದರ ಜೊತೆ ಸಮ್ಮಿಲನ ಗೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಮತ್ತು 'ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು' ಎಂಬ ವರ್ಗೀ ಕರಣವೇ ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡಿದವರು ವಸಾಹತು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ವಸಾಹತು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಿಗೆ ಜಾತಿ ಸಮಾಜ (ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ) ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜಗಳೆರಡೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಆದರೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಡಿನ ಸಮಾಜಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಾಡಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬಯಲಿನ ಸಮಾಜ ಗಳಿಗೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸಂಪರ್ಕಗಳಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜವು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಸಮಾಜದ ಬಹುತೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಜಾತಿಯ ಏಣಿ-ಶ್ರೇಣಿ ಇರಬಹುದು, ಜಾತಿಯ ಒಳಗೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಆಂತರಿಕ ಶ್ರೇಣೀಕರಣವಿರಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧೀ ಅಸಮಾನತೆಗಳಿರಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣ ಬಡುಕಟ್ಟು ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಗಲ್ಭವಾಗಿವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೂ ಸಹ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪಾರಂಪರಿಕ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡವಳು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಪುರುಷರಷ್ಟೆ

ದೈಹಿಕ ಬಲ ವ್ಯಯಿಸಿ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವಳು ಮಹಿಳೆ. ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್ ಹೇಳುವಂತೆ "ತ್ರಿರೂಪಿ ದುಡಿಮೆ"ಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯು ಜ್ವಲಂತ ಉದಾಹರಣೆ ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸಮುದಾಯದ ಮತ್ತು ವಂಶದ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವ ಹೆಣ್ಣಾಗಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಪುರುಷನಂತೆ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೆ ದಿನನಿತ್ಯ ಬಿಡಿಗಾಸಿನ ಕೂಲಿಗೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬೆವರಾಗುವ ತ್ರಿರೂಪಿ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಂಡಿಯಾದ ಶ್ರಮಿಕ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಗಂಡಸಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತಾವು ದುಡಿದ ಫಲಿತದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಒಡೆತನವಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಮಹಿಳೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲಾರಳು. ಇದನ್ನು ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್ 'ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರ ಶೇಖರ; ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್:೧೯೯೯:೫೪). ಮಹಿಳೆಗೆ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯ ಮೇಲೆ ಒಡೆತನವಾಗಲಿ, ದುಡಿತದ ಫಲಿತದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿತ್ಯ ಸರಿಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ದುಡಿಯುವ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗದ ಗಂಡನನ್ನು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಯಾವತ್ತು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದಾದ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಪಾಲನೆ, ಅಡುಗೆ ಕೆಲಸ, ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸಣ್ಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಾದರೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವ ಲಘು ಕೃಷಿ(ತರಕಾರಿಬೆಳೆ)ಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಮೈಲಿಗಟ್ಟಲೆ ದೂರ ನಡೆದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ತರುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ದಿನನಿತ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲೇಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಉಸಿರಾಟದಷ್ಟೇ ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂಬಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊತ್ತು ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗದ್ದೆಯ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪುರುಷರ ಜೊತೆ ಪೈಪೋಟಿಗಿಳಿದಂತಹ ದುಡಿಮೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ನಿತ್ಯದ ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ತನಗೆ ಲಭಿಸುವ ಕೂಲಿಯಿಂದ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ದುಡಿಮೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವೇ ಹೆಣ್ಣು. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಒಡೆತನವನ್ನಾಗಲಿ ಹೊಂದಲಾಗಿಲ್ಲ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬದ ಸಹಜ 'ಒಡತಿಯಂತೆ' ಕಾಣುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಸಾಮಾಜಿಕಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ವಂಚಿತಳೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿ ಅಸಮಾನತೆಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಸಮಾಜ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ದುರ್ಬಲ ಪಂಗಡಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತು ಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ವಾದವು ಜನಪ್ರಿಯ ವಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಇದು ಸರಿಕೂಡ ಹೌದು. ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನಂತೆ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಂಶಿಕ ಸತ್ಯ ಮಾತ್ರ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನಷ್ಟೆ ಅಥವಾ ಅವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಬಲವನ್ನು ವಿನಿಯೊಗಿಸಿ ದುಡಿದ ಫಲಿತದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಹಕ್ಕು ಇಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಅಸೀಮ ತನ್ಮಯತೆ ಮತ್ತು ಸಹನೆಗಳಿಂದ ತೊಡಗಿ ಕೊಂಡರೂ ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಪರಾಧಿನಳಾಗಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಮಾನತೆಯು ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಾವಲಂಬಿತನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂಡಿಯಾದ ಶೋಷಣೆಯ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಆಯಾಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಸಂಬಂಧೀ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಇಂಡಿಯಾದ ಬಹುಮುಖೀ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣ ಗೊಂಡು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ. ಈ ದೇಶದ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ದುಡಿವ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿವೆ. ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ ಜೀವವಿಲ್ಲದ, ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಉಪಕರಣಗಳಂತೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಡಿಯಾದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಮಾಜದ ಮೂಲಭೂತ ನಿಯಮಗಳೇ ಕಾರಣ. ಮಹಿಳೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇಶದ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ.

ಇಂದು ಮಹಿಳೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಬಲೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಚಿಂತನೆಯಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಹಿಳೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುಹತ್ಯ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಸಾವುಗಳು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ೧೯೫೧ ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ಕೊಲ್ಲುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣದ ಮಾತುಗಳು ಕೇವಲ ಕ್ಲೀಷೆಯ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಜೀವಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಿನ ಕುರಿತು ಇಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಪರಿಮಾಣ ಆಘಾತಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೂ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪಿಡುಗು ಇವರನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ೩೦-೩೫ ವರ್ಷವಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗದೇ ವರದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ದುಡ್ಡು ಹೊಂದಿಸಲು ನಿತ್ಯ ಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಅಸಮಾನತೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಳು ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರು ಸಹ, ಇಂಡಿಯಾದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಸಂಬಂಧೀ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಈ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಮಹಿಳೆ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯ ಮಹಿಳೆಯರಂತೆಯೇ ಶೋಷಿತಳಾಗಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

೧. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಬೇರೆ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಗಿಂತ ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರಳು. ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಡಿಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೨. ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿವಾಗಿ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆಯು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಪರವಾದ ಆಶಯಗಳು ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಂತಸ್ಥ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಈ ಆಶಯಗಳು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದ್ದರು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆಯು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಬಹುಪಾಲು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಈ ಸಂಬಂಧದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಎರಡು ಬಹು ಚರ್ಚಿತ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸರಳವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಮತ್ತು ಜಟಿಲವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಕ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತರ ನಡುವೆ ನಿತ್ಯ ಮುಖಾಮುಖಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಜೀತಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಜಮೀನ್ದಾರ, ಕೂಲಿ ಕೊಡುವ ಧಣಿ ಮತ್ತು ಬೆದರಿಸುತ್ತಲೇ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹಪಹಪಿಸುವ ಸೆರೇಗಾರರಿಬಹುದು. ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನನಿತ್ಯ ಈ ಜಟಿಲ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಡಿದು ಬರುವ ಮತ್ತು ದಿನದ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಚಟಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲು ಹಾತೊರೆಯುವ ಗಂಡ ಈ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನನಿತ್ಯ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸಿದುಕೊಂಡೇ ತನ್ನೊಡನೆ ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಗಳಲ್ಲೂ ದುಡಿವ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆತಂಕಮಯ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿತ್ಯ ವರ್ತಮಾನ ವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡ, ಜೀತಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಒಡೆಯ, ಕೂಲಿ ಕೊಡುವ ಧಣಿ ಮತ್ತು ರಣಹದ್ದಿನಂತೆ ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸೆರೇಗಾರ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನ ಶೋಷಕರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆಗೆ ಶೋಷಣೆಗೊಳಪಡುವುದು ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಶೋಷಣೆ ಅವಳಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡೆ ಇರುವ ಶಾಶ್ವತ ಉರುಳು. ಬದುಕು ಆಯಾ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಉರುಳ ಮತ್ತು ಅವಳ ಕಾಲಡಿಯ ಪ್ರಪಾತಗಳೆರಡೂ ಅವಳ ಉಸಿರನ್ನು ನುಂಗಿ ಹಾಕಲು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಾದಿರುತ್ತವೆ.

ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಅವಳ ದುಡಿಮೆ ಆತಂಕ, ಸಂದಿಗ್ಧತೆ, ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಮತ್ತು ಮುತ್ತಿ ಕಾಡುವ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವ ವರೆಗೂ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೇ ಶುರುವಾಗುವ ಮನೆಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ, ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ ನಿತ್ಯದ ಮನೆಕೆಲಸಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆ 'ಇದು ನನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' ಎಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಸಂಭ್ರಮ ದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳು, ದಿನನಿತ್ಯ ದುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳು

ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ, ದಿನನಿತ್ಯ ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ತೊಂದರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವುಡುಗಚ್ಚಿ ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳು, ದಿನನಿತ್ಯ ತನ್ನ ಧಣಿ, ಸೆರೇಗಾರ ಮತ್ತು ಗಂಡ ಕೊಡುವ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳು, ಬಡತನ, ಅಸಹಾಯಕತೆ ಕಷ್ಟ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯ ನುಂಗಿ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಸುಗಳ ರಂಗೋಲಿ ಬಿಡಿಸಲು.

ಹೀಗಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮೇಲ್‌ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಬಹುದಾದ ನಿರುಮ್ಮಳ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಬಹುಪಾಲು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಅನಿಶ್ಚಿತ ಭವಿಷ್ಯ ಈ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬಾಧಿಸದು. ಈ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ 'ಸುರಕ್ಷಿತಳು' (ಅದು ಮನೆಯೆಂಬ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ) ಈ ಅತಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅವಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ರಮ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆ ನಿತ್ಯ ದುಡಿದೂ ಪರಾವಲಂಬಿ. 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯಷ್ಟೇ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯೂ ಪರಾಧೀನಳು. ಇನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಸಹ ನಿಜವಲ್ಲ. ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಪತಿತ್ವ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಗಳು ಈಗಿಲ್ಲ. ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮದುವೆಗಳು ನಿಷಿದ್ಧ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದೆಯೋ, ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜಗಳೂ ಸಹ ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕೆಳಜಾತಿ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆಯು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಾದರೂ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಾದಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ (ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ; ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ: ೧೯೯೬ ಮತ್ತು ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ೨೦೦೧, ಎಸ್.ಆರ್. ನಾಯಕ,೧೯೯೩) ಈ ವಾದಗಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸತ್ಯ ವಾದರೂ ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮಹಿಳೆಗಿರುವ

ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಹತ್ವವು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದುದರ ಕುರಿತು ಪುರಾವೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆರಾಧನಾ ನೆಲೆಯ ಸಂಕೇತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಮುಗ್ಧ ನಂಬಿಕೆ ಮಾತ್ರ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪುರಾಣ, ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರ ವಲಯದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಲಿ, ರಾಜಕೀಯಾಧಿಕಾರವಾಗಲಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ದಕ್ಕದೆ ಹೋಗಿರುವುದು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮೌಖಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ವದ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಂಬಲಗಳು

ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನವೆಂದರೆ, ಅದೊಂದು ಕೇವಲ ಶುದ್ಧ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಶೋಷಿತರನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ (Space) ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಶೋಷಿತರನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆಯುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಿತ್ಯವರ್ತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯಾರ್ಥಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ನಡುವೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜದ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವಿನ ಜ್ವಲಂತ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನವು ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಲ್ಲ. ಅದು ಆಕ್ಟಿವಿಸಂ ಕೂಡಾ ಹೌದು. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಮಿಶಿನರಿಯಾಗಿ ಬಂದ ವೆರಿಯರ್ ಎಲ್ವಿನ್ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆಂಬಂತೆ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ, ಅವರ ಬದುಕಿನ ಧಾರುಣತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ 'ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ' ಶುದ್ಧ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ನಿರಸನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಎಲ್ವಿನ್ ಗೊಂಡರ ಬದುಕನ್ನು ಹಸನುಗೊಳಿಸಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಗೊಂಡ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಹೋದ ಎಲ್ವಿನ್ ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ಸಬಲೀಕರಿಸಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಈ ದೇಶದ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ನೆಹರು ಸರ್ಕಾರದ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ. ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಲು ಮಿಶನರಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಎಲ್ವಿನ್ ಹೀಗೆ ಶೋಷಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಸಬಲೀಕರಿಸುವ ಆಕ್ಟಿವಿಷ್ಟ್ ಆಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಶೋಷಿತರ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಶೋಷಿತರು ಪಡುವ ಕಷ್ಟ, ಹಿಂಸೆ, ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣೀರುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಆಶಯಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಧ್ಯಯನಕಾರ ಸ್ವತಃ ಆಕ್ಟಿವಿಷ್ಟ್ ಆಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಆಶಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾದರೆ ಅದು ಸಹಜ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ನಾನು ಸ್ವತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಭಾವುಕಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್‍ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಹಲವು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ತಂಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಅವರ ದುಡಿಮೆ, ಕಷ್ಟ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆ, ದಿನದ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುವ ಅವರ ದುಡಿಮೆಯ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜೊತೆಗಿನ ನನ್ನ ಒಡನಾಟದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಬದುಕಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೨. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ದೈವರಾಧನೆ, ಆಚರಣೆ, ಕಲೆ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಪ್ರದರ್ಶನಾತ್ಮಕ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯಿನಿಸುವುದು.

೩. ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧಿಕಾರ, ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೇಲಿನ ಒಡೆತನದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನದ ದುಡಿಮೆಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.

೪. ಸರ್ಕಾರದ ಬೃಹತ್ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ' ಯೋಜನೆಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡಿರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ. ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಸಿರಸಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ

ಅಂಕೋಲಾ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ, ಕಾರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧.	ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ	೬೧ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ	೦೬
೨.	ಕಾರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ	೪೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ	೦೪
೩.	ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ	೬೭ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ	೦೬
೪.	ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ	೩೨ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ	೦೪
		೨೦೦	೨೦

ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು ೨೦೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಿಂದ ೨೦ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾದರಿ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ೪ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯಿಸಲು ೪ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ೨೦೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ೨೦ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೊಪ್ಪಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

೧. ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ೬೧ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ೬ ಕೊಪ್ಪಗಳು

೨ ಗ್ರಾಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪ

೧ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪ

೨ ಅರಣ್ಯ(ರೀಮೊಟ್)ದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಪ್ಪ

೧ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಕೊಪ್ಪ

೨. ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ೬೭ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ೬ ಕೊಪ್ಪಗಳು

೨ ಗ್ರಾಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪ

೨ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪ

೧ ಅರಣ್ಯ(ರೀಮೊಟ್)ದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಪ್ಪ

೧ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಕೊಪ್ಪ

೩. ಕಾರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ೪೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ೪ ಕೊಪ್ಪಗಳು

೧ ಗ್ರಾಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪ

೧ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪ

೧ ಅರಣ್ಯ(ರೀಮೊಟ್)ದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಪ್ಪ

೧ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಕೊಪ್ಪ

೪. ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ೩೨ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ೪ ಕೊಪ್ಪಗಳು

೧ ಗ್ರಾಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪ

೧ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪ

೧ ಅರಣ್ಯ(ರೀಮೋಟ್)ದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಪ್ಪ

೧ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಕೊಪ್ಪ

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ೪ ತಾಲ್ಲೂಕಗಳನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ೭ ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ೭ ಸೀಮೆಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

೧. ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆ ೨. ಅಂಕೋಲಾ

೩. ಗೋಕರ್ಣ ೪. ಹರಟ್ಟೆ

೫. ಕುಂಬಾರಗದ್ದೆ ೬. ಕಡವಾಡ

೭. ನುಶೀಕೋಟೆ

ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆಯಲು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆಂದು (Case Study) ಕೆಲ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ಸಹ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

* ನಗೆ	* ಅಶೋಕೆ	* ಬೇಳೂರು	* ಕೋಟೆ
* ಗೋಕರ್ಣ	* ಚಂದಾವರ	* ಬಿಣಗಾ	* ವಡಗೇರಿ
* ಗಂಗಾವಳಿ	* ಬೆಳಂಬಾರ	* ತಳಗೇರಿ	* ಬೆಳಸೆ
* ಶಿರಕುಳಿ	* ಕೊಡ್ಲೆ	* ಹಳದಿಪುರ	* ಬಡಿಗೇರಿ

ಅಧ್ಯಯನದ ವೈಧಾನಿಕತೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜನಸಮುದಾಯಗಳಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ದಿ, ಕುಣಬಿ, ಗಾಮೊಕ್ಕಲು, ಮುಕ್ರಿ, ಅಗೇರ, ಕರೆಒಕ್ಕಲು, ಕೋಮಾರಪಂತ, ಹಸಲ, ಗೌಳಿ ಮುಂತಾದ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ವೈವಿಧ್ಯದ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಪರೂಪದ ಉಡುಗೆ ತೊಡಿಗೆ, ಅನನ್ಯ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಭಿನ್ನರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಸದರಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದವಳು. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧. ಲಭ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಆಕರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

೨. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಧಾನ

೩. ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮಾದರಿ

೪. ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಶನ ವಿಧಾನ

೫. ಅವಲೋಕನ ವಿಧಾನ

೬. ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ

೭. ನಮೂನೆ ವಿಧಾನ

೧. ಲಭ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಆಕರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುರಿತು ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗುವುದು. ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಆಕರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು.

೨. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಧಾನ

ಲಭ್ಯ ಮಾಖಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಖಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಆಕರಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಗತಿತಾರ್ಕಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮಾಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಚರಣೆ, ಆರಾಧನಾ ಪರಂಪರೆ, ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ತಾಮ್ರಪಟಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮತ್ತು ಲಿಖಿತ ಆಕರಗಳನ್ನು ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೩. ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮಾದರಿ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮಹಿಳೆಯರ ವರ್ತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಶ್ಚಿತ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸದರಿ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ House hold data ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಆಯ್ದ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮಾದರಿ (Sample) ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರ್ವೇ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೪. ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಶನ

ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆಯ್ದ ಕೋಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕೆಲವು ಗುಂಪಾಗಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಿ ಅವರಿಂದ

ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮತ್ತು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಂತಾಗಿದೆ.

೫. ಅವಲೋಕನ ವಿಧಾನ

ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ದಿನ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಮೂಲ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಅವಲೋಕನ ವಿಧಾನವು, ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ಕೊಡುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮಾದರಿ (Sample) ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ (ಕೊಪ್ಪ ಗಳಲ್ಲಿ) ಕೆಲವು ದಿನ ಇರುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಜೀವನ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

೬. ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ (Case Study Method)

ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆಯ್ದ ಕೋಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆನೀ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನೂರು ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಗೃಹಿಣಿಯರನ್ನು, ದಿನಗೂಲಿಗಳನ್ನು, ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳನ್ನು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು, ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳಾಂತರ ಗೊಂಡ ಕಾಲೋನಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು, ವಲಸೆ ಹೋಗಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು, ಚಳುವಳಿ ಗಾರರನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿಶ್ಚಿತ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. (ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಅನುಬಂಧ ದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ) ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮತ್ತು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಂತಾಗಿದೆ.

೭. ನಮೂನೆ ವಿಧಾನ (Sampling Method)

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಸಿರಸಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕೋಲಾ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ, ಕಾರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ೨೦೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಿವೆ. ಈ ೨೦೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಿಂದ ೨೦ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾದರಿ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ೪ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ

ನೆಲೆಸಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯಿನಿಸಲು ೪ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ೨೦೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ೨೦ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧.	ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ	೬೧	ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ	೦೬ ಕೊಪ್ಪಗಳು
೨.	ಕಾರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ	೪೦	ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ	೦೪ ಕೊಪ್ಪಗಳು
೩.	ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ	೬೭	ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ	೦೬ ಕೊಪ್ಪಗಳು
೪.	ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ	೩೨	ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ	೦೪ ಕೊಪ್ಪಗಳು
		೨೦೦		೨೦ ಕೊಪ್ಪಗಳು

ಪ್ರಬಂಧದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು

ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಒಟ್ಟು ಐದು ಅಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸಮಾರೋಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಈ ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಸ್ತುವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯವು ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದಿರುವ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಲು ಅನುಸರಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕುರಿತು ಈವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ವಾಸಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣ, ಕಾವ್ಯ, ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾರು? ಈ ಸಮಾಜದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾವುವು? ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ಮೂರು, ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಮಹತ್ವದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲ್ಪನೆ, ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ 'House hold Survey' ಮತ್ತು 'Case Study'ಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ವಾಸ್ತವದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಧಿಕಾರ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಸ್ತ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ'ಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ವಿವಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು 'House hold survey' ಮತ್ತು 'Case Study'ಗಳ ಮೂಲಕ ಪಡೆದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ವರ್ತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯು ಸಹ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪಗಳ House hold survey ಮತ್ತು Case study ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಆ ವೃತ್ತಿಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ವರ್ತಮಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ದುಡಿಮೆಯ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲಿತದ ಮೇಲಿನ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಅವಳ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧೀನತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಸರ್ಕಾರದ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಂತೆ ರೂಪಾಂತರ ಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಹತ್ತು ಹಲವು ಬೃಹತ್ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ'ಗಳನ್ನು

ಜಾರಿ ಮಾಡಿದೆ. ಹಲವಾರು ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಕೊಂಕಣ್‌ರೈಲ್ವೇ, ಸೀಬರ್ಡ್ ನೌಕಾನೆಲೆ, ಕೈಗಾ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮತ್ತು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ದುಡಿವ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿವೆ. ಈ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಒಕ್ಕಲೆದ್ದು ಹೋಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ವಾಸದ ನೆಲೆ, ಅಲ್ಪ ಕೃಷಿ ಜಮೀನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿರುವ ಹಲವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೊಂಕಣ್‌ರೈಲ್ವೆ, ಕೈಗಾ ಅಣುಸ್ಥಾವರ, ಸೀಬಡ್ ನೌಕಾನೆಲೆಯಿಂದಾಗಿ ಒಕ್ಕಲೆದ್ದಿರುವ ಕರಾವಳಿಯ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪ್ರಮುಖರು. ಈ ಸ್ಥಳಾಂತರವು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೇಲೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯಾರ್ಥಿಕ ಆಯಾಮಗಳು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯದ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾನೂನುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷಾತ್ಮಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಮಾರೋಪವು ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಸಮಾರೋಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಇದುವರೆಗೂ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ತಾತ್ವಿಕತೆ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಇಳಿಜಾರಿನ ಆಯಾಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ದುಡಿವ ವರ್ಗವಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತವು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಡಪಂಥೀಯ ಚಳುವಳಿಕಾರರು ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಅಲ್ಲಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಹಾಲಕ್ಕಿ, ನಾಡವ ಮತ್ತು ಕೋಮಾರಪಂತ ಮುಂತಾದ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರನ್ನು ಕರನಿರಾಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲೂ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ಗಿರಿಪಿಕಳೆಯಂತಹ ಸಮಾಜವಾದಿ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗೋದಾವರಿ ಪರುಳೇಕರ್ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಭೂಸಂಬಂಧಿ ಹೋರಾಟಗಳಿಗೆ ಧುಮುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಹಲವು ರೈತರ ಜೊತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತದ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಂಬೇ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಈ ಸಮುದಾಯ ವನ್ನು ಎಂಥೋವನ್ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

೧. ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

೨. ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

೩. ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ Ethnographic Survey of Indiaದ ಭಾಗವಾಗಿ ಎಂಥೋವನ್ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕುರಿತು ಕೇವಲ ಮೇಲ್‌ಸ್ತರದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಈ ಸರ್ವೇ ವಸಾಹತು ರಾಜಕಾರಣದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರಿ ಸುಮಾರು ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು 'Aboriginals of North Canara District'ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವು ವಸಾಹತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಜೀವನಕ್ರಮ, ಭೂಹಿಡುವಳಿ, ಆಚರಣೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ತಾತ್ವಿಕತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಪುಸ್ತಕ ವಸಹಾತು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೀರಿದೆ. ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಮ.ಗ. ಶೆಟ್ಟರ್ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ನಂತರ ನಡೆದದ್ದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆಯವರು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರ ಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್ ಮತ್ತು ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್‌ರವರು ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದದ್ದು ೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ಅವರು ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುರಿತು ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಹತ್ವದ ಅಧ್ಯಯನವೆಂದರೆ ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಪುಸ್ತಕ. ಈ ಪುಸ್ತಕ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಸ ಬಗೆಯ

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರುಮಂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು

೧. ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

೨. ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಮಾಜವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

೩. ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದನೆಗಳು

೪. ಯುರೋಪ್ ಮಾದರಿಯ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

೫. ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದ ಸಬಾಲ್ಟ್ರನ್ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

೧. ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಾಗಿ ಎಂಥೋವನ್, ಜೇಮ್ಸ್ ಎಂ ಕ್ಯಾಂಬೆಲ್, ವೆಂಕಟರಂಗೋ ಕಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು.

೨. ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಸಮಾಜವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಾಗಿ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ರಾ.ರಾ. ದಿವಾಕರ್, ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ್, ಡಾ. ಶ್ರೀಪಾದ ಶೆಟ್ಟಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

೩. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದನೆಯು ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದು, ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮ.ಗ. ಶೆಟ್ಟರ್, ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ, ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್, ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್‌ರವರು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್ ಮತ್ತು ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್ ಅವರದು ಸಿಂಹಪಾಲು.

೪. ಯುರೋಪ್ ಮಾದರಿಯ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರೆಂದರೆ ಎನ್.ಆರ್ ನಾಯಕ್, ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ್ ಮತ್ತು ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆಯವರು

೫. ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದ ಸಬಾಲ್ಟ್ರನ್ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದವರೆಂದರೆ ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು. ಇವರ ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೃತಿಯು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಸಬಾಲ್ಟ್ರನ್ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ತಾತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತೀಕ ಬದುಕನ್ನು, ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಅವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನ ದುದ್ದಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು, ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ

ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

- ಮ.ಗ. ಶೆಟ್ಟರು ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ 'ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹಾಡುಗಳು' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ಡಾ. ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವ ಜಾನಪದ ತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜಾನಪದ ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು", (೧೯೬೭) "ಗುಮ್ಮನ ಪದಗಳು" (೧೯೭೩) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಕಥನಕವನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಹಾಲಿನ ತೆನೆ"(೧೯೮೮) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭತ್ತ ಮೆರೆಯುವಾಗಿನ ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕರಾವಳಿಯ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು "ಜನಪದ ಮತ್ತು ಗಿರಿಜನರ ಕಥೆಗಳು ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು" (೧೯೯೦) ಎಂಬ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಗದ್ಯಕಥೆಗಳಿವೆ. "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು" (೧೯೮೮) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮದುವೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಡುವ ಹಾಡುಗಳಿವೆ.
- ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಆರ್.ಇ. ಎಂಥೋವನ್‌ರವರ "ದಿ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಕ್ಯಾಸ್ಟ್ ಆಫ್ ಬಾಂಬೆ" (೧೯೭೫) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ನೆಲೆಸಿರುವ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅವರ ೨೦ ಬಳಿಗಳ ಹೆಸರು ಅರ್ಥ, ಜೀವನಶೈಲಿ, ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯವಿದೆ. (ಪು. ೪೭-೪೮)
- ಬಾಂಬೆ ಗೆಝೇಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದ ಬಗೆ, ಅವರ ಬಳಿ ಕುಲಪಂಚಾಯ್ತಿ, ಕುಲದೈವ, ವಿವಾಹ, ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಅವರ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ, ಊಟೋಪಚಾರ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ದರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ ೧೯೮೪, (ಪು. ೨೦೨-೨೧೩).
- "ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಗೆಝೇಟಿಯರ್ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಸಮುದಾಯಗಳ ಕಿರು ಪರಿಚಯ ನೀಡುವಾಗ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ ೧೯೮೮, (ಪು. ೨೪೫-೪೬).
- ಗೆಝೇಟಿಯರ್ ಮುಂಬಯಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ "ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ್ದು ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು" ಸಹಿತ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಹಾಲ್ಪಕ್ಕೀ ವೊಕ್ಕಲಿಗರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾ 'ಹಾಲ್ಪಕ್ಕೀ ವೊಕ್ಕಲಿಗ' ಅಂಥ ಹೆಸರು ಬಂದ ಬಗೆ ಕುರಿತು

ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರ ೮ ಬಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಾಹ, ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ (೧೩೪-೧೩೮).

- ಗೊ.ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರ "ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು" ೧೯೭೭, ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕಲೆಯು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಒಲಿದ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು: ೧೯೭೭: ೧೭೯-೧೭೩).

- "ದಿನಕರ ದರ್ಶನ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೧೯೭೧, 'ದೀನಬಂಧು ದಿನಕರ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ನಾಯ್ಕರವರು ಶ್ರೀ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನಾಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಕಥೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕಷ್ಟ ಜೀವನ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಇವರಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಹೋರಾಟ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

  "ಕೂಳಿಲ್ಲದ ಬಡ ರೈತನ ಹೊಟ್ಟೆ
  ಬೆನ್ನಿಗೆ ತಾಗಿ ಆಗಿದೆ ತಟ್ಟೆ"

  ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಬರೀ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಈ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೋರಾಟದ ಆಯುಧ ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹ ಪರಿಚಯಿಸಿ ದ್ದಾರೆ.(ದಿನಕರ ಷಷ್ಠಬ್ಬಿ ಸತ್ಕಾರ ಸಮಿತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಅಂಕೋಲಾ: ೧೯೭೧: ಪು. ೧೪೩-೪೪)

- ಡಾ. ಶ್ರೀಪಾದ ಶೆಟ್ಟಿಯವರು "ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ ಬದುಕು-ಬರಹ" (೧೯೯೫), ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೇರಿದ ಸುಂಕದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದ ಹೋರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಬದುಕು ಎಷ್ಟು ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿ ಗರನ್ನು ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು, ಈ ಹಾಡು ಇಂದಿಗೂ ಹೇಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಸಂಪತ್ತಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ (ಪು. ೩೦೯-೩೨೨).

- ಡಾ. ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್ ಅವರು 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನಪದ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂಬ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯಿ ಸಿದ್ದಾರೆ (೧೯೭೪). 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪಾಯಸ' (೧೯೭೪) ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಹಾಡುಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

- ಡಾ. ಜಿ.ಎಲ್. ಹೆಗಡೆಯವರು ತಮ್ಮ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು' ಎಂಬ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರ ಸೀಮೆ, ಬಳಿ, ದೈವ, ನ್ಯಾಯಪಂಚಾಯ್ತಿ, ಕೊಪ್ಪಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು, ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ಅವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಾಡಿದ ಜಾನಪದ ತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ "ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು" ಎಂಬ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ (೧೯೭೫) ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿವರಗಳಿವೆ.
- "ಹೇಳ್ತೇವೋ ಗುಮ್ಟೆ ಪದ ನಾವಾ" (೧೯೮೩) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ. "ಕೂಸಾಯ್ತು ನಮ್ಮಾ ಕೊಮರಾಗೆ" (೧೯೮೩) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 'ಬಂದಾನೆ ಬಲಿಯಂದ್ರಯಾ' (೧೯೮೯) ತುಳಸಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪರಾಯ (೧೯೮೭) ಎನ್ನುವ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಡುಗಳ ವಿವರಗಳಿವೆ.
- "ಜಾನಪದ ಕವಳ ಪೇಳಿ" (೧೯೯೭), ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸಹಜ ಸುಂದರ ಬದುಕು ಅಂದಗೆಡದಂತೆ ಅವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹರಣವಾಗದಂತೆ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕ ಬದುಕನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. ೨೯-೩೭)
- "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಗಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ" (೧೯೯೩) ಎಂಬ ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾಲೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಪುಲವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸೀಮೆ, ಸೀಮೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಬರುವ ಕೊಪ್ಪಗಳ ಹೆಸರು, ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿ, ೪೬ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು ಇವರ ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ, ಭಾಷೆ, ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ಡಾ. ಸವಿತಾ ನಾಯಕ "ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಸಾದನ ಕಲೆ" (೨೦೦೦) ಎಂಬ ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರ ಅಲಂಕಾರ, ವೇಷಭೂಷಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ವೇಷಭೂಷಣ, ಆಭರಣ, ಅಲಂಕಾರ ಕುರಿತು (ಪು. ೧೯-೨೪) ಸಹ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

- ವಿಷ್ಣುನಾಯಕರವರ 'ಅರೆ ಖಾಸಗಿ' (೨೦೦೪) ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕುರಿತು 'ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು ಕರಿಯಾ' (ಪು.೨೧-೨೩), 'ಬಾಳೆಮರ' (ಪು.೮೮-೯೦) ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಇಂದು ಈ ಸಮುದಾಯ ಬದಲಾವಣೆಗೊಳಪಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಚಹರೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.
- ವಿಷ್ಣುನಾಯಕರ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥ "ಹದ್ದು ಪಾರಿನ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ" (೧೯೮೨) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅನ್ನದ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಸುಮಾರು ಮೂರುವರೆ ದಶಕಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.
- ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ ಅವರು "ದುಡಿಯುವ ಕೈಗಳ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆ" (೨೦೦೪: ಪು. ೧-೭) ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗೌಡ್ರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಈ ಸಮುದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.
- ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತರ "ಅಕ್ಷತ ನಾವು ನಮ್ಮವರು ರೀತಿ-ರಿವಾಜುಗಳು" (೧೯೯೯) ಎಂಬ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕರಾವಳಿ ತೀರದ ಸರಳ ಜೀವಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡರು' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಬದುಕು, ದುಡಿಮೆ, ಮದುವೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಜಾನಪದ ಹಾಡು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು.೪೧-೫೨)
- ಸಂ. ಟಿ.ಕೆ. ಮಹಮೂದ್ "ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ದರ್ಶನ" (೧೯೮೬) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವು ಇಡಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ 'ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಬಗ್ಗೆ (೨೫೬-೨೫೭) ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ಜನಾಂಗಗಳು ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿ ದ್ದಾರೆ.
- ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಪಿ. ನಾಯಕರವರ 'ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ದರ್ಶನ' (೧೯೯೭) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಕೊಪ್ಪಗಳ ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಗುಡ್ಡೆಹಳ್ಳಿ ಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ 'ಕರಿನಾಸ್' ಹಳೆಯ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕಾಳರಾತ್ರಿಯ ದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಜಾತ್ರೆ ನೆರವೇರಿಸುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಗುಡ್ಡಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಂಗ್ಲೆ. ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಈ ಬಂಗ್ಲೆ ಕಟ್ಟಲು ಈ ಅಧಿಕಾರಿ

ಜೊತೆ ಬಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬ ಬಂದು ಇಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದು, ಇಂದು ೨೪ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಾಗೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನರು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲೇ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ: ಪು.೧೩)

- ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಚಿಂತಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕಾಡಿನ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನಾಡಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವರು. ತಮ್ಮ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ "ಬುಡಕಟ್ಟು ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ"ಯಲ್ಲಿ (೨೦೦೦) ಬುಡಕಟ್ಟು ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯವನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹೇಗಿವೆ ಇವರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕರಣವು ಹೇಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು 'ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ೨೦೦೨ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ ಎಂಬ ಬಹುಚರ್ಚಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಮಗ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲದೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮುದಾಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಸ ದಿಕ್ಕಿನೆಡೆಗೆ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಮಗ್ರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಕೋಶ (೧೯೯೬) ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಗುಮಟೆ ಪಾಂಗ್, ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ, ತಾರ್ಲೆಕುಣಿತ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

"ಗಿರಿಜನ ನಾಡಿಗೆ ಪಯಣ" (೧೯೯೧) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆ ಫಲವಾಗಿ ಕಾಡಿನಿಂದ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದರು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತದ್ದು ಏನು ಇಲ್ಲ, ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದೆ ಹೆಚ್ಚು. 'ಅಘನಾಶಿನಿಯ ಅಲೆಗಳ ಒಡಲು' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ದೈವರಾಧನೆ (೨೦೦೦) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ದೈವಗಳು" ಕುರಿತು ಅವರ ಆರಾಧನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. ೨೦-೩೨)

➲ ರಂಗನಾಥದಿವಾಕರರ 'ಕರನಿರಾಕರಣೆಯ ವೀರಕಥೆ' (೨೦೦೧) ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೩೨ ಜನವರಿ ೪ ರಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸಮರವು ೧೯೩೩ನೇ ಮೇ ತಿಂಗಳ ೯ನೇ ದಿನಾಂಕದವರೆಗೆ ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆದ ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಹೊಲ ಹೋಗಲಿ, ಮನೆ ಹೋಗಲಿ, ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಹೊರಾಡಿದ ವೀರರ ಕಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಕರ ಹೇರಿದ್ದರ ವಿರುದ್ಧ ಅಂಕೋಲಾ ಶಿರಸಿ, ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ಹಿರೇಕೆರೂರಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆದು 'ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ' ಯವರು ಸಿದ್ಧಾಪುರಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಶನವಿತ್ತಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಘಟನೆಯು ಕರನಿರಾಕರಣೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದುದಾಗಿದೆ (ಪು.೧೯೨). ಈ ಕರನಿರಾಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರಲ್ಲಿ ನಾಡವರು, 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲರು', ನಾಮಧಾರಿಗಳು ಮುಖ್ಯ ವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನದಿಂದ ಜೀವಿಸುವವರು, ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಕೋಲೆ ತಾಲ್ಲೂಕದಲ್ಲಿ ನಾಡವರು, 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲರು' ಹೆಚ್ಚು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮೈಮುರಿದು ದುಡಿದು ಅಲ್ಲಿ ಉಪಜೀವನ ಸಾಗುವುದೇ ದುಸ್ತರ. ಬಡತನದ ಬಾಧೆಯ ಮೂಲಕ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿತವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ (ಪು.೭). ಹೀಗೆ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸಹ ಈ ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಮನೆಮಠಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಈ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಹೋರಾಡಿದರು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಚಲನ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋರಾಡಿದರು.

ಕರ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲ ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತದ ಭೂಮಿ ಇದ್ದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಇದ್ದವರು ಶಹರದ ಜಮೀನುದಾರರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಹಿಡಿದವರಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವರ್ಚಸ್ಸಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಶಹರದ ಜಮೀನುದಾರರು ಅವರಿಗೆ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂದಡಿ ಇಡಲಾರದಾದರು. ಆದರೆ ಉಳುವರೆಯ ರಾಮದಾಸ, ಹೊನ್ನದಾಸ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾತ್ರ ಎಂಥ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಚ್ಯುತಿ ಹೊಂದದೆ ಕರನಿರಾಕರಣೆಯ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಭಾಗವಹಿ ಸಿದರು (ಪು.೫೩). ಹೀಗೆ ಅಂಕೋಲ? ಶಿರಸಿ, ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ಹಿರೇಕೆರೂರುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಆಂಧೋಲನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆ ಅಂಕೋಲೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಸಹ ಭಾಗವಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

➲ ಪ್ರೊ. ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿಯವರ 'ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳು' (೨೦೦೦) ಎಂಬ ವಿಶ್ವಕೋಶ ೨ರಲ್ಲಿ "ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು" ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ

ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಹಾಕಲಾಗುವ ವೇಷಭೂಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಗುಮಟೆ ಕುಣಿತದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಪು.೩೧೪)

- ಪ್ರೊ. ಎಚ್.ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು' ಸಂಪುಟ-೧ (೧೯೯೮) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯರವರು ಬರೆದಿರುವ "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು" ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. ೩೮೬-೪೨೩)

- ಡಾ. ಗಂಗಾಧರ ದೈವಜ್ಞ 'ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವಿನ ನಡುವೆ' (೨೦೦೦) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣ, ವೃತ್ತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವಿನವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು (ಪು. ೧೭-೨೧) ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

- ಡಾ. ಎ.ಎಸ್. ಪ್ರಭಾಕರ "ಬುಡಕಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ" (೨೦೦೦) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ವೈಪರಿತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆ ಫಲವಾಗಿ ತಮ್ಮದು ಎಂದು ಹೊಂದಿದ್ದ ತುಂಡು ಭೂಮಿ, ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದು ಕೊಂಡರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. ೧೪-೧೫)

  "ಆದಿವಾಸಿ ಆಖ್ಯಾನ" (೨೦೦೫) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶೈಲಜಾ ಹಿರೇಮಠ ರವರ 'ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆ ಸ್ಥಾಪಿತ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನಮತ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆ: ಪುರುಷ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕು ಹೇಗೆ ಶೋಷಣೆ ಗೊಳಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. ೨೭೦-೨೭೧)

- ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಕರ್ನಾಟಕ (ಪರಿಷ್ಕೃತ) ೨೦೦೫, ಸಂ-೨ರಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಕುಲ, ಜೀವನಶೈಲಿ ಕುರಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಪು. 537)

- ಡಾ. ಎಂ. ಬೈರೇಗೌಡರು "ಇರುಳಿಗರು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ" ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬುಡ ಕಟ್ಟುಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (೩೧೦-೩೨೦) ಎನ್ನುವ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

- ಡಾ. ಗಿರೀಶ್ ಕುಮಾರ ಅವರ "ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಚಿತ್ರಕಲೆ" (೨೦೦೨) ಎಂಬ ಅಪ್ರಕಟಿತ

ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. ೧೧೯-೧೨೧)

- ಸಂ. ಹ.ಕ. ರಾಜೇಗೌಡ 'ಜಾನಪದ ಗಂಗೋತ್ರಿ' (೧೯೮೬) ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್. ಭಟ್ಟರವರು ಬರೆದಿರುವ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಆಚರಣೆ, ಹಬ್ಬಗಳ ಕುರಿತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಐತಿಹ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು.೧-೧೪)

- ಜಿ.ಎಸ್. ಭಟ್ಟ (ಸಂ) 'ಜಾನಪದ' (೧೯೯೧) ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಬರೆದಿರುವ "ಗಿರಿಜನರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕನಸಾಗಿರುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ" ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಎಂಬ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರೂಪಿಸಿದರು. ಅದು ಅವರಿಗೆ ತಲುಪದೆ ಹೇಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಎಂದು ಮೀಸಲಿಡುವ ಹಣ ಅವರಿಗೆ ತಲುಪಿದೆಯಾ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಗಿರಿಜನರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂಬುದು ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ ಅದು ಯಾವಾಗ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಲುಪುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪು. ೪೧-೪೩)

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಿತಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯಿಸಿ ವಿಫುಲ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರ ಕುರಿತು ಕೇವಲ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ, ಹೊರತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ನಾನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹೇಗಿದೆ, ಅವರ ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಸ್ಥಾನಮಾನ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಲು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆ

* ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಗಳು
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೊಪ್ಪಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಗಳು
* ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಗಳು
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಒಂದು : ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೋಟ
* ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾರು?
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಮಾಜಿಕತೆ : ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೋಟ
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯವು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರವೇಶಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸ ಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ನಂತರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೊಪ್ಪಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರವಾರ, ಅಂಕೋಲಾ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಕುರಿತು ಸ್ಥೂಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾರು? ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬರಹಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ, ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ,

ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್, ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಈ ಮೇಲಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಜೊತೆಗೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಿರುಗಾಟದ ಫಲವಾಗಿ ಲಭ್ಯ ವಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಮಾಜದ ಅನೇಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪೂರಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬರೆಯ ಲಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಗಳು

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಜಿಲ್ಲೆ ಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಬೆಳಗಾವಿ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆ. "ಕಾರವಾರ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೧೦.೨೯೧ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಇದೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯದ ೫ನೇ ದೊಡ್ಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೧೩,೫೩,೬೪೪ ಇದೆ. ಒಟ್ಟು ೧೧ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಅವುಗಳು ಅಂಕೋಲಾ, ಭಟ್ಕಳ, ಕಾರವಾರ, ಹಳಿಯಾಳ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಸುಪಾ, ಕುಮಟಾ, ಮುಂಡಗೋಡು, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಸಿರಸಿ ಮತ್ತು ಯಲ್ಲಾಪುರ. ೧೪ ನಗರ ಪಟ್ಟಣಗಳಿವೆ. ೩೫ ಹೋಬಳಿಗಳನ್ನು, ೨೦೭ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಕ್ಷಾರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ. ೭೬.೬ರಷ್ಟು, ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ೧೩.೨ ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ೯೭೦ ಹೆಣ್ಣು, ೧೦೦೦ ಗಂಡು. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತು ೮,೧೪,೭೧೮ ಹೆಕ್ಟೇರು ಅರಣ್ಯ".[೧]

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ, ಹಾವೇರಿ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀಸಮುದ್ರ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗೋವಾ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿವೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಯನ್ನು ಎರಡು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಸಮುದ್ರದಂಚಿನಿಂದ ೧೦-೧೫ ಕಿ.ಮೀ. ಅಗಲ ಮತ್ತು ಸುಮಾರು ೧೩೦ ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದವಾಗಿರುವ ಕರಾವಳಿ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗ ಅದರ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಗೋಡೆಯಂತೆ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ ಜಂಬುಕಲ್ಲಿನ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಶ್ರೇಣಿ. ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನಿಂದ ಹರಿದು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುವ ಕಾಳಿ, ಗಂಗಾವಳಿ, ಅಘನಾಶಿನಿ, ಶರಾವತಿ ನದಿಗಳು ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸುಂದರಗೊಳಿಸಿವೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ

ಕನ್ನಡದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಶರಾವತಿ, ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ಬಳಿ ೨೫೨ ಮೀಟರ್ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿ ಜಗತ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಅಘನಾಶಿನಿ ನದಿಯ ಉಂಚಳ್ಳಿ ಗಂಗಾವಳಿ ಹೊಳೆಯ ಶಿವಗಂಗಾ ಜಲಪಾತಗಳು ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಸುಸುಬ್ಬಿಯಂಥ ಅನೇಕ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಜಲಪಾತಗಳಿವೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೇ. ೮೦ರಷ್ಟು ನೆಲ ಅರಣ್ಯಾವೃತವಾಗಿದೆ. "ಅರಣ್ಯದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೮,೧೫,೦೫೭ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ೨೫,೫೦೦ ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಗವಾನಿ, ಮತ್ತಿ, ಹೊನ್ನೆ, ನಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಗಟ್ಟಿಮರಗಳಲ್ಲದೆ ಬೆಂಕಿಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮೃದು ಮರಗಳೂ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರ ಮತ್ತು ಬಿದಿರು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ತೈಲಾಯುತ ಸಸ್ಯಜಾತಿಗಳೂ ಇವೆ. ಅಳಲೆ, ಸೀಗೆ, ಜೇನು, ಅರಗು, ಗೊಂದು, ಹಾಲಮಡ್ಡಿ ಇವು ಅರಣ್ಯೋತ್ಪನ್ನಗಳು. ರಾಜ್ಯದ ಅರಣ್ಯೋತ್ಪನ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. ೬೫ರಷ್ಟು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ".[೨]

ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತು ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿದೆ. "ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್, ಕಬ್ಬಿಣ, ಸುಣ್ಣದಕಲ್ಲು, ಜೇಡಿಮಣ್ಣು, ಇಲ್ಮನೈಟ್, ಗಾಜು, ಸಾಬೂನು, ಕಲ್ಲು, ಅಭ್ರಕ, ಬಾಕ್ಸೈಟ್ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಖನಿಜಗಳು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜೋಯ್ಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೋಡ್ಲಿಗವಿಗಳು ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್‌ಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ, ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಪ್ಸರ ಕೊಂಡದಲ್ಲು, ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಯಾಣದಲ್ಲೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ ನಿಕ್ಷೇಪವಿದೆ. ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪಾದಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣವಲ್ಲದೆ ಇತರ ಲೋಹನಿಕ್ಷೇಪಗಳುಂಟು. ಯಾಣ ಮತ್ತಿತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣದಕಲ್ಲು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹಲವೆಡೆ ಸ್ವರ್ಣಮಷಿಕೆ, ಬಿಳಿಬೇಡಿ ಇವೆ. ಭತ್ತ, ತೆಂಗು, ಕಬ್ಬು, ಅಡಕೆ, ಮೆಣಸು, ಏಲಕ್ಕಿ, ಬಾಳೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬೆಳೆಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಡಂಬಿ, ಮಾವು, ಹುಣಸೆ, ನಿಂಬೆ, ಅನಾನಸು, ಹಲಸು, ಪಪ್ಪಾಯಿ, ಬಟಾಟೆ, ಬದನೆ, ಕಲ್ಲಂಗಡಿ, ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ಶೇಂಗಾ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭತ್ತ ೮೫೯೨೪ ಹೇಕ್ಟರ್, ಏಲಕ್ಕಿ ೩೯೬ ಹೇಕ್ಟರ್, ಮೆಣಸು ೧೩೫ ಹೇಕ್ಟರ್, ಮಾವು ೧೧೪೦ ಹೇಕ್ಟರ್, ಬಾಳೆ ೧೩೨೦ ಹೇಕ್ಟರ್, ಅನಾನಸ್ ೩೧೫ ಹೇಕ್ಟರ್, ಹಲಸು ೨೦೬ ಹೇಕ್ಟರ್, ಪಪ್ಪಾಯಿ ೧೧೪೯ ಹೇಕ್ಟರ್, ಹತ್ತಿ ೧೪೮೨೩ ಹೇಕ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಡಕೆಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಾಳುಮೆಣಸು, ಬಾಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಕಡಲೆ, ತೊಗರಿ, ಮೊದಲಾದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ".[೩]

ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಒಂದು

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಕಾಂತ ತಾಂಡೇಲ, ಖಾರ್ವಿ, ಗಾವಿತ, ಅಂಬಿಗ, ಮೊಗೇರ, ಅಗೇರ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ದಾಲಜಿಗಳಷ್ಟೇ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ್ದರೆ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರೂ ಮೀನು ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು ೫೪.೭೬೩ ಜನ ಈ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ೧೧೮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಕೇಂದ್ರಗಳೆಂದರೆ ಅಗ್ರಾ, ಭಟ್ಕಳ, ಬಿಣಗಾ, ಚೆಂಡಿಯೆ, ಗಂಗಾವಳಿ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಖಾರವಿ, ಕೇಣಿ, ಕೋಡಾರ, ಕುಮಟಾ, ಮಾಜಾಳಿ, ಮಂಕಿ, ಮುರ್ಡೇಶ್ವರ, ಶಿರಾಲಿ, ತದಡಿ. ಸಾಗರ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೩೦೯೪ ಟನ್ ಹಿಡಿದರೆ, ಸಿಹಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ೨೪೯ ಟನ್ ಮೀನು ಹಿಡಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೫೨ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆ ತಯಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ದಾಂಡೇಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಗದದ ಕಾರ್ಖಾನೆ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ದಿಮೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ಲೈವುಡ್, ಫೆರೋಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಉದ್ದಿಮೆಗಳೂ ಇವೆ. ಕಾರವಾರ, ಬೆಲೆಕೇರಿ, ತದಡಿ, ಕುಮಟಾ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಭಟ್ಕಳ, ಇವು ಮುಖ್ಯ ಬಂದರುಗಳು. ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಋತು ಬಂದರನ್ನು ಬೃಹತ್ತಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಪ್ರದೇಶ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದು ಕಾರವಾರ ಬಂದರಿನಿಂದಲೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೩೨೯ ಕಿ.ಮೀ.ಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ, ೬೭೨ ಕಿ.ಮೀ.ಗಳ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಗಳು ೭೯೫ ಕಿ.ಮೀ. ೨೪ ಭಾರಿ ಸೇತುವೆಗಳಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೆ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಶ್ಮೀರದವರೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದಿಮೆಗಳು : ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಉದ್ಯಮ ೧೪, ರಾಸಾಯನಿಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ೯, ಬಟ್ಟೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ ೨ ಇತರೆ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ೬೨. ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ೧೮೪೬ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬೃಹತ್ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಉದ್ದಿಮೆಗಳಿವೆ. ವೆಸ್ಟ್‌ಕೋಸ್ಟ್ ಪೇಪರ್‌ಮಿಲ್ಸ್, ದಾಂಡೇಲಿಯ ಇಂಡಿಯನ್ ಪ್ಲೈವುಡ್ ಮ್ಯಾನುಪ್ಯಾಕ್ಚರಿಂಗ್ ಕಂಪನಿ, ಜೈಹಿಂದ್ ಸಾಮಿಲ್, ಬಳ್ಳಾಪುರ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಸ್ ಲಿ., ಬಿಣಗಾದ ಬಿಲ್ಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ದಾಂಡೇಲಿ ಫೆರೋ ಅಲೋಯ್ಸ್ ಪ್ರೈ.ಲಿ., ಇವು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳು ಖಾದಿ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಕರಕುಶಲ ಘಟಕಗಳು ಹಾಗೂ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಘಟಕಗಳು ರಾಸಾಯನಿಕ ಘಟಕಗಳು ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ರಬ್ಬರ್ ಘಟಕಗಳು ನೂಲುವ ನೇಯುವ ಘಟಕಗಳು, ಮುದ್ರಣ ಘಟಕಗಳು, ಜೇನುಸಾಕಣೆ, ಬೆತ್ತ ಬಿದಿರುಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಘಟಕಗಳು. ಎಣ್ಣೆ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳು ಕುಂಬಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಉದ್ಯಮಗಳಿವೆ".[೪]

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು

ಶಿಕ್ಷಣ

“ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ		೭೬.೫೯
	ಪುರುಷರು	೮೪.೪೮
	ಮಹಿಳೆಯರು	೬೮.೪೮
ಪಡಿತರ ಚೀಟಿದಾರರು		
	ಹಸಿರು	೨,೨೪,೬೩೫
	ಕೇಸರಿ	೪೫,೧೧೧
	ಇತರೆ	೫೫,೦೩೦
	ಒಟ್ಟು	**೩,೨೪,೭೭೬**
೨೦೦೮ರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಂದಾಜು		೧೪,೬೫,೧೭೪
	ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು	೨,೬೬,೪೮೧
೨೦೦೨-೦೩ ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆ		
	ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	೧೦,೨೪,೬೭೯
	ಅರಣ್ಯ	೮,೧೪,೪೫೫
ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ		
	ವ್ಯವಸಾಯೇತರ	೩೪,೧೫೬
	ಬಂಜರು	೧೬,೨೩೭
	ಒಟ್ಟು	೫೦,೩೯೩ ”[೫]

೨೦೦೩-೦೪ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟಗಳು	**ಸಂಖ್ಯೆ**	**ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು**
“ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು	೨೧೯೫	೨,೨೩,೭೮೨
ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು	೨೫೮	೩೨,೦೮೨
ಪದವಿ ಪೂರ್ವ	೬೩	೯,೬೯೦
ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್	೬	೧,೪೧೦
ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್	೧	೯೫೦
ವೈದ್ಯಕೀಯ	೦	೦
ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ	೧	೧೧೪
ದಂತ ಶಿಕ್ಷಣ	೦	೦ ”[೬]

೨೦೦೩-೦೪ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳು

	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪೂರ್ವ ಸಂಖ್ಯೆ	೧	೨೫
ಮೆಟ್ರಿಕ್ ನಂತರ	೦	೦

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳು

	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪೂರ್ವ	೫೩	೨೬೨೫
ಮೆಟ್ರಿಕ್ ನಂತರ	೧೦	೫೫೦ ”೭

ಇತಿಹಾಸ

ಇಲ್ಲಿನ ಇತಿಹಾಸ ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೪-೩ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಈ ಪ್ರದೇಶ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದೂ ವನವಾಸಿ ಅಥವಾ ಇಂದಿನ ಬನವಾಸಿ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಲಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಮಹಾವಂಶ, ದೀಪವಂಶ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೨ ರಿಂದ ೩ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಾತವಾಹನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂದು ಬನವಾಸಿಯ ಉತ್ಖನನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಶಾತಕರ್ಣಿಯ ಕೆಲವು ನಾಣ್ಯಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ೨ ಮತ್ತು ೩ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಾತವಾಹನರ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಚುಟುಕುಲ ದೇವರು ಇಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ೪ ರಿಂದ ೬ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಕದಂಬರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಕದಂಬರ ಅನಂತರ ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಳುಕ್ಯರು (೬-೮ನೆಯ ಶತಮಾನ), ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರೂ (೮-೧೦ ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಆಳಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುಭಾಗ ಬನವಾಸಿ ೧೨೦೦ ಎಂಬ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಆಳರಸರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತೀಯ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ೧೧ ಮತ್ತು ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಗಲ್ಲು ಮತ್ತು ಗೋವೆಯ ಕದಂಬರು ಚಾಳುಕ್ಯ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುಭಾಗ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. ೧೭-೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಬಿಳಗಿ, ಸ್ವಾದಿ, ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ಮೊದಲಾದ ಪಾಳೆಗಾರ ವಂಶದವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೈದರ್‌ಅಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಭಾಗವಾಯಿತು. ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗ

ಪಟ್ಟಣದ ಪತನವಾದ ಆನಂತರ ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು. ಸುಮಾರು ೧೫೦ ವರ್ಷ ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಭಾಷಾನುಗುಣ ಪ್ರಾಂತ ರಚನೆಯ ಅನಂತರ ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು.[೮]

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ, ಗ್ರಾಮಗಳ, ಕೊಪ್ಪಗಳ, ಭೌಗೋಲಿಕ ವಿವರಗಳು

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಗೂ ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಶಿರಸಿ, ಯಲ್ಲಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿರಳವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯ ಚಹರೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಅತ್ಯಾಕರ್ಷಕ ವೇಷಭೂಷಣ, ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಇವರನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೆಂದು ಬೇಗ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮತ್ತು ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳ ಜೊತೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧ, ಕುಲ, ಕುಲದೈವ, ಕುಲ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಕುಲಚಿಹ್ನೆ, ವಿವಾಹ, ವೇಷಭೂಷಣ, ಆಭರಣ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ಹೊನ್ನಾವರ, ಗೋಕರ್ಣಗಳಂಥ ವ್ಯಾಪಾರಿ ತಾಣಗಳ ಸಮೀಪ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಇಕ್ಕೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ದೋಣಿ ಮತ್ತು ಹಡಗುಗಳನ್ನು ದಿನವೂ ಕಾಣುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನನ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಜನಾಂಗ ಇವತ್ತಿನ ಈ ಆಧುನಿಕತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತಕರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಬಲ್ಲದು”[೯]. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿ ಈ ಹಿಂದೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ೧. ಅಂಕೋಲಾ ೨. ಕಾರವಾರ ೩. ಹೊನ್ನಾವರ ೪. ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಿರಸಿ, ಯಲ್ಲಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೊಪ್ಪಗಳ ವಿವರಗಳು

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. "ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಆಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಕುರುಹುಗಳೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಈಗಿನ ಜಿಲ್ಲೆ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಥವಾ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆಯಾದರೂ ಅವರ ಸಮಾಜದ ಸುಪ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಬೇರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನ ದಟ್ಟವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವಕ್ಕೆ ಇಂತಿಂಥ ಸೀಮೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬವೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾದ ಎಲ್ಲ ವಹಿವಾಟುಗಳು ಈ ಸೀಮೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ"[೧೦]. ಹೀಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಅವರದೇ ಆದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯನ್ನು ಸಹ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. "ಇವರ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ ಹಾಸುಹೋಕ್ಕಾಗಿ ಬೆರೆತುಕೊಂಡು ಬಂಧಿದೆ".[೧೧]

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಏಳು ಸೀಮೆಗಳು

೧. ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆ
೨. ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆ
೩. ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆ
೪. ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆ
೫. ಕುಂಬಾರ ಗದ್ದೆ ಸೀಮೆ
೬. ಹರಿಟ್ಟೆ ಸೀಮೆ
೭. ನುಶೀಕೋಟೆ ಸೀಮೆ

ಈ ಏಳು ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು, ಕೊಪ್ಪಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರವರು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧. **ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆಯ ಊರುಗಳು:** (ಕಾರವಾರ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕು) ಬೆಳ್ಳೂರು, ಶಿರ್ವೆ, ನಗ್ಗೆ, ಕೋವೆ, ಕುಚ್ಚೇಕಾರ, ಕೋಡಾರ ಮಲ್ಲಾಣಿ, ಸಿದ್ದರ್ (ಸಿದ್ದೂರ), ಕಡವಾಡ, ಶಿರವಾಡ, ಹಟ್ಟೂರ, ಆಲಿಗದ್ದೆ, ಬೈತಖೋಲ್, ಬಿಣಗಾ, ಮೂಡ್ಲಮಕ್ಕಿ, ಗುಡ್ಡೇಹಳ್ಳಿ, ಅರಗಾ, ತೋಡೂರು, ಚೆಂಡಿಯಾ, ಅಮದಳ್ಳಿ, ಕೋಡಾರ, ಹಾರವಾಡ, ಮುದಗಾ, ಮಚ್ಚೋಳ್ಳಿ, ಸೆಣಮಕ್ಕಿ, ಕಿಕ್ಕೋಣ, ಮೈನ್‌ಬೇಣ, ಅವರ್ಸಾ, ಕೆಳಗಿನ ಬೇಣ, ಗಳೆ, ನಾರಗೇರಿ (ನಾಡ್ಗೇರಿ).

೨. **ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆ :** (ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕು) ಬೇಲೇಕೇರಿ, ಹಟ್ಟಿಕೇರಿ ಭಾಮಿಕೇರಿ, ಅಂಕೋಲಾ, ಬೆಳಂಬಾರ, ಹೊನ್ನೇಬೈಲ್, ಮಂಜಗುಣಿ, ಗಂಗಾವಳಿ, ಹಡವೆ, ಸಿರ್ಕುಳ, ಅಂಬಾರಕೊಡ್ಲು, ಕಂತ್ರಿ, ಅಲಗೇರಿ, ಬೊಗ್ರಿಬೈಲ್, ಅಡ್ಲೂರ್, ಅಗ್ಸೂರ್, ಹೊನ್ನಳ್ಳಿ, ಮಾಸ್ತಿಕಟ್ಟಾ, ಓಲ್ಸೂರ್, ಶಿರೂರ್, ಬೆಳಸೆ, ಶೇಡಗೇರಿ, ಸಿಂಗಣಮಕ್ಕಿ, ಹೊಸಗದ್ದೆ, ತಳಗದ್ದೆ, ಹೆಗ್ಗಾರ, ಬಡಗೇರಿ, ಬೆರಡಿ.

೩. **ಕುಂಬಾರಗದ್ದೆ ಸೀಮೆ :** (ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕು) ಕಡಮೆ, ಹೊಸ್ಕೇರಿ, ಬಾವಿಕೊಡ್ಲು, ಮಾಸ್ಗೇರಿ, ಹೆಗ್ಗರೆ, ಜುಗ, ಕಾಮಗಿ, ಬೆಳಸ್ರೆ, ಬೈಲ್‌ಕೇರಿ, ಬೀದರ್‌ಗೆರಿ, ಗೊನೆಹಳ್ಳಿ, ತಿಪ್ರಸ್ಕಿ, ಹನೇಹಳ್ಳಿ, ಈಶಗುಡಿ.

೪. **ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆ :** (ಕುಮಟಾ, ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕು) ತಲಗೆರಿ, ದೈವಣ, ಅಸಕ್ಕಿ, ಬಂಡಿಕೇರಿ, ಅಜ್ಜಿಹಕ್ಲು, ಪೊಡ್ಲೆ, ಹುಣಸೆಕೇರಿ, ಬಿಜ್ಜೂರು, ದೈವನಂಗಿ, ಮೈನನ್‌ಕೇರಿ, ತೋಟಗೇರಿ, ಗೋಕರ್ಣ, ತದಡಿ, ಸಾಣಿಕಟ್ಟೆ.

೫. **ನುಸಿಕೋಟೆ ಸೀಮೆ :** (ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕು) ನುಸಿಕೋಟೆ, ಬಳಲೆ, ಮೂಲೆಕೇರಿ, ಉರುವರೆ, ಮಾದನಗೇರಿ, ದೇವಿಗದ್ದೆ, ಹೊಸೂರು, ಆಂದ್ಲಿ, ಶಿವಪುರ, ಗುಂಡಬಾಳೆ, ನೈವಳಸೆ, ಕಂಚಿನಕೆರೆ.

೬. **ಹರಿಟ್ಟೆ ಸೀಮೆ :** (ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕು) ಸಿರಗುಂಜಿ, ಕುಡ್ಲೆ, ಚಿಳ್ಳಿ, ಮಲವಳ್ಳಿ, ಪಟ್ನ, ದುಂಡಕುಳಿ, ಕಬಸೆ, ಮೆಣಗೋಣ, ಮಿರ್ಜಾನು, ತಿಂತ್ರಳ್ಳಿ, ಶಿಳ್ಳೆ, ಕ್ಯಾಗೋಡು.

೭. **ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆ :** (ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಾಟಾ ತಾಲೂಕು) ಅಘನಾಶಿನಿ, ಅಂಬ್ಲೆಕೇರಿ, ಅಗ್ರಹಾರ, ಕಲ್ಭಾಗ, ಕಾಗಾಲು, ಕುಮಟಾ, ಸಾಲಿಕೇರಿ, ಕರ್ಕಿ, ಕರ್ಕಿಮಕ್ಕಿ, ಕಂಬ್ರಕೋಣು, ಕಲವೆ, ತಣ್ಣೀರ್‌ಕುಳಿ, ಹೆಗಡೆ, ನುಕ್ಕೇರೆ, ಕೈಲೋಡಿ, ದೀವಳ್ಳಿ, ಮುಸಗುಪ್ಪೆ, ಬುಗ್ರಿಬೈಲು, ಹರ್ಕಜೆ, ಹೊಸಳ್ಳಿ, ಸಾತ್ಗಲ್ಲು, ಹೊಳಸಾಲು, ಹೊನ್ನಾವರ, ಸಾಲ್ಕೋಡು, ಇಡಗುಂಜಿ, ಅಫ್ರೆಕೆರೆ, ಅಸಳ್ಳಿ, ಉಂಡ್ಲೆ, ಉಂಚಗೇರಿ, ಕಲ್ಗೋಡ, ಕಬ್ಬಮಕ್ಕಿ, ಕಡ್ಲೆ, ಕೂಜಳ್ಳಿ, ಕೆಕ್ಕಾರು, ಗುಡಳ್ಳಿ, ಗೋಟೇಕೇರಿ, ತಲಗೋಡ, ತಲಗೆರೆ, ದುಗ್ಗೂರ್, ಬಗ್ಗೋಣ, ಬಾಳೇಗದ್ದೆ, ವಂದೂರ, ವಡಗೆರೆ, ವಕ್ಲಳ್ಳಿ, ವಾಲ್ಗಳ್ಳಿ, ಹಟ್ಟಿಕೇರಿ, ಹಾರೋಡಿ, ಹೆಗ್ಗಿ, ಹೆಬ್ಬನಕೆರೆ".[೨೨]

ಇದನ್ನು ಹೊರತಾಗಿಸಿ ನಾನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ನೆಲೆಸಿರುವ ಕೆಲ ಕೊಪ್ಪಗಳು ಇರುವುದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಅವುಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇವೆ.

ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕು, ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ

* ಕಾಯಿಸಸಿ
* ಟೋಲ್‌ನಾಕ್ ಮಠದ ಕೇರಿ
* ನವಿಲ್ ಗೋಳಾ
* ಕಂಬಿಚ್ಚು
* ಮಣ್ಣಗದ್ದೆ
* ಬಡಿಗಣಕೇರಿ
* ಅಪ್ಪಿಕೇರಿ
* ಕಡತೋಕ
* ಮರಕಲ ಕೆಳಗಿನ ಕಂದವಳ್ಳಿ
* ಮಾದಿಕೊಟ್ಟಿಗೆ
* ಗಜನಿ ಹಿತ್ತಲು
* ಹೊಸೂರು (ಕರಿಮೂಲೆ)
* ಬಗ್ರಾಣಿ

ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕು, ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ

* ಮಳೆಮನೆ
* ಕಂತ್ರೆ
* ಹಂದಗೋಡ್
* ಕುದ್ರಗೆ
* ಮುಡ್ರಾಣಿ
* ಮಾರುಗದ್ದೆ
* ತಾಳೆಬೈಲು
* ತಿಂಗಳಬೈಲು
* ಸಸಿಹಿತ್ಲಾ
* ಕೊಡಸಣಿ
* ಮೂಲೆಮನೆ
* ಚನಗಾರಾ
* ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ
* ಕುದ್ದರಗಿ
* ಹಿಲ್ಲೂರ್ ಬೈಲು
* ಸಿರಗುಂಜಿ
* ಸಿರ್‌ಕುಳಿ
* ಉಳಗದ್ದೆ

ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆ, ಕಾರವಾರ ತಾಲೂಕು

* ಗೂಳೆ
* ಕೊಟ್ಬೆಬಾವಿ
* ಸಕಲಬೇಣಾ

ಕುಂಬಾರಗದ್ದೆ ಸೀಮೆ

* ಬಿದ್ರಗೇರಿ
* ಬೊಳಬ್ಬಿ
* ಕೇಸ್‌ಗುಡ್ಡೆ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಅಂದಾಜು ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಇವರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೭೬,೬೨೮ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. (ರೀಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಥರ್ಡ್ ಬ್ಯಾಕ್‌ವರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್‌ಸ್ ಕಮೀಷನ್, ೧೯೯೮, ಪು.೫೮)

ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡ, ಬುದುವಂತ, ಕೋಲ್ಕಾರರೆಂಬ ಮುಖಂಡರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯ, ಮನೆಪ್ರವೇಶ, ಮದುವೆ, ಹುಟ್ಟು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇವರ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳು, ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣ ಅಥವಾ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ, ಕಾರ್ಯ, ಹಬ್ಬ, ಜಾತ್ರೆ, ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಇವರು ಸಭೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಇವರುಗಳು ನಡೆಸುವ ಇಂತಹ ಮುಖ್ಯ ಸಭೆ ಅಥವಾ ಕೂಟಗಳಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ತಪ್ಪಿದರೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಂಚಾಯ್ತಿ

ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಕೂಡ ಗೌಡ, ಬುದುವಂತ, ಕೋಲ್ಕಾರರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಾದರೂ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದರೆ, ಅಪಚಾರವೆಸಗಿದರೆ, ಜಗಳಗಳು ಮುಂತಾದ ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆ ನಡೆದರೆ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೌಡರ ತೀರ್ಮಾನವೇ ಅಂತಿಮವಾಗಿದ್ದು, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರು ಇವರು ವಿಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆ, ದಂಡಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಏಳು ಸೀಮೆಯ ಆಡಳಿತ ಇಂದು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೊದಲು ಅರಸುಗೌಡ, ಗುರುಗೌಡ, ಪ್ರಧಾನಿ, ಬುದುವಂತ, ಕೋಲ್ಕಾರ ಹೀಗೆ ಪಂಚಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಅರಸುಗೌಡ ಸೀಮೆಯ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೀಮಾ ಕೂಟವು ಅರಸು ಗೌಡನ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗುರುಗೌಡ ಈತನು ಇಡೀ ಸೀಮೆಗೆ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಧಾನಿಗೌಡ ಸೀಮೆಯ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅರಸನಿಗೆ ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಈತ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇವರು ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲೂ ಗೌಡ, ಬುದುವಂತ, ಕೋಲ್ಕಾರ ಎಂಬ ಕೊಪ್ಪದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಸೀಮಾಧಿ ಕಾರಿಗಳ ಅಧಿಕಾರವು ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಶಯ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆ, ತೊಂದರೆ, ತಾಪತ್ರೆಯಗಳು, ಅಪರಾಧ, ಸಂಭವಿಸ ಬಾರದು. ಹಾಗೂ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದಿನಿಂದ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ದೈವಗಳ ಜಾತ್ರೆ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ ಮುಂತಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಇವರ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಂದರೆ ಕೋರ್ಟ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಏರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಇಂದಿಗೂ ಹೊಂದಿರುವ ಸೀಮಾಡಳಿತ, ನ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿಯು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನಷ್ಟು ಅಲ್ಲ, ಸಡಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಗಳು

೧. **ಅಂಕೋಲಾ** : ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದ ಒಂದು ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ಅದರ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಿರಸಿ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕುಮಟಾ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಾರವಾರ ಮತ್ತು ಯಲ್ಲಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು. ಈ ತಾಲೂಕನ್ನು ಸುತ್ತು ವರೆದಿವೆ. ಬೇಲೇಕೇರಿ, ಬಾಳಲೆ ಮತ್ತು ಭಾಸಗೋಡ ಇದರ ಹೋಬಳಿಗಳು. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೯೭೧ ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಹಾಗೂ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರಮಾಣ ೧,೦೧,೫೪೦.

ತಾಲೂಕಿನ ತೀರಪ್ರದೇಶ ಮರಳುಭೂಮಿ, ಉಳಿದ ಭೂ-ಭಾಗ ಕೆಂಪು ಜಂಬುಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚು, ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ೩.೪೦೫ ಮಿ.ಮೀ. ಬೇಡ್ತಿ ಅಥವಾ ಗಂಗಾವಳಿ ನದಿ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯದಿಂದ ನೈರುತ್ಯಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಅಂಕೋಲಾದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ

ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದು. ಅಂಕೋಲಾದ ಬಳಿ ಅಂಕೋಲಾ ನದಿ ಇದೆ. ಇದರ ಪೂರ್ವ ಭಾಗವನ್ನು ಶಂಕದ ಹೊಳೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬೇಲೆಕೇರಿ ನದಿ ಹರಿಯುವುದು. ಈ ನದಿಗಳು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಹುತೇಕ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದರಿಂದ ನೀರಾವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ನೀರಿನಿಂದ ಆಬಾದಾಗುವ ಅನೇಕ ತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಬಾವಿಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು ಒದಗುತ್ತದೆ. ಭತ್ತ, ಅಡಕೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು. ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತೀರ ಪ್ರದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಸಾಗುವ ಸುಮಾರು ೫ರಿಂದ ೮ ಕಿ.ಮೀ. ಅಗಲದ ಒಳನಾಡ ಪ್ರದೇಶ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿಂದ ಮಾವಿನ ತೋಪುಗಳಿಂದ ಗೇರು, ಹಲಸು ಮತ್ತು ಇತರ ಫಲವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಎತ್ತರವಾದ ದಟ್ಟ ಕಾಡುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಒಟ್ಟು ೭೫,೩೭೪ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಮತ್ತಿ, ಹೊನ್ನೆ, ನಂದಿ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂಕೋಲಾದಿಂದ ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಆಗ್ನೆಯದಲ್ಲಿ ೩೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಿಂದ ಸುಮಾರು ೩ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ ವ್ಯವಸಾಯ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಯ ದುಡಿಮೆ. ಅಂಕೋಲಾ ಪಟ್ಟಣ, ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ.

ಅಂಕೋಲಾ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳ. "ಪಟ್ಟಣದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾದ ಶಿಥಿಲ ಕೋಟೆಯಿದೆ. ಸುಮಾರು ೫೪೮ ಮೀ. ಸುತ್ತಳತೆಯುಳ್ಳ ಈ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸೋದೆಯ ದೊರೆ ಅಂಕೋಲಾದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ೧೫೪೦ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಊರು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವಶದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲಾದ ಮೂಲಕ ಖನಿಜ ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ೧೫೬೭ರಲ್ಲಿ ವೆನಿಸ್ಸಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾದ ಸೀಸರ್ ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ಅಂಕೋಲಾಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಬಿಜಾಪುರದ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಷರೀಫ್-ಉಚಲ್-ಮುಲ್ಕ್ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲಾವನ್ನು ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ೧೬೭೭ರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಸೇನೆ ಅಂಕೋಲಾದ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿತು. ೧೭೩೦ರಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲಾ ಸೋದೆ ರಾಜ್ಯದ ಬಂದರಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅಂಕೋಲಾ ಮೊದಲು ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ೧೮೮೦ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು".[೧]

ಅಂಬಾರಕೋಡ್ಲು : ಅಂಕೋಲಾದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಕೊಪ್ಪದ ಹೆಸರು. ಈ ಕೊಪ್ಪ ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸುಮಾರು ೫೯ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ಅಂಕೋಲಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ಈ ಕೊಪ್ಪವಿದೆ. ಅಂಬಾರಕೊಡ್ಲು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ನಾಡವರು, ನಾಮಧಾರಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಗೇರ, ಖಾರ್ವಿ, ಮುಂತಾದ

ಸಮುದಾಯಗಳಿವೆ. ೫೯ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ೩೨೯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ೧೭೦ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ೧೫೯ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಬಾರಕೋಡ್ಲವಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯೇತರ ಕೂಲಿ, ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ, ಮನೆಗೆಲಸ, ಹೂವು-ಹಣ್ಣು ವ್ಯಾಪಾರ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದು.

ಅಂಬುಕೋಣ : ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ನುಸಿಕೋಟೆ ಸೀಮೆ ಸೇರುವ ಅಂಬುಕೋಣದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸುಮಾರು ೨೭ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಮಾತ್ರ ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೭ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ೧೬೧ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೯೧ ಪುರುಷರು, ೭೦ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ೪೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಂಬುಕೋಣ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅಂಬುಕೋಣ ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಸ್ಸಿನ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ೩ ಕಿ.ಮೀ.ವರೆಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಕೂಲಿ, ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಿದೆ.

ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ : ಇದು ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಸೀಬರ್ಡ್ ಯೋಜನೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬೇಲೇಕೇರಿಯಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿ 'ಸೀ ಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ' ಎಂದು ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೇಲೇಕೇರಿ ಅಂಕೋಲಾದಿಂದ ೭ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಬೇಲೇಕೇರಿ ಊರಿನ ಮೂಲಕ ೨ ಕಿ.ಮೀ. ಹಾದು ಹೋದಾಗ ಬೆಟ್ಟದ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸೀ ಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ ಇದೆ. ಜಪಾನ್ ಯುಗೋಸ್ಲೋವಿಯಾ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಮೆಂಗನಿಜ್ ಅದಿರುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅದಿರನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಲು ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತುಂಬಾ ಜನ ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ, ವಾಚಮನ್, ಡ್ರೈವರ್, ಕ್ಲಿನರ್‌ಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಮೇಲ್ಜಾತಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸೀಬರ್ಡ್ ಯೋಜನೆ ಫಲವಾಗಿ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆ, ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾಲೋನಿಗಳಿವೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲೋನಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆಂದು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ೨೮ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೭೩ ಪುರುಷರು, ೭೧ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ೧೪೪ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಹಂದಗೋಡ್ : ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೫ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ೧೯೩ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ.

ಅದರಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಪುರುಷರು, ೯೩ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಹಂದಗೋಡ್ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದವರು ಮಾತ್ರ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಧ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಗೇರ, ಖಾರ್ವಿ, ಮಡಿವಾಳ, ನಾಯಕ ಮುಂತಾದ ಸಮುದಾಯದವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಮುದ್ರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ತೊಂದರೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಕುಟುಂಬದ ಪುರುಷರು ಬೋಟಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಗೋವಾ, ಬಾಂಬೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಸಿರಸಿಯಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರ ತೋಟ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಭಟ್ಟರ, ಕೊಂಕಣಿಗಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಕೂಲಿ, ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಸಿಗಡಿ, ಗೋಡಂಬಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಆಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತುಂಡು ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಮಾತ್ರ ತರಕಾರಿ, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಳಗದ್ದೆ : ಇದು ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆ, ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ೬೩ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇದ್ದು, ೩೦೩ ರಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೧೫೭ ಪುರುಷರು, ೧೪೬ ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ. ಅಂಕೋಲಾದಿಂದ ಸುಮಾರು ೮ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆ ನಾಯಕರು, ಮಡಿವಾಳ, ಅಗೇರ, ಖಾರ್ವಿ ಸಮುದಾಯವಿದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕೊಪ್ಪದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತರಕಾರಿ, ಹೂವು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಮುಖ್ಯ ದುಡಿಮೆಯ ಮೂಲವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಎಂದು ಇರುವುದು ೨-೩ ಬಾವಿ ಮಾತ್ರ. ನಲ್ಲಿಗಳು ಇಲ್ಲ. ಈ ಬಾವಿಗಳ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಈ ೬೩ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ನೀರಿಗಾಗಿ ದಿನಾಲೂ ೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಇವರು ನಡೆದು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಳೆಮನೆ : ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಈ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೨೫ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ೩೦೩ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ೧೫೭ ಗಂಡು, ೧೪೬ ಹೆಣ್ಣು ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಾಡವರು, ನಾಯಕ, ಹರಿಕಾಂತ, ಅಗೇರ, ಖಾವ್ರಿ ಜನಾಂಗದ ೧೫ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಇದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಅಂಕೋಲಾಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಕೊಪ್ಪ ದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್, ಅಂಚೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಅಂಕೋಲಾವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದಿಂದ ಸುಮಾರು ೭ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲಾ ಇದೆ.

ಕಾರವಾರ : ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ತಾಲ್ಲೂಕು. ಆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ

ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಣ. ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀಸಮುದ್ರ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲಾ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೊಯಿಡಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು, ವಾಯುವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋವಾ ರಾಜ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿವೆ. ಸಾವಂತವಾಡ, ಬಾಡ, ಕಿನ್ನಾರ, ಗಡಸಿ ಇವು ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹೋಬಳಿಗಳು. ಒಟ್ಟು ೬೦ ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೧,೪೭,೮೪೨.

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಮಟ್ಟ ಭೂಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು ಕಾರವಾರದಿಂದ ಸುಮಾರು ೭ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡೆಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ತುಳಸಿಗುಡ್ಡ. “ಕಾಳಿ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ನದಿ. ತಾಲೂಕಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳು ಮಳೆಗಾಲವಾಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಸುಮಾರು ೩೦೫೦ ಮಿ.ಮೀ. ಸುತ್ತಲ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳು ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು ತೇಗ, ಮತ್ತಿ, ಹೊನ್ನೆ, ಜಂಬೆ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳಿವೆ. ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಪ್ರದೇಶ ಇತರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮರಳು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯ ಪೋಷಕ ದ್ರವ್ಯವೂ ಕಡಿಮೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ತೆಂಗು, ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಗೆಣಸು, ಗೇರು, ನೆಲಗಡಲೆ, ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯಮ. ಬೆಸ್ತರು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಇಂಡೋ ನಾರ್ವೇಜಿಯನ್ ಯೋಜನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದೂರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಉದ್ಯಮ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ”.[೧೪]

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಡಲ ತೀರದ ಕಣ್ಮಣಿ ಕಾರವಾರ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇದೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳ ಸರಮಾಲೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಪ್ರಕೃತ್ತಿ ದತ್ತ ಸುರಕ್ಷಿತ ಚೆಲುವಿನ ಬಂದರು ಭಾರತದ ಕಡಲ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ದೊರೆಯಲಾರದು.

ಕಾರವಾರದ ಹೆಸರು ೧೮೬೯ರ ವರೆಗೂ ಕಡವಾಡವೆಂದೇ ಇದ್ದು ಮುಂದೆ ಬೆಳೆದು ತಾಲೂಕಾಗಿ ಇಂದು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶ ಸಂ. ೩೮೯೩ ದಿನಾಂಕ ೨೭ ಅಕ್ಟೋಬರ್, ೧೮೬೨ರ ಪ್ರಕಾರ ಅದುವರೆಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಯಿತು. ನವೆಂಬರ್ ೧೮೬೨ ರಿಂದ ಕಾರವಾರವು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ”[೧೫]. ಕಾರವಾರ ಫಿನಿಶಿಯನರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದು ಹೊರ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದಿತ್ತೆಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ರು ಇಲ್ಲಿ ೧೬೩೮ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ೫೦೦೦ ಮಂದಿ ನೇಕಾರರು ಮಸ್ಲಿನ್ ವಸ್ತ್ರನೇಯ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ

ವಸ್ತ್ರಗಳು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಕಡವಾಡ ಶಿವಾಜಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಸಹ ಕರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಇದು ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿತೆಂದೂ ಬಿಜಾಪುರದ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ೧೬೭೪ರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಸೇನೆ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಪ್ರತೀತಿ. ೧೭೨೦ರಲ್ಲಿ ಸೋದೆಯ ರಾಜ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಹಾಕಿದ. ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಕೊಂಕಣರು ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಅನಂತರ ಸದಾಶಿವಗಡಕ್ಕೆ ಹೋದರೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ".[೧೬]

ಭೈತಖೋಲ್ : ಕಾರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಭೈತಖೋಲ್ ಆಲಿಗದ್ದಾದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ೧೨೧ ಕುಟುಂಬಗಳು ನೆಲೆಸಿವೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪ ೨೨೯ ಪುರುಷರು, ೨೧೧ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಒಟ್ಟು ೪೪೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. "ಕಾರವಾರದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಿಂದ ಊರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಲ್ಲಿ ಭೈತಖೋಲ್‌ಏದೆ. ಇದೇ ಕಾರವಾರದ ಬಂದರು ಪ್ರದೇಶ. ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಬೈತ-ಎಲ್-ಕೋಲ' ಎಂದರೆ 'ಸುರಕ್ಷಿತ ಆಖಾತ'[೧೭] ಎಂದರ್ಥ. ಆದರೆ ಇದು ಇಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಅಖಾತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ ತುಂಬಾ ಹಾಳಾಗಿದೆ ಕಾರಣ ಬಂದರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ ಇತರೆ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬರುವ ಅದಿರುಗಳನ್ನು ತಂದು ಈ ಭೈತಖೋಲನಲ್ಲಿ ಸುರಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜನವಸತಿ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದರು ದಿನದ ೨೪ ಗಂಟೆ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ, ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ, ಶಬ್ದಮಾಲಿನ್ಯವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಭೈತಖೋಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಬಂದರು ಇಲಾಖೆಯ (ಪೋರ್ಟ್)ವರು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿತ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೂಲಿ, ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು.

ಕಡವಾಡ (ಹಳೆಕೋಟೆ) : ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆಯ ಕಾರವಾರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಡವಾಡದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸುಮಾರು ೪೧ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಪುರುಷರು, ೮೯ ಮಹಿಳೆಯರು ಒಟ್ಟು ೧೮೯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ಕೊಂಕಣ್‌ರೇಲ್ವೆ ಯೋಜನೆಯ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಕೂಲಿ, ಮನೆಕೆಲಸ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಸಿಗಡಿ, ಗೋಡಂಬಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಕಡವಾಡದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆ ನಾಮಧಾರಿ, ನಾಯಕ, ಕಾಮತ, ಹರಿಕಾಂತ, ಸಮುದಾಯವಿದೆ.

ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ : ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಅನತಿ

ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರ್ವತದ ಸಾಲು ಹಬ್ಬಿರುವುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳೇ ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಶ್ರೇಣಿಯ ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರ ೨೦೦೦ : ೧೦೦೦ ೯೦೦-೭೦೦ ಮೀಟರ ಎತ್ತರದ ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೭೦-೯೦ ಮೀಟರ ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಗುಡ್ಡಗಳು ದಿನ್ನೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇವೆ. ಸುಮಾರು ೭೭೦೦ ಚ.ಮೀ. ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರದೇಶವಿದ್ದು ೬೦೦-೭೦೦ ಮೀ. ಸಮುದ್ರ ಪಾತಳಿಯಿಂದ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಗುಡ್ಡಳ್ಳಿ ಒಂದು. ಕಾರವಾರದಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ೧೫೦೦-೨೦೦೦ ಮೀಟರ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗಿರಿಧಾಮವಾದ ಗುಡ್ಡೆಹಳ್ಳಿ ಇದೆ. ಕಾರವಾರ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಈ ಗುಡ್ಡಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ೨೪ ಕುಟುಂಬ ಗಳು ಮಾತ್ರ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೬೧ ಪುರುಷರು, ೫೮ ಮಹಿಳೆಯೆಂದು ಒಟ್ಟು ೧೧೯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಈ ಕೊಪ್ಪ ಹೊಂದಿದೆ.

"ಮಿ. ಏ. ಸ್ಪೇನ್ಸ್ (ಬಿಲ್) ಎಂಬ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಾಗ ಬಂದು ತಂಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಂಗ್ಲೆಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಇಂದು ಕಾಣಬಹುದು"[೧೮]. ಇಂದು ಈ ಕಟ್ಟಡ ನಾಶವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬಾವಿ ಇದೆ. ಕಟ್ಟಡದ ಅವಶೇಷ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಗುಡ್ಡಳ್ಳಿಯ ಈ ಬಂಗ್ಲೆ ಅವಶೇಷದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಇಡೀ ಕಾರವಾರ, ಗೋಕರ್ಣ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹವೆ ತುಂಬಾ ತಂಪಾಗಿದೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪ ಹಿಂದೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಸಮುದ್ರ ತೀರಾದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದು ಇಷ್ಟು ಎತ್ತರ ದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮುಸುಕಿನ ಬಳಿಯವರ ಮುಸಕಿನ ದೇವರು. ಕಡಿನ ಬಳಿಯವರ ಕಡಿನ್ (ಕಡನ) ದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಬಳಿಯ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಡ್ಲಮಕ್ಕಿ : ಕಾರವಾರ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ೧೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೂ ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೬೯ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ೧೪೭ ಪುರುಷರು, ೧೪೧ ಸ್ತ್ರೀಯರಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ, ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಕೂಲಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಹುಡುಗಿಯರು ಸುತ್ತಲ ಹಪ್ಪಳ, ಗೋಡಂಬಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಡ್ಲಮಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ ಮಹಾಸತಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜಾರಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬ ಇದೆ. ಈ ಬಾಲಮಹಾಸತಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬಿಲ್ಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕುಮಟಾ : ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಅದರ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲಾ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿರಸಿ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರವೂ ಸುತ್ತುವರಿದವೆ. ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಟ್ಟಣಗಳೂ ೧೧೨ ಹಳ್ಳಿಗಳಿವೆ. ಮಿರ್ಜಾನ್, ಕುಮಟಾ, ಕುಂಜಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಗೋಕರ್ಣ ಹೋಬಳಿಗಳು ತಾಲೂಕಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೬೦೮ ಚ.ಕಿ.ಮೀ.ಗಳು ೧,೪೫,೭೭೨ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಈ ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳ ಕೆಲವು ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅಳಿವೆ ಕೋಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ತಾಲೂಕಿನ ಮುಖ್ಯ ನದಿ ಅಘನಾಶಿನಿ, ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ ಸುಮಾರು ೩೭೦೦ ಮಿ.ಮೀ. ಈ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳು ಬೆಳೆದಿವೆ. ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೩,೯೬,೪೧೨. ಭತ್ತ, ತೆಂಗು, ಅಡಕೆ, ಕಬ್ಬು, ಮೆಣಸು, ಮಾವು, ಬಾಳೆ, ಗೋಡಂಬಿ, ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಉಪಕಸುಬಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ೧೩ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿವೆ. ಕುಮಟಾ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರ. ಅನೇಕ ರಸ್ತೆಗಳ ಸಂಧಿ ಸ್ಥಳ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಾರವಾರ, ಭಟ್ಕಳ, ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಶಿರಸಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗಗಳಿಗೆ ರಸ್ತೆಗಳಿವೆ. ಕೊಂಕಣ ರೈಲು ಮಾರ್ಗ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಒಕ್ಕಲಕೇರಿ : ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿರುವ ಒಕ್ಕಲ ಕೇರಿಯ ಹೆಸರು ನಲ್ಲಿಕೇರಿ ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ನಲ್ಲಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೪೧ ಕುಟುಂಬಗಳು ೧೫೮ ಜನ ಪುರುಷ, ೧೪೭ ಮಹಿಳೆ ಒಟ್ಟು ೩೦೫ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಲಿಕೆಲಸ, ಮನೆಕೆಲಸ, ಸುತ್ತಲ ಗೋಡಂಬಿ, ಹಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ತರಕಾರಿ, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಕ್ಕಲಕೇರಿಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಜೊತೆ ನಾಮಧಾರಿ ನಾಯಕ, ಹವ್ಯಕ, ಶೆಟ್ಟರು, ಕಾಮತರು ಇದ್ದಾರೆ.

ಅಘನಾಶಿನಿ : ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಈ ಗ್ರಾಮ ಅಘನಾಶಿನಿ ನದಿ ದಂಡೆ ಮೇಲಿರುವ ಕಾರಣ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅಘನಾಶಿನಿ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ೧೪೭ ಕುಟುಂಬಗಳು ನೆಲೆಸಿದ್ದು, ೩೭೧ ಪುರುಷರು, ೩೩೪ ಮಹಿಳೆಯರು ಒಟ್ಟು ೭೦೫ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಈ ಕೊಪ್ಪ ಹೊಂದಿದೆ. ಅಘನಾಶಿನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆ ಖಾರ್ವಿ, ಅಗೇರ, ನಾಯಕ, ಹವ್ಯಕ, ಮುಕ್ರಿ ಸಮುದಾಯ ಕೂಡ ಇದೆ. ನದಿ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ರಿಂದ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಜನರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ ಮೀನು ಮತ್ತು ಚಿಪ್ಪಿಕಲ್ಲು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕೂಡ ಮೀನು ಮತ್ತು ಚಿಪ್ಪಿಕಲ್ಲು

ತಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಉದ್ಯೋಗ ಇದೆ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಗೋಡಂಬಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಿಜ್ಜೂರು : ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಬಿಜ್ಜೂರು ಗೋಕರ್ಣದಿಂದ ೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೪ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇದ್ದು. ೬೨ ಗಂಡು ೬೧, ಹೆಣ್ಣು ಒಟ್ಟು ೧೨೩ ಜನ ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಗೋಕರ್ಣ ಸಮೀಪವಿರುವ ಕಾರಣ ಹವ್ಯಕ, ಭಟ್ಟರ, ಕೊಂಕಣಿ, ಕಾಮತರ ಮನೆ, ಅಂಗಡಿ, ತೋಟ, ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ತರಕಾರಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಾವಿಕೋಡ್ಲು ಕುಂಬಾರಗದ್ದೆ ಸೀಮೆಗೆ ಹಾಗೂ ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದ ಈ ಬಾವಿಕೊಡ್ಲುವಿನಲ್ಲಿ ೧೦೯ ಕುಟುಂಬಗಳಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೩೩೨ ಜನ ಪುರುಷ ೨೯೯ ಜನ ಮಹಿಳೆ ಒಟ್ಟು ೬೩೧ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಕೂಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನುಶೀಕೋಟೆ : ನುಶೀಕೋಟೆ ಸೀಮೆಗೆ ಹಾಗೂ ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೊಪ್ಪದ ಹೆಸರೇ ನುಶೀಕೋಟೆ ಎಂದು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೯ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇದ್ದು ೯೪ ಪುರುಷರು, ೮೪ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಒಟ್ಟು ೧೭೮ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದ ಸುತ್ತ ಖಾರ್ವಿ, ಹರಿಕಾಂತರು, ಹವ್ಯಕರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನಿರಿನಲ್ಲಿರುವ ನುಶೀಕೋಟೆಯಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಿಗಡಿ ಮೀನನ್ನು ಸಾಕಿ ಮಾರುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಜಮೀನು ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿದೆ. ಬೆಳೆ ಬರುವುದು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಕೃಷಿಯೇತರ ಕೂಲಿ ಹಾಗೂ ಸಿಗಡಿ ಮೀನು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲೇಕೇರಿ : ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕುಂಬಾರಗದ್ದೆ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಮೂಲೇಕೇರಿ ಯಲ್ಲಿ ೮೨ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೨೨೯ ಗಂಡು, ೨೦೩ ಹೆಣ್ಣು ಒಟ್ಟು ೪೩೨ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಈ ಕೊಪ್ಪ ಹೊಂದಿದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ, ತರಕಾರಿ, ಹೂವು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದ ಜೊತೆ ಗೋಡಂಬಿ, ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಆಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹೊನ್ನಾವರ : ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಆಡಳಿತ

ಕೇಂದ್ರ. ಈ ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕುಮಟಾ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಭಟ್ಕಳ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಪುರ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ ತಾಲೂಕುಗಳು, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರ ಸುತ್ತುವರಿದಿವೆ. ಮಂಕಿ ಮಾವಿನಕುರ್ವೆ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಹೋಬಳಿಗಳು. ೯೩ ಗ್ರಾಮಗಳಿರುವ ಈ ತಾಲೂಕಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೭೪೪ ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೧,೬೦,೨೯೯ ಇದರಲ್ಲಿ ೧,೪೨,೪೭೫ ಜನರು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು, ೧೭,೮೨೪ ಜನರು ಪಟ್ಟಣಿಗರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ ೩.೫೫೫ ಮಿ.ಮೀ. ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು ಅಡಕೆ, ತೆಂಗು, ಮೆಣಸು, ಮುಖ್ಯ ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳು. ಸಮುದ್ರ ತೀರಾ ಮತ್ತು ನದಿ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಅಡಕೆ ಮರಗಳನ್ನು ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ಮೆಣಸು, ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಬೆಂಗಳೂರು, ಹೊನ್ನಾವರ, ಮುಂಬಯಿ, ಮಂಗಳೂರು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಹಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಾವು ಇಲ್ಲ. ಮತ್ಸ್ಯೋದ್ಯಮ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಸಬುಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಹೊನ್ನಾವರ ದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೧೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಇಡಗುಂಜಿಯ ಎರಡು ಕೈ ಗಣಪತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ ೨೯ ಕಿ.ಮೀ.ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗುಂಡಬಾಳೆಯು ಹನುಮಂತ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜೈನ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳು ಇವೆ. ರಾವಣ ನಿರ್ಮಿತವೆಂದ ಐತಿಹ್ಯವುಳ್ಳ ಮುರ್ಡೇಶ್ವರ, ಧಾರೇಶ್ವರ, ಗುಣವಂತೇಶ್ವರಗಳು ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ ೧೬ ಕಿ.ಮಿ. ಅಂತರದೊಳಗೆ ಇವೆ".[೯]

ಹೊನ್ನಾವರ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟಣ. ಶರಾವತಿ ನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪಟ್ಟಣ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಿಂದ ೧ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಂದರು ಇದ್ದು, ವಸ್ತುಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ ಭೂಜಲ ಮಾರ್ಗಗಳ ಅನುಕೂಲತೆ ಯಿದೆ. ೧ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದ ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಾಗೂ ಮಾವಿನಕುರ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಗಂಧ ಹಾಗೂ ದಂತದ ಕೆತ್ತನೆಗೆ ಭಾರಿ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ವನಸಿರಿ ಹೇರಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ೪ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೊರೆಯುವ ಮಿಲ್‌ಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಬೆಲ್ಲದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ಸಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸರ್ಕಾರಿ ಕಚೇರಿಗಳೂ, ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳೂ ಮತ್ತು ಇತರೆ ನಾಗರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿವೆ. ಪಟ್ಟಣ ಪೌರಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಲಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು ಇದೆ.

"ಹೊನ್ನಾವರವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಈ ಬಂದರಿನ ಮೂಲಕವೇ ಒಳನಾಡಿನವರೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೦೦ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಳಿದ 'ರಾಣಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ'ನಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹಲವಾರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ನಾವರ, ನವೇರಾ, ಜನೋರ, ಹಿನ್ನೋರ, ಹೊನ್ನುರು ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೊರದೇಶದ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಟಾಲೆಮಿ, ಇಬ್ನಬ ಟೂಟ ಮೊದಲಾದವರು ಹೊನ್ನಾವರದ ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಹೊನ್ನಿನ ಊರು ಹೊನ್ನುರು ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವರ್ಣಪುರ'ವೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಈ ಊರು ಹಿಂದೆ ಲಂಕೆಯ ರಾವಣನ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತೆಂದು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.ಪೂರ್ವದ ೨೫೦ರ ಬನವಾಸಿಯ ಬರಹಗಳು ಹಾಗೂ ಪಂಪರಾಮಾಯಣದ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಇದೊಂದು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ೧೪೪೪ರಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ರಾಯಭಾರಿ ಅಬ್ದುಲ್ ರಝಾಕ್ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದು ಮುಂದೆ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಬಂದರು ಆಗಿತ್ತು. ೧೫೦೩ರಲ್ಲಿ ಊರನ್ನು ವಾಸ್ಕೋಡಿಗಾಮನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಟ್ಟನಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲೊಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ೧೫೯೯ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ಚರ್ಚ್ ಪೋರ್ಚುಗಿಸ್‌ರಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ತುರ್ಕಿಸ್ಥಾನ, ಅರಬ್‌ಸ್ಥಾನದ ಜನರು ಹೊನ್ನಾವರ ಬಂದರಿನ ಮೂಲಕವೆ ವಿಜಯನಗರ ರಾಯರ ಸಂಗಡ ಕುದುರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕದಂಬ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಚಾಲುಕ್ಯ, ವಿಜಯನಗರ, ಬಿದನೂರು, ಗೇರಸೊಪ್ಪೆ, ಮೊದಲಾದ ರಾಜರಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಈ ಊರು ಇದ್ದು, ಮುಂದೆ ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪುಗಳ ವಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ೧೭೮೫ರಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾವರ ಒಂದು ಮನೆಯೂ ಇರದ ಹಾಗೆ ಸುಟ್ಟು, ಟೀಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಊರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದನು. ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ರ ವಶಕ್ಕೆ ಹೊನ್ನಾವರ ಹೋಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕಾರವಾರದಿಂದ ಮಂಗಳೂರಿನವರೆಗೆ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸಿತು. ಆಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೊನ್ನಾವರ ೧೮೦೦-೧೮೬೭ರ ವರೆಗೆ ಹೊನ್ನಾವರ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮೆರೆದಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಈ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಇಬ್ಭಾಗವಾದಾಗ ೧೮೬೨ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಕಾರವಾರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಮುಂದೆವರೆದಿದೆ".[೨೦]

ಸಾಲಿಕೇರಿ : ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಸಾಲಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸುಮಾರು ೩೧ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ಒಟ್ಟು ೧೪೮ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೭೭ ಪುರುಷರು, ೭೧ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಲಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆ ಹರಿಕಾಂತರು, ಮುಕ್ರಿಗಳು, ಅಗೇರ, ನಾಯಕ, ಕೊಂಕಣಿ, ಹವ್ಯಕ, ನಾಡವರ

ಕೆಲ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಹ ಇವೆ. ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುವ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಕುಟುಂಬಗಳ ಜಮೀನು ಹೋಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮನೆ, ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ. ಹೊನ್ನಾವರ ಅಥವಾ ಕುಮಟಾಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಹೋಗಬೇಕು.

ಹೊರೆಸಾಲ ದುಗ್ಗುರು : ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಹೊರೆಸಾಲ ದುಗ್ಗುರಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೫ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ೮೩ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೪೪ ಪುರುಷರು, ೩೯ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದ್ದು ೧ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕ, ನಾಯಕ್, ಕೊಂಕಣಿ, ಮುಕ್ರಿ ಸಮುದಾಯಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಮಹಿಳೆಯರು ಹವ್ಯಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಜಮೀನು ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೆ ಯೋಜನೆಗೆ ತುಂಬಾ ಹೋಗಿದೆ. ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಇರುವ ಕಾರಣ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳ ತುಂಬಿ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಸಾಲಿಕೇರಿ ಅಥವಾ ಹಳದಿಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಅಂಗಡಿ, ಬಸ್ಸಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ಏನು ಇಲ್ಲ. ಶಾಲೆ ದೂರ ಇರುವ ಕಾರಣ ಮಕ್ಕಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾಯಿಸಸಿ ಊರು : ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುವ ಈ ಪುಟ್ಟ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೧೪ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆ. ಒಟ್ಟು ೭೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ೪೨ ಪುರುಷರು, ೨೮ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭೂಮಿ ಉಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತವಿರುವ ಕಾರಣ ಬೆಳೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಜೊತೆ ಒಂದೆರಡು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಕರು, ಭಟ್ಟರು, ಕೊಂಕಣಿ, ಖಾರ್ವಿ, ಹರಿಕಾಂತ ನಾಯಕ ಸಮುದಾಯದವರು ಕೂಡ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿಕೂಲಿಯನ್ನು ಹವ್ಯಾಕರ, ಭಟ್ಟರ, ಕೊಂಕಣಿ, ಮನೆತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಟೋಲ್‌ನಾಕ ಮಠದಕೇರಿ : ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಒಕ್ಕಲೇರಿಯಾ ಅಂತ ಹಾಗೂ ಟೋಲ್‌ನಾಕ್ ಮಠದಕೇರಿ ಅಂತ ಕರೆಯಲಾಗುವ ಈ ಕೊಪ್ಪ ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ೨೧ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ್ದು ಇದೆ. ೫೭ ಪುರುಷರು,

೫೩ ಮಹಿಳೆಯರು ಒಟ್ಟು ೧೧೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಈ ಕೊಪ್ಪದ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ, ನಾಮಧಾರಿ, ಅಗೇರ, ಶೆಟ್ಟರು, ಹರಿಕಾಂತರು, ಕಾಮತರು, ಮುಸ್ಲಿಂ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್, ಮುಕ್ರಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದ ಮುಖಾಂತರ ಕೊಂಕಣರೈಲ್ವೇ ಹಳಿ ಹಾದು ಹೋಗಿರುವ ಕಾರಣ ಕೆಲ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಕೃಷಿಯೇತರ ಕೂಲಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಗೆಲಸ, ಸಿಗಡಿ, ಗೋಡಂಬಿ, ಹಪ್ಪಳ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

೨. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೋಟ

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೆಂದರೆ ಯಾರು?

ಇಂಡಿಯಾದ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ಹೆಸರಿಗೆ ಸಮುದಾಯಗಳು ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯಾತ್ಮಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಈ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖಾಂತರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಹೆಸರು ಬಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ 'ಹಾಲ್ವಕ್ಕೀ ವೋಕ್ಕಲಿಗ' ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ಗೌಡ್ರು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡ್ರು, ಗಾಂವಕರ್, ಗುನಗಾ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳ ಮೂಲಕ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಬಯಿ ಗ್ಯಾಜೆಟೀಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣ "ಹಾಲಿನಂತೆ ಬಿಳುಪಾದ ಮೇಲ್ತರದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಕಾರಣ ಇವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ".[೨೧] ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್‌ರವರು "ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಗದ್ದೆ ಉಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿ ದಿನಾಲೂ ಶಿವನಿಗೆ ಊಟ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಪಾರ್ವತಿ ಶಿವನಿಗೆ ಊಟ ಒಯ್ಯುವಾಗ ಕಾಲು ಎಡವಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಮಣ್ಣಿನ ಪಾಲಾಯಿತು. ಆ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಎರಡು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು, ಒಂದು ಗಂಡು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು ಊಟ ತಯಾರಿಸಲು. ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಪಾರ್ವತಿ ಬರಲು ತಡವಾಯಿತು ಕಾರಣ ಏನಿರಬಹುದು ಎಂದು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ದಿನಾಲೂ ಇರದ ಗೊಂಬೆಗಳು ಇಂದೇಕೆ ಬಂದವು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದ. ಇದರಲ್ಲೇನೋ ರಹಸ್ಯ ಅಡಗಿರಬೇಕೆಂದು ಆ ಎರಡೂ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಗೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಜೀವ ಬಂತು. ಪಾರ್ವತಿ ಪುನಃ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ ಕಾರಣವನ್ನು ಗೊಂಬೆಗಳು ಶಿವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದವು. ಅನಂತರ ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ನಿನ್ನ

[illegible]

ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನಮಗೆ ಜೀವ ಬಂದಿತು. ನಾವು ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದವು. ಶಿವ ಹೇಳಿದ ನಾನು ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಉಳುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೀವು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಿಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಾಯಿತು. ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

- ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ದಿಬ್ಬಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂದಾಗಿ ಈ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ದಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತಂತೆ. ಇಂದು ಕೂಡ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದಿಬ್ಬಣದೊಡನೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಇರಬೇಕು.

- ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಉಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವರು ಬೆಳೆಯುವುದು ಭತ್ತವನ್ನು. ಭೂಮಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲ ನೀಡಲು ಗೊಬ್ಬರ ಬೇಕು. ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ಪಶುಪಾಲನೆಯೂ ಇವರ ಉದ್ಯೋಗವಾಯಿತು. ಆಕಳುಗಳು, ಎಮ್ಮೆಗಳು ಹಾಲು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಇವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಿ ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ. ಈ ವೃತ್ತಿಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು".[೨೨]

- "ಒಕ್ಕಲು ಎಂಬ ಪದ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಎಂದರೆ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಈ ಬಗೆಯ ಹಾಲಬಿಳುಪಿನ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರು ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ".[೨೩] ಈ ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯದ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡದ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಹಾಲ್ವಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತಳಿಯ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಿಬೇಕು. ಈ ತಳಿಯ ಹಾಲ್ವಕ್ಕಿ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಇದರ ಕನ್ನಡದ ರೂಪವೇ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ".[೨೪]

- ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ಅವರು 'ನಾರೇಣಸ್ವೊಮಿ ಗದ್ದೆ ಹೂಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಹಾಲು ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗಂಡನಿಗೆ ನೀಡಲು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಹೋಗುವಾಗ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲೆಡವಿ ಹಾಲನ್ನದ ಬುತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು

ಮಣ್ಣುಪಾಲಾಯ್ತು. ಚೆಲ್ಲಿದ ಹಾಲನ್ನವನ್ನು ಬರಗಿ ಬಾಚಿ ಎರಡು ಮುದ್ದೆ ಕಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಗಳು ಒಂದು ಗಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಜೀವ ತಳೆದವು. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗಂಡನೆಡೆಗೆ ಹೋದಳು. ಆಗ ನಾರೇಣಸ್ವಾಮಿ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವರಿಗೆ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಗ' ಹಾಗೂ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಗಳೆಂದು' ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ನೇಗಿಲು, ನೊಗ, ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವರು ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಖಂಡುಗ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಹನ್ನೆರಡು ಕಾಡಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿ(ಅನ್ನ)ಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಇವರಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಸಂತತಿ ಬೆಳೆದು ತಾವು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಾದೆವು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

- ನಾಗಗಲ್ಲಿನ ನಾಗಪಟವು ಹಾಳಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ಆಗ ನಾಗಪುತ್ರನು, ಚಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನೊಗ ನೇಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೋವಿಂದ ಹಾಗೂ ನಾರೇಣನೆಂಬ ಎತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ನೊಗ ಹೇರಿ ನಾಗತಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಾಗಪಟವನ್ನು ಹೂಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನ ತಾಯಿಯು ಮಗನ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಲು ಹಾಲನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವಾಗ ಅರ್ಧ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಯ ಹಾಳಿಗೆ ಕಾಲೆಡವಿ ಹಾಲು ಚೆಲ್ಲಿತು; ಅದನ್ನು ಬರಗಿ ಬಾಚಿ ಮುದ್ದೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಳಿಯ ಮೇಲಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಹಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಹಾಳಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಹಾಲಿನ ಮುದ್ದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದ ಆಗ ನಾಗಕನ್ನೆ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು "ಈ ನಾಗಪಟ ನಮಗೆ ಬೇಡ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಗನಿಗೆ ನೀಡು" ಎಂದು ನಾಗಪಟವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

- ಮಾದೇವರಾಯನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾದೇವರಾಯನು ತಾನು ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯು ಗಟ್ಟಿಯಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಲತಿಯ ತಪಸ್ಸು ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಸವೇಶರಾಯನಿಂದ ಹೊಲತಿ ಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಿಸಿ, ಹೊಲತಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿ, ಅವಳ ದೇಹದ ಒಂದೊಂದು ಚೂರಿನಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಜಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಾಲನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕೆ ಕುಳಿತನಂತೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ "ಒಕ್ಕಲ ರಯ್ತರ ಪಡಿನೆಲ್ಕೋ" ಎಂದು ಮಾದೇವರಾಯನು ತಾನುಣ್ಣುವ ಹಾಲಿನ ತುತ್ತನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು: "ಹಾಲಲ್ ಹುಟ್ಟಿದ್ರೋ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಕ್ಳು ನೀವು

ಮಯ್ಲೂಗಿ ಮಡಿಯು ನಿಮಗಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ"

ಎಂದು ಅವರ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ".[೨೯]

ಮೇಲಿನ ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಹೆಸರು ಬಂದ ಬಗೆ, ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಭತ್ತ

ಬೆಳೆಯುವ ಒಂದು ಕೃಷಿಕ ಸಮುದಾಯವೆಂಬುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸೃಷ್ಟಿ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಆದದ್ದು ಹಾಗೂ ಇವರ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿ ಕೃಷಿ ಆಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಎಂಬ ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಇವರನ್ನು ಆಂಧ್ರ ಮೂಲದವವೆಂದು ನಾಯಕರು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ದವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅನೇಕ ಪೂರಕ ಆಕರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಹೆಸರಿನ ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಚಿಸುವಾಗ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣ ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ‘ಹಾಲಕ್ಕಿ’ ಮತ್ತು ‘ಒಕ್ಕಲಿಗ’ ಎಂಬ ಪದಗಳೇ ಇವರನ್ನು ಕೃಷಿಕರು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇವರು ಬಹುತೇಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ‘ಹಾಲು’ ಮತ್ತು ‘ಅನ್ನ’(ಅಕ್ಕಿ)ದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ‘ಹಾಲು’ ಪಶುಪಾಲನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ, ‘ಅನ್ನ’ (ಅಕ್ಕಿ) ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪಶುಪಾಲಕರು ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು. ಈ ಕುರಿತು ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತು

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಇಂದು ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳ ಮೂಲಕ ತಕ್ಷಣ ಇವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಶೈಲಿ, ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ, ಹಬ್ಬ-ಜಾತ್ರೆ, ನ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿ, ಕುಲದೈವ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ದೈವಗಳು

“ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ದೇವರು ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಲ್ಪನೆ ಕಾಲ, ದೇಶ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳಾದ ಗಾಳಿ, ಮಳೆ, ಬೆಂಕಿ ಮುಂತಾದವು ದೇವತೆಗಳಾದವು”.[೨೬] ಹೀಗೆ ಮಾನವನ ವಿಕಾಸದ ಹಂತದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಭಯಗ್ರಸ್ತ ಮಾನವನು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಗಿಡ, ಮರ,

ಬಳ್ಳಿ, ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಭೂಮಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ದೇವರೆಂದು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ರಕ್ಷಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಬೇಡಿದ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಶತಶತಮಾನ ಕಳೆದರು ಪ್ರಕೃತಿ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕಾರಣ ಅವರ ವಾಸದನೆಲೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ತಮಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವ ಅಗೋಚರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇವರು, ದೇವತೆ ಎಂದು ಪೂಜಿಸಿದರೆ, ಗೋಚರಿಸುವ ಬೆಟ್ಟ, ಗುಡ್ಡ, ಕಲ್ಲು, ನೆಲ, ಜಲ, ವಾಯು, ಗಿಡ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲೂ ದೇವರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರು ಮುಖ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಆರಾಧನೆ, ಬಳಿ ದೇವರು ದೇವತೆ ಆರಾಧನೆಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಿ(ಕುಲ)ಗಳ ಮೂಲಕ ದೇವರ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. "ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಯಾವುದಾದರೂ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರು ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿ ಅಥವಾ ಮರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಅಥವಾ ಮರವು ಆ ಪಂಗಡದ ಟೋಟೆಂ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ".[೨೨] ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಬಳಿ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಆ ಬಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಳಿಗಳು ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಹೂವು, ಗಿಡ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಮೀನು, ಹಾವು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕೃತಿಜನ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಬಳಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವಿವಾಹಗಳು ಏರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ಬಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕುಟುಂಬಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟು; ಹೆಣ್ಣು ತರುವುದು ನಿಷೇಧ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಂಜಲ ಬಳಿಯಿಂದ- ಮಂಜಲ ಬಳಿಗೆ ವಿವಾಹ ಏರ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಜಲ ಬಳಿಯಿಂದ ದ್ಯಾವನ್ ಬಳಿಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುತರುವ ಅವಕಾಶಗಳುಂಟು. ಆಯಾ ಬಳಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕುಲಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ವಸ್ತು ಪ್ರಾಣಿ, ಹೂ, ಸಸ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವ ಮನ್ನಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಈ ಬಳಿ ಅಥವಾ ಕುಲ ದೈವಾರಾಧನೆ ಪದ್ಧತಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಡನ್ ಬಳಿಯವರು ಅಂದರೆ 'ಕಡನ್-ಕಡವೆ' ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಕಡನ್ ಬಳಿಯವರು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ನಿಷೇಧ. ಕ್ಯಾದಗೆ ಬಳಿಯವರು ಕ್ಯಾದಗೆ ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು ಹೊರತು ತಲೆಗೆ ಮುಡಿಯುವುದು ನಿಷಿದ್ಧ.

ಹೀಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಟೋಟೆಂ ಮತ್ತು ಟ್ಯಾಬು ಉಪಾಸನೆ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ. ಇದು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಇವು ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ವಿಕಾಸ ಹಂತದ ಕುರುಹನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. "ಒಂದು ಕಾಲದ ವಾಸ್ತವ ಇಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ

ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೂ ಈ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ನಿಷೇಧಗಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಕೃಷಿಕರು ಅಂದಿನ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದವರೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ".[೨೮]

ಮುಂಬಯಿ ಗೆಝೇಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಬಳಿಗಳ ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ಉಲ್ಲೇಖನಗೊಂಡಿವೆ.

೧. "ಮಂಜಾಳ (ಮಂಜಾಲ)	೨. ಕಡನ (ಕಡಿನ್)
೩. ಮಾನಾಲ	೪. ದೇವನ (ದೇವ)
೫. ಬಳೆ	೬. ಗುರುವಿನ (ಗುರು, ಗುರಿನ್)
೭. ಕೊಡಕಲ (ಕೊಡಸನ್)	೮. ಮುಸಕ್ಕನ (ಮುಸುಕು, ಮುಸಕಿನ್)

ಮಾನಾಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ೭ ಉಪವಿಭಾಗಗಳಿವೆ ಅವುಗಳ ಕೂಡ ಬಳಿಗಳೆ.

೧. ಅಳ್ಳಿ	೨. ಬರಗಲ
೩. ದೇವಿ	೪. ಕುಂತಿ
೫. ಶಳ (ಶಲ)	೬. ಅರಗಲ
೭. ಮಿಗ್ಗಿ"[೨೯]	

ಆರ್.ಇ. ಎಂಥೋವನ್‌ರವರು ಬಳಿಗಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

1. Bargal bali	Barga = hog deer
2. Bhairan bali	Bhairana = a bird
3. Devi bali	Devi = goddess
4. Dyavana bali	Dyava = the tortoise
5. Gurvina bali	Gurani = Prickly plant *(Ichnocarpus)*
6. Hole bali	Hole = a tree *(Terminalia arjuan)*
7. Kadsan bali	Kadachi = a shrub
8. Kadvin bali	Kadave = the elk
9. Kodkal bali	Kodkal = a monkey
10. Kunte bali	Kunti = a tree *(Murraya exotica)*
11. Kedagi bali	kedagi = fragnant sceew-pine (Pandanus odoratissimus)
12. Majkal bali	Machchu or Machchi = an axe used for cutting trees
13. Majkal bali	(Unknown)
14. Manal bali	Manal = a tree *(Pithocolobium dulce)*

15. Manjal bali — Manjala = saffron
16. Muskinbali — Muskin = a river fish
17. Nag bali — Nag champa *(Mesua ferrea)*
18. Shirin bali — Shirkal = a tree *(Gynandropsis pentaphylla)*"[30]

ಎಸ್. ಸಿಲ್ವಾ ಅವರು ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಬಳಿಗಳು

೧. "ಮಂಗಳ — ೨. ಕುಂಟಿ
೩. ಬಳೆ — ೪. ಬರಕನ್
೫. ನೇಗಿ — ೬. ಶಿರಿನ್
೭. ಕೇದಗೆ"[೩೧]

ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ಅವರು ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಬಳಿಗಳು

"೧. ಗುರಾಣಿ — ೨. ಶಿರ್ಕಾಳು
೩. ಬೆದ — ೪. ಆಲಿ
೫. ದೇವಿ — ೬. ಗೊಡಕ
೭. ಭೈರ — ೮. ದ್ಯಾವಳ
೯. ನುಚ್ಕ್ಯನ್ — ೧೦. ಮಡ್ಡೈನ್
೧೧. ನುಸಿನ — ೧೨. ದ್ಯಾವಣ
೧೩. ಮಡ್ಜ — ೧೪. ಬಲಿ"[೩೨]

ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್ಟರವರು ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಬಳಿಗಳು

೧. "ಕೈರ್ನ — ೨. ಕಟಕನ (ಕಟಕ್ನ)
೩. ಚಿರಕಲ (ಚಿರಕ್ಲ) — ೪. ಹುಲಿ
೫. ಬೆಳಿಕೊಡಸಗನ್"[೩೩]

ಪ್ರಸ್ತುತ ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಬಳಿಗಳು

೧. ಶೃಂಗಾರ (ಅಡಿಕೆ) — ೨. ತಿರಕಲ್ (ಬಳ್ಳಿ)
೩. ನಾಗ (ನಾಗರಹಾವು) — ೪. ನಗೆ
೫. ಭೀಮನ್ (ಭೀಮ)

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ದೈವಗಳು

ಬ್ಯಾಟೆ ಬೀರ : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಬ್ಯಾಟಿಬೀರ ಎಂಬ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಟೆ ಆಡುವಾಗ ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಈ ಬ್ಯಾಟೆ ಬೀರ ಇರುತ್ತಾನೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಡುವ

ಮುನ್ನ ಈ ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ತಮಗೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆ ಸಂಭವಿಸಬಾರದು ಎಂದು. ಬೇಟೆ ಆಡಿ ಮರಳಿದ ನಂತರ ಬೇಟೆ ಆಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಒಂದು ಪಾಲನ್ನು ನೈವೇದ್ಯವೆಂದು ಹರಕೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬ್ಯಾಟೆಬೀರ ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣ ಹಿಡಿದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಬಳಿ ದೇವರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಕರಿದೇವರು (ಕರಬೀರ) : ಕರಿದೇವರನ್ನು ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. "ಈ ಕರಬೀರ ಇವರ ಕೃಷಿ ದೇವತೆ. ಬೇಟೆಗಾರರಾಗಿದ್ದ ತೀರಾ ಮೊದಲಿಗೆ ಜನವರ್ಗ, ಕೃಷಿಗೆ ಪಾದಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಅವಸ್ಥಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ದೈವ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ".[೩೪] ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರಿದೇವರನ್ನು ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಳಂಬಾರದಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥ ಎಂದು ಹಾಗೂ ಸತಿ(ರತಿ) ಇವರ ಹೆಂಡತಿ ಎಂದು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಕರಿ (ಮನ್ಮಥ) ಶಿವನ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸತ್ತನಂತರ ರತಿ(ಸತಿ)ಯು ಸತಿಸಹಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸತಿ ಸಹಗಮನದ ಹಾಗೂ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಟ್ಟಿಗ : ಕೃಷಿಗೆ ತೊಡಗಿದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನ ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದೂ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿತವಾದವುಗಳು. ಕಾಡಿನ ನಡುವಿನ ಕೃಷಿ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳ ಕಾಟ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವಲಂಬಿತ ಪಶುಸಂಪತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೆ ಜಟ್ಟಿಗ ಎಂದು ಅವರು ನಂಬಿದರು. ಜಟ್ಟಿಗ ಅಂದರೆ ಭುಜ ಬಲ ಹೊಂದಿದ ಪರಾಕ್ರಮಿ. ಆಯುಧ ಹಿಡಿದು ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವವನು".[೩೫]

ನಾಗಾರಾಧನೆ - ನಾಗದೇವತೆ : ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ದೈವರಾಧನೆ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ನಾಗದೇವತೆ- ದೇವರು ಎಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ರೋಗ-ರುಜಿನ, ಸಂತಾನಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳಾಗದಿರುವವರು, ನಾಗದೋಷಗಳಿರುವುದರಿಂದ ದೋಷಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಗದೇವತೆ ಹೆಣ್ಣುದೇವತೆ. ಈ ದೇವತೆಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪತ್ರರೂಢ ಮಾಡಿ ಹರಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಗರ ಪಂಚಮಿಯೆಂದು ಹರಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಾಗದೇವತೆಯ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಮಂದಿರ ಅಥವಾ ದೇವಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗದೇವತೆ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇದು ಏಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡಿತು. ಅದಕ್ಕೆ "ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೆಲ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಯಾವುದು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'ನಾಗ' ಬಳಿ ಎಂದರು ತುಂಬಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ನಾಗಬಳಿಯು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಕುಲದೈವ

ನಾಗದೇವರಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ನಾಗಬಳಿಯವರು ನಾಗ ಬಳಿಯವರಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ನಿಷಿದ್ಧ. ಇವರು ಮಂಜಲ, ಮುಸುಕಿನ ಅಥವಾ ಕ್ಯಾದಗೆ ಬಳಿಯವರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಬಹುದು, ತರಬಹುದು. ನಾಗ ಅಂದರೆ ನಾಗರ ಹಾವು ಬಹುಶಃ ಈ ಕುಲದವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ರಕ್ಷಿಸಿರಬೇಕು. 'ನಾಗ'ಬಳಿಯವರು ಕುಲದೈವವನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೊಂಡರಲ್ಲಿಯು ನಾಗಬಳಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬಲೀಂದ್ರರಾಯ : ಕೃಷಿಕರಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಬಲೀಂದ್ರರಾಯ ದೇವರು. ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ. ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಮೇವನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ನೀಡಲಿ ಎಂದು ಈ ದೇವರಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ. ಹರಕೆ ಹೊರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳು ಅದು ತರಕಾರಿ, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಗಳಾಗದೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮಳೆ ಬಿಳುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಮಳೆ ಬಿದ್ದು ಬೆಳೆಗಳು ಬೆಳೆದು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದಯಪಾಲಿಸಲೆಂದು ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಸ್ತಿ (ಮಹಾಸತಿ - ಸತಿ) : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಭಾವಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಮಹಾಸತಿ ಅಥವಾ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಮಾಸ್ತಿಯ ನಾಲ್ಕಾರು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದ್ದೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆ ಸಮಾಧಿ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೆ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲ್ಛಾವಣಿ, ಹೆಂಚುಗಳು ಆಶ್ರಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವೆಡೆ ಹಸಿರು ಮರಗಳು ಅಥವಾ ಖಾಲಿ ಬಯಲಲ್ಲೇ ಆಶ್ರಯ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. "ಮಾಸ್ತಿ ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಮಹಾಸತಿ' ಎಂಬುದರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವನ ಜೊತೆ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮಹಾಸತಿ ಅಥವಾ ಮಾಸ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ".[೩೬] ಹೀಗೆ ಪತಿಯ ಮರಣಾಂತರ ಅವನ ಚಿತೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಸತಿಯನ್ನು ದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸತಿ ಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿತು ಎಂಬುದು ಇನ್ನೂ ನಿಗೂಢ. ಆದರೆ ಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು. "ಸಹಗಮನದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಉಲ್ಲೇಖ ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೦೦ರ ಕದಂಬರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯದು. ಕದಂಬ ರವಿವರ್ಮನ ರಾಣಿಯೊಬ್ಬಳು ಪತಿಯೊಡನೆ ಮುಕ್ತಳಾದಂತೆ ಈ ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ".[೩೭] ಕರ್ನಾಟಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡ, ಗೊಂಡ, ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ (ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸತಿಹೊದ ಕಥೆಯ ವಿವರಣೆ ನೋಡಿ: ಡಾ. ಹರಿಲಾಲ್ ಪಾವರ್ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಮರಿದ ಹೂವ. ಹೂನಾಸತಿ, ೨೦೦೩) ಸತಿ ಮಹಾಸತಿ ದೇವತೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮಂಜಲ ದೇವರು : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಜಲ ಬಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಬಳಿದೇವರು ತೋಡಾರ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಂಜಲ ಬಳಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕುಲ ಅಥವಾ ಬಳಿ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಈ ಮಂಜಲ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಂಜಲ ದೇವರ ಸುತ್ತಾಮುತ್ತ ಹತ್ತಿರ ಪರಿವಾರ ದೇವರು. ಬಂಟ್‌ದೇವರು ಹುಲಿ ದೇವರು, ಕುಂಟಿದೇವರುಗಳಿವೆ. ಈ ಮಂಜಲದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಅಂತ ಏನು ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹಂಚಿನ ಛಾವಣಿ ಆಸರೆ ಇದೆ. ಈ ಮಂಜಲದೇವರ ಮೇಲೆ ಎತ್ತರದ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದಿದೆ ಹಾಗೂ ಎಷ್ಟೋ ಶತಮಾನಗಳ ಹಳೇ ವಸ್ತುಗಳು ಅದು ಮಣ್ಣಿನ ಬಿಂದಿಗೆ. ಏಣಿ ರೂಪದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಹುತ್ತದ ಮೇಲೆ ಇವೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಬಿಂದಿಗೆ ಏಣಿ ರೂಪದ ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲೆಗಳನ್ನು ಮಂಜಲ ಬಳಿಯವರು ತಮ್ಮ ಹರಕೆಯನ್ನು ಈ ದೇವರ ಬಳಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರ ವಾಗಲಿ, ರೋಗರುಜಿನು ಅಥವಾ ಮತ್ತೆನಾದರು ಆದರೆ ಹರಿಕೆ ಪರಿಹಾರವಾದಾಗ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರವಾದ ಬಳಿಕ ವಾರ್ಷಿಕ ಹಬ್ಬದಂದು ಈ ಮಂಜಲ ದೇವರಿಗೆ ತಂದು ಗುನಗರ ಕೈಯಲ್ಲಿ (ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಗುನಗ ಅಂತ ಇಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ) ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುನಗ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕೂಡಾ ಇವೆ. ಮಂಜಲ ಬಳಿಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರು ಹೊಸದಾಗಿ ಮನೆಕಟ್ಟುವಾಗ ೫ ಅಥವಾ ೧೦ ಹೆಂಚುಗಳನ್ನು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹರಕೆ ಎಂದು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಹೆಂಚುಗಳು ಇವೆ. "ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪರಿವಾರ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಮಂಜಲಬಳಿ ದೇವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಇವೆ. ಈ ಪರಿವಾರ ದೇವರೆ ಮಂಜಲ ದೇವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಗದಂತೆ ಕಾಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ".[೩೮]

ಮುಸುಕಿನ ಬಳಿ ದೇವರು / ಕಡಿನ ಬಳಿ ದೇವರು : ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ, ಕಾರವಾರ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ೨೦೦೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪದ ಹೆಸರು. ಸುಮಾರು ೨೪ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಮುಸುಕಿನ ಬಳಿ ದೇವರು, ಮುಸಕಿನ ಬಳಿಯವರ ಕುಲ ದೇವರು. ಈ ಬಳಿಯವರ ದೇವರು ಗುಡ್ನಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಮುಸುಕನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಕಡನ್ ಬಳಿ ದೇವರು ಕಡನ್ ಬಳಿಯವರ ಕುಲದೇವರು ಇದು. ಕಡನ್ ಅಂದರೆ ಕಡವೆ ಪ್ರಾಣಿ. ಈ ಬಳಿಯವರ ಕುಲದೇವರು ಕೂಡ ಗುಡ್ನಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಈ ಎರಡು ಬಳಿಯವರು ಗುಡ್ನಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲ ನಡೆಯುವ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪೂಜೆ ನೆರವೇರಿಸಿ ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ನಗೆ : ಕಾರವಾರದಿಂದ ಸುಮಾರು ೫೦-೬೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ನಗೆ ಎಂಬ ಊರಿದೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲೇ ನಗೆ ಬಳಿಯವರ ನಗೆ ದೇವರು ಇದೆ. ಈ ನಗೆ ಊರಿನ ಗ್ರಾಮದೇವರು

ಹಾಗೂ ಮನೆದೇವರಾಗಿದೆ. "ಈ ನಗೆಬಳಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿದೆ ಅಂತ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಅಂತ ಈ ದೇವರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಇತ್ತಂತೆ. ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದು ಯಾರಿಗೂ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಒಂದು ದಿನ ಹಸು ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ಹಾಲು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಜನರು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಮೂರ್ತಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂತು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಗೆ ಬಳಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಇರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಗರಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಹೊರಡಿಸಲಾಯಿತಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಾರದೆ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ".[೨೯]

ದ್ಯಾವನ ಅಥವಾ ದೇವ ಬಳಿ ದೇವರು : ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವ ಬಳಿಯವರ ಕುಲದೈವ ದೇವನಬಳಿ ದೇವರು ಆಗಿದೆ. ಬೇಳೂರುನಿಂದ ೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ದೇವ ಬಳಿಯ ದೇವರಿಗೆ ಮೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಭಂಡಾರ ಅಂದರೆ ಮರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೇ ದೇವರು. ಮೊದಲು ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿ ಇರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ರುಂಬ್ಲೋಕಲ್ಲು ಪಣತಿಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವ ಪಣತಿ ಸಮಯಿ ಹಣತೆ ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆ ಇದೆ. "ಈ ಬಳಿದೇವರ ಪೂಜೆ ಆ ಬಳಿಯವರು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಬಳಿಯವರು ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಆ ದೇವರ ಛಾಯಾಚಿತ್ರವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲವಂತೆ".[೩೦]

ತುಳಸಿ : ತುಳಸಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ದಿನಾಲೂ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲೂ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆಗಳಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ವೆಂಕಟರಮಣ ಮೂರ್ತಿ, ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆ ಮುಂದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸುಲಿಯದ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಿತ್ಯ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವೆಂಕಟರಮಣನ ಹೆಂಡತಿ ತುಳಸಿ ಎಂದು ಆರಾಧಿಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ತುಳಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಳಸಿ ಪೂಜೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ತುಳಸಿ ಗುಡಿಯನ್ನೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದೀಪಾವಳಿಯ ನಂತರ ತುಳಸಿ ಹಬ್ಬ ಎಂಬ ಆಚರಣೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಯನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯದೈವ ವೆಂಕಟರಮಣನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಪುಟ್ಟ ತುಳಸಿಗುಡಿಯ ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ವಿಗ್ರಹವನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆ. ತುಳಸಿಯ ಈ ದೈವತ್ವದ ಅನನ್ಯತೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆದಿಮ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ

ಸಸ್ಯಾರಾಧನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ರೂಪುಗೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತುಳಸಿಯನ್ನು ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಪತ್ನಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಈ ಸಮುದಾಯದ ದೈವಸಂಕರದಿಂದಾಗಿ. ಆದಿಮ ಸಸ್ಯಾರಾಧಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಮತ್ತು ಪಶುಪಾಲಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಂಗಮದಿಂದಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯದ ದೇವರುಗಳು ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ".[೪೧] ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿಯವರು ಈ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆ ಬಗೆಯ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ "ತುಳಸಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬುದು ಇವರ ನಂಬಿಕೆ. ಇವರು ವೆಂಕಟರಮಣನನ್ನು ದೈವವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತುಳಸಿಯನ್ನು ಜೊತೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ತುಳಸಿ ಇವರ ಮೂಲ ಆರಾಧನೆಯ ಒಂದು ಸಸ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಇನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬೇಕಾದ ವಿಚಾರ ಎಂದು ತಮ್ಮ ದೈವರಾಧನೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ".[೪೨] ಆದರೆ ತುಳಸಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆದಿ ದೈವವಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಅರಬರ್ ದೇವರು (ಅರಬ್ ದೇವಸ್ಥಾನ): "ಬೆಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಅರಬರು (ಅರೇಬಿಯನ್ಸ್) ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವರಿಗೆ ಅರಬರ್ ದೇವರು ಮತ್ತು ಅರಬರ್ ದೇವಸ್ಥಾನ ಎಂಬುದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವರು ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಗಡ್ಡ ಇರುವ ಪೇಟಾಧರಿಸಿದ ಸೈನಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜನಿರಬಹುದು. ಈ ಮೂರ್ತಿ ಜೊತೆ ಇನ್ನೆರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಕುಳಿತಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದು ಅರ್ಧ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ".[೪೩]

ಹೊಲಡ್ರು ದೇವರು : ಹೊಲಡ್ರು ದೇವತೆ (ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ) ಬೇಳೂರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯೊಡ್ಡ ಗಂಡು ದೇವರು, ಈ ದೇವರಿಗೆ ಬಂಡಿಹಬ್ಬದಂದು ಗಂಡು ಕುರಿ, ಹುಂಜಾ, ಬಲಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಈ ಹೊಲೆಯೊಡ್ಡ ದೇವರ ಹೆಂಡತಿ ಹೊಲೆಯೊಡ್ಡತಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿ, ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಪ್ರಾಣಿ ಬಲಿನೀಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ, ಹೀಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ, ರೋಗ-ರುಜಿನಿಗಳು ಕುರಿ, ಕೋಳಿ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಅಪತ್ತು, ಕಷ್ಟಬಂದಾಗ ಈ ಎರಡು ದೇವರಿಗೆ ಬಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರವಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆದಾಗ ಕುರಿ, ಕೋಳಿ ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಬಂಡಿಹಬ್ಬದಂದು ಬೇಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಈ ಹರಕೆಯನ್ನು ಬಲಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹುಲದೇವರು ಅಥವಾ ಹುಲಿ ದೇವರು : ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಮೂಲತಃ ಅರಣ್ಯ ನಿವಾಸಿಗಳು. ಶತಶತಮಾನದಿಂದಲೂ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ತಮಗೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಗಳಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹುಲಿಯನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪ್ರತಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುಲಿದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಹುಲಿಯನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ, ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಏನು ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಂಡಿಹಬ್ಬದಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸು, ಕರು, ಆಕಳು ಕಳೆದು ಹೋದಾಗ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಕಾಡಿಗೆ ಸೌದೆ ತರಲು, ಜೇನು ತರಲು ಅಥವಾ ದೂರದ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮರಳುವಾಗ ಹುಲಿ ಅಡ್ಡ ಬಂದು ತಮಗೆ ತೊಂದರೆ ನೀಡಬಾರದು ಎಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರದರೂ ದನಕರು, ಎತ್ತು, ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಹುಲಿದೇವರ ಮಣ್ಣಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಈ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ದನಕರು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಅಥವಾ ಸಿಗಲಿ ಎಂದು ತಂದು ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಹುಲಿ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹುಲಿದೇವರು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ತಮಗೆ ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹುಲಿ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಪ್ರಾಣಿ. ಈ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮುಖಾಂತರ ಹುಲಿಗೆ ದೇವರೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮದಿಂದ ತೊಂದರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೨-೩ ಸಾವಿರ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನವಾದ ಬಳಿದೇವರು, ದೇವತೆಗಳ ಗುಡಿಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಗುಡ್ನಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿನ್ ಬಳಿ ದೇವರು, ಮುಸಗಿನ ಬಳಿದೇವರು, ತೊಡುರಿನಲ್ಲಿ ಮಂಜಲಬಳಿ ದೇವರು, ನಗೆಯಲ್ಲಿ ನಗೆಬಳಿ ದೇವರು, ಬೇಳೂರುನಲ್ಲಿ ದ್ಯಾವನ್ ಬಳಿ ದೇವರ ಗುಡಿಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ದೇವರ ಜಾತ್ರೆ, ಪೂಜೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಕಿ.ಮೀ. ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಗುನಗ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಒಬ್ಬರೆ ಓಡಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರಿಗೆ ಬಂಡಿಹಬ್ಬ, ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಲು ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಲಿದೇವರು ಅಂದರೆ ಹುಲಿಯು ಕಾವಲುಗಾರನಂತೆ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಾವಲಿಗನಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತಾವು ನೋಡಿರುವುದನ್ನು ಹುಲಿ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಇರುವಾಗ ಏನು ತೊಂದರೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಂಜಲದೇವರ, ಗುನಗಾ (ಪೂಜಾರಿ), ನಗೆಯ ಹೆದ್ದು ರಮೇಶ ಗೌಡ ತಿಳಿಸಿದರು. ಬೇಳೂರು, ತೊಡುರು, ನಗೆ, ನಗೆಕೊವೆ, ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಮ್ಮ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೊಲಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹುಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿರುವ ಕುರಿತು ರಾಮದೇವ್ರ ಗುನಗಾಗೌಡ ತಿಳಿಸಿದರು. ಪಟ್ಟೆಹುಲಿ, ಕಪ್ಪುಹುಲಿ, ಹೊನ್ನೆಬೊಟ್ಟು ಹುಲಿ, ಬಾಳೆಹುಲಿ, ಬಿಳಿಹುಲಿ ಸುಮಾರು ೧೨ ಅಡಿ ಉದ್ದ ೪-೫ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಇರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ

ಹುಲಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಬಂದರೂ ಏನು ತೊಂದರೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಾವುಗಳು ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಹುಲಿದೇವರ ಹಬ್ಬ (ಅಂಬುಕೋಣ್‌ದಲ್ಲಿ) : ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹುಲಿಯನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು ಶತಮಾನಗಳು ಕಳೆದರು ಇಂದಿಗೂ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಹುಲಿಯುಂಟು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಹಾಗೂ ಚಾಮುಂಡಿಯ ವಾಹನ ರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಹುಲಿಗೆ ದೇವರೆಂದು ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ-ಪುನಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಜಾತ್ರೆ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನಾಂಕ ೧೧.೦೪.೨೦೦೮ ರಂದು ಅಂಬುಕೋಣ್ ಎನ್ನುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಹುಲಿದೇವರ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ದಿನಾಂಕವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಮೊದಲು ಹುಲಿದೇವರ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುವ ಮುನ್ನ ಊರಿನ ಮುಖಂಡ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಕೋಲ್ಕಾರರು ಮತ್ತು ಊರಿನ ಜನರು ಯುಗಾದಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಕೂಟ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹುಲಿದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಣದಿಂದ ಪೆಡದಿದ್ದಾರೋ ಅವರ ಹೆಸರು, ಎಷ್ಟು ಹಣ, ಎಷ್ಟು ಬಡ್ಡಿಯ ಹಣ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಿಡಲಾಗಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಆ ಹಣವನ್ನು ದೇವರ ಹಣವೆಂದು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹೆಸರಿಗೆ ಪಾವತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದಿಂದ ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ಈ ವರ್ಷದ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವು ಪೂಜಾ ಸಾಮಾನು, ಲೈಟ್, ಧ್ವನಿವರ್ದಕಗಳು, ಹರಾಜಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಖರೀದಿಸ ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಜಾನೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಗುಮಟೆ ಪದ ಹಾಡುವ ಮುಖಾಂತರ ಎಲ್ಲಾರನ್ನೂ ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಇಡೀ ಕೊಪ್ಪ ಹುಲಿದ್ಯಾವರ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮ ವಾರದಿಂದಲೇ ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಹುಲಿದೇವರ ಗುಡಿಯನ್ನು ಹುಲಿದೇವರನ್ನು ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಯಿಂದ ಗುಮಟೆ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡರು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ೧೨ ರಿಂದ ೧ ಗಂಟೆಯೊಳಗೆ ಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಗುಮಟೆ ವಾದ್ಯ ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಹಾಡುತ್ತಾ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ 'ಗುಮಟೆ ಪದ' ಹುಲಿದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಹುಲಿದೇವರಿಗೆ "ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ, ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ, ಆಕಳು, ಮಡದಿ-ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ವಯಸ್ಸಾದ ಹಿರಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಹಾಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ೧೨ ರಿಂದ ೧ ಗಂಟೆ ರಾತ್ರಿ ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಈ ವರ್ಷ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹಣ

ಖರ್ಚಾಯಿತು ಎಂದು ವಿವರವನ್ನು ಕೂಟದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಇದೇ ರೀತಿ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ".[೪೪]

ಅಂಬುಕೋಣದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೫ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಆದರೆ ಇವರು ಮಾಡುವ ಈ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಸಂಘಟಿತರನ್ನಾಗಿಸಿ ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವಂತದ್ದಾಗಿದೆ. "ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಬಂದರು ತಮಗೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹುಲಿ ಬರೀ ಪ್ರಾಣಿ ಅಲ್ಲ, ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ದೇವರು ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪ್ರತಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಋತುಮತಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಹೊರಗಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮಡಿ ಅಂತ ಮನೆಯಾಚೆ ಮಲಗಬೇಕು. ಇವತ್ತಿನವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಹುಲಿಯಿಂದ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ".[೪೫]

ಹರ್‌ಕರೆ ಬಿಲ್ಗೂ (ಬಿಲ್ಲು) : ಈ ದೇವರಿಗೆ ಬೆಳ್ಳೂರಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣದಿಂದ ಕೋಳಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಂಡಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಈ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವುದು ಬಿಲ್ಲಬಾಣದಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಈ ಪೂಜಾವಿಧಾನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ.

ಹೆದ್ದೇವರ ಗುತ್ತು (ಗುರುತು) : ಬಂಟದೇವರು, ಕಳಸದೇವರ ಪೀಟಾ. ಈ ಕಳಸದೇವರ ಪೀಟಾ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಮೊದಲು ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರ ಅಭರಣ ಇಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು 'ಗುನಗರ' ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಲ್‌ಮುಕ್ಕಾ : ಅಂದರೆ ಈ ದೇವರಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಹಲ್‌ಮುಕ್ಕಾ ದೇವರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಈ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂಜೆಗೆ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಸರಗು ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಬೆಯಿಸಿದ ಉಪಹಾರ ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಇದನ್ನು ಸಹ ಈ ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಗುಡಿ ಏನು ಇಲ್ಲ. ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಈ ಮೂರ್ತಿ. ಇದು ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು ಅಂತ ನಿಯಮ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ನಂಬಿಕೆ. ಹಾಗೇನಾದರು ಮಾಡಿದರೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಆ ದೇವರೆ ಹೇಳಿದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

ದೇವನ ಬಳಿ ದೇವರು : ದೇವನ ದೇವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದೈವ. ಈ ದೈವ ದ್ಯಾವನ ಬಳಿಯವರದ್ದು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ

ಕಾರ್ಯ ಈ ಬಳಿಯವರಿಗೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಈ ಬಳಿಯವರೆ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಳೂರು ಸಮೀಪ ೪ ಕಿ.ಮೀ.ದೂರ ಮೇನಾಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಭಂಡಾರವನ್ನೆ (ಪೆಟ್ಟಿಗೆ) ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಚಿಕ್ಕರುಬೋ ಕಲ್ಲು ಇದೆ. ದೀಪ ಹಚ್ಚುವ ಪಣತಿ ಸಮಯಿ ಹಣತೆ, ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆ ಇದೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ರಸ್ತೆ ಕೂಡ ಇದೆ.

ಪಾಂಡವರ ದೇವಸ್ಥಾನ : ಈ ಗುಡಿಯು ಹಿಂದೆ ಪಾಂಡವರ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳ ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ವಾಸಿಸಲು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯೆಂದು ಬೇಳೂರು ಕೊಪ್ಪದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಕೋಲನ್ನು ಊರ ಮೀರಾಸಿಯವರಿಂದ ಪಡೆದ ನಂತರ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಕೋಲನ್ನು ಬಳಸುವರು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾರು ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ಸುಗ್ಗಿ ಕೋಲನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಮುಟ್ಟುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ದೀಪ ಬೆಳಗಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಚಿಮಣಿ ದೀಪ, ಟಾರ್ಚು, ಮತ್ತಿತ್ತರ ಯಾವುದೇ ದೀಪವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಪಂಜು ಬೆಳಕನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಬೇರೆ ಯಾವ ಬೆಳಕು ಮಾಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧ. ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಮುಕ್ತಾಯ ದಿನ ಪಾಂಡವರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕೋಲನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ".[೯೬]

ಬಂಟದೇವರು : ಬಂಟದೇವರು ಬೇಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ದೇವರು. ಈ ದೇವರಿಗೆ ಸುತ್ತಲು ಗುಡಿ ಅಥವಾ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಂಬದೇವರು : "ಪಾಂಡವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಗೆಕೋವೆ ಕಂಬದೇವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಬೇಳೂರು ಕಂಬ ದೇವರಿಗೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದ ಊರುಗಳ ನಡುವೆ ಕಂದಕ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಧ್ವಂಸವಾದ ದೇವರ ಯಾವ ಶಿಲೆಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಯಾರು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಬೇಳೂರಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ನಗೆಕೊವೆಯಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಎರಡು ಊರಿಗೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಬೇಳೂರಿನ ಕಂಬದೇವರಿಗೆ ನಗೆಕೊವೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕೈಮುಗಿಯುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ನಿಷಿದ್ಧ ಎಂದು ಇಂದಿಗೂ ಎರಡು ಗ್ರಾಮದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಅದೇ ರೀತಿ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ".[೯೭]

ಈ ಕಂಬಶಿಲೆಗಳು ಪಾಂಡವರ ಕಾಲದ್ದು ಹಾಗೂ ಪಾಂಡವರ ಯುಗದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ

ಹೇಗೆ ಶಿಲೆಗಳು ಕಂಬ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವೋ ಹಾಗೆಯೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಕಂಬಗಳ ತಲೆಭಾಗ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಇಂದಿಗೂ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಮೇಲಿನ ಐತಿಹ್ಯ, ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಂಬದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಇಂದಿಗೂ ನಗೆಕೋವೆ, ಬೇಳೂರು ಎರಡು ಗ್ರಾಮದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಚಾಚುತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ತಾವು ಪಾಂಡವ ವಂಶದವರು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂಬಂತೆ ಪಾಂಡವರು ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆ, ಬಾವಿ, ಗವಿ, ಮುಂತಾದ ಅವಶೇಷಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಮೊದಲು ಶಿರ್ವೆಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಗ ಶಿರ್ವೆಗುಹೆ ಮುಖಾಂತರ ಮಚ್ಚಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಗವಿ(ಗುಹೆ)ಗೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಶಿರ್ವೆ ಗುಡ್ಡದಿಂದ ಮಚ್ಚಳ್ಳಿ ಗುಡ್ಡದವರೆಗೆ ಗುಹೆ ಇಂದಿಗೂ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಿರಾಸಿಗಳು, ಪೂಜಾರಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದು ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಜನವಸತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಕಾರಣ ಯಾರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆ ಗುಹೆಗಳ ಬಳಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಬಂಟದೇವರು : ತೊಡುರಿನ ಕಾವಲುಗಾರ ದೇವರೆ ಬಂಟದೇವರು. ಊರಿನ ಜನರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮೊದಲ ಕಾವಲುಗಾರನೆ ಈ ದೇವರು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪ ರಕ್ಷಕನಿವನು. ಬಂಟಮೂರ್ತಿಗೆ ಜಾತ್ರೆ ದಿವಸ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಅಕ್ಕಿ ಉಪಹಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇವತಿ ದೇವಿ : ಭೂಮಿತಾಯಿ, ಭೂದೇವಿ ಎಂದು ಈ ದೇವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಈ ದೇವತೆಯ ಪೂಜೆ ಪ್ರತಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೆಂದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಡಿದೇವರ ಪೂಜೆ ಬಂಡಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಿಯ ಉಪಹಾರವೇ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆದ್ದೇವರ ಗುತ್ತು (ಗುರುತು) : ಮೊದಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಈ ಹೆದ್ದೇವರನ್ನು ದಾಟಿ ಒಳಪ್ರವೇಶ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳ ಗಡಿರೇಖೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಒಳ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆದ್ದೇವರ ಗುತ್ತು ಅಂದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತೀಕ ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ತೊಡುರು ಕಾಲೋನಿಯಿಂದ ೪-೫ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆದ್ದೇವರ ಗುತ್ತು ದೇವರು ದೂರದ ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಋತುಮತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹ ಈ ಹೆದ್ದೇವರ ಗುತ್ತು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹೆದ್ದೇರ ಗುತ್ತಿಗೆ

ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಲಿಪೀಠ ಇದೆ. ಕುರಿ, ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬಲಿ ನೀಡ ಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೊಲೆಯೊಡ್ಡರ ದೇವರು : ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಇರುವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಗರು, ಗುನುಗಿಯವರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರೇ ಕೋಳಿ-ಕುರಿ ಬಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಡಾರ ದಿಂದ - ತೊಡುರು ಕಾಲೋನಿಗೆ (ಮಂಜಲ ಊರು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ನಂತರ ಈ ಕೆಲಸ ನಾಯಕ ಜನಾಂಗ(ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರಪಂತ)ದವರು ಪ್ರತಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಹಚ್ಚಿಕಿ ದೇವತೆ : ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡೂ ಬಾರಿ ಈ ಹಚ್ಚಿಕಿ ದೇವತೆಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಡಿ ದೇವರ ಹಬ್ಬ, ಬಂಡಿಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೋಳಿ ಬಲಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅಗೇರ ಜಾತಿಯವರಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಗೇರರಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಹಚ್ಚಿಕಿ ದೇವತೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ಕಂಚಿ ದೇವತೆ: ಈ ದೇವತೆ ನಾಗದೇವತೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಎರಡೂ ಬಾರಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಡಿಹಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಬಂಡಿಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವತೆಯ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೇ.

ಬೀರಲಕಟ್ಟೆ: ಈ ದೇವರಿಗೆ ಅಡುಕಟ್ಟೆ, ಬೀರಕಟ್ಟೆ, ಬೀರಲಕಟ್ಟೆ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಬಂಡಿಹಬ್ಬದ ಕಳಸದೇವರು ಶೃಂಗಾರಭರಿತವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪೂಜಾರಿಯು ಆ ಕಳಸವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಈ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಪರಿವಾರ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ದೇವರು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಕಟ್ಟೆಮೇಲೆ ಕುಂತಗಳಿಗೆ ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟೆಮೇಲೆ ನಂತರ ಈ ದೇವರ ಕಳಸಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವರು ಆನಂತರ ಪುನಃ ಕಳಸ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಮುರುಸುವುದು (ಮುಕ್ತಾಯ ಕಾರ್ಯ ಪೂಜೆ) ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆಚರಣೆಗಳು

ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬ : "ಬಲೀಂದ್ರರಾಯನ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆರಾಧನೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ".[೪೮] ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬವನ್ನು ಸುಗ್ಗಿ ಬೆಳೆ ಅಥವಾ ಕಾರುಬೆಳೆ ಬರುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬ ಮಾಡುವರು. ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವರು. ಇಡೀ ವರ್ಷ ದುಡಿದು ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನರಂಜನೆಗೋಸ್ಕರ ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬೆಳೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿ ತೆನೆಕೊಯ್ದು ಗೊಣಬೆ ಹಾಕಿ ಬಡಿದು ಹುಲ್ಲುಕಟ್ಟಿ ಭತ್ತ ತೂರಿ ಖಣಜ ಕಟ್ಟುವವರೆಗಿನ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗದ

ಏರಿಳಿತಗಳು ಈ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. "ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದವರಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ ಇಡೀ ಕೃಷಿಯೇ ಒಂದು ಆರಾಧನೆ".[೪೮]

ಶಿವರಾತ್ರಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಮುಗಿದ ಮಾರನೆ ದಿನದಂದು ಗೌಡರ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಂಭ್ರಮ. ಗೌಡ, ಬುದವಂತ ಮತ್ತು ಕೋಲ್ಕಾರ, ಗುರುಮನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಯಾದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಗೌಡ, ಗುರುಗೌಡ, ಅರಸುಗೌಡ, ಇವರ ಪರವಾನಿಗೆ ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಗೌಡ್ಕಿ ಕೂಟ (ಗೌಡರ ಮೀಟಿಂಗ್) ನಡೆಸುವರು. ಕೋಲಕಾರ ಊರಿನೆಲ್ಲ ಮನೆಗಳಿಗೂ ಈ ಮೀಟಿಂಗ್ ಬಗ್ಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವನು. ಇಡೀ ವರ್ಷ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಏನೆನು ನಡೆದಿದೆ, ಏನೇನು ನಡೆಯಬೇಕಿತ್ತು, ಏನೇನು ನಡೆಯಬಾರದಿತ್ತು ಎಂಬೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ, ಈ ವರ್ಷ (ವಾರಡು) ವಸೂಲಿ ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಎಂಬೆಲ್ಲಾ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವರು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೆ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ'ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಲೆಯ ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ದಂತಕಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಕಲೆಯು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದದು ಎಂಬುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಐತಿಹ್ಯ-೧ "ಒಮ್ಮೆ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ ಗೌರಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವ ಅವರಿಷ್ಟದಂತೆ ಗುರುವಿನ ಬಳಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುರು ಇವರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಚೆನ್ನಮಣಿ ಆಟ' ಕಲಿಸಲೇ?, 'ಹಾಣೀ ಆಟ' ಕಲಿಸಲೇ?, 'ಚೆಂಡಾಟ' ಕಲಿಸಲೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಅವೆಲ್ಲಾ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರು ಆಡುವ ಆಟ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಗುರು, 'ಅಲಾಬಿ ಆಟ' ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆಂದಾಗ ಅದು 'ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಟ, ನಮಗೆ ಬೇಡ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ 'ಕೋಲ ಸುಗ್ಗಿ' (ಕೋಲಾಟ) ಹರಿಜನರಾಡುವ ಆಟವೆಂದೂ, 'ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯಾ' ಸಿದ್ದೇರ ಆಟವೆಂದೂ, 'ಯಕ್ಷಗಾನ' ಹೈಗರು (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು) ಆಡುವ ಆಟವೆಂದೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗುರು, "ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಎಂಬ ಕಲೆಯೊಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕಲಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಮಕ್ಕಳು ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತವನ್ನೇ ಕಲಿಸುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಗುರು ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಊರಿನ ಮನೆಮನೆ ಮುಂದೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಲು ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಶಂಕರ 'ನಮ್ಮಂತಹವರಿಗೆ ಇದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಲ್ಲಿನ 'ಕೋಲು- ಕುಂಚ' ನೆಲಕ್ಕೆಬಿದ್ದು

ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಓಡಿ ಬಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲ ಆಟದಲ್ಲೇ ಅಪಶಕುನವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರಂತೆ! ಗುರುಗಳು ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ "ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹಸಿರು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿಯದೆ, ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಕರಾರು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕಲಾವಿದರು.

ಐತಿಹ್ಯ-೨ ಮತ್ತೊಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು 'ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತ' ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವ 'ಗುಮಟೆ' ವಾದ್ಯವನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವ 'ಜಾಗಟೆ'ಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ನಾರಾಯಣದೇವನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅವರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ದನಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು 'ಗುಮಟೆ'ಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಒಳಗಿದ್ದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಗುಮಟೆಯ ಮಧುರ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಮಾರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಬಾರಿಸಲು ಅವನೇ ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅದನ್ನು ಆ ಹುಡುಗನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು "ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯವರು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ 'ಸುಗ್ಗಿ' ಹೊರಡಿಸಿ ಇದನ್ನು ಬಾರಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ "ಈ ಕಲೆ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕುಣಿತ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಮಾದ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ 'ಪಾಂಡವರಿಗಾಗಲಿ, ಪಾಂಡವರಿಗಾಗಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ".[೫೦] ಯಾವ ಕಥೆ ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಈ ಕಲೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಒಕ್ಕಲಿಗನ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದಂತೂ ನಿಜ.

ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತ ಕುಣಿತ, ಗಾಯನ, ಕೋಲಾಟಗಳ ಸಮಿಶ್ರ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತವು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿ ಅವರು ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ದೊಡ್ಡವರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕುಣಿಯಲು ಕಲಿಸುವರು. ತುರಾಯಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಮತ್ತು ಹೋಯಿಲು ಹಾಕುವುದು ಇದು ಒಂದೊಂದು ಮನೆತನದವರ ಕೆಲಸ(ಸಾಜಾ)ವಾಗಿದ್ದು ಆ ಮನೆತನದವರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಕುಣಿಯುವರು, ಎರಡು ಮುಂದಿ ಹೋಯಿಲುಗಾರರು, ಮುರದಂಡ ಒಂದು, ತಾಲ್‌ಮಾರ ಒಂದು, ಗುಮಟೆ ಒಂದು, ಹಾಡುಗಾರರು ಎರಡು, ಕಮ್ಮಿ ಹೇಳುವವರು ಎರಡು, ಅಡಗುಣಿಯವರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ, ಹಸೆಮೇಲೆ ಕುಳುವವರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ, ಸಣ್ಣಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡವರು ಒಟ್ಟಾರೆ ಸೇರಿ ನಲವತ್ತೇರಡು ಮಂದಿ ಸೇರಿ ಓರಿಸುಗ್ಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ ಕುಣಿಯಲು ಹೋಗುವರು.

ಅಡ್ನಗುಣಿಯುವುದು (ಅಡ್ನ ಕುಣಿಯುವುದು) ಅತಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದ್ದು ಗೌಡಿಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕುಣಿತದ ಹೆಜ್ಜೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಆ ತಂಡದವರು ಆ ಗೌಡಿಕೆಗೆ ತಮ್ಮಿಂದ ತಪ್ಪಾಯಿತು ಎಂದು ದಂಡ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಣಿತ ತಪ್ಪಿದರೆ ಅದು ತಮ್ಮ ಕಲೆಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಿರಿಸುಗ್ಗಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಹಿರಿಸುಗ್ಗಿ ಕಟ್ಟುವರು. ಎರಡು ವರ್ಷ ಹಿರಿಸುಗ್ಗಿ ಕಟ್ಟಲು ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲ. ಹರಕೆ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗುರುಮನೆಯಿಂದ, ಪ್ರಧಾನಗೌಡ, ಅರಸುಗೌಡ ಮತ್ತು ಗುರುಗೌಡ ಇವರಿಂದ ಅನುಮತಿ ತರಬೇಕು. ಗೌಡನು, ಬುದ್ಧುವಂತ ಹೇಳಿದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಡುವವನು ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಲಕಾರನ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದ್ದು. ಬಂದ ಸುಗ್ಗಿಯವರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಡುವವನು ಇವನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಹಿರಿಸುಗ್ಗಿ ಗೌಡಿಕೆಗೆ ಬರುವಾಗ "ಶಂಭೋ ರಾಯನ ರಾಯನ ಮಗನೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಬರುವುದು. "ಬೋ ಹೋ ಚೋ" ಎಂದೂ ಕೆಲವರು 'ಬ, ಹೋ, ಚೋ' ಎಂದೂ ಹೊಯಿಲು ಹಾಕುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುವರು. ಅಡ್ನಕುಣಿತ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕಮಿ ಹೇಳುವರು. ಇದು ಹಿರಿಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳು ಇಂತಿವೆ:

"ಅರಿವೆನೆಂಬುದ ಗುರುವಿನ ಬಲಗುಂಟೆ|
ಗುರುವಿನಗುತ್ತ ಪಾದುಕೆ ಶರಲು
ನನ್ನನ್ನ ಮಾನುರಾಯ|
ನಂದ ತೊಳೆದ ಪುಣ್ಯ
ನಂದ ತೊಳೆದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ
ಬಳುವಳ ಸಣ್ಣ ಮಡ್ನ
ಬಳುವಳು ಸಣ್ಣ ಮಡ್ನದೇವಿ
ಮಡ್ಕದೇವಿ ತಳವಂತಿಲ್ಲೆ"

ಹೀಗೆ ಹಾಡನ್ನು ಹೆಣೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವರು. ಸುಗ್ಗಿ ಏಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಜಾಗರ ಮೆಟ್ಟುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಿನ ಬುದ್ದವಂತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಊಟ ಹಾಕುವರು. ಆರತಿ ಬೆಳಗುವರು. ಕರಿಗುಮ್ಮಡಿ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ (ಸಾಜ) ಇದ್ದು ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಒಂದು ಬೆತ್ತದ ಕೋಲನ್ನು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವರು. ಇದನ್ನು ಆತ ಸುಗ್ಗಿ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಹೋಲಿ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುವ ದಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸುಗ್ಗಿ ಜಾಗಕ್ಕೆ (ಊರಿಗೆ) ಬರುವುದು ಮಾರನೆದಿನ ಊರಿನ ಗೌಡಿಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗೂ ಕುಣಿಯುವರು. ಈ ದಿನ ಕರಿಪೂಜೆಗೆ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಗೇರುಎಲೆಯ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡುವರು. ಇದಕ್ಕೆ 'ಕರಿರೊಟ್ಟಿ' ಎನ್ನುವರು. ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯಿಂದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯವರೆಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಪ್ಪಗಳಿಗೆ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಸೀಮೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆಯವರು ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಉಳಿದ ಸೀಮೆಯವರು ಹೋಳಿಯ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಕಲಾತಂಡದಲ್ಲಿ ತುರಾಯಿಕಟ್ಟಿದ ಕಲಾವಿದರು ತುರಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಲಾವಿದರ ಹೊರತಾಗಿ ಕಳ್ಳ ಪೋಲಿಸ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್, ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ವೇಷಧಾರಿಗಳು, ಕರಡಿ, ಹನುಮಂತ, ಗಾಂಧೀಜಿ, ಸುಭಾಷಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ವೇಷಧಾರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪಡಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಲವಾರು ವೇಷಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ರಂಗಸ್ಥಳ ತುಳಸಿ ಮನೆಯಂಗಳವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸೂತಕವಿದ್ದರೆ ಆ ಕೊಪ್ಪದವರು ಸುಗ್ಗಿ ಕಟ್ಟುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸುಗ್ಗಿಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದರೆ ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು. **"ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಭಾಗಹಿಸು ವಂತಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗಂಡಸರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸ ಲಾಗುತ್ತದೆ".** ಪಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯಂದು ಬನದ ಹೂವು ಹಣ್ಣು ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ಹೋಲುವ ಸುಗ್ಗಿಯ ತುರಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸುಗ್ಗಿಯ ಮೇಳದವರು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯವರೆಗೆ ಊರೂರು ಸುತ್ತಿ ಕೋಲಾಡಿ ಕುಣಿದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಪುನಃ ಊರನ್ನು ಸೇರಿ ಕೋಲಾಡಿ 'ಕರಿಕಳಕ್ಕೆ' ಬಂದು ಸುಗ್ಗಿಯ ಪೋಷಾಕನ್ನು ಕಳಚುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಮೂಲಕ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕುಣಿತವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸತಿ ಸಹಗಮನ : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆ, ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬ. ಈ ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಥವಾ ಕಾಮನಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದಂದು ದೂರ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಖುಷಿಯಿಂದ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಕರಿದೇವರ' ಮತ್ತು 'ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆ' ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಯು 'ಸತಿ ಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿ'ಯನ್ನು ರೂಪಕದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಂಬರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲು ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬವನ್ನು ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಥವಾ ಕಾಮನಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮೂರು ದಿವಸ ಮೊದಲೆ ಕೂಟ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೂಟದಲ್ಲಿ

ಊರಿನ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮದ ಹಿರಿಯರು, ಗೌಡ, ಬುದುವಂತ, ಕೊಲ್ಕಾರ, ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಇಂಥ ದಿವಸ ಸುಗ್ಗಿ ಏಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಿನ ಮಾಡಬೇಕಾ, ಏನು, ಹೇಗೆ, ಯಾವ ರೀತಿ ಎಂಬುದು ಕೊಪ್ಪದ ಜನರನ್ನು ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೋಳಿ ಸುಡುವುದು ಯಾವತ್ತು ಎಂದು ಕೂಟ ಆದ ಎರಡು ದಿವಸ ನಂತರ ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೊಪ್ಪದ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಗೌಡ, ಕೊಲ್ಕಾರ, ಹಿರಿಯರು ಸೇರಿ ಊರಿನ ಜನರ ಹೆಸರು ಕೂಗ ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗೌಡರ ಮನೆರು, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಮೇಷ್ಟ್ರು ಮನೆರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು ಮೂಲಕ ಹಿರಿಯರ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಕ, ಅವರವರ ಕುಟುಂಬದ ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಹೆಸರು ಕೂಗುತ್ತಾರೆ. ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮ, ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಕೊಪ್ಪದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹೌದು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡೋಣ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರಲೇಬೇಕು. ನಂತರ ಇಂಥ ದಿನ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬರಾದರು ಗಂಡಸರು ಬರಲೇಬೇಕು ಅಥವಾ ಅವರ ಸಂಬಂಧಿ ಕರಾದರು ಬರಲೇಬೇಕು. ಯಾರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕೂಟದಲ್ಲಿಯು ಸಹ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಪಾಲ್ಗೊಳುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ".[೫೧]

ಈ ಹಬ್ಬದ ೩ ದಿನ ಮೊದಲು ಮಡಿವಾಳ, ಅಗೇರರು, ಮೀನುಗಾರರು, ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಆಯ ಪಡೆಯಲು ಅಂದರೆ ಸುಗ್ಗಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಡಿವಾಳ ಅಕ್ಕಿ ನೀಡಿದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಕರಿದೇವರಿಗೆ ಹೊಡೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಲಿಗೆ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ಕಾಯಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಮೊದಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿ, ಮಗುವಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಅವರ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಗೆದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯೆಂದು ಅದನ್ನು ಮಡಿವಾಳರು ತಾಯಿ ಮಗು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ಐದು ದಿವಸ ಬಂದು ಮೈಲಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ತಾಯಿ, ಮಗುವಿನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಶುಚಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆವಾಗ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮನೆ ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇಂದಿಗೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ಮೂರು ದಿನ ಮುಂಚೆ ಮಡಿವಾಳ, ಖಾರ್ವಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಇತರ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು, ಪುರುಷರು ಹಣ, ದವಸಧಾನ್ಯ ಪಡೆಯಲು ದೂರ ದೂರದ ಊರಿಂದ ನೂರಾರು ಜನ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಎಷ್ಟು ಅಗುತ್ತೊ ಅಷ್ಟು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅಕ್ಕಿ, ರಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಏನಾದರು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರುವ ಬೆಳೆದ

ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಮಾತ್ರ ಆಚರಿಸದೆ ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳು ಆಚರಿಸುವಂತೆ ದಾನ ಮಾಡುವ ಮುಖಾಂತರ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದಂದು 'ಸುಗ್ಗಿ' ಹೊರಡಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಂಡ ನಂತರ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಮಾಡುವ ತಂಡವನ್ನು ನೀಯುಕ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಂಡದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ 'ಆಮೆ' (ಸೂತಕ) ಇರಬಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸೂತಕವಿದ್ದರೆ ಆ ವರ್ಷ ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನೇ ಹೊರಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಗ್ಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಕಲಾವಿದರು ೧೨ ಅಥವಾ ೨೪ ಜನ ಇರುತ್ತಾರೆ. ತಿಂಗಳ ಮುಂಚೆಯಿಂದ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಮುನ್ನಾ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ, ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಸುಗ್ಗಿ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ನವಮಿ ಅಥವಾ ದಶಮಿ ದಿನ ಹೊರಡುವುದುಂಟು.

ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತದ ಮೊದಲ ದಿನ ತಂಡದ ನಾಯಕನು ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೂ 'ಕರಿ ಅಕ್ಕಿ' ಮಂತ್ರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಇಂಥವನೇ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿಯಮವಿದೆ. ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಕರಿ ಅಕ್ಕಿ ಪವಿತ್ರವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿರುವ ಕಾರಣ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಟೊಂಕದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. 'ಕರಿಯಕ್ಕಿ' ಹಿಡಿಯದ ಕಲಾವಿದರು 'ಬಿಳಿಯಕ್ಕಿ' ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ತಂಡದ ಯುವಕರು ತುರಾಯಿ, ಹುಂಚ, ನವಿಲುಗರಿ, ಮದ್ಲೆ, ತಾಳ, ಗುಮಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಗ್ಗಿಕಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ನಂತರ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತುರಾಯಿ ಕೆಳಗಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಕುಣಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮಾರನೆ ದಿವಸ ಕುಣಿಯುವುದು. ನಾಲ್ಕನೇ ದಿವಸ ತುರಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗೌಡ್ರು ಮನೆಲಿ ಕುಣಿದು ಬಂದು ನಂತರ ಒಂದೊಂದು ಮನೆಗೆ ಊರೂರು ಹೋಗುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಿಂದ ಖುಷಿಯಿಂದ ತಳಿಗೆ-ದುಡ್ಡು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದಂದು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮಡ್ಡು ಕಳಸ (ತೆಂಗಿನ ಗರಿ) ಎಲೆ-ಕಡ್ಡಿ ಇಟ್ಟು ಹೂವು ಸುರಿದು ಪೋಣಿಸಿ ಕಳಸ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಳಸವನ್ನು (ಬೆಳಂಬಾರದ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ತಿಳಿದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದು. ಬೆಳಂಬಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಕಂಡಂತೆ) ಬೆಳಂಬಾರದಲ್ಲಿರುವ 'ಕರಿದೇವರ' ಎದುರಿಗಿರುವ 'ತೆಂಗಿನ ಗಿಡದ ಗರಿ'ಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಿ 'ಮಡ್ಡುಕಳಸ' ಮಾಡಬೇಕು. ಬೇರೆ ಯಾವ ಗಿಡದ ಮರದ ಎಲೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡದ ಗರಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಣಗಲು ಹೂ'ವನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ ಪೂಜೆಗೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಮಡ್ಡು ಕಳಸವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಗುಂಪು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕರಿದೇವರ ಹತ್ತಿರ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಓಹೋ ಕುಂಬಾ' 'ಓಹೋ ಕುಂಬಾ' ಅಂತ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಈ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಸ್ಮರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲಿ ಎಂದು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅಡ್ಡ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ.

ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯವರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಪೂರೈಕೆಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದಾಗ ಕರಿದೇವರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡವರು ದಾಟ್‌ತಾ ದಾಟ್‌ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಈ ರೀತಿ 'ದಾಟ್‌ತ್ ದಾಟ್‌ತ್' ಹೋದಾಗ ಧಾಟಿಸಿಕೊಂಡವರ ಇಚ್ಚೆ ಮುಂದಿನ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ನೆರವೇರುತ್ತೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಕಷ್ಟ ಪೂರೈಸಿದ ನಂತರ ದೇವರಿಗೆ ಉಡಿ ತುಂಬಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೈಲಿ ಆದ ಏನಾದರು ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಹಣ, ಧಾನ್ಯದ ಅಥವಾ ಮತ್ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿದೇವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ಮಡ್ಳು ಕಳಸ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಾಸ್ತಿದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಂದು ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸುಗ್ಗಿಕಟ್ಟೆ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಡ್ಳುಕಳಶ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದವರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಜೊತೆ ಬಂದವರು 'ದುಂಬೈಯೋಕೋ' (ದೇವರು ಬಂದವರು) ಬಂದವರು ಇಟ್ಟ ಮೇಲೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಜಳಕ ಮಾಡಿ ಆಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ ಬರಬೇಕು. ಕರಿದೇವರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡವರು ಮಡ್ಳು ಕಳಸ ತಂದವರು ಕೆಂಪು ಬಾವುಟ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆ ಬಂದ ನೂರಾರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪುರುಷರು ಈ ಕಟ್ಟೆ ಬಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಕೊಟ್ಟೆ ರೊಟ್ಟಿ' ಅಂದರೆ ಹಲಸಿನ ಮರದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ-ಮೆಂತ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ ಬೆರೆಸಿ ರುಬ್ಬಿ ಮಾಡಿದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಈ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ 'ಕೊಟ್ಟೆರೊಟ್ಟಿ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ಎಲೆ ಹಾಕಿ ದೊನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಹುಗಿಲಿ(ಇಡ್ಲಿ ಬೆಯಿಸಿದ ಹಾಗೆ)ನಲ್ಲಿ ಬೆಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ 'ಕೊಟ್ಟೆ ರೊಟ್ಟಿ' ಕರಿದೇವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾದ ನೈವೇದ್ಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಅರ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೊಟ್ಟೆ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಮೂರಾದರೂ ನೀಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಕರಿದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕರಿದೇವರನ್ನು ದುಂಬೊಯ್ ಕೊಂಡು (ದೇವರು ಬಂದವರು) ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿ ಇರುವ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಈ ಕೊಟ್ಟೆ ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊಟ್ಟೆ ರೊಟ್ಟಿ ಕರಿದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದು. ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ತಿಂದು ಬರಬೇಕು. ಈ ಕೊಟ್ಟೆ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಲಸಿನ ಎಲೆಯ ದೊನ್ನೆ ತೆಗೆದು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರಾಶಿ ಹಾಕಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸುಗ್ಗಿಕಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಮಡ್ಳ ಕಳಸ ತಂದು ಇಟ್ಟಮೇಲೆ ಕರಿದೇವರು ಅಂದರೆ ಕಾಮದೇವರು 'ಮನ್ಮಥ' ಎಂದು ಮಾಸ್ತಿ ಅಂದರೆ 'ರತಿ' ಎಂತಲೂ ಇಬ್ಬರೂ ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ ಎಂದು ಗುಮಟೆ ಹಾಡಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿವ ತನ್ನ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಾಗ ಮನ್ಮಥ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಆಗ ರತಿ ಗಂಡನ ಚಿತೆ ಏರಿ ಸತಿಸಹಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ನಿಯಮ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸತಿಸಹಗಮನ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಕರಿದೇವರ ಮನ್ಮಥ ವೇಷವನ್ನು ತೊಡಲು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಯುಕ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೆ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನೆ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಪ್ಪುಸೀರೆ ಕೆಂಪು ಅಂಚು, ಮುಖಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ, ಮೂಗುತಿ ಕುಂಕುಮ, ಬಳೆ, ಹೂವು, ಸಕಲ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೂಜಾರಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾಸ್ತಿ ವೇಷ ಹಾಕಿದವನು ಪುರುಷನೆ ಆದರೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕರಿ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿ ವೇಷ ತೊಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಮನೆತನದ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ನಿಯುಕ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಮಡ್ಳು ಕಳಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕರಿದೇವರು, ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆ ಇಬ್ಬರು ತಯಾರಾದ ಮೇಲೆ ಯಾರು ಮೊದಲು ತಯಾರಾಗುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮೊದಲು ಗರ್‌ನಲ್ ಹೊಡಿಬೇಕು. ನಂತರ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ತಾವು ಕೂಡ ತಯಾರಾದೆವು ಎಂಬುದಾಗಿ ಪಟಾಕಿಯಿಂದ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಎರಡು ಕಡೆಯವರು ಒಂದೇ ಸರಿ ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಕರಿದೇವರು ಬಂದರೆ ಆಕಡೆಯಿಂದ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಮಡ್ಳು ಕಳಸ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಡ್ಳು ಕಳಸ ಅಂದರೆ ಮಾಸ್ತಿದೇವತೆಯ ಅಣ್ಣ ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಆದಕ್ಕೆ ಅವನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಮಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿಸಲು ಪೂರ್ವ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಾ ತಂಗಿಯನ್ನು ಸಹಗಮನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. "ನಾರೇಣ್ ನಾರ್‌ಪಾವ್ ನಾರೇಣ್" (ಈ ಹಾಡನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.) ಎಂಬ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮದುವೆ ಆದದ್ದು ನಂತರ ಗಂಡನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಸಹಗಮನಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗುವಾಗ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೀಗೆ ಏನೇನು ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಹಾಡು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರಿದೇವರು ರೊಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬಳಿ ಬಂದು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಜನ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಕೊಂಡ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಹಗಮನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಾಕುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಳಂಬಾರದ ಏಳುಕೊಪ್ಪದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಕೊಂಡ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮಾಸ್ತಿ ವೇಷಧಾರಿಯಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡದ ಸುತ್ತ ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯು ಬೆಂಕಿಲಿ ಹಾರಿದಳು ಎಂಬಂತೆ ಆಚರಣೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯ ರೀತಿಯ ವೇಷಧರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪುರುಷ. ಮನುಷ್ಯ ಆದ

ಕಾರಣ ಬೆಂಕಿಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಅಂತ ಹಾಗೂ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ ಅಂತ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬೆಂಕಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗದಂತೆ ತಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಾಸ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಆಹುತಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ಸತಿ ಸಹಗಮನ' ಆದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ದೇವತೆ ಅಂತ ಪೂಜಿಸ ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ರೀತಿ ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳಂಬಾರ ದಲ್ಲಿ ಸತಿಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದ ಮಾಸ್ತಿಯನ್ನು ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಅಂತ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದಂದು ಈ ರೀತಿ ಯಾಕೆ ಸಹಗಮನ ಆದ ಮಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸ ಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಂತ ಕೇಳಿದಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾವೂ ಕೂಡ ಆಚರಿಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಹಗಮನ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ವೇಷ ತೊಟ್ಟ ಮಾಸ್ತಿ, ಕರಿದೇವರ ವೇಷಧಾರಿಗಳು (ಪೂಜಾರಿ) ತಮ್ಮ ವೇಷವನ್ನು ತೆಗೆದು ಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಹರಕೆ ಮುಗಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಹಗರಣ : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹೊಂದಿರುವ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ" 'ಹಗಣ'ವೆನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ಸೋಗು, ನಟನೆ, ಗೊಂದಲ, ಹಾಸ್ಯಸ್ಪದ, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ, ಬಾನಗಡಿ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ".[೫] ಹಗರಣ ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಇಡೀ ವರ್ಷ ದುಡಿದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮನರಂಜನೆ, ಖುಷಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಮುದಾಯದ ಗಂಡಸರು ಮಾತ್ರ ಹಗರಣ ವೇಷ ಹಾಕುವವರು. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಆರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದ ಆದಿಮಾನವ ಮೊದ ಮೊದಲು ತನಗೆ ಗೋಚರವಾದ ಪರಿಚಿತ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಗಿಡ, ಮರ, ಮಾನವರನ್ನು, ಅಗೋಚರ ದೇವ, ದೆವ್ವ, ರಾಕ್ಷಸಾದಿ ಅಮಾನುಷ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಊಹಿಸಿ, ಅನುಕರಿಸಿ, ಅವುಗಳಂತೆ ವೇಷತೊಟ್ಟು ಹಾಡಿ, ಕುಣಿದು, ಅಭಿನಯಿಸಿದ, ಅನಂತರಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಾಡು, ಕುಣಿತದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಬೆರೆಸಿ, ತನ್ನ ಹಾಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಅಭಿನಯದ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯಿಂದ ನೆರೆದವರನ್ನು ರಂಜಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಗರಿಷ್ಠ ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ. ಹೀಗೆ ಪಗರಣ ಇಲ್ಲವೇ ಹಗಣದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸೇರ್ಪಡೆ ಯಾದದ್ದು ವೇಷ ಹಾಗೂ ವೇಷಗಳ ಸರಣಿ ಹೀಗೆ ಹಗರಣ ಕಲೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ಹಗರಣವಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೇಷಧರಿಸಿದ ಪುರುಷರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ವೇಷಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೊಲೀಸ್, ಗಾಂಧೀಜಿ, ಚಿತ್ರನಟ, ನಟಿಯರ, ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿ, ಹುಲಿ, ಸಿಂಹ, ಕರಡಿ, ನವಿಲು ಮುಂತಾದ ವೇಷಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೇಷಧಾರಿಗಳು ಮುಖವಾಡ ಧರಿಸಿ ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಮನೆಯವರಿಂದ ಖುಷಿಯಿಂದ ಬಹುಮಾನವೆಂಬಂತೆ ಹಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ವರ್ಷದ ಬೆಳಂಬಾರದ ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಗರಣ ನಡೆದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸುಗ್ಗಿ ಉತ್ಸವ ನೋಡಲು ಇಡೀ ಅಂಕೋಲಾ ಪಟ್ಟಣ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನಸಮೂಹ ಕಾಯುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದವರು ಮಾತ್ರ ವೇಷಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಹಾಡುತ್ತಾ, ನಗಿಸುತ್ತಾ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾ ಅಂಕೋಲಾ ತಹಶೀಲ್ದಾರ ಕಛೇರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ "ಬೆಳಂಬಾರದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ನಡೆಸುವ ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತ ಮತ್ತು ಹಗರಣ ನೋಡಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು ತುಂಬಾ ಖುಷಿಪಟ್ಟು ಒಂದು ತಾಮ್ರಪಟದ ವಿನಂತಿ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

"ಬೆಳಂಬಾರದ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಹೋಳಿ
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್
ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ತಾಲೂಕಾ
ಕಛೇರಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮೂಲಕ ಬಂದು
ಹೋಗಲು ವಿನಂತಿ ಇದೆ"

ಈ ತಾಮ್ರಪಟ ಸುಮಾರು ೧೯೩೭ರ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದು. ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ದಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಳಿಗೆ ಪೊಲೀಸರು ಏನು ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೂಡ ಶಾಂತಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ದಿನ ಇವರ ಮೇಲೆ ಗಲಾಟೆ ಆಕಸ್ಮಾತ ಆದರೂ ಯಾವ ಕೇಸನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷೆ, ದಂಡ ನೀಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳೂ ಕೂಟ ನಡೆಸುವ ವೇಳೆ ಬೆಳಂಬರದವರು ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಗಳ, ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ದೂರನ್ನು ಯಾರು ತರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಖುಷಿಪಡಿಸಿದ ಈ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ ಮತ್ತು ಹಗರಣ ನೋಡಲು ಇಂದಿಗೂ ಅಂಕೋಲಾದಲ್ಲಿ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಂಬಾರದ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ೨೪ ಬಗೆಯ ಸುಗ್ಗಿಕುಣಿತ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ತುರಾಯಿಯುಕ್ತ ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟಿ ಮಾಸ್ತಿದೇವತೆ ಬಳಿ ಕುಣಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಮಟೆ, ಮದ್ದಲೆ, ತಾಳ, ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮೂರು ದಿನ ಇಡೀ ಸೀಮೆ ಜನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕರಡಿ, ಹುಲಿ, ಹೆಣ್ಣಿನ ವೇಷ ತೊಟ್ಟು, ಚೂಡಿದಾರ, ಸೀರೆ ಹಾಕಿದ್ದರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ನಟ-ನಟಿಯರ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಗೂ ಶಿವಪಾರ್ವತಿ, ತುರಾಯಿ, ಮಾರಕ ರೋಗಗಳಾದ ಏಡ್ಸ್, ಕುಷ್ಠ ರೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವಂತಹ ವೇಷಗಳು, ಅತಿಕ್ರಮಣ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಮಾವುತನ

ಹಾಡಿಗೆ ಮನಸೋತ ಮಹಾರಾಣಿ, ಮರಕಾಲು ಮನುಷ್ಯ, ಲಾಲುಪ್ರಸಾದ ಯಾದವ್‌ನ ಅಣುಕು ವೇಷ, ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಸುವರ್ಣ ಗ್ರಾಮಯೋಜನೆ, ಬೆಳಂಬಾರದ ಖಾಸಗಿ ಟಿ.ವಿ. ಚಾನೆಲ್‌ಗಳು ಇಂತಹ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಅಭಿನಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿನಯ ಮಾಡಲು ಲಾರಿ, ಟ್ರಾಕ್ಟರ್, ಬಂಡಿ, ಸ್ಕೂಟರ್, ಬೈಕ್, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಾಲಾಗಿ ಒಬ್ಬರು ಅಭಿನಯ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಅಭಿನಯದ ಜೊತೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯ ಪಟ್ಟ ಅಂತರಾಳದ ನೋವನ್ನು ಸಹ ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವರ್ಷದ ಹಗರಣದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವೇಷಗಳು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಗುಮಟೆ ಪದ : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹಾಡು, ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರು. ಇವರ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನ, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಮಟೆ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಗುಮಟೆ ಎಂದರೆ ಎರಡು ಬದಿಗೆ ಬಾಯಿ ಇರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಯ ಕಿರಿಯಗಲ ಬಾಯನ್ನು ತೆರವಾಗಿಟ್ಟು, ಅಗಲವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಯಿಗೆ ಕಾನಕುರಿಯ ಅಥವಾ ಉಡದ ಹದಮಾಡಿದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿದ ವಾದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಿಡುವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಹಬ್ಬ, ಹರಿದಿನದಂದು ಗುಮಟೆ ಪದ, ಹಾಡು, ಹೇಳುವ ಮುಖಾಂತರ ಖುಷಿ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಗುಮಟೆ ಬಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕುಣಿತ ರಹಿತವಾದುದು ಮತ್ತು ಕುಣಿತ ಸಹಿತವಾದುದು ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಮಟೆ ಪದ ಹಾಡುವುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಗುಮಟೆ ಎಂಬ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ವಾದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಕಲಾವಿದರು ಈ ವಾದ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಗುಮಟೆ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹಬ್ಬವನ್ನು ತುಂಬಾ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ, ಗುಮಟೆ ವಾದ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡ್ತಿಯರ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಚಹರೆಗಳು ಇಂದು ಬಿಂಬಿತವಾಗುವುದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡ್ತಿಯರಿಂದ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಅತ್ಯಾಕರ್ಷಕ ವೇಷಭೂಷಣ, ಆಭರಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣ ಇವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದವರೆಂದು ಬಹುಬೇಗನೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟಿದ ಅಂದರೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ ಸೆರಗನ್ನು ಎದೆ ಭಾಗ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ರವಿಕೆ ತೊಡದ ಭಾಗವನ್ನು ಕಂಕುಳ ಬುಡದಿಂದ ಬಳಸಿ ಕುತ್ತಿಗೆಯೆಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ

ಕತ್ತಿನ ತುಂಬಾ ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು, ಬಿಳಿ, ಹಸಿರು, ಬಣ್ಣದ ಮಣಿಸರಗಳು ಇಡೀ ಎದೆ ಭಾಗವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸರಗಳ ಜೊತೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಥವಾ ಬಾಂಬೆ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂದಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ತೋಳಿಗೆ ತೋಳಬಂದಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡನ ಮುತ್ತೈದೆತನ, ಸುಮಂಗಲಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ತೋಳಬಂದಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಸೀಮೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸೀಮೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸೀರೆ ಧರಿಸುವ, ಆಭರಣ ಧರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕಾರವಾರದ ಕಡೆ ಇರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡ್ತಿಯರು ಗೇಟಿ ಸೀರೆಯನ್ನು ಉದ್ದವಾಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕತ್ತಲ್ಲಿ ಸರಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲೂಕಿನ ಕಡೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ ಉಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಯ ವಡಗೇರಿ, ತಳಗೇರಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡ್ತಿಯರಂತು ಇಡೀ ಕತ್ತಿನ ತುಂಬಾ ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು, ಹಳದಿ, ನೀಲಿ, ಸರಗಳ ಜೊತೆ ಕತ್ತಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗ, ತೋಳಿಗೆ ತೋಳಬಂದಿ, ಕೈ ಕಡಗವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೀರೆ ಕೂಡ ಮಂಡಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಭರಣಗಳು : ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅವರ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಭರಣಗಳು ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು ಅವರು ಹಾಕುವ ಆಭರಣಗಳಿಂದಲೇ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರ ಇಡೀ ದೇಹ ವಿವಿಧ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ, ಲಂಬಾಣಿ, ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿ, ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಇಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಅವರು ಧರಿಸಿರುವ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದಲೇ. ಇವರು ಲಂಬಾಣಿ ಮಹಿಳೆ, ಇವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಎಂದು ಬಹುಬೇಗ ಎಲ್ಲರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಆಭರಣ ಪ್ರಿಯರು. ಗಂಡಸರು ಬಲಗೈಗೆ ಮತ್ತು ಎಡಗೈಗೆ ಕಡಗ, ಕಿವಿಗೆ ಒಂಟಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಹೆಂಗಸರು ಕೈ ಕಡಗ ತೋಳಬಂದಿ, ಬೆಂಡೋಲೆ, ಓಲೆ, ಮಣ್ಣಿನ ಬಳೆ, ಮೊಕೆ ಕೈಕಡಗ, ಹಿಂಬಾಲೆ, ಮುಡಿಹೂ, ಮುಗುಳುಕಡ್ಡಿ, ಕಿವಿಕಡ್ಡಿ, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬಳೆಗಳು, ಮೂಗುತಿ ಬುಗಡಿ, ಕತ್ತಿನ ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕರಿಮಣಿ, ಕೆಂಪುಮಣಿ, ಹವಳದ ಮಣಿಸರ, ಹಳದಿ, ಹಸಿರು, ಬಿಳಿ ಮಣಿ ಸರಗಳು ಜಡೆಖಡಗ, ಬೌಲಿ, ಹಿಬ್ಬಲಿ, ಕಡಗ, ಹಿತ್ತಾಳೆ ಬಳೆ, ಕತ್ತಿನ ಸರಗಳ ಜೊತೆ ಬಾಂಬೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಪದಕಯುಕ್ತ ಸರ. ಏಕದಾನಿ ಚೆಂತಾಕು, ಟೀಕೆಸರ, ದುಡ್ಡಿನ ಸರಗಳು, ಪೊತ್ತೆಸರಗಳು ಅದರ ಜೊತೆ ಉದ್ದವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಂಬೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸರ, ನೂರಾರು ಸರಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಸಹಜ ಸುಂದರಿಯರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಋತುಮತಿಯಾದಾಗ ಬಳಗದವರು ಬಹುಮಾನವೆಂದು

ಒಂದೊಂದು ಕರಿಮಣಿಸರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಅವಳ ವಿಶೇಷ ಆಭರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅರಣ್ಯಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತಾಗ ಕೊರಳು ಉಳುಕದಂತೆ ಈ ಸರಗಳು ಕಾಪಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಮದುವೆಗೆ ಗಂಡ ಕೊಡುವ ತಾಳಿಗೆ 'ಬಂಧಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೈಗೆ ೧೦-೧೫ ತೊಳಬಂಧಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಈ ರೀತಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೋಳಬಂಧಿಯನ್ನು ಮುತ್ತೈದೆ ಸಂಕೇತವೆಂದು ಗಂಡ ಸತ್ತಾಗ ಅದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ತೋಳಬಂಧಿ ಹಾಗೂ ಕೂದಲಿಗೆ ಹಾಕುವ ತೊಳಬಂದಿ ಚೂಡೋವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ತಮಗೆ ಸರಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಣಿ ಪೋಣಿಸಲು ಕುರುಲುಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ ಮಣಿಸರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಂಬಳಿಯಿಂದ ಚೌಲಿ, ಉದುರಿದ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಚೌಲಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತುರುಬು ಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗೊಂಡೆಯ ಹೂವು, ಅಡಿಕೆ ಹೂ, (ಸಿಂಗಾರ ಅಡಕೆ ಹೂ) ಮುಡಿಯುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಕ್ರಮೇಣ ಮಣಿಸರಕ್ಕೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಾಗೆಮಣಿ ಎಂಬ ಬೀಜದ ಸರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ, ದೇವರಕಾರ್ಯ, ಸಭೆ-ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡ್ತಿಯರು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರುವ ನೂರಾರು ಸರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ ಎಂಥ ಶ್ರೀಮಂತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಖನಿಜ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ತುರುಬನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಕೆದಗೆ, ಕನಕಾಂಬರ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೂಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ, ಹೊಂಬಾಳೆ ದಾಸವಾಳ, ಕಾಡಮಲ್ಲಿಗೆ, ಎರಜಲು, ಸೀತೆ ಹೂ, ಬೋಕುಳ, ಸಿಂಗಾರಗೊಂಡೆ, ಮಂಜಟ್ಲಿ, ಮುತ್ತು ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಅಬ್ಬಲಿಗೆ, ಗೇಟ್ಗೆ, ಜಾಜಿ, ಪಚ್ಚೆ, ಬಿಳಿದಾಸಾಳ, ಪೊತ್ತೆ ದಾಸಾಳ, ತಿಕ್ಕುದಾಸಾಲ, ಕೊಚ್ಚಲ ದಾಸಾಳ ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಹೂ ಮುಡಿದೆ ಇರೋ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಬಲು ಅಪರೂಪವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಹೂವು ಮುಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಣೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಂತೆ ಚೆಲುವು ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾರಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣು, ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡರೆ ಎಂಥ ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜೀವನಶೈಲಿಗಳು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ.

ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತ : ಹಾಲ್ಕಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಳೆ ಬರಲೆಂದು ಕುಣಿಯುವ ಕುಣಿತವೆ ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತ. ಕೃಷಿಕರಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆ. ಮಳೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ ಕೂಡ. ಒಂದುವೇಳೆ ಮಳೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಆ ವರ್ಷ ಬೆಳೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ. ವರುಣ ದೇವತೆಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಳೆ ಬಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ

ನಂಬಿಕೆ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. ಮಳೆಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಆಚರಣೆ ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಬರಲಿ ಎಂದು ಸಮೂಹ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತ್ರ "ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲ ಕಾಡಿನ ನಡುವಿನ ಒಂದು ಅಜ್ಞಾತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಳೆದು, ವಿವಸ್ತ್ರರಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬೆತ್ತಲೆ ನೃತ್ಯ ಇದು. ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಆಕಾಶವನ್ನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೋಡುತ್ತಾ, ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ತಾರ್ಲೆ-ಬಾರ್ಲೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೊಡಗಳು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಕಪ್ಪಾಗುವವರೆಗೂ ಪ್ರತಿದಿನ ಈ ನೃತ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಬಡಗೇರಿಯ ಕಲಾವಿದೆ ಸುಕ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡದ್ದುಂಟಂತೆ".[೫೩] ಹೀಗೆ ಮಹಿಳೆಯರು ವರುಣನ ಕೃಪೆಗಾಗಿ ತಾರ್ಲೆಕುಣಿತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದೂ ವಸ್ತ್ರದ ಸಮೇತ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಏಳು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತಾರ್ಲೆಕುಣಿತ ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಆರು ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ.

ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸುಮಾರು ೧೫-೨೦ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಒಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೃತ್ಯ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಹಾಡಿನ ಸೊಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಮಹಿಳೆಯರು ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ 'ತಾರ್ಲೆ' ತಾರ್ಲೆ ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಜೋರಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಕಾಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ಜಿಗಿದು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತ ಮಾಡಿದರೆ ಮಳೆ ಬಂದೇ ಬರುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. "ಹಿಂದೆ ಏಳು ರಾತ್ರಿ ಏಳು ಹಗಲು ಈ ಕುಣಿತ ಕುಣಿದು ಮಳೆ ತರಿಸಿ, ವಿರಮಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕೆಲವರು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ".[೫೪]

ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಮಳೆ ಬರಲಿ ಎಂದು. ಮಳೆ ಬಾರದೆ ಇದ್ದರೆ ಬರಗಾಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಪ್ಪದ ಜನ, ಪಶುಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ ಮಳೆಬರಲಿ ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಹಾಡು ಕುಣಿತದ ಮೂಲಕ ವರುಣನು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ತೋರಿ ಮಳೆಹೊಯಿಸಿ ಬೆಳೆಗಳು ಬೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನೃತ್ಯ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದೆ.

"ಹಾಡುಗಾರ್ತಿ ಹಾಡಿನ ಒಂದೊಂದೇ ಸೊಲ್ಲನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ತಾರ್ಲೆ ಹಾಕಿ ಕುಣಿಯುವುದರಿಂದ ಇದು 'ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತ'ವಾಯಿತು. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆತರಲು

(ತರಲ್ > ತಾರಲ್ > ತಾರ್ಲೆ) ವರುಣ ದೇವತೆಯ ಸ್ತುತಿಯ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದ್ದಂತಿದೆ.

"ಚಣಮೊಳೆ ಹೊಯ್ಕಲ್ ಚಣಕೆರೆ ತುಂಬಲೆ
ಬಯ್ನೀಗೋಳೆಲ್ಲ ಹಯ್ನಾದೊ | ತಾರ್ಲೆ
ಚಾಂಜೀಯ ಬೇರೊ ತಳಮಳಗೊಂಡೇ
ದೇವತ್ತಗೋಳಾ ಮದವೀಯೋ | ತಾರ್ಲೆ"[೫೫]

"ಚಂಡಪ್ಪರಾಯರು...... ತಾರ್ಲೆ
ಚಂಡಾಡಕ್ಕೋದರು...... ತಾರ್ಲೆ
ಚಂಡ್ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದೇ....... ತಾರ್ಲೆ
ಚಣ್ಣಾ ನೀರಿಗೆ ಬೈಲಲ್ಲಿ...... ತಾರ್ಲೆ
ಚಂಡ ಕಾಣರ್ಮ........ ತಾರ್ಲೆ
ಚಂಡ ಕಾಣೇ ನಾರೀ...... ತಾರ್ಲೆ"[೫೬]

ಈ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಶಯ ಮಳೆ ಬಂದು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದು ಸಮೃದ್ಧಿ ಇರಲಿ ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಹಾರೈಕೆಯಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತ್ರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತದಿಂದ ಮಳೆ ಬರಲಿ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಅದು ನಿಜವಾಗಲಿ, ಮಳೆ ನಂಬಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ತಮಗೆ ಮಳೆಯಿಂದ ಬೆಳೆ. ಮಳೆಬಾರದೆ ಇದ್ದರೆ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಡಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕುಣಿತ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ವರುಣನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಕುಣಿತದಿಂದ ಮಳೆ ಬಂದೇ ಬರುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತವು ಮೂಲತಃ ಮನೋರಂಜನ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಒಂದು ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಸಮೃದ್ಧಿ ವಿಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಜಕ ಕಲೆ".[೫೭]

ಬೆದ್ರುಂಡೆ ಕುಣಿತ : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಳೆ ತರಿಸಲು ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತದಂತೆ ಬೆದ್ರುಂಡೆ ಕುಣಿತವನ್ನು ಸಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಬೆದ್ರುಂಡೆ ಕುಣಿತ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. "ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ಅಭಿನಯ ಹಾಗೂ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಈ ಕಲೆ ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಓಂದೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿತ್ತು. ಈಗ ಈ ಕುಣಿತ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗಾಗುವವರೆಗೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬೆದ್ರುಂಡೆ ಹಾಡು ಸವೆದು ಹೋಗಿ ಸವಕಲು ರೂಪ ಮಾತ್ರ ಉಪಲಬ್ಧವಿದೆ. ಕುಣಿತದ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಡುವ ಈ ಗೀತವನ್ನು ತಾರ್ಲೆಯಂತೆ ಮಳೆತರಿಸಿ,

ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಾರೈಸುವ ಹೇತುವಿನಿಂದಲೇ ಹಾಡಿ ಕುಣಿದರೂ, ಬೆದ್ರುಂಡೆ ಕುಣಿತದ ಆಚರಣೆಯ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ತಾರ್ಲೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ.

"ಬೆದ್ರುಂಡೆ ಬೆದ್ರುಂಡೆ ಯಾರ್ ನೆಟ್ಟ ಬೆದ್ರುಂಡೆ
ನಾವೊಂದ್ ತಂದೊ ಹನ್ನೆಯ್ನೆಮ್ಮೆ
ಕಾಚಾನೋಡು ಕರಿಯಾ ನೋಡು
ಬಾಲಾ ಕಯಲ್ ಬೀಚಾ ನೋಡು"

ಹಿಂದೆ ಫಲ ಸಮೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ನೆಟ್ಟು ಮಳೆಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇದ್ದಂತಿದೆ. ಈ ಪದ ಬಿದಿರ ಹಿಂಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮದುವೆಯ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿದಿರ ಮೊಳಕೆ ಹದಗಾಲದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೊಳಗಾಲ ಮೊಳಹೊಯ್ದಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೇರದ್ದವೋ
ಕರಳೆ ಶೂತ್ರಕೆ ನೆರ್ದವೋ ಉತ್ಪನೆ
ಮಗದೀರೋ ನೆರ್ದಾರೆ ಮದವೀಗೊ |

ಕರಳೆ ಶೂತ್ರಕೆ ನೆರೆದು ಹಿಂಡಾಗುವುದು ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಬಿದಿರಿನ ಮೊಳಕೆಯ ಮೆರವಣಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಂಶ (ಬಿದಿರು) ವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬಿದಿರು ಫಲೀಕರಣ ವಿಧಿಯ ಅರ್ಥ".[೫೮]

ಹೊಸ್ತು : ಹೊಸಕದಿರು ಬಂದು ತೆನೆಯಾದ ನಂತರ ಕದಿರನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತಂದು ಮಾವಿನ ಎಲೆ ಕೆಂಗರಿಕೆ, ಹೂ ಹಾಕಿ ಸಾರಿನ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಸರಮಾಡಿ, ಬಾಗಿಲಿಗೆ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ, ಕತ್ರಿ ಬಳ್ಳಿ, ಕುಟಾಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಕದಿರು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಪಾಯಸವನ್ನು (ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕದಿರುವ) ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ವಾಟ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕಲೆ

ಹಲಿ (ರಂಗೋಲಿ): ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ರಂಗೋಲಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಸ ಕದರು ಭತ್ತದ ತೆನೆ ಬಂದಾಗ ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಮನೆ ಮುಂದೆ, ಮದುವೆಗೆ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಗೆ ಹಸೆಮಣೆ ರಂಗೋಲಿ, ತೊಂಡ್ಲ ಬಾಸಿಂಗ, ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮೃದಂಗ, ಗುಮಟೆ, ತಾಳ, ಆಯಾ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ಗೋಡೆ, ಬಾಗಿಲು, ಅಂಗಳ ಹಲಿಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹಲಿ' ಬರದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. 'ಹಲಿ' ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಅಂಗಳವನ್ನು ಕಂಗೊಳಿಸುವ ವಸ್ತು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅದು ಅವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ

ಮುಖ್ಯ ಮೂಲ ಆಕರ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದಂದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು 'ಹಲಿ'ಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಧುವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದಾಗ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರಿಂದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಧು, ವರ, ತಾಳಿ, ಮೂಗುತಿ, ಬಾಚಣಿಗೆ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಗುಡ್ಡ, ಬೆಟ್ಟ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಚಿತ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಹಲಿ ಬಿಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಹಲಿಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವು ಕೂಡ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. ಹೊಸ ಕದರು ಭತ್ತದ ತೆನೆ ಬಂದಾಗ, ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಪ್ರತಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಮನೆ ಮುಂದೆ, ಮದುವೆಗೆ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಂಗೋಲಿಯನ್ನೇ ಇವರು ಹಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸೆಡಿಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಣ್ಣನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನಸಿ ಕೈಯಿಂದ ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆಯಿಂದ ಪೆನ್ನಿನ ರೀತಿ ಕುಂಚ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮದುವೆಗೆ ಹಸೆಮಣೆ ರಂಗೋಲಿ, ತೊಂಡ್ಲ, ಬಾಸಿಂಗ, ಸುಗ್ಗಿಗೆ, ಮೃದಂಗ, ಗುಮಟೆ, ತಾಳ, ಆಯಾ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಲಿಯನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ

- ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಸುತ್ತಾ
- ಕಿಟಕಿ ಮತ್ತು ಬಾಗಿಲ ಸುತ್ತಾ
- ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ವಳಕಲ್ಲು ಸುತ್ತಾ
- ಒಲೆ ಸುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಹಿಂದೆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ
- ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆ ಎದುರು ಕಳಸ
- ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಧು-ವರ
- ಬಾಚಣಿಗೆ, ಮೂಗುತಿ, ತಾಳಿ
- ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಗುಡ್ಡ, ಬೆಟ್ಟ
- ಗುಮಟೆಯ ಚಿತ್ತಾರ, ಗುಮಟೆ ಬಾರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಚಿತ್ತಾರ
- ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತುರಾಯಿ, ಗುಮಟೆ, ತಾಳ, ಮದ್ದಲೆ
- ಸೀತೆ ಮುಡಿ
- ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಎರಡು ಮನೆ ಹಲಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಅಡಿಕೆ ಕೊಟ್ಟೆಗಳಂತಹ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಹಸೆಗಳು, ಬುಟ್ಟಿ, ಬೆತ್ತಾಸು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವು ಇಂದಿಗೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ.

ಜೀವನಾವರ್ತನ ಆಚರಣೆಗಳು

ಹುಟ್ಟು : ಇತರ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಮೊದಲ ಬಾಣಂತನ ತಾಯಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಬೆಜ್ಜಗತಿ ಅಂದರೆ ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. (ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ) ಇವರೆ ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವರು.

ಅಮ್‌ತಲ ಪೂಜೆ (ಹೊಕ್ಕಳ ಬಳ್ಳಿ ಪೂಜೆ) : ಮಗುವಿನ 'ಹೊಕ್ಕಳು ಬಳ್ಳಿ' ಹೂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಗೌಡ್ತಿ, ಬುದ್ಧವಂತಿ, ಕೋಲಕಾರ್‍ತಿ, ಬೆಜ್ಜಗತಿ ಇವರು ಬಾಣಂತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕೋಲು ಹುಗಿದು ಅದಕ್ಕೊಂದು ರೊಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವರು. ಬಾಳೆಎಲೆ 'ಪಡು' (ಅಂಬೆ) ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವಂತಹ ಎಲ್ಲ ಅಡಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಳೆಪಟ್ಟಿ (ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ-ಅಕ್ಕಿ) ಇಟ್ಟು ಬೆಜ್ಜಗತಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಳು. ಒಂದು ಬೆಂಕಿ ಕಿಂಡ್ಲ (ಕೆಂಡ) ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಎಡಗೈಲಿ ಆರತಿ ಮಾಡುವಳು.

ನಂತರ "ಬಾಣಂತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಈಳೆಪಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಡ ಮತ್ತು ತಂಬಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿ ಇಡುವರು. ಆ ಬಾಣಂತಿ ತುಂಬಿದ ಕೊಡಕ್ಕೆ ಸುತ್ತುಹಾಕಿ ಆ ತಂಬಿಗೆಯ ನೀರನ್ನು ಕೊಡಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸಲ ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ಈಳೆ ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಕೊಡಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಡವನ್ನು ತೂರಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು.

ಈ ದಿನವೇ ಬಾಣಂತಿಗೆ ತಲೆಗೆ ನೀರು ಹಾಕುವಶಾಸ್ತ್ರ ಇದ್ದು, ದಾಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಊರಿನವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರ ಹಾಕುವರು. ಕಾರ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮಡಿವಾಳನಿಗೆ ಹೇಳುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಇವರಿಗೆ ಮೊದಲನೇ ದಿನವೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಅವರು ಬೆರಣಿ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಲಕಿ ಊರಿಗೆ ಹಾಕುವರು. ಇದರಿಂದ ಬಾಣಂತಿ ಸೂತಕ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಮಡಿವಾಳರಿಗೆ ಒಂದು ಕೊಳಗ ಅಕ್ಕಿ, ಒಂದು ಕಾಯಿ ಮತ್ತು ೨೫ ರೂ. (ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಹಣವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ) ಕೊಡುತ್ತಾರೆ".[೨೯]

ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ೧೨ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ತುಂಬುವ ಶಾಸ್ತ್ರ. (ಬೆತ್ತದ ತೊಟ್ಟಿಲು, ಗೋಣಿ ತೊಟ್ಟಿಲು ಅಥವಾ ಸೀರೆ ತೊಟ್ಟಿಲು) ಊರಿನ ಗೌಡ್ತಿ ಮಗುವಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ತುಂಬುವ ಮುಹೂರ್ತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವ ವಾಡಿಕೆ ಹಿಂದೆ ಇತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿದ ವಾರದ ದಿನದ ಹೆಸರು, ಅಮವಾಸ್ಯೆ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಹಬ್ಬ ಬಂದರೆ ಆ ಹಬ್ಬದ ದೇವರ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗಾದರೂ ಅಜ್ಜ ಅಥವಾ ಅಜ್ಜಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಮವಾಸೆ, ಸುಕ್ರು, ಬುದ್ದು, ಮಾಸ್ತಿ, ಕರಿಯ, ಗುಲಾಬಿ

ಎಂದು. ಆದರೆ ಇಂದು ಬದಲಾಗಿದ್ದು ಜಾತಕ ನೋಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಂದಿದೆ. ಹುಡುಗ ಗಂಡಾದರೆ ಶುಕ್ರ, ಬುದ್ದು, ಅಮಾಸ್ಯೆ ಅಂತ ಹೆಸರು ಇಡುವ ಬದಲು ಇಂದು ಕಿರಣ, ರಾಹುಲ್, ದೀಪಕ್ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿದ್ದರೆ ಮೊದಲು ಗುಲಾಬಿ, ಕರಿಯಮ್ಮ, ಸುಕ್ರಿ, ತುಳಿಸಿ, ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು ಈಗ ಇಂದು, ಗೀತಾ, ದೀಪ್ತಿ, ಲಿಖಿತ, ಸೀಮಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರಿಡುವರು.

ಅಮೆ : ಸುಖ ಪ್ರಸವಕ್ಕಾಗಿ 'ಅಮೆ ದೇವತೆ'ಯೆಂಬ ಸಂತಾನ ರಕ್ಷಕ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಮೆ ಸಮಾರಂಭ ಕೂಡ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅಮೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳು ಅವು:

೧. ಊರ ಅಮೆ

೨. ನೆಂಟರ ಅಮೆ

೧. ಊರ ಅಮೆ : ಊರ ಅಮೆಯಲ್ಲಿ ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಕರೆದು ಊಟ ಹಾಕುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕೋಲುಕಾರ್ತಿ ಬಂದು ತಾಯಿಗೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅನಂತರ ಉಳಿದ ಹೆಂಗಸರು ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಅಮೆ ಕಾಣುವುದು ಅಂತ ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾಡುವರು.

೨. ನೆಂಟರ ಅಮೆ : ಗಂಡು ಮಗುವಾದರೆ ನೆಂಟರ ಅಮೆ ಕಾಣುವರು. ತಾಯಿ ಮನೆಯಿಂದ ಬಾಣಂತಿಗೆ ಸೀರೆ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಸಿಂಗಾರ ಮತ್ತು ಅವಲಕ್ಕಿ ಕಲಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರೆ ಮಾಡಿ ಅತ್ತಿಗೆಯಾದವಳು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಳು. ಇದಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನೆಂಟರಿಗೆಲ್ಲ ಕರೆದು ಊಟ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಅಮೆ ಎನ್ನುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಸುಗ್ಗಿಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಕೊಡುವಾಗ ೨೫ ರೂ. ಅಮೆ ಮಾಡದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಇದೆ.

ಚೋಳಂಗಿ ಅಥವಾ ಸೋಲಂಗಿ (ಕಿವಿ ಚುಚ್ಚುವುದು) : ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ೫ ವರ್ಷವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯ ಇದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಮಗುವಿಗೆ ಪೂರ್ತಿ ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ತೆಂಗಿನ ಚಿಪ್ಪಿನ ಆಕಾರದಷ್ಟು ಕೂದಲಿಟ್ಟು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜುಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು. ಮಗುವಿಗೆ ಅಜ್ಜಿಮನೆಯ ಮಾವ ತನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಂಗಾರದ ಅಥವಾ ತಾಮ್ರದ ಓಲೆ ಚುಚ್ಚಿಸಿ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಕೊಡುವುದು ಆದಾದ ನಂತರ ಊರಿನವರು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಊಟ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ.

[illegible]

ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೂಗು ಚುಚ್ಚುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಹಲ್ಲು ಮೊದಲು ಬಂದರೆ ಅಜ್ಜಿ ಮನೆ ಮಾವನಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಗಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾವ ಅನಿಸಿಕೊಂಡವನು ಬಟ್ಟಲು ಮತ್ತು ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಮೂರು ಸಲ ತಲೆಗೆ ಮತ್ತು ನೆಲಕ್ಕೆ ಜಜ್ಜಿ (ತಾಗಿಸಿ) ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಇದೆ.

ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟುವುದು : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಋತುಮತಿಯಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೦-೧೨ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತಮುಂಚೆ ಗೇಟಿ ಹಾಕಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸೀರೆ ಉಡಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಧರಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸೀರೆ ಉಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಊರಿನ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲ ಸೀರೆಉಡಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಮಣಿಸರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೊರಳಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅವಲಕ್ಕಿ ಬೆಲ್ಲ ತಿನ್ನುವ ಪದ್ಧತಿ ಕೂಡ ಇದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಳು ದೊಡ್ಡವಳಾಗುವ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡವಳಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಗೇಟಿ ಉಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಕಾರವಾರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಗೆ, ಕೋವೆ, ಬೆಳೂರು, ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಈ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ 'ಋತುಮತಿ'ಯಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ 'ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟುವ' ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗೆ ದೋಷಮುಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಪಾಪ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ 'ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟುವ' ಪದ್ಧತಿಯು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ.

ಗೇಟಿಕಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಕೊಪ್ಪದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ತಮ್ಮ ಕೊರಳಿನಿಂದ ಸರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು ಈ ರೀತಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಾಗಿ ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟಿದ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಕೆಲ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತ್ರ ಕೆಲವೊಬ್ಬರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಋತುಮತಿ ಆದ ಮೂರನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಪಾಯಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಿನ್ನುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ವಿವಾಹ : ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹದ ಬಗೆಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಭಾವನೆ ಇದ್ದು, ಸಗೋತ್ರ ಮದುವೆ ನಿಷಿದ್ಧ. ಒಂದೇ ಬಳಿ ಅಥವಾ ಗೋತ್ರದವರು ತಮ್ಮ ಒಳಗೋತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯ ತಮ್ಮನನ್ನು ಸಹ ಅಂದರೆ ಮಾವನಿಗೆ

ವಿವಾಹ ಮಾಡುವುದು ನಿಷೇಧ. ಅವನು ಅಣ್ಣನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ವರನ ಕಡೆಯವರು ವಧುವಿನ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ವಿವಾಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರು ಲಗ್ನ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವರೇ ವಿನಹ ವಧುವರರಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು "ಮೊದಲು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತೆರಕೊಟ್ಟು ಅಂದರೆ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತರುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಅಕ್ಕಿಮೂಟೆ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾನ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು".[೬೦]

ಹಿಂದೆ ಹೀಗೆ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡದ ಹೊರತು ಯಾವ ವಿವಾಹಗಳು ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಂದು ಕೂಡ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ವರನ ಕಡೆಯವರು ವಧುವಿನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ೫೦-೬೦ ರೂ. ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಈ ಹಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಈಗ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಸಹ ಕಡಿಮೆ ಅಂದರು ೧೦,೦೦೦ ರೂ. ಹಾಗೂ ಇಂತಿಷ್ಟು ತೊಲೆ ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ವಧುವಿನ ಕಡೆಯವರಿಂದ ಪಡೆಯದ ಹೊರತು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಚೌಕಾಸಿಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮದುವೆಗಳು ನಿಂತ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಇವೆ. ಶಿಕ್ಷಿತರು ಕೂಡ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪದ್ಧತಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಈ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಅನ್ನೊ ಕೆಟ್ಟ ಪೀಡುಗು ಇರಲಿಲ್ಲ. "ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ 'ತೀರ'(ತೆರ)ದ ಪದ್ಧತಿ ಬಲವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಿ, ಬೆಲ್ಲ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮದುಮಗ ಇದನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ೧೦-೧೨ ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹುಡುಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೀರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಷಮ ವಿವಾಹಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ೩೦-೪೦ ವರ್ಷವಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ದೊರಯದೇ ಅವನು 'ಬೋಳ ಮಂಡೆ ಕುಶ್ಯಾ' ಆಗಿ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು".[೬೧] ಆದರೆ ಇಂದು ೩೦-೪೦ ವರ್ಷವಾದರೂ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲು ಆಗದೆ ಅಥವಾ ಬಡತನವಿರುವ ಕಾರಣ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಹಣ ನೀಡದೆ ಮದುವೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾದರೂ ಮದುವೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಇಂದು ಯಾರ ಬಳಿ 'ವರದಕ್ಷಿಣೆ' ಅಂತ ವರನಿಗೆ ನೀಡಲು ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ಹಣವಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಸಹ ಆಗಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಲ್ಲ, ಇದು ಇಂದು ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ

ಎಂದರೆ ಯಾರು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲು ತಯಾರಿದ್ದಾರೋ ಅಂತಹ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ ಕನಸು ಕಾಣಬಹುದು. ಕೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪದ್ಧತಿ ಬಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಮದುವೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ ಹಣ ಜೋಡಿಸಬೇಕು.

ಹಿಂದೆ ಹತ್ತಿರದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯದವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಕ್ತ-ಸಂಬಧಗಳಲ್ಲೆ ಮದುವೆ ಸಂಬಂಧ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ ಬಡಗಣಿವರೆಗೆ, ಬಡಗಣೆಯಿಂದ ಅಘನಾಶಿನಿಯವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಒಂದು ನದಿಯ ದಡದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ನದಿಯ ದಡದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಬಳಿಯವರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಕೂಡಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆತನಗಳ ಶೋಧ ಕೂಡ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಒಂದೇ ಗೋತ್ರ, ಒಲಗಾತಿ ಸಂತಾನ (ವಿಧವೆಯ ಮರುಮದುವೆ ಅದವರು ಸಂತಾನ) ಮದ್ದು ಹಾಕುವ ಮನೆತನ ಇವುಗಳನ್ನು ಶೋಧ ಮಾಡಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ.

ಗೌಡ, ಬುದ್ದವಂತ ಮತ್ತು ಕೋಲಕಾರ ಈ ಮೂವರು ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಗೌಡ, ಬುದ್ದವಂತ, ಕೊಲಕಾರ, ಗಂಡಿನ ತಂದೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ದು, ಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ, ತಿನ್ನುವುದು, ಜವಳಿ ತರುವುದು, ಅಕ್ಕಿ ಅರಿಸುವುದು, ಮದುವೆ ನೆಂಟರ ಊಟದವರೆಗೆ ಊರ ಪ್ರಮುಖರಿದ್ದು ಆ ಮದುವೆ ಸಿಂಧು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಗಂಡಿನ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಕೆಲಸಿ (ಕೆಲೆಸಿ) ಮದುವೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಗಂಡಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಕೂದಲು ತೆಗೆಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುವನು. ನಂತರ ತಿಗರೆ ಹಿಟ್ಟು (ಅರಿಶಿನ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಅರೆದು ತೆಂಗಿನ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಚ್ಚುವಂಥದ್ದು) ಮದುಮಗ ಅಥವಾ ಮಗಳಿಗೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯಳಾದ ಅಕ್ಕ ಹಚ್ಚಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ನಂತರ ಊರಿನ ಗೌಡ್ತಿ ಬುದ್ದವಂತಿ, ಕೋಲಕಾರ್ತಿ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಚ್ಚಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ.

"ಹಳ್ಳಕ್ಕಿದ್ದ ಆಚೆ, ಹಳ್ಳಕ್ಕಿದ್ದ ಇಚೆ ಅಲ್ಲೆ
ಮಲಗಿ ಬನ | ಯಾರಹೋಗಿ ಅದರ
ಕೊಯ್ಕ ತಂದ | ಯಾರ ಹೋಗಿ ಅದರ ಕೊಯ್ಕ
ತಂದ ಎಲ್ಲರಿಗಿದೂ ಹೇರಿ ಅಕ್ಕ | ಎಲ್ಲರಿಗಿದೂ ಹೇರಿ ಅಕ್ಕ
ಮಡ್ಲಕಟ್ಟಿ | ಎಲೆಯ ಕೊಯ್ಯತಂದ ಹೇರಿ ಅಕ್ಕ
ನಾಣಗಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅರದಿಳೂ | ಅದರಲ್ಲಿ ಅರಶಿನ ಹಿಟ್ಟು

ಮುರದಲ್ಲಿ ಶೀಗೆ ಹಿಟ್ಟು | ಇದು ನಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ಅಥವಾ ತಂಗಿಗೆ ತಿಗರಿಟ್ಟು | ತಂದಿಕಂಡಿ ತೆಂಗಿನೆಣ್ಣೇಲಿ

ಹದಮಾಡಿ ಸ್ನಾನ ಕುಂಬು ತರುವುದು".[೨] ಈ ರೀತಿ ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವರು.

ಕುಂಬ ತರುವುದು : ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರನು ಎರಡು ಮಡಕೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಳ ತರುವನು. ವಧುವರರು (ಇದು ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ). ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಸಾಸಿ (ಅಕ್ಕಿಕಾಳು) ತುಂಬಿ ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎತ್ತಿ ಕೊಡುವರು. ನೆಂಟರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರು ಹತ್ತಿ ತೋರಣ ಹಾಕುವರು, ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿ ತೋರಣದ ಹತ್ತಿರ ಕುಂಬದ ಮಡಕೆ ಮದುಮಕ್ಕಳು ತಂದಾಗ ತಾಯಿಯಾದವಳು ಆ ತೋರಣಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸುತ್ತು ತಿರುಗಿ ಮಡಕೆಗೆ 'ತಳಗಿ ಬಟ್ಟಲ' ನೀರು ಹಾಕಿ ಸಾನೆ ತುಂಬುವಳು (ಬಿಚ್ಚಕ್ಕಿ). ಗಂಡಿನ ಮದುವೆಗೆ ಅಕ್ಕನ ಗಂಡ ಅಥವಾ ಮಾವ ಬಾಸಿಂಗ ತರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ತಳಗಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಛತ್ರಿಯನ್ನು ಬಾವ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಇವರಿಗೆ 'ಬಿಚ್ಚಕ್ಕಿ ಅಕ್ಕ', 'ಬೆಂಚಿ ಭಾವ' ಎನ್ನುವರು. ಮದುವೆಯ ದಿನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಉಡುಗೊರೆ : ಮೊದಲು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅಜ್ಜಿಮನೆ ಮಾವ ಕಂಚಿನ ಕೊಡ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದ್ದು. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಕಂಚಿನ ಬಟ್ಟಲು ಮತ್ತು ಕಂಚಿನ ತಂಬಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಶ್ರೀಮಂತರು ಮಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಮೂಟೆ, ತೆಂಗಿನ ಸಸಿ, ಅಡಿಕೆ ಸಸಿ, ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು ಈಗ ಇದು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಬಾಗ್ಲ ತಡೆಯುವುದು : ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಬಾಸಿಂಗವನ್ನು ಮನೆಯ ಕೋಲಿಗ (ಜಂಲೆಗೆ) ತೆಗೆದು ಕಟ್ಟುವರು. ಆಗ ಅಕ್ಕ ಬಾಗ್ಲೆ ತಡೆಯುವಳು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳುವಳು, ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮದುಮಗ ಈಳೆ ಕೊಡುವನು.

ಹಸೆಮಣೆ, ಹಸೆ ತೊಳೆಯುವುದು : ರಾತ್ರಿ ೯-೧೦ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವರು. ಮದುಮಕ್ಕಳು ಕುಳಿತ ಹಸೆಯನ್ನು ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಗೆ ಒಯ್ದು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾ ಈ ಹಸೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವರು. ಈ ಹಸೆ ತೊಳೆಯುವ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಮದುಮಗ ಹಣ ಮತ್ತು ಕವಳ (ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ) ಕೊಡುವುದು ರೂಢಿ. ಮಾರನೆ ದಿನ ಈ ಹಣದಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ ತಂದು ಊರಿಗೆ ಹಂಚುವ ರೂಢಿ ಕೂಡ ಇದೆ.

ಚಪ್ಪರ ಹಾಕುವುದು : ಮದುವೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗೆ ಎರಡು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಊರಿನ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಂತೆ ಚಪ್ಪರ ಹಾಕಲು ಹೋಗುವುದು. ಮದುವೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಚಪ್ಪರ ತೆಗೆಯಲೂ ಸಹ ಹೋಗುವರು.

ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಡ, ಬುದ್ಧವಂತ, ಕೋಲಕಾರ, ಕೆಲಸಿ, ಮಡಿವಾಳ, ಕುಂಬಾರ, ಭಂಡಾರಿ, ಬಿಚ್ಚಕ್ಕಿ ಅಕ್ಕ, ಬೆಂಚಿ ಭಾವ, ಪೆಟಗಿಪೋರ, ಅತ್ತೆ-ಮಾವ, ಮದುಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದು ಬಾಸಿಂಗ, ಅಜ್ಜಿ ಸೀರೆ, ಅತ್ತೆ ಸೀರೆ, ಧಾರೆ ಸೀರೆ, ಮಾವಸಡ, ಗೌಡ, ಬುದುವಂತ ಮತ್ತು ಕೋಲಕಾರ ಇವರಿಗೆ ಮುಂಡ (ಲುಂಗಿ) ಸಿಂಗಾರ, ಕುಂಕುಮ, ಎಣ್ಣೆ ಕರಿಮಣಿಸರ, ತೊಳಬಳೆ, ಬಂಧಿ, ಮುಗುಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳಿಗೆ ತೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಎರಡೂ ದಿನ ಮದುವೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗೋಧೂಳಿ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು".[೬]

ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ : ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಆಕೆ ದೊಡ್ಡವಳಾಗು ಒಳಗೆ ಗಂಡ ತೀರಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ಮರುಮದುವೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲೋ ದೂರ ಹೋಗಿ ಮದುವೆ ಆಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಹೀಗೆ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ 'ಓಲಗಾತಿ'ಯರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ದೇವರ ಕಾರ್ಯ, ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವಾಗ ಕೂಡ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಧವೆ ಮರುವಿವಾಹವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಓಲಗಾತಿ ಸಂತಾನ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಡೆತಡೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತರೆ ಮರುವಿವಾಹವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಮಹಿಳೆ ಗಂಡಸತ್ತ ನಂತರ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಮುಂದಾದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳಂತೆ ಮರುಮದುವೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇರುವಂತಹ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿಲ್ಲ. ಗೌರವದಿಂದ ಇವರನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಶುಭ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಇವರು ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಮರುವಿವಾಹವಾದರು ಅವಳನ್ನು ವಿಧವೆಯಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ, ಮುಂದು ನಿಂತು ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ ಅವಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರೂರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕನ್ನು ದಿನಕಳೆದಂತೆ ಶೋಷಣೆಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಹೊರತು ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಆಚೆಗೆ ತರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಸಮಾಜದ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಒಳಿತಿಗೆ ಪೂರಕ ವಾಗಿರಬೇಕೇ ಹೊರತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುವಂತಹದ್ದಾಗಿರಬಾರದು. "ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಮರು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಮರುಮದುವೆಯಾದ ಇಲ್ಲವೇ ಆಗದೇ

ಉಳಿದ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಮುಂದುವರಿದ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾದ ನಡವಳಿಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳದ್ದು. ಅವರು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ".[೬೪] ಆದರೆ ಇಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಮಾಯವಾದಂತಿದೆ. ವಿಧವೆ ಪುನಃ ಒಂದುವೇಳೆ ವಿವಾಹವಾದರೆ ಯಾವುದೇ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಮುತ್ತೈದೆಯರಂತೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಗೌರವ ಇವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. "Widow marriage and polygamy are allowed and practised; polyandry is unknown, No special ceremonies attend a widows marriage, except that her new husband gives her a fresh ... worth 45 (Rs. 2) and that she caves her parents house by the back door".[65] ಕಾಲಬದಲಾದಂತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪದ್ಧತಿ, ನಿಯಮಗಳು, ಬದಲಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಹಾಗೆ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ವಿಧವೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮೊದಲ ಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

"ಗಂಡ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು 'ಬಾಂದಿ' ಎಂದು ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಕೌಂಪೌಂಡಿನಾಚೆಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಗಂಡನ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳದೊಂದು ಹುಲ್ಲಿನ ಬೊಂಬೆ ಮಾಡಿ ಸುಡುತ್ತಾರೆ.** ಒಂದುವೇಳೆ ಅಪರೂಪದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಹೂ ಮುಡಿಸಿ ಗಂಡನೇ ಮೂಗುತಿ ತಂದು ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಅವಳನ್ನು ಅಮಂಗಲೆಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೇ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಸತ್ತರು ವಿಧವೆಗೆ ಮರುಮದುವೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದರು ಅಮಂಗಲೆಯೆಂದು ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ".[೬೬]

ಸಾವು: ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಗಳು ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಕಾರಣ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದಾದ ಕಾಯವನ್ನು ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು ಕೂಡ ಮುಖ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ತೋರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಮೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಅವರ ಮನಃಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು, ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸದ್ಗತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಂಬಿಕೆ. ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮಗ ಅವನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೊಸ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸಿ ಮೀಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಗಸು ಗರತಿಯಾಗಿಯೇ ಸತ್ತರೆ ಹೂವು ಗಂಧ ಇರಿಸಿ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿ ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿಬಂದ ದಾಸರಾದರೆ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತರೆ ಅವರ ಚಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿದಿರಿನ ಕಮಾನು ಕಟ್ಟಿ

ಕೆಂಪುವಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೂಡುಕಟ್ಟುವರು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಿರುಪತಿಯಿಂದ ತಂದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಸರವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. (ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತಾಗ ಅವರ ಬಂಧು-ಬಳಗಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಕೊಪ್ಪವೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಪ್ಪದ ಪ್ರತಿ ಗಂಡಸೂ ತನ್ನ ಕೈಲಾದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ). ನಂತರ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಾಸನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾಮ ಹಾಕಲು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದಾಸನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅವರ ಬಾಯಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಿ ತಲೆಗೆ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಒಯ್ಯುವರು. ಹೆಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಾದರೆ ಅವರನ್ನು ಹೂಳುವರು ಅವರಿಗೆ 'ಚೌಳಿಗಳು' ಎನ್ನುವರು. ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ (ಗಂಡು ಸಂತಾನ) ಬೂದಿ ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿ ಪಿಂಡ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೇಶ ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾರೆ. ೧೨ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಊರಿನವರನ್ನು ಕರೆದು ಊಟ ಮಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಂಗಸರು ಸತ್ತರೆ ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ (ವಿಧವೆಯರಿಗೆ) ಹೂವು ಗಂಧವನ್ನು ಅವರ ತವರು ಮನೆಯಿಂದ ತರುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಹೆಣಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದರೆ ಕೆಲವರು ಅಂದರೆ ಹೆಣ ಹೊತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಡೆದವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಹೆಣ ಪೂರ್ತಿ ಭಸ್ಮವಾಗುವವರಗೆ ಇದ್ದು ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಂಗಸು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಡುವರು. ಅದನ್ನು ಅವರು ಎಡಗೈಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೂರು ಸುತ್ತು ತಿರುಗಿಸಿ ಮೂರು ಕಡೆ ಎಸೆದು ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವರು. ಸತ್ತವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸುಟ್ಟ ದಿಕ್ಕಿಗೆ 'ಹೆಡೆಪಂಟೆ' (ತೆಂಗಿನ ಗರಿಯಲ್ಲಿನ ಕೋಲು) ಹುಗಿದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಅನ್ನ ಇಡುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ನಾಮ ಹಾಕಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನ್ನ ಇಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೈಗೆ ನೀರು ಹಾಕಬೇಕು. ಇದು ಐದು ದಿನದವರೆಗೆ ನಡೆಯುವುದು.

ಹೆಣ ಸುಟ್ಟ ಮಾರನೆ ದಿನ ಸುಟ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬೂದಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಬರುವರು. ಐದನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಬೂದಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೊಳೆಗೆ ಬಿಡುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಡು ಎಲುಬನ್ನು ಅರಿಸಿ ಚಿಕ್ಕ ಡಬ್ಬಿಗೆ ಹಾಕಿ ಪಿಂಡ ಬಿಡಲು ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಇದು ೧೨ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ೫ನೇ ದಿನ ಊರಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾರ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವರು. ಹೆಣಸುಡಲು ಹೋದ ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ತ ಮನೆಗೆ ಕಾರ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಬೇಕು. ಮಡಿವಾಳರು ಉಳಿದ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಕಾರಹಾಕಿ ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅವರನ್ನು ಯಾರು ಸತ್ತಮನೆಯವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ೫ ದಿನದವರೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ೧೨ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕರೆದು ಊಟ ಹಾಕುವರು. ಈ ದಿನ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ಕಿಯ ಬದಲಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು

ಕರೆದು ಊಟ ಹಾಕುವರು. ಅವರಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸುವರು. ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋದ ದಾಸನಾದರೇ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಊಟ ಹಾಕುವರು.

ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಮಾರನೆದಿನ ಹೊಸ್ತು ಎಂದು ಕದರು (ಭತ್ತದ ತೆನೆ) ಕೊಯ್ಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಸತ್ತವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು "ಕದರು ಮಾಫು" ಎಂದು ಹಬ್ಬ ಮಾಡುವರು. ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೂ ಕರೆದು ಈ ದಿನ ಕ್ರಿಯೆ ಹಿಡಿದವನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಭತ್ತದ ತೆನೆ ಇದ್ದ ಸಸಿಯನ್ನು ಗದ್ದೆಯಿಂದ ತಂದು ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಆ ಕದರನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಈ ದಿನ ಕೂಡ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಊಟ ಹಾಕಿಸಿ ೧೨ನೇ ದಿನ ಕರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದಲಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ, ಬೇದ್ರೆ ಮಂಜುನಾಥ, ೨೦೦೭, ಪು.೧೧೫
೨. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಸಂ-೧, ಕುವೆಂಪು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ೨೦೦೫, ಪು. ೧೪೧-೧೪೨.
೩. ಅದೇ ಪು.೧೪೩
೪. ಅದೇ ಪು.೪೩-೪೪
೫. ಕರ್ನಾಟಕ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ನೋಟ, ೨೦೦೩-೦೪ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಪು. ೫೨-೫೩
೬. ಅದೇ ಪು. ೯೮-೧೦೧
೭. ಅದೇ ಪು. ೧೧೪-೧೧೬
೮. ಅದೇ ಪು. ೧೪೫
೯. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, 'ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ', ೨೦೦೧, ಪು.೧೧೬
೧೦. ಅದೇ ಪು. ೧೧೭
೧೧. ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್, 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪಾಯಸ' ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ. ೧೯೭೪
೧೨. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪು. ೧೯೯೩
೧೩. ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಸಂ-೧: ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ೨೦೦೫, ಪು.೧-೨
೧೪. ಅದೇ ಪು. ೫೧೦-೫೧೧.
೧೫. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಪಿ. ನಾಯಕ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ದರ್ಶನ, ೧೯೯೭, ಪು. ೫೫-೫೧
೧೬. ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಪು. ೫೧೦-೫೧೧. ೨೦೦೫
೧೭. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಪಿ. ನಾಯಕ: ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ದರ್ಶನ, ೧೯೯೭, ಪು. ೫೨
೧೮. ಅದೇ ಪು. ೧೩
೧೯. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಪು. ೧೩೮೩. ೨೦೦೭
೨೦. ಅದೇ ಪು. ೧೩೪
೨೧. ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್: ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪಾಯಸ, ೧೯೭೪, xxi-xii
೨೨. ಗೆಜೆಟಿಯರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್, ಪು. ೨೪೫

೨೪. R.E. Enthovon: Tribes and Castes of Bombay: P. 47: Vol-I

೨೫. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು.೨೦-೨೨

೨೬. ಪ್ರೊ. ಬಿ.ವಿ. ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ (ಸಂ), ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಬಹುಮುಖಿ ನೋಟ, ಪು. ೧ , ೨೦೦೩

೨೭. ದೇವಿಪ್ರಸಾದ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ದರ್ಶನ, ಪು. ೧೨ . ೧೯೯೩

೨೮. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಬುಡಕಟ್ಟು ದೈವಾರಾಧನೆ, ಪು. ೩ . ೨೦೦೦

೨೯. Bombay Gazeeter: Vol. IVX Part: 203

೩೦. R.E. Enthoven, The Tribes and Castes of Bombay, Vol.II, P.47-48

೩೧ ಎಸ್.ಸಿಲ್ವಾ, ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ, ಪು. ೧೮

೩೪. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಪು. ೨೦೬ . ೨೦೦೧

೩೫. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಪು. ೨೦೬ . ೨೦೦೧

೩೬. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿ ಕಲ್ಲುಗಳು, ಪು. ೧೫

೩೭. ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ, ಮಹಾಸತಿ ಆಚರಣೆ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಪು. ೨೫ . ೧೯೮೩

೩೮. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು : ರಮೇಶಗೌಡ ಬಿಣಗಾ, ಕಾರವಾರ

೩೯. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು : ರಮೇಶ್ ಹೆದ್ದುಗೌಡ, ರಾಮದ್ದೇವು ಗುನಗಾ, ನಗೆ, ಕಾರವಾರ

೪೦. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಶಾಂತಿ ಅಮಾಸ್ಯಗೌಡ, ಮಳೆಪೆ ಅಂಕೋಲಾ

೪೧. ಡಾ. ಶ್ರೀಮತಿ (ಅನು), ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆ, ೧೯೯೭, ಪು. ೩೨.೩೩

೪೨. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಬುಡಕಟ್ಟು ದೈವಾರಾಧನೆ: ೨೦೦೦:೩೦

೪೩. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು : ಸಂತೋಷ ಗಾವಂಕರ್, ಆನಂದುಗೌಡ, ಬೆಳೂರು, ಕಾರವಾರ

೪೪. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು : ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಗೌಡ, ಅಂಬುಕೋಣ, ಕುಮಟಾ ತಾಲ್ಲೂಕು

೪೫. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಸಾವಿತ್ರಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರಗೌಡ, ಅಂಬುಕೋಣ

೪೬. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ರಮೇಶ ಗೌಡ, ಬಿಣಗಾ, ಮಹೇಶ್ ಗುನಗಾ, ಮಾಣಿಗೌಡ : ಬೆಳೂರು, ಕಾರವಾರ

೪೭. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ನಾಗಾಗೌಡ, ತಿಮ್ಮಮೋಟಾ ಗುನಗಾ, ಮಾದವನಾಯಕ್, ಕಾರವಾರ

೪೮. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಪು. ೧೯೩. ೨೦೦೧

೪೯. ಅದೇ ಪು.೧೯೩

೫೦. ಗೊ.ರು.ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ (ಸಂ), ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು, ೧೯೭೭, ಪು. ೧೬೯-೧೭೦

೫೧. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಶಕುಂತಲ, ಅಮವಾಸ್ಯೆ : ಬೆಳಂಬಾರ, ಅಂಕೋಲಾ

೫೨. ಎನ್.ಆರ್.ನಾಯಕ್, ಕರಾವಳಿ ಸೋಗುಗಳ ಬಹುರೂಪ, ೧೯೯೮, ಪು. ೩

೫೩. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ: ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ೨೨೪ . ೨೦೦೧

೫೪. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ: ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು. ೨೨೨

೫೫. ಅದೇ ಪು. ೨೨೦

೫೬. ಗೊ.ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ (ಸಂ), ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು, ೧೯೭೭, ಪು. ೨೨೫

೫೭. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು. ೨೨೩

೫೮. ಅದೇ ಪು. ೨೨೫-೨೨೬

೫೯. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ನಾಗವೇಣಿ, ಸಾಲಿಕೇರಿ, ಹೊನ್ನಾವರ ತಾ.

೬೦. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು : ನಾಡೋಜಾ ಸುಕ್ರಿಬೊಮ್ಮಗೌಡ ಬಡಿಗೇರಿ, ಅಂಕೋಲಾ

೬೧. [illegible] : ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ, ಅಕ್ಷತ, ೪೭, ೧೯೯೯

೬೨. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು : ಶಾಂತ ಅಮಾವಸ್ಯ ಗೌಡ, ಬೆಳಂಬಾರ, ಅಂಕೋಲಾ

೬೩. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು : ಕರಿಯಮ್ಮ ಬೊಳಾಗೌಡ, ನಾಗವೇಣಿ ಅಪ್ಪಿಕೇರಿ, ಹೊನ್ನಾವರ

೬೪. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು. ೧೪೧

೬೫. Bombay gazetter; P.211

೬೬. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು : ನಾಗವೇಣಿ, ಸಾಲಿಕೇರಿ, ಹೊನ್ನಾವರ

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಭಾಗ - ೧

* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ : ವರ್ತಮಾನದ ಸಮಾಜ
* ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ : ಚರ್ಚೆಯ ವಿವಿಧ ನೆಲೆಗಳು
* ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳದು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವೇ?
* ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಥೆ
* ಬಂಡೇಳುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಕಥನಗಳು
* ದಂಗೆಗಳಾಗದ ಬಿಡಿ ಹೋರಾಟಗಳು
* ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲ್ಪನೆ

ಭಾಗ - ೨

* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ : ವರ್ತಮಾನದ ಸಮಾಜ
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ
* ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಹರೆಯ ವಾಹಕಳಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ
* ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಪೀಠಿಕೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯವು ಈ ಮುಂದಿನ ಮುಖ್ಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ವರ್ತಮಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಒಳನಾಡಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸರಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ' ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮೊದಲನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಬರಹಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಐತಿಹ್ಯ, ಕಥನಗೀತೆ, ಕಥೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ, ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್, ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಇವರ ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದ ಬರಹಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಹರೆಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಬರಹವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧ್ಯಯನದ ಭಾಗವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳ ೨೦ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳ House Hold surveyಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು Case Study ಯಿಂದ, ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಭಾಗದ ಬರಹವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಯಾವುದೇ ಜೀವಂತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಚಲನಶೀಲತೆ ಎಂಬುದು ಅಂತರ್ಗತ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚಲನಶೀಲತೆ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಸಹಜಗುಣ. ಇಂಡಿಯಾದ ಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮುದಾಯಗಳು ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಪಕ್ಕಾಗುತ್ತಾ ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಆದಿಮ ಹಂತದಿಂದ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟ ದವರೆಗೆ ಸಮುದಾಯಗಳು ನಡೆದುಬಂದ ಹಾದಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಚರಿತ್ರೆ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಚಲನಶೀಲತೆಯ ಮೂಲಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿರುವ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಮಾಜದ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿನ ಮಾನವ ಗುಂಪುಗಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಯಾಚಿತವಾಗಿ ಕಾಡಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಅರಣ್ಯದ ಉತ್ಪನಗಳನ್ನೇ ಮನುಷ್ಯ ಆಯ್ದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮಾನವನ ಆಹಾರದ ಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಬದುಕಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವನ ಯಾವ ಸಾಂಘಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅವನ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸದಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ ದುಡಿಮೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳಾಗಲಿ, ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದುಡಿಮೆ ಎಂಬುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾದರೂ ಸಹ ಆ ಬಲವನ್ನು ಕೌಶಲ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರಗಳು ಅನ್ವೇಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರದ ಕಾರಣ ಆ ಹಂತದ ಮನುಷ್ಯ ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದಲೂ ಆಹಾರವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿ ಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಹಾರವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಣೆಯು ಒಂದು ಸಾಂಘಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರದ ಕಾರಣ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ರೂಪು ಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಏಕಾಂಗಿ.

ಆದರೆ ಬೇಟೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ನಿಸರ್ಗದ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಂಘಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಆದರೆ ಈ ಸಾಂಘಿಕತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳು ಬಲವಾಗಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಬೇಟೆ ಹಂತದ ಮಾನವನ ಗುಂಪು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆದಿಮ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಬೇಟೆಯ ಮೂಲಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಮಾನವ ತೊಡಗಿದ. ಆಹಾರವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು (ಸಾಧನಗಳು) ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಈ ಹಂತದ ಗಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳು ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದವು, ಮತ್ತು ಸಹಜವಾಗಿದ್ದವು. ಅಂದರೆ ದುಡಿಮೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಲಿಯೊಂದು ಹಾರಿ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದ ಜೊತೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹಸಿಮಾಂಸ ಹಂಚಿಕೊಂಡಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೇಟೆ ಹಂತದ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಆಹಾರವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಗಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾನವ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಆಹಾರ ಸಮನಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಂಚಲ್ಪ ಡುತ್ತಿತ್ತು. ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಆಹಾರ ಮಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಆಹಾರ ಮಿಕ್ಕಿದರೆ ಅದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರಗಳು ಆಗ ಅನ್ವೇಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕೋಸಂಬಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಧಾನ್ಯ, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮೊದಲಾದ ಆಹಾರ ಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಅಥವಾ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಜೀವಿಸುವ ಮಾನವರು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ. ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇದು ಅಗತ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ತಮಗೆ ಸಾಕಾಗು ವಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಯೇ ಸೇರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಆಯಾದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದವರು ಹಾಗೆ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೊದ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಕೆಡದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೊಂದು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು".[೭] ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಹಾರವು ಯಾವುದೋ ಗುಂಪಿನ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವತ್ತಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹಂತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಸಹ ಜೀವಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಏಕೈಕ ಆಸ್ಮಿತೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಗು ತಾಯಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಹರೆಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಚಹರೆಯೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದ

ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೇ ರೂಪಿಸುವ ಮಹಿಳೆ. ತನ್ನ ಅಗಾಧ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಹನಶೀಲತೆಯಿಂದಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವಕ್ಕೆ ಜೀವಕೊಡುವ ಮಹಿಳೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಷ್ಟೇ ನಿಗೂಢವಾದ ಮತ್ತು ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವಳು. ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಏಕೀಭವಿಸಿ ಗ್ರಹಿಸಿತು. ಈ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಈ ಹಂತದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗದ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಶಕ್ತಿಯ ಲೌಕಿಕದ ಗುಣಗಳು ಪರಿಚಯವಾದವು. ಈ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಗಣ ಹಂತದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗಿರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಸಾಂಬಿ ಹೀಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತೃತ್ವಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಪಿತೃತ್ವ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಹತ್ವವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಮಾತೃ ಸ್ವಾಮ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಅಥವಾ ಮಾತೃ ಪರಂಪರೆ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ಮುಖೇನ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ತಂದೆಯ ಮುಖೇನ ಅಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವ ತಾಯಿಯಂತೆಯೇ ಪ್ರಕತಿಯೂ ಫಲವಂತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ದೇವತೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಲಾಯುಗದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ".[೨] ಮನುಷ್ಯನ ಮರು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮತ್ತು ಒಡೆತನದ ಸಾತತ್ಯಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗಗಳು ಈ ಹಂತದ ಸಮಾಜದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದವು. ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಆರಾಧನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಸಹ ದುಡಿಮೆಗೆ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಪರಿಕರಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲಿತವೂ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ದುಡಿತದ ಫಲಿತವು ಗಣದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ದುಡಿಮೆಯು ಗಣದ ಸದಸ್ಯರ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ದುಡಿಮೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಮತ್ತು ಬೇಧಭಾವಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. "ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಲಿ, ಗುಲಾಮನನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ, ರಾಜ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಲಿ ಇದ್ದಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಶೋಷಕ ಶೋಷಿತ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಏನನ್ನೇ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡಲಿ ಅಥವಾ ಉಪಯೋಗಿಸಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಂಘಿಕವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತೀರ ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದ".[೩]

ನಂತರ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಬೇಟೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ನೋಯಿಸದ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಳಗಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ 'ಒಡೆಯನಾದ'. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪಳಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು

ಮನುಷ್ಯನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಾಧನಗಳಂತಾದವು. ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಣದ ಸದಸ್ಯರು ಬೇಟೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಪಳಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಗೋಪನೆ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ಸಂಗೋಪನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೊಡುವ ಹಾಲು ಹೈನುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮನುಷ್ಯ ಮಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಬೇಟೆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ರುಚಿಯಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಯು ಪಶುಪಾಲನಾ ಹಂತದ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕನ್ನು ಅನೇಕ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು. ಬೆಂಕಿಯ ಉಪಯೋಗ ಈ ಹಂತದ ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ವಿಸ್ಮಯಗಳನ್ನು ಅಮೃತಡಾಂಗೆ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಯಾವಾಗ ಅಗ್ನಿಯು ಅವನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತುಳಿದನೋ, ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಹಾಲು-ಮಾಂಸ, ಚರ್ಮ, ಎಲುಬುಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲಿತನೋ ಆಗಲೇ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಯುಗದ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು”.[೪] ಬೇಟೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಲಿನ ಸಾಧನಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಉಪಯೋಗ ಹಲವು ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಯ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಕಂಚಿನ ಲೋಹದ ಬಳಕೆ ಈ ಹಂತದ ಮನುಷ್ಯನ ದುಡಿಮೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮಣ್ಣಿನ ಕುಡಿಕೆಗಳು ಸಹ ಮನುಷ್ಯನ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಬದಲಿಸಿದವು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಗಣ ಸಮಾಜದ ಮಾನವರು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಒಂದು ಗಣದ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದರು. ಈ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಪರಿಗಣನೆಯು ಗಣ ಸಮಾಜದ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ನಿಯಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆಗೆ ಹಾಕುವ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಶ್ರಮವನ್ನು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಲು ಗಣ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಮುಖರು ಮುಂದಾದರು. ದುಡಿಯಲು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಶ್ರಮವು ವಿಭಜನೆಗೊಂಡು. ಶ್ರಮದ ಅನ್ವಯವು ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿತು. ಅಂದರೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಶ್ರಮವು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅಂದರೆ ಗಣದ ಸಂಬಂಧಗಳು ದುಡಿಮೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಏಕತ್ರಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿದವು. ಮನುಷ್ಯನ ಲೌಕಿಕದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಜೊತೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಿದವು. ನಿಸರ್ಗ, ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಿತ ಆಹಾರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಮಡಿಕೆಗಳು ಸಹ ಮನುಷ್ಯನ ಆರಾಧನಾ ಜಗತ್ತಿನೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಂದರೆ ಗಣ ಸಮಾಜವು ತನ್ನ ಆದರ್ಶ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿತ್ತು. ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸುವ ಪರಿಕರಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಕಂಚುಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಲ್ಪಟ್ಟವು. ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲೂ ಗಮನಾರ್ಹ

ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಉತ್ಪಾದಿತ ಮಿಗುತಾಯವು ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸ್ವತ್ತು ಆಗದೆ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಶ್ರಮದ ವಿಭಜನೆ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೇಟೆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಜೊತೆ ಪುರುಷನೂ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿದ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯ ಈ ಹಂತವು ಗಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಂದರೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಆದರ್ಶ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆತನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿತು. ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯ ಕೊನೆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಗಣದ ಮಹಿಳೆಯರು ಆಹಾರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ಉಪಯುಕ್ತ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಈ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಮರುತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಲಘುಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತೊಡಗಿದರು. ಈ ಲಘು ಕೃಷಿಗೆ ಮಹಿಳೆ ಬಳಸಿದ್ದು ಮೃದು ಲೋಹಗಳಾದ ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಕಂಚುಗಳನ್ನು. ಈ ಲಘುಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಮುಂದೆ ಮಾನವನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು.

ಕೃಷಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಲು ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಕಂಚುಗಳು ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಯಾವತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣವು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿತೋ ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸಹ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. 'ನೇಗಿಲ' ಬಳಕೆಯಿಂದ ಆದ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಗಣದ ಸದಸ್ಯರ ನಡುವೆ ಮಿಗುತಾಯವಾಗ ತೊಡಗಿತು. ಈ ಮಿಗುತಾಯವು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಒಡೆತನದ ಬದಲಿಗೆ ಖಾಸಗೀ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಶ್ರಮದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಾದ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಸಂಪತ್ತಿನ ಈ ಕ್ರೋಢೀಕರಣವು ಗಣದ ಸಮತಾವಾದಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವಾಗಿಸಿತು. ಗಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪರಿಕರಗಳು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾರಣ, ಉತ್ಪಾದಿತ ಫಲಿತವು ಪುರುಷನ ವಶವಾಯಿತು. ಪುರುಷ ಗಣದ ಒಡೆಯನಾಗಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಪರಿಸರವನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪಿಸತೊಡಗಿದ. ಗಣ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜವು ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜದ ಚಹರೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಸಾತತ್ಯ ಮಹಿಳೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗತೊಡಗಿದವು. ಪುರುಷ ಗಣದ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಫಲಿತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾನು ಬದುಕುವ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸತೊಡಗಿದ. ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಾದಳು. ಕುಟುಂಬವು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಹಿಳೆಯು ಅನೇಕ ನಿಯಮಗಳ ಸಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಳು. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ,

ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾನ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಸಂಪತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮರು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಮಾಜವು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. “ಈ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವರ್ಗ, ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಾಲಕವರ್ಗ ಎಂಬ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು”.[8] ಸಮತಾವಾದಿ ಸಮಾಜವು ವರ್ಗ ಸಮಾಜವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ದುಡಿವ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ವ್ಯಯಿಸಿ ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವಂತಾಯಿತು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಬರಹವು ಮಾನವನ ಸಮಾಜದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಬೇಟೆ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಈ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತಗಳು ಮಾನವನ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳು. ಆದರೆ ಇವು ಒಂದರ ಒಳಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬೆರೆತು ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವಿರ್ಭವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಸಂಕರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಾನವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಈ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಪಾರಂಪರಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳು ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಯಾವುದೋ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಈ ಪಾರಂಪರಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಇಂದು ಯಾವುದೇ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದರೆ, ಆ ಸಮುದಾಯದ ಆಚರಣೆ, ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಆರಾಧಿಸುವ ದೈವಗಳ ಒಳಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನ ಆಚರಣೆ, ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಏಳು ಬೀಳುಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯವು ಸಹ ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆಚರಣೆ, ದೈವ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಮೂರ್ತವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಸಮಾಜದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ನಾನು ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ, ದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಯರ ಗತಿತಾರ್ತಿಕ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮೇಲಿನ ಬರಹವು ಈ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಬರಹಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಗತಿತಾರ್ಕಿಕ ವಿಧಾನವೇ ದುಡಿವ ವರ್ಗಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಇರುವ ಏಕೈಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಧಾನವೂ ಹೌದು.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮಾಜದ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಈ ಬರಹವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

೨. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ; ವರ್ತಮಾನದ ಸಮಾಜ

ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಕಾಸದ ಹಂತಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಪದೇ ಪದೇ ಬಳಕೆಯಾಗಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಹೆಣ್ಣು ಸಮಾಜದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಂತವನ್ನು, ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಮಹಿಳೆಯ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ದೈವತ್ವಕ್ಕೇರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾನವ ಸಂತತಿಯ ಸಾತತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಧಾನ ಚಹರೆಯನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೃಷಿ ಹಂತದ ಮಾನವನ ವಿವಿಧ ಉತ್ಪಾದಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಆದಿಮ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ವರ್ತಮಾನದ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಸಹ ಕೆಲವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಳಿಯಕಟ್ಟು' ಮುಂತಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು, ಆದಿಮ ಗಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರ ಬಹುದಾದ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಯನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆ : ಚರ್ಚೆಯ ವಿವಿಧ ನೆಲೆಗಳು

ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆ ಎಂಬ ಸಂಕಥನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದವರು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದವರು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು. ಅದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ 'ಲೂಯಿ ಎಚ್. ಮಾರ್ಗನ್', ಎಂಬ ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿದ್ವಾಂಸ ತನ್ನ Ancient societies ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಗನ್ನರ ಕೃತಿಯೊಳಗಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದವರು ಫ್ರೆಡರ್ರಿಕ್ ಎಂಗೆಲ್ಸ್. ಎಂಗೆಲ್ಸ್ 'ಕುಟುಂಬ ಖಾಸಗೀ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಇವುಗಳ ಉಗಮ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ರಚನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಕಾಸದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಮಾರ್ಗನ್ನರ ಜೊತೆ ಬಾಹೋಫೆನ್ ಅವರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾಹೋಫೆನ್ ಸ್ವಿಡನ್ನಿನ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ. ಇವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸರದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡು ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು

ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು 'ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಈ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೇರು ಕೃತಿಯಾದ 'ಕುಟುಂಬ, ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಇವುಗಳ ಉಗಮ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾರ್ಗನ್ ಮತ್ತು ಬಹೋಫೆನ್ನರ ಕೃತಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ರೂಪಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭೌತವಾದವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗತಿತಾರ್ಕಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭೌತವಾದವು, ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳ ವಿಕಾಸವು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳೇ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭೌತವಾದದ ನಿಲುವು. ಎಂಗೆಲ್ಸ್‌ರ ಈ ಕೃತಿ ಭಾರತದ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆ. ಧರ್ಮಾನಂದ ಕೋಸಂಬಿ, ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ, ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಶ್ರೀಪಾದ ಅಮೃತ ಢಾಂಗೆ, ಭಗವತ್ ಶರಣ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ರೋಮಿಲಾ ಥಾಪರ್ ಮುಂತಾದ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರನ್ನು ಎಂಗೆಲ್ಸ್‌ರ ಈ ಕೃತಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆ.

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭೌತವಾದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೋಸಾಂಬಿ, ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಅಮೃತ್ ಢಾಂಗೆ ಮತ್ತು ರೋಮಿಲಾ ಥಾಪರ್ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರ ಬರಹಗಳು ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಹಂತದಿಂದ ಕೃಷಿ ಹಂತದವರೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನತೆ ಮತ್ತು ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರವು ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಹೋಫೆನ್ನರನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ.

"೧. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಕುಲವು ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೨. ಇಂತಹ ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಮಗುವಿನ ತಂದೆ ಯಾರೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ಮೂಲಕವಷ್ಟೇ ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಎಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನತೆಗಳ ಮಧ್ಯೆಯು ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದಿತು.

೩. ತತ್ಫಲವಾಗಿ, ತಾಯಂದಿರಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಯ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾದಂತ ಜನ್ಮದಾತೃಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ತುಂಬಾ ಗೌರವ ಆದರಗಳಿಂದ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೪. ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಗಂಡಸಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಏಕಪತ್ನೀತ್ವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದದ್ದು, ಅನಾದಿ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಯಾಗಿದ್ದಿತು. (ಅಂದರೆ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ಅದೇ ಹೆಂಗಸಿನ ಮೇಲೆ ಇತರ ಗಂಡಸರು ಹೊಂದಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರಾಗತ ಹಕ್ಕಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು). ಈ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಅಥವಾ ಆ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಆ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದ್ದಿತು".[೬] ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ತಮ್ಮ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಬಾಹೊಫೆನ್ನರ ಕೃತಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಅಭಿಜಾತ ಆಕರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮಾರ್ಗನ್ನರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಪ್ರಾಚೀನ ಜಗತ್ತಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳು ರೂಪಗೊಂಡವು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಬಾಹೋಫೆನ್ನರ ನಿಲುವು ಅಪ್ಪಟ ಭೌತವಾದೀ ಚಿಂತಕ ಎಂಗೆಲ್ಸ್‌ಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಗೆಲ್ಸ್ 'ಆದಿಮ ಸಮಾಜಗಳು' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಮಾರ್ಗನ್ನರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ಪಾದಕ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಎಂಬ ಮಾರ್ಗನ್ನರ ಭೌತವಾದಿ ನಿಲುವು ಎಂಗೆಲ್ಸ್‌ರನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದಂತಿದೆ. ಮಾರ್ಗನ್ನರ ಈ ಮಹತ್ವದ ನಿಲುವನ್ನು ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿ ಸಿದ್ದಾರೆ. "ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಕೌಶಲ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ, ಇಳೆಯ ಮೇಲೆ ಅವನ ಪಾರಮ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ನಿಸರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಆಧಿಪತ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದುದು. ಮಾನವರಷ್ಟೆ ತಮ್ಮ ಆಹಾರೋತ್ಪಾದನೆಯ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹತೋಟಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಜೀವಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜೀವನೋಪಾಯ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾನವ ಪ್ರಗತಿಯ ಮಹೋನ್ನತ್ತ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳೇ ಆಗಿವೆ".[೭] ಮಾರ್ಗನ್ನರ ಈ ಚಿಂತನೆಗಳ ಆಳದಲ್ಲಿ ಭೌತವಾದೀ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನದ ಬೇರುಗಳಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ತಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಗೆ ಮಾರ್ಗನ್ನರನ್ನು ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಂಗೆಲ್ಸ್, ಮಾರ್ಗನ್‌ರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ರೂಪುಗೊಂಡು ಆದಿಮ ಸಮತಾವಾದಿ ಸಮಾಜವು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಹಂತದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳವರೆಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ನೇಗಿಲ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಅಧಿಕಗೊಂಡ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಯವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವು ಹೇಗೆ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿತು ಎಂದು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನೇಗಿಲ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಗಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಅಧಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಬದಲಿಸಿದ್ದನ್ನು

ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಒಮ್ಮೆ ಇಂತಹ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಕುಟುಂಬಗಳ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಗಳಾಗಿ ಆಮದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಅವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದುದು, ಯುಗ್ಮ ವಿವಾಹ ಹಾಗೂ ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರ ಗೋತ್ರದ ಮೇಲೆ ಆಧರಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಹಾರ ನೀಡಿತು. ಯುಗ್ಮ ವಿವಾಹವು ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಅಂಶವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಿತು. ಸಹಜ ತಾಯಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದ ಸಹಜ ತಂದೆಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಬಹುಶಃ ಇಂದಿನ ಅನೇಕ 'ತಂದೆ'ಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿಖರವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಿಭೂತನಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರಮ ವಿಭಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೂ, ಆದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಾಧನಗಳ ಮಾಲಿಕತ್ವವೂ ಗಂಡಸಿನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತು".[೮] ಅಂದರೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ದುಡಿಮೆಯ ಸಾಧನಗಳು ಪುರುಷನ ವಶಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮಿಗುತಾಯವು ಖಾಸಗೀ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಗುಲಾಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆಸ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಈ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತಿನ ಒಡೆಯನಾದ ಪುರುಷ ತನ್ನ ಒಡೆತನದ ಆಸ್ತಿಯು ತನ್ನ ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಏಕಪತಿತ್ವ ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಗಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಯ ಸಾಧನ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತಾವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆಹಾರ ಎಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು. ಅದನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುವುದೇ ಇವರ ಬದುಕು. ಸ್ಥಿರ ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಲಿ, ಮನೆ ಎಂಬುದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತೃತ್ವಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಪಿತೃತ್ವ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಹತ್ವವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಮಾತೃಸ್ವಾಮ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ಅಥವಾ ಮಾತೃ ಪರಂಪರೆ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ಮುಖೇನ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ತಂದೆಯ ಮುಖೇನ ಅಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವ ತಾಯಿಯಂತೆಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಫಲವಂತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ದೇವತೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಲಾಯುಗದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ. ಪಶುಪಾಲನೆ ಆರಂಭಗೊಂಡು, ಪುರುಷರ ಕೈಗೆ ಪಶುಸಂಪತ್ತು ಸೇರಿ ಹೋಗಿ ಪಿತೃಸ್ವಾಮ್ಯ ಸಮಾಜ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನಂತರದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಪುರುಷ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಆವರೆಗಿನ ಹಳೆಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಈ ಹೊಸ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಂಡಿರನ್ನಾಗಿ ಕೂಡ ಮಾಡಿಬಿಡಲಾಯಿತು"[೯]

ಕೋಸಂಬಿಯವರೂ ಸಹ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳು ಯಾವಾಗ ಪುರುಷನ ಕೈಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾದವೋ ಆಗಲೇ ಮಹಿಳೆ ತಾನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಂಗೆಲ್ಸ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ "ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಅದು ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಗಿಂತ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಗೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳ ಪರವಾಗುವಂತೆ ಒದಗಿಸಲು ತನ್ನ ಈ ದೃಢಗೊಂಡ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಿತು. ಆದರೆ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಗುರುತಿಸ ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯ ಬೇಕಿದ್ದಿತು".[೧೦] ಕೋಸಂಬಿಯವರು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಗುರುತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹೇಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ರೂಪಾಂತರಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೆ, ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಬದಲಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಅಧಿಕಾರದ ಗುರುತ್ವವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿದ್ದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಮನುಷ್ಯ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವವರೆಗೆ, ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ತಾಯಂದಿರು. ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಈಟಿ, ಭರ್ಚಿಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರದ ನಂತರ, ಅಂದರೆ ಈಟಿಯಿಂದ ಶಿಕಾರಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತ ಮೇಲೆ ಪುರುಷರು ಗುಂಪಿನ ಮುಖ್ಯರದರು. ಕೃಷಿಕಾರ್ಯದ ನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೊಲಗಳ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಮತ್ತೆ ಮುಖ್ಯರಾದರು".[೧೧] ದೇವಿಪ್ರಸಾದರು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗಣ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. "ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪುರುಷರ ಕೈಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿತೋ, ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿದ್ದಿತು? ಅಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಪ್ರಧಾನರು, ಮುಖ್ಯರು. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ 'ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ನಾರೀ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು".[೧೨] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಲಘು ಕೃಷಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯ ಕೈಯಿಂದ ಪುರುಷನ ಕೈಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಮತ್ತು ನೇಗಿಲ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗಿ ಮಿಗುತಾಯವು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಕೈಗೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಆದಿಮ ಗಣ ಸಮಾಜವು ವರ್ಗ ಸಮಾಜವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಲಿಂಗಭೇದಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಮಹಿಳೆಯು ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಳು. ಇದನ್ನು ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ 'ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರದ ಪತನವು ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲದ ವಿಶ್ವೈತಿಹಾಸಿಕ ಪರಾಭವವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪುರುಷನು ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕೆಳದರ್ಜೆಗೆ ಇಳಿಸಲಾಯಿತು. ದಾಸಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮಾನವನ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಗೆ ಗುಲಾಮಳನ್ನಾಗಿ

ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು".[೧೩] ಅಂದರೆ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವರ್ಗಭೇದ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಭೇದಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿತು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು ಎಂಬುದು ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗನ್, ಎಂಗೆಲ್ಸ್, ಕೋಸಂಬಿ, ಅಮೃತ ಡಾಂಗೆ ಮತ್ತು ದೇವಿಪ್ರಸಾದರ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಕುರಿತ ನಿಲುವುಗಳು ಬಹು ಚರ್ಚಿತ ನಿಲುವುಗಳಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆಯ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಚರ್ಚೆಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕನ್ನಡದ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಮಹಿಳಾ ಚಿಂತಕರು ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮೇಲಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಚರ್ಚೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಕುರಿತ ಜನಪದ ವರ್ಗಗಳ, ಕೆಳಜಾತಿಗಳ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ಇರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಧ್ಯಯನವೇ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮಹತ್ವದ ಚಿಂತಕರ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

೧. ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಹಂತದಿಂದ ಲಘು ಕೃಷಿಯ ಹಂತದವರೆಗೆ ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಗಣ ಸಮಾಜವಾಗಿತ್ತು. ವರ್ಗಭೇದ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಭೇದಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ವಾಗಿತ್ತು.

೨. ಈ ಬಗೆಯ ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜವು ಆದಿಮ ಗಣ ಸಮಾಜವಾಗಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನವು ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಉತ್ಪಾದನೆಯೂ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿತ್ತು. ಮಿಗುತಾಯವಿರದ ಕಾರಣ ಮಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಶ್ರಮಿಕ ಎಂಬ ವರ್ಗಗಳಿರಲಿಲ್ಲ.

೩. ಈ ಆದಿಮ ಗಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಮುಖ್ಯಳಾಗಿದ್ದಳು ಮತ್ತು ಅವಳೇ ಗಣದ ಕೇಂದ್ರ ವಾಗಿದ್ದಳು. ಗಣದ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನ ಏಕೈಕ ಜೈವಿಕ ಚಹರೆಯೆಂದರೆ ಅದು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಮಾತ್ರ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆದಿಮ ಗಣ ಸಮಾಜವು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವಾಗಿತ್ತು.

೪. ಕೃಷಿ ಹಂತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಗಣದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿದವು. ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ನೇಗಿಲ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪುರುಷನ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ಗಣದ ಸಂಪತ್ತು ಬಲಶಾಲಿ ಯೊಬ್ಬನ ಕೈವಶವಾಗಿ ಗಣದಲ್ಲಿನ ದುಡಿವ ಸದಸ್ಯರು ಈ ಬಲಶಾಲಿಯ ಆಳುಗಳಾದರು. ಮಹಿಳೆಯು ಈ ಯಜಮಾನನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲೆಂದು ಹುಟ್ಟುವ ಮಗುವಿಗೆ ತಾಯಿ

ಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದಳು. ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಳು.

೫. ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆಯು ಇಂದಿಗೂ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಸಂಕೇತದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದು, ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದ ಬರಹದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಗಳ ಭೌತವಾದೀ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನಾ ಕ್ರಮವು ಈಗಿರುವ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಹಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಆಕರಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನಾ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪುರಾತತ್ವ ಆಕರಗಳು ಪೂರಕ ವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಆಕರಗಳು ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಅಷ್ಟು ಶಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಗತಿತಾರ್ಕಿಕ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಮಾನವನ ಆದಿಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊದಲಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನ, ನಾರಿ ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆಯು ಆದಿಮ ಗಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಎಂಗೆಲ್ಸ್ ಮುಂತಾದ ಎಡವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾರರು ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಹಂತದವರೆಗೆ ಗಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳು ಸುಧಾರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಈ ಒರಟು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿತ ಫಲಿತವು ಗಣ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಉತ್ಪಾದಿತ ಫಲಿತವು ಸಮನಾಗಿ ವಿತರಣೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಗಣದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಲಿಂಗಭೇದ ಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮಕೊಡುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಗಣದ ಸದಸ್ಯರು ತಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಜೈವಿಕ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇದು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಪ್ರಧಾನತೆ' ಎಂಬುದು ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧಗೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಧಾನತೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಧೀನಗೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿ ಹೊಂದಿರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗಣ ಹಂತದ ವರ್ಗರಹಿತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ 'ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ' ಇರಲು ಅಥವಾ 'ಮಾತೃ ಅಧಿಕಾರವಿರಲು' ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾತೃವಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಅದು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದಾಗ ಚರ್ಚೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಬೇರೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

[illegible]

ಗಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಣದ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯರು ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಭೇದಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನರು. ಆದರೆ ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ 'ಭೂಮಿ' ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜೀವಕೊಡುವ 'ಹೆಣ್ಣು'ಗಳಿಗೆ ಗಣದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪರಿಗಣನೆಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಣಹಂತದ ಮನುಷ್ಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬುದನ್ನು ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಕೋಸಂಬಿ, ಅಮೃತ ಥಾಂಗೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಬಹುಪಾಲು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತಕರು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಶೇಷ ಪರಿಗಣನೆ ಮತ್ತು ಆರಾಧನೆಗಳು ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆಯೇ? ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಗಣಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗಣ ಹಂತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಣದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಸಮಾನರೇ ಹೊರತು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಮಾತೆಯರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಮಾತೆಯರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯಾರ್ಥಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಸಮಾಜಗಳು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿವೆ ಎಂಬ ಪುರಾವೆಗಳು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಲ್ಲ. ಛಾಯಾದಾತರ್ ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಮತಾನುಸಾರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮಾನತೆಯ ಧೋರಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರವು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರ ಲಾಲಸೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಧಿಕಾರವೂ ಪುರುಷರ ಮೇಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಂಶಾವಳಿಯು ಮಾತ್ರ ತಾಯಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಂಗಡದ ಸಭಾ ಸದಸ್ಯತ್ವವೂ ತಾಯಿಯಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದೆಡೆ ಇದ್ದರು. ಪುರುಷರು ಬೇಟೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಇರುತ್ತಿದ್ದರಾದ್ದರಿಂದ ಪಂಗಡದ ವ್ಯಾಪಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಇತ್ತು".[೧೪] ದಾತರ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ಗ ನಿಷ್ಠವಲ್ಲದ ಆದಿಮ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ತರತಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಮಾನತಾ ಸಮಾಜ ವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನು 'ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ' ಚಿಂತನೆಯ ಒಳಗೇ ಇರುವ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಗಣ ಹಂತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇದ್ದ 'ಮಾನ್ಯತೆ'ಯ ನೆಲೆ ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಪರಿಗಣನೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ನಿಲುವು ಏಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ ಯವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ, "ಶಿಲಾಯುಗದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ. ಪಶುಪಾಲನೆ ಆರಂಭಗೊಂಡು, ಪುರುಷರ ಕೈಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಸೇರಿ ಹೋಗಿ ಪಿತೃಸ್ವಾಮ್ಯ ಸಮಾಜ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನಂತರದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಪುರುಷ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದದ್ದು ಅಲ್ಲದೆ, ಅದುವರೆಗಿನ ಹಳೆಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಈ ಹೊಸ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಂಡಿರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡಲಾಯಿತು".[೧೫]

ಹೀಗಾಗಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧೀನತೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಪುರುಷನೂ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಸಾಬೀತಾದಾಗ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ 'ಮಾನ್ಯತೆಯು' ಪುರುಷನಿಗೂ ಹಂಚಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮಗುವನ್ನು ಹೇರುವ ಸುಧೀರ್ಘ ಅವಧಿಯು ಪುರುಷ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು 'ರಕ್ಷಿಸುವ, ಕಾಪಾಡುವ, ಪೋಷಕನಾಗಿ' ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಧಾರಿತ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ನೆಲೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಂಡವು. ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳು ಪುರುಷನ ಕೈವಶವಾದ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿದವು. ವರ್ಗನಿಷ್ಠ ಸಮಾಜವು ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ವರ್ಗಬೇಧ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಬೇಧಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮೈದಾಳಿದವು. ಸ್ತ್ರೀಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಷ್ಠೆಗೆ ಹೊರತಾದ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೂ ಅದು ಅಪರಾಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನಿಯಮಗಳು ಜಾರಿಯಾದವು. ಏಕಪತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಗಳೆಂಬ ನಿಯಮಗಳು ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪ್ರಧಾನ ಮಾನದಂಡಗಳಾದವು.

ಮುಂದೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. 'ನಾ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮರ್ಹತಿ' ಎಂಬ ಕಾನೂನುಗಳು ಮಹಿಳೆಗೆ ಇರುವ ಮಾನವ ಸಹಜ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿದವು. ಆ ನಂತರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ವರ್ಗಬೇಧ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಬೇಧಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನತೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಆದಿಮ ಗಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರಾವೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಶೈಲಜಾ ಹಿರೇಮಠ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾರೆ. "ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮನುಷ್ಯಳನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದೆ 'ಮಾತೆ'ಯಾಗಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರಜೋತ್ಪಾದಕ ಸರಕನ್ನಾಗಿ ಮಾತೃತ್ವವು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮಾತೆ' ಯಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನತೆಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ. 'ಮಾತೃ' ಎನ್ನುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾತೃತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ"[೧೬] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಮಾನವ ಜೀವಿಯಾಗಿ ನೋಡದೆ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆರಾಧಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡವಳಿಕೆಯು ಪುರುಷನಿಷ್ಠವಾದದ್ದು ಎಂಬುದು ಶೈಲಜಾ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದಂತಿದೆ. ಇದರ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ ಶೈಲಜಾ ಅವರು "ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ತಾಯಂದಿರ ಪರಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಈ ಬಗೆಯ ಮಾತೃತ್ವದ ನಿರ್ವಚನವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು

ಸ್ತ್ರೀ ನಿಷ್ಪವಾಗಿಲ್ಲ..... ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪುರುಷ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕುವ ತಾಯಂದಿರ ಕುರಿತು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಚಕಾರವೆತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತೃತ್ವವನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡುವ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ"[೧೬] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಆರಾಧಿಸುವ ಪುರುಷನ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಮತ್ತು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ, ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ, ತನಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ದೇಶವನ್ನು 'ಮಾತೆ' ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ, ನೆಲ, ಜಲಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ದೇವತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರು ಯಾವತ್ತೂ ಸ್ತ್ರೀ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಆದಿಮ 'ಗಣ' ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಳೇ ವಿನಹ, ಅವಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳೇನಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳದು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವೇ....?

ಈ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಅದು ಸಂಕೇತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಾದರೂ ಇದೆ ಎಂದೆ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್, 'ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಮಾಜಗಳು ಇಂದು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಂದೂ ಅವು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅನೇಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾಗಿವೆ"[೧೮] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿ ಜನವರ್ಗಗಳ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ, ಎಂಬುದು ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ ರವರ ವಾದ. ಇನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು -"ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ, ತಾಯಿಗೆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವ. ಈಗೀಗ ಈ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವರ

ಪರಂಪರಾಗತ ಆಚರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು ಹಾಗೂ ಆರಾಧನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ್ಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ”.[೧೯] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್ ಅವರೂ ತಮ್ಮ ‘ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ’ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ”.[೨೦]

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ, ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್, ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಈ ಸಮುದಾಯ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಅಪಾರವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದವರು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಅಪಾರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವರು. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದವರು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯ ಜ್ವಲಂತವಾಗಿರುವುದು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯಿಂದ. ಸಮುದಾಯದ ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಜತನದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯೇ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಈ ಸಮುದಾಯವು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ವಾದದ್ದು ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು ಎಂದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ‘ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ’ ಎನ್ನುವ ತಮ್ಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ರವರು ತಮ್ಮ ಈ ಚರ್ಚೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಆಕರಗಳೆಂದರೆ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ಕಥನಕಾವ್ಯಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳು, ಕಥೆಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ದೈವಾರಾಧನೆಗಳು. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ನವರು ಈ ಮೇಲಿನ ಆಕರಗಳನ್ನು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಈ ಆದಿಮ ಕೃಷಿಕ ಸಮಾಜದ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಈ ಭಾಗದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಆಕರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಬರಹ ವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಗಳಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನನ್ಯತೆಯಾಗಲಿ ಜ್ವಲಂತ ವಾಗಿರುವುದು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ದುಡಿಮೆಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡುವವಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಗಳೇನಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ಮಹಿಳೆಯು ಕುಟುಂಬದ ನಿತ್ಯದ

ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮಹಿಳೆಗೆ ಇಂದು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಬೇಧಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಇದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಮಾದೇವರಾಯನ ಕಥೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮುಂದುವರೆಯಬಹುದು. (ಈ ಕಥೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರ 'ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಗೀತಗಳು' ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.) "ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮಾದೇವರಾಯ ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬಸವೇಶನನ್ನು ಪಡೆದು ಭೂಮಿಯ ಹುಟ್ಟಿನ 'ಹೊಳವರಿತು' ಬರಲು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಒಂದು ಭೂಮಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸೂಜಿಯ ಮೊನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಬಸವೇಶ ಅವರ ಮುಂದೆ ಗಿಟ್ಟಲು ಹೊಡೆಯಲಾಗಿ ಅವಳು ನೀರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ". ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರ ಮಾದೇಶರಾಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾದೇವರಾಯ 'ಹೆಣ್ಣು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂಮಿ ನಮಗೆ ಬೇಡ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯೋಣ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಪಾರಿವಾಳದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಜೀವ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೀವಕೋಟಿಯ ಮನರಂಜನೆಗೆಂದು ಮಾದೇವರಾಯ ಕೋಲಾಟವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೋಲಾಟವಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಾದೇವರಾಯ ಹಾಲಿನ ಕೆನೆಯಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮದಲೆ ಮತ್ತು ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಇದೇ ಕಥೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠಂತರದಲ್ಲಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಭೂಮಿ, ಸಮುದ್ರ, ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಮಾತ್ರ ಮಗುವಿನ ಹಿಂದೆಲೆಯಂತೆ ಮೆತ್ತಗಿತ್ತು. ಭೂಮಿ ಹೀಗೇಕೆ ಮೆತ್ತಗಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾದೇವರಾಯ ಬಸವೇಶನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಹೊಲತಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಿ ಈ ಭೂಮಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಬಸವೇಶ ಮಾದೇವರಾಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಾದೇವರಾಯ ಹೊಲತಿಯನ್ನು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅವಳ ದೇಹದ ತುಣುಕುಗಳಿಂದ ಮಾದೇವರಾಯ ಒಂದೊಂದು ಜಾತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ".[೨]

ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಥೆ

ಮಾದೇವರಾಯ ತನ್ನ ಜಪತಪಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕೆರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕೆರೆಗೆ ಜಪಕ್ಕೆ ಬರುವ

ವಿಷ್ಣುವು ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣು ಗೊಂಬೆಗೆ ಜೀವ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಜಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಾದೇವರಾಯ ಜೀವ ಪಡೆದು ನಗ್ನಳಾಗಿ ನಾಚಿ ನೀರಾಗಿ ನಿಂತ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಈ ಸುಂದರಳಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಈ ಮೂರು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಲೋಕ ಪಾಲಕನಾಗಿದ್ದ ಬಲೀಂದ್ರನು ಒಂದು ನ್ಯಾಯಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮ ಅವಳ ತಂದೆ, ಜೀವಕೊಟ್ಟ ವಿಷ್ಣು ಅವಳ ತಾಯಿ, ವಸ್ತ್ರ ಕೊಟ್ಟವನು ಶಿವ ಅವನೇ ಅವಳ ಗಂಡ ಎಂದು ಬಲೀಂದ್ರನು ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಬಲೀಂದ್ರನ ತೀರ್ಮಾನದಂತೆ ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾದೇವರಾಯ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವರು ಲೋಕದ ಜನರನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ".[೨೨]

ಈ ಹಿಂದೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಮೂರು ಸೃಷ್ಠಿ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ದಮನ ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳೆರಡೂ ವಾಚ್ಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಆಗಲೇ ಭೂಮಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ಸೂಜಿ ಮೊನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಬರುವ ಮಾದೇವರಾಯ 'ಹೆಣ್ಣು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂಮಿ' ನಮಗೆ ಬೇಡ ಎಂದು ತಾನೇ ಒಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂಮಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಗುವಿನ ತಲೆಯಂತೆ ಮೆತ್ತಗಿದೆ ಇದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ ಎಂದರೆ ಹೊಲತಿಯೊಬ್ಬಳು ಸೂಜಿ ಮೊನೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ತಪಸ್ಸು ಮಾದೇವರಾಯ ಆ ಹೊಲತಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅವಳ ದೇಹದ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ವಿಷ್ಣು ಜೀವ ಕೊಡುವ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವರು ಮತ್ತು ಅವಳನ್ನು ಯಾರ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವವರೆಲ್ಲ ಗಂಡಸರಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೇ. ಹೀಗೆ ಮಾದೇವರಾಯನ ಜೊತೆ ಅನಾಯಸವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣು ಆತನ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ನಿರಾಕರಣೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತ ಗಂಡಿನ ಅನಾದಾರ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸುಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹಾಡುವ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಮಾದೇವರಾಯನ ಕಥನವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ದಮನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಮಾದೇವರಾಯನೇ ಹೆಣ್ಣು ಕನಿಷ್ಟಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅವಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೊಂದು ಜಾತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಮೂಲಪುರುಷನೇ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ದಮನಿಸುವ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಾಗ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಮಾಜವನ್ನು 'ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಬಂಡೇಳುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಕಥನಗಳು

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಟ್ಟಿರುವ ಅನೇಕ ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಸ್ತ್ರೀ ದಮನದ ನಿಯಮಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಕಥನಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಥನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಈ ಕಥನಗಳ ಮೇಲ್‌ಸ್ತರದ ಆಶಯಗಳನ್ನೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಆಶಯಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ದಂಗೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಕಥನಗಳನ್ನು ಮರು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ವಿಮೋಚನೆಯ ನೆಲೆಯಿಂದ ಈ ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಕಥೆ - ೧

ಉತ್ತರ ದೇವಿಯ ಕಥೆ

"ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರು ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಉತ್ತರದೇವಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಣ್ಣನನ್ನು ದಂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮಾತ್ರ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಮೈದುನ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದಾಗ 'ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಗುವಿದೆ ಹೇಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿ' ಎಂದು ಉತ್ತರದೇವಿ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮೈದುನ 'ನಿನ್ನ ಜಾಜಿ ಜೂಜಿ ಬನಕ್ಕೆ ದನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಕದ ತೆರೆಯೇ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಕದ ತೆಗೆದು ದನಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಉತ್ತರದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ತೆಗೆ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರದೇವಿ ಮನನೊಂದು ಗಂಡನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ತಂದೆ ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೋರಿ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಬರಲಿ ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ತನಗೊಲಿದ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಜೊತೆ ಬದುಕು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದಂಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಗಂಡ ಉತ್ತರದೇವಿಯ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಜೊತೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನ ತಂದೆ-ತಾಯಿ 'ಅವಳನ್ನು ಮೂರು ಹಾದಿ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಸೀಳಿ ಹೋಗು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಉತ್ತರ ದೇವಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಅವಳ ಕರಳುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಹೂಳುತ್ತಾನೆ".[೩೫]

ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಕಥೆ

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಕೆರೆಗೆ ಹಾರವಾಗುವ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಕಥೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಕೆರೆಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಮಾವ ತೋಡಿದ ಬಾವಿಗೆ ಜಲ ಬರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಾವಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಾವಿಗೆ ನೀರು ಬರದೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಮಾವ ಭಟ್ಟರೊಬ್ಬರ ಬಳಿ ಭವಿಷ್ಯ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಡುವಿನ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ಬಲಿಕೊಟ್ಟರೆ ನೀರು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಟ್ಟರು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾವ ತುಂಬಾ ಚಿಂತಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಊಟ ಮಾಡದೆ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಆಹುತಿ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ ಎಂದು ಕೊರಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೊನ್ನಮ್ಮನನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ಆಹುತಿ ಕೊಡುವುದು ನಿಶ್ಚಿಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊನ್ನಮ್ಮನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅವಳು ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಾವನನ್ನು ತವರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲು ಕೇಳಿದಾಗ 'ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಭಾವನನ್ನು ಕೇಳಲು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಭಾವನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ 'ದಂಡಿಗೆ ಹೋದ ನಿನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೋಗು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಅವಳು ತವರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಇಷ್ಟವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮನನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ತಳ್ಳಿ ಆಹುತಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಬಾವಿಯ ನೀರಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲಿಯ ಹೂವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ದಂಡಿನಿಂದ ಬರುವ ಗಂಡ ನೀರಲ್ಲಿ ಗರಿ ಆಡಿಸಿ (ಮಾಟ ಮಾಡಿ) ಅವಳನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತಾನೆ".[೨೪]

ಗೌರಿ ಸಿಂಪಿಗನ ಕಥೆ

"ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೌದಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದಿಡಲು ಗೌರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗೌರಿ ಅದನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವ ಆ ಕೌದಿ ಹುಳು ಬಿದ್ದು ಚಿಂದಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾವತ್ತೋ ಒಂದು ದಿನ ಶಿವ ಕೌದಿ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗೌರಿ ಕೌದಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಅದು ಹುಳು ಹತ್ತಿ ಚಿಂದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿವನ ಕೋಪದ ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ಗೌರಿ ಹೆದರುತ್ತಾಳೆ. ಸಿಂಪಿಗನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ವಿನಂತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗಲೇ ಸಿಂಪಿಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಿಗನಾಗಿ ಶಿವ ಮಾರುವೇಷದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೌದಿಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿದ ಸಿಂಪಿಗ ಕೂಲಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯ ದೇಹವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಗೌರಿ ಸಿಂಪಿಗನ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಶಿವ ಸಿಂಪಿಗನ ವೇಷದಿಂದ ನಿಜರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಗೌರಿ ನಾಚಿಕೆ, ಅಪಮಾನ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕುಸಿದು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ".[೨೫]

ಮಾರಕ್ಕದೇವಿಯ ಮದುವೆ

ಅಣ್ಣ ತನ್ನ ತಂಗಿ ಮಾಳಕ್ಕ ದೇವಿಯನ್ನು ಹಣವಂತರ ಮನೆಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾರಕ್ಕದೇವಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ಅಪೂರ್ವ ಸುಂದರಿ. ಆದರೆ ಅವನ ಭಾವ ಮಾರಕ್ಕನನ್ನು ತನಗೇ ಕೊಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯನ್ನು ಭಾವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆತ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆದು 'ಸೋದರ ಭಾವನಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೂ ಬನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹೂ ಕೊಯ್ದು ದಂಡೆ ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ನೆತ್ತಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಹೂ ಮುಡಿಯಬೇಡ. ಗಿಂಡಿ ತುಂಬ ಅನ್ನವುಂಡು ಕಪ್ಪಿಯ ಕರುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೇಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ ಎಂದು ನಿರ್ಬಂಧ ಹಾಕಿ ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತಂಗಿ ಅಣ್ಣ ಹಾಕಿದ

ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕರುವನ್ನು ಮೇಯಲು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಭಾವನ ಜೊತೆ ಪಗಡೆಯಾಡಲು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಕರು ಕಾಡಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕರುವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಟ್ಟರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂದು ಭಾವನಿಗೆ ಮಾತುಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಭಾವ ಕರುವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಮದುವೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ದಂಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಅಣ್ಣ ಭಾವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ತಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾನೆ".[೨]

ಯಶವಂತನ ಮಡದಿ

"ಗಂಡ ಯಶವಂತ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳಿದರೂ ಕೊಡಬೇಡವೆಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿ ತಾನು ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಊರ ಮಡಿವಾಳನೊಬ್ಬ 'ದಂಡಿಗೆ ಹೋದವನ ಹೆಂಡತಿ ಸುಲಭಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವಳ ಬಳಿ ಬಂದು 'ದೇವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟ ಕುಪ್ಪಸ'ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಎಷ್ಟು ದಿನವಾದರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿಸದ ಕಾರಣ ಅವಳು ಮಡಿವಾಳನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪಟ್ಟೆ ಕುಪ್ಪಸ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಡಿವಾಳ 'ಅವು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿವೆ ತೆಗೆದುಕೋ ಹೋಗು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ದಿನ ಮಡಿವಾಳನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟೆ ಕುಪ್ಪಸಕ್ಕೆ ಕಾದಿದ್ದ ಅವಳು ದಿಢೀರನೆ ಅಟ್ಟದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ಮಡಿವಾಳನು ಅಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವಳು 'ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡದರೆ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದಂತೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಅವನು ಕಾಲು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. 'ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿದಂತೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಮಡಿವಾಳ ಅವಳ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಮಡಿವಾಳನನ್ನು ನೂಕಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಗಂಡ ದಂಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ದಿನ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಕಾದ ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಇಡೀ ದಿನ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ತಪ್ಪು ಮಾಡದ ಅವಳು ತೌರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡ ಅವಳನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾ ಮಂಚ ಇಳಿದು ಹೋಗು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಮಂಚ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಮಂಚದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳಿದರೂ ಅವಳು ಕೆಳಗಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ತಾಳಲಾರದೆ ಅವಳ ಎದೆಗೆ ಚೂರಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಮಡಿವಾಳನ ಮನೆಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಹೋಗಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದ ತಾಯಿ ಈಗ ಮಗನ ಪರವಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಜೊತೆಗೆ 'ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಹಡೆದಿದ್ದಾಳೆ, ಎಳ್ಳು ಜೀರಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆ' ಎಂದು ಮಗನ ಕೈಲಿ ಅವನ ಅತ್ತೆಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಬರುವ ತಾಯಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಉರಿಯುವ ಚಿತೆಯನ್ನು

ನೋಡಿ ದನ ಕಾಯುವ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಯಶವಂತ ಮಡದಿಯ ಚಿತೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಚಿತೆಯ ಬಳಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತ ಅಳಿಯನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಿಸುತ್ತಾ 'ನನಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಯಿದ್ದಾಳೆ. ನಿನಗೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ತನ್ನ ಎರಡನೇ ಮಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ತಂಗಿಗೆ ತನ್ನಕ್ಕನನ್ನು ಕೊಂದವನು ಯಶವಂತನೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ನಂತರ ಅವನ ಜೊತೆ ಬದುಕುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಶವಂತನು ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅವಳಕ್ಕನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಕೆಗೆ ಕೋಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಂಡ ಹಾಯಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ತಂದೆ ಎಷ್ಟು ತಡೆದರೂ ಆಕೆ ಉರಿವ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ".[೨೭]

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಡ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಬಸಿರಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಸಿರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾಳೆ.

"ನೆಟ್ಟ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ ಹಾಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ
ಅದು ಚಿಗುರೊಡೆದು ಹಬ್ಬಿ ಮೊಗ್ಗರಳಿಸಿ
ಸುವಾಸನೆ ಬೀರಿ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ
ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಲಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ".[೨೮] "ಸೂಳೆಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದ ಗಂಡನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ನಾಗರಕನ್ನೆಯು ಗಂಡನನ್ನು ತೊರೆದು ತವರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಸುಮಾಲಿ ಪ್ರಸಂಗವಂತೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕ ಕಥೆ".[೨೯] ತನ್ನನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಬರುವ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುಸುಮಾಲಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ (ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಸುಮಾಲಿ ಮಹಾಭಾರತದ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾಳೆ). ಕೊನೆಗೆ ಅರ್ಜುನನು ಅತ್ತು ಕರೆದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡು ಕುಸುಮಾಲಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಇಂತಹ ಕಥನಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬಂಡುಕೋರರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆ, ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯ ರಹಿತ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರವಾದ ಆಶಯಗಳು ಈ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಮಹಿಳಾ ಪರವಾದ ಆಶಯಗಳುಳ್ಳ ಕಥನಗಳು ಈ ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ದುಡಿವ ವರ್ಗಗಳ ಮೌಖಿಕ ಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿವೆ.

ದಂಗೆಗಳಾಗದ ಬಿಡಿ ಹೋರಾಟಗಳು

ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪರವಾದ ಬಂಡಾಯದ ದನಿಗಳು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳು ಕಾಲ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ದಂಗೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕ ಪರಿಣಾಮ ಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡದೆ ಸಂಕೇತದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಈಡು ಮಾಡಿದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವ ಹೋರಾಟಗಳಾಗಿ ಈ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳು ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನವರ್ಗದ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಈ ಸೌಮ್ಯ ಸಂಘರ್ಷ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಅಂಥ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಗೆಲುವು ಹೆಣ್ಣಿನದೇ ಆಗಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷಾಂಶ".[೨೦] ಎನ್ನುವ ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾವೆಗಳಿವೆ. ಈ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಒಬ್ಬನೇ ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣನಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೋಷಣೆಯಲ್ಲೂ, ದಮನದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಶೋಷಕಳಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ನಾಗರಕನ್ಯೆಯ ಕಥನದಲ್ಲಿ ನಾಗರಕನ್ಯೆ ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಭಸ್ಮವಾದರೆ, ಅದೇ ಚಿತೆಗೆ ಅವಳ ಗಂಡನೂ ಹಾರಿ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಥನಗಳು ಪುರುಷನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ದಮನದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಕರುಣಾಮಯಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಥಾನಕಗಳು ಮುಖಾ-ಮುಖಿಯಾಗುವುದು ಕುಟುಂಬ ಎಂಬ ಪಾರಂಪರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯತೆ ಯನ್ನು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು 'ನಾಗರಕನ್ಯೆಯ' ಕಥನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಗರಕನ್ಯೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಾಗರಕನ್ಯೆಗೆ ಮದುವೆ, ಅದರ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರೂಪವಾದ ಕುಟುಂಬ, ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಂಡ ಗಂಡ ಎಂಬ ಪುರುಷ, ಈ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಬೇಕಿದೆ. ನಾಗರಕನ್ಯೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾರಿ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶವು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಅವಳ ಹತಾಶೆಯನ್ನು, ಪಲಾಯನವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವಳ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶವು ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅಧೀನಗೊಳಿಸುವ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ನಿರಾಕರಿಸಿ ವಿಷಮತೆಗಳಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುವ ನೊಂದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಂಡಾಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪುರುಷ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಯುಧ ಮಾತ್ರ. ಆ ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರು ವುದು ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ, ಲಿಂಗಭೇದಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸುವ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜ.

ಈ ಕಥಾನಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಬಂಡಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪುರುಷಾಧೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗೆ ಲೀನವಾಗುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ಶೋಷಣೆಯ ಬೀಸು ಹೊಡೆತವನ್ನು ಎದೆಗೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸುವ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕುಣಿಕೆಗೆ ತನ್ನ ಕೊರಳನ್ನು

ಒಡಲು ಧಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಉತ್ತರ ದೇವಿಗೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಒಂದು ಗಂಡಿನ ಜೊತೆ (ತನ್ನ ಮೈದುನನ ಜೊತೆ) ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅವಳು ಅವಮಾನಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ಅತ್ತೆ ಕೊಡುವ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಪುರುಷಾಧೀನಕ್ಕೆ. ಶಿವನ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಅಮಾನವೀಯ ಪುರುಷ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಕುಬ್ಜಳಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಗೌರಿ. ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡ, ಗಂಡನ ಕೋಪವೇ ದೊಡ್ಡದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಅಧೀನಳು. ಶಿವನ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಗುಣ ಅವಳ ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಯಾವ ತಪ್ಪು ಮಾಡದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಹೋಗಿ ಅವಳಿಂದ ತಪ್ಪು ಘಟಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ಧಟತನವೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಕಥಾನಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಬಂಡಾಯಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ವಿಮೋಚನೆಯ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವು ತತ್ಕಾಲದ, ಆ ಕ್ಷಣ ಸ್ಫೋಟಿಸಿ ಇಲ್ಲವಾಗುವ ದಂಗೆಗಳು. ಮತ್ತು ಈ ಕಥನಗಳು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವು ಉತ್ತುಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸೃಷ್ಟಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ದಂಗೆಗಳು ಹೋರಾಟ ಗಳಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ತೊರೆಗಳಂತೆ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕೊಚ್ಚಿ ಹರಿವ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ದೈತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ನದಿಗಳಾಗಿ ಅವು ರೂಪುಗೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜಗಳೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗೆ ಅನೇಕ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧೀ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಸತಿ ಹೋಗುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ನಾನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಹಾಸತಿಯ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ದೊಡ್ಡ ಗುಡಿಗಳು ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಗುಡಿಗಳಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಮಲೆನಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲುಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಸ್ತಿಗುಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲುಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ 'ಚನ್ನಕ್ಕ ಎಲಿಗಾರ' ಅವರು "ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಂಬ ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲುಗಳು ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಹುಶಃ ಶರಣರ ಆಂದೋಲನದಿಂದಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೊರಬ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಕುರುಹುಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇರಳ ಮಾಸ್ತಿ ಕುರುಹುಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ"[೩೧] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಮಹಾಸತಿ

ಆಚರಣೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ ಅವರು "ಹದಿಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸತಿಯ ಘಟನೆಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸತಿಯ ಶಾಸನಗಳು ಹದಿನೈದನೇ ಶತಮಾನದವುಗಳೇ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಾಲದವುಗಳೇ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ".[೩೨] ಸರಿಸುಮಾರು ೧೭ ಮತ್ತು ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸತಿ ಆಚರಣೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕಲ್ಗುಡಿಯವರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರವಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಂಗಳೂರಿನವರೆಗಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕರಾವಳಿಯ ಬಹುತೇಕ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿಗುಡಿಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕಾರಣ ಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಹೇರಳ ಸಂಪತ್ತಿನ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ದೊರೆಗಳ ಲಂಗುಲಗಾಮಿಲ್ಲದ ಯುದ್ಧಗಳ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಡಿದ ಸೈನಿಕರ ಚಿತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯರ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಈ ಮಾಸ್ತಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸತ್ತ ಸೈನಿಕರು ಬಹುಕಾಲ ದುಡಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಹೆಚ್ಚು. "ಕರ್ನಾಟಕದ ಸತಿ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಜನಾಂಗಗಳು ನಾಯಕ ಹಾಗೂ ಗೌಡ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು ಗಳು. ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಆಗಿದ್ದರು".[೩೩] ಈ ಹಿಂದೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕಥನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುರುಷರೆಲ್ಲಾ ದಂಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸೈನಿಕರು. ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಹೋದ ಪ್ರತಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸತಿಯ ಗುಡಿಗಳಿವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ದೇಹದ ಜನ. ಸೈನಿಕನಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮತಃ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಮನೆನಾಡನ್ನು ಆಳಿದ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಪಾಳೇಗಾರರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರಾಗಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಆಗ "ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರ ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ತುಳು, ಹೈವೆ (Haive) ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣ ದೇಶಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಮತ್ತು ನಗಿರೆ (Nagre) ಹಾಗು ಹಾಡುವಳ್ಳಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಇವರ ನಡುವೆ ಆಗಾಗ ಯುದ್ಧಗಳಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು".[೩೪] ಈ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಜನರೇ ಸೈನಿಕರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಸೈನಿಕನ ಹೆಂಡತಿ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಪರಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಸತಿ ಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಸತಿಯರು ಮಹಾಸತಿಯರಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕುರಿತು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದೆಂದರೆ ಗಂಡ ಸತ್ತಾಗ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಹಗಮನ ಮಾಡಲು ಗಂಡನೊಡನೆ ಚಿತೆ ಏರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. (ಈ ಸಹಗಮನದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ) ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬೆಳಂಬರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ಆಚರಣೆಯು ಸತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಧ್ಯಕಾಲದ

ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಸತಿಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಭವ್ಯ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆತಂದು ಊರ ಹೊರಗಿನ ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಪೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ತಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಹಗಮನದ ಆಚರಣೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಕರ್ನಾಟದಲ್ಲಿ ಸಹಗಮನವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಊರೂರು ಅಲೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾವರ ಸಮೀಪದ ಸಾಲೀಕೆರೆಯ ನಾಗವೇಣಿ ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಆತನನ್ನು ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಸತ್ತ ಗಂಡನ ಹೆಂಡತಿ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಆಕೆಯ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯನ್ನು ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಗಂಡನ ಚಿತೆಗೆ ಎಸೆದು ಸಹಗಮನದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ತಕ್ಷಣ ಅವನನ್ನೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ಬದುಕಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯು ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಅಪ್ಪಟ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನು? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಸೈನಿಕನ ಹೆಂಡತಿ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ನೆನಪಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಗುಡಿಗಳನ್ನು 'ರಣಮಾಸ್ತಿ' ಗುಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಪೂಜೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ವೀರಗಲ್ಲು, ಮಾಸ್ತಿ ಗುಡಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕಾರವಾದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಗೆ, ಬೇಳೂರು, ಕೋವೆ, ಕೈಗಾ ಮತ್ತು ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬೆಳ್ಳಂಬರದಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕಾರವಾರ ಸಮೀಪ ಮೂಡ್ಲಮಕ್ಕಿ ಎಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ಬಾಲಮಾಸ್ತಿಯ ಗುಡಿಯೊಂದಿದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿದ ಗಂಡನ ಚಿತೆ ಏರಿದ ಬಾಲ ಮಾಸ್ತಿಗೆ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ಅಶೀಶ್ ನಂದಿಯವರು ಈ ಆಚರಣೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಹುನ್ನಾರಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಆಚರಣೆಯ ರಾಜಕೀಯಾರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಇತ್ತು. 'ಹೆಂಡಂದಿರಾಗಿ ಮತ್ತು ತಾಯಂದಿರಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಲ್ಲವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಲೀಸಾಗಿರದಿದ್ದ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ಹಕ್ಕುಗಳೇ ಅಪಾಯಗಳೂ ಆಗಿದ್ದವು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ವಿಧವೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇಡಿಯ ಕುಟುಂಬದ

ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೈವಾಡ ನಡೆಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆಕೆಯನ್ನು ಆತ್ಮಹತ್ಯಗೆ ಚೋದಿಸುವುದು ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಉಪಾಯವೂ ಆಗಿತ್ತು".[೩೫] ಇದಲ್ಲದೆ ನಂದಿಯವರು "ಗಂಡನ ಅಧಿಕಾರದ ಅಂಕುಶವಿಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ ವಿಧವೆ ಧರ್ಮದ ಹಾದಿಯಿಂದ ವಿಚಲಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಸಮರ್ಥನೆಯಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಆರೋಪ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ-ಶಿಕ್ಷೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪತಿವ್ರತೆಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ನಿಜವಾಗಿ ಅವರು ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ರಕ್ತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂಥದ್ದು".[೩೬] ಎಂಬ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾಲದ ಸಮಾಜ ಸತಿಯಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದಿನ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ "ಸತಿಯನ್ನಾಚರಿಸುವಂತೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಹಾಕುವುದು ಆಯಾ ಕುಟುಂಬದ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಒಪ್ಪಿದ ಹೆಣ್ಣು ಆಮೇಲೆ ಹಿಂಜರಿದರೂ ಕುಟುಂಬವು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಸತಿಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾಜ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು".[೩೭] ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿದ್ದ 'ಮೌಲ್ಯವು' ಹೇಗೆ ಒಂದು ಸಮೂಹ ಸನ್ನಿಯಾಗಿ ಸತಿಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅಶೀಶ್ ನಂದಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಸತಿಯ ಸುತ್ತ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಇಂಥ ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಸತಿಹೋಗುವ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ದಮನವೇ ವಿಧವೆಯರ ಗತಿಯಾಗಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಸಂಪಾದನೆ ಕೂಡಾ ಆಕರ್ಷಕವೇ ಸರಿ. ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆಯಂತಹ ಸಮಾಜಬಾಹಿರ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜತೆಗೆ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲವು ನಿಷೇಧಗಳಿದ್ದವು. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರದ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ ಧರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಊಟೋಪಚಾರದಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲೆ, ಮೀರುವಂತಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ವಿಧವೇತನದ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅವರು ಸಾವಿನ ಭಯವನ್ನು ಲಂಘಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಭಯ-ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳು, ವಿಧವೆಯರು ಅಪಶಕುನವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು".[೩೮] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಶೀಶ್ ನಂದಿ.

ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಂದಿಯವರು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಹುನ್ನಾರಗಳು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕುರಿತು ಇರುವ ಪಾರಂಪರಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳೆರಡೂ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಆತ್ಮ ದ್ವೇಷಿಯನ್ನಾಗಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹತ್ಯೆಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಶಕುನಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾದವುಗಳೇನಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಹುನ್ನಾರಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇವೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಈ ಆಚರಣೆ ಯುದ್ಧಕೋರ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಸಹ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಹಗಮನದ ಮೂಲಕ ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯವಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಸಹಗಮನವು ಒಂದು ಪರಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ಒಂದು ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. "ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಈ ಜನವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರಿಗೂ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ವಿಧವೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗ ಬಯಸುವ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಆತನ ಮನೆಯವರು ಬಂದು ಊರ ಗೌಡನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನಿಟ್ಟರೆ, ಆತನೇ ಸ್ವತಹ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ವಿಧವೆ ಮತ್ತು ವಿಧವೆಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು ಅವರ ವಿವಾಹ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದು ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಯಾವುದೇ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ದೇವರ ಎದುರು ಕುರಿತು ಊರ ಪ್ರಮುಖರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ತುಳಸಿ ಮಾಲೆಯ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮುಗಿಯುವುದುಂಟು".[೩೯] ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರೂ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ನಿಷೇಧವಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮದುವೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮರು ಮದುವೆಯಾದ ಇಲ್ಲವೆ ಆಗದೇ ಉಳಿದ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಮುಂದುವರಿದ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕೀಳ್ಮಟ್ಟದ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾದ ನಡವಳಿಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳದ್ದು. ಅವರು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ".[೪೦]

ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿಪರ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ಅತ್ಯಂತ ಮಾನವೀಯ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಒಂದು ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ನಾನು ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಪದೇ ಪದೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮರು ಮದುವೆಯಾದ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ? ಎಂಬ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಈ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದು ಬಂದವು.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಮರು ಮದುವೆಯಾದ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಹಲವು ಪ್ರಮುಖ ಆಚರಣೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮರು ಮದುವೆ ಯಾದ ವಿಧವೆಗೆ ಸಮಾಜದ ದೇವರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶಗಳಿಲ್ಲ. ಮರು ಮದುವೆಯಾದರೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ 'ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ' ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ವಿಧವೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಮರುವಿವಾಹಿತ ವಿಧವೆಯು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇವಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಸಂತಾನವನ್ನು 'ಓಲಗಾತಿ ಸಂತಾನ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಮರು ಮದುವೆಯಾಗದ ವಿಧವೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದರೆ ಅವಳನ್ನು 'ಬಾಂದಿ' ಎಂದು ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಆಚೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಸಮುದಾಯದ ನ್ಯಾಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ನ್ಯಾಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಊಳಿಗ ಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ನ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿಯ ಶ್ರೇಣೀಕರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ ಕೊಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸೀಮೆಗಳ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ 'ಗೌಡ, ಬುದವಂತ, ಕೋಲ್ಕಾರ, ಪರ್ದಾನಿ' ಎಂಬ ಪುರುಷ ಸೂಚಕ ಪದವಿಗಳಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಸ್ತ್ರೀ ಸೂಚಕ ಪದವಿಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ರಚಿಸುವ ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವಕಾಶವಿದೆ "ಊರಿನ ಪ್ರೌಢ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಟದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕೂಟದ ಸದಸ್ಯರಾಗುವ ಅವಕಾಶ ವಿಲ್ಲ".[೪೦] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ಇದರ ಜೊತೆಗೆ "ಕೂಟಕ್ಕೆ ಬರದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ದಂಡ ಕಟ್ಟುವ, ಅಪರಾಧಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಗೌಡ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ".[೪೧] ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಆಚರಣೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಅರಸುಗೌಡ, ಗುರುಗೌಡ, ಪ್ರಧಾನಿ ಕೂಟದ ಸದಸ್ಯರ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಮತ್ತು ದಂಡ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು ಈ ಕೂಟದ ಪ್ರಮುಖರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹವಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಗೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುವ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ಸ್ವರೂಪದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿರುವುದು ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ತಿರುಗಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಇನ್ನು ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಳುವುದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕುಟುಂಬ ಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ಇಂದು ಮದುವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ರೂಪಿಸಿದವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದ ಆರ್ಥಿಕ

ವಹಿವಾಟುಗಳಾದ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಮತ್ತು ವಧು ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಚರ್ಚೆಗಳೇ ನಡೆದಿವೆ. "ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮನೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಧು ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ವಿವಾಹವಾಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕೆ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದಂತಿದೆ. ತೆರಕೊಡುವ ಚಡಂಗವೊಂದು ವಿವಾಹ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಇಂದು ಇತರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ತೆರ' ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ಸಹ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕೆಲವೆಡೆ ಉಳಿದು ಕೊಂಡಿದೆ".[೪೩] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್ ಆದರೆ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ ಅಥವಾ 'ತೆರ' ಎಂಬುದು ಇಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ತೆರ ಈವತ್ತಿನ ಮದುವೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಚರಣೆ ಮಾತ್ರ. ಇಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಹಡೆದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿರುವ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ. ನನ್ನ ಸುತ್ತಾಟದ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗದ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಯಾಕೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ. ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಉತ್ತರವೇ ಬಂದಿದೆ. ಹವ್ಯಕರ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು 'ತಮ್ಮ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಮನೆಯ ಯಾವ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತೀರಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಆ ಹುಡುಗಿಯರು 'ತಮ್ಮ ಕೂಲಿಯ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ತಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾಗಲಿರುವ ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಡುವ ವರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಕೂಡಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದರು. ಇಂದಿಗೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗದ ೩೦ರಿಂದ ೩೮ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸರು ಎಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಇಂದು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂಬುದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮದುವೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಪಾರಂಪರಿಕ ಮತ್ತು ರೂಢಿಗತವಾದದ್ದು.

"ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುಲಾಕೆ ಮನಿಯಲು ನೋಡುನೆಲ್ಲ
ಮನಿ ನೋಡೇ ಹೆಣ್ಣ ಕೊಡೇ ಬೇಕೋ |
ಮನಿಯ ನೋಡಿದರೆ ಮನಿಯಲೆ ಮಂಟಪಶಂದೋ
ತಳತಳನೆ ಹೊಳೊ ನುಗಲುಂಡೆ | ನಮ್ಮಲೇ ಮನಿಯಾ
ಮನಿನೋಡೆ ಹೆಣ್ಣಾ ಕೊಡಬೇಕೊ | ನಮ್ಮಲೇ ಮನಿಯಾ
ಮಾತೆಲೇ ಮಲ್ಲುಗಿಯಾ ಮೊಕೆ ಹಾಂಗೋ | ನಮ್ಮಲೇ ಮನಿಯಾ
ಗುಣವೆಲೇ ಶಂಪುಗಿಯಾ ಎಶಳಂಗೋ "|[೪೪]

ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಾಗ ಗಂಡಿನ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಮನೆ ದೊಡ್ಡದಿರ

ಬೇಕು. ಅವರು ಶ್ರೀಮಂತರಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬ ಆಶಯ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮದುವೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಮದುವೆ ಎನ್ನುವುದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗಂಡಿನ ಮನೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಶಯ. ಹೀಗೆ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಹೆಣ್ಣು ಅಧೀನಳಾಗುತ್ತಾಳೋ ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾಳೋ ಎಂಬುದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಗೌಣ ಸಂಗತಿ. 'ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿಗೆ ಅಧೀನಳು, ಅವಳು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದವಳು' ಎಂಬ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಖಿಕ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲ್ಪನೆ

ಈ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪಿಸುವ ರೀತಿ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ನಾವು ಅವಲಂಬಿಸುವ ಆಕರಗಳು ಸಹ ನಾವು ಈ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಸಮುದಾಯದ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ನಮಗಿರುವ ಆಕರಗಳೆಂದರೆ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು. ಈ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಊಳಿಗಮಾನ್ಯತೆ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ತೀವ್ರತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು, ಈ ಬಗೆಯ ಕಥನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈಗ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಬಹು ಚರ್ಚೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳಾಗಿರುವ ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ, ಮಲೆ ಮಾದೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಜುಂಜಪ್ಪನ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸೃಷ್ಟಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಮತೆ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಯಾವತ್ತು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಗಳ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ದೊರೆಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟೇ ಬದುಕಿ ಬಂದಿವೆ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ತೀವ್ರತರವಾದ ರಾಜಕೀಯಾರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿಯೇ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬದುಕಿ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ, ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳದ್ದೇ ಆದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಉಳಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಇತರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಂತೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಪತಿ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕುಟುಂಬಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಕೊಪ್ಪದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಿಗಳೆಲ್ಲ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ' ಸಮಾಜದಂತೆಯೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯವೂ ಸಹ ಈ ದೇಶದ ಜಾತಿ ಶ್ರೇಣೀಕರಣದ ವರ್ತುಲ ದೊಳಗೇ ತನ್ನನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜ ಪ್ರಣೀತ ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷಾಧಿಪತ್ಯವು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಈ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಹೆಣ್ಣು' ಉಳಿದ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಧೀನಳು, ಹೆಣ್ಣು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದವಳು, ಹೆಣ್ಣು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಒಳಪಡಬೇಕಾದವಳು. ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈಕೆ ಅರ್ಹಳು, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹಕ್ಕುಗಳಿದ್ದರೆ ಅವು ಕುಟುಂಬದ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಷರತ್ತು ಬದ್ಧ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಪೂರೈಸಲ್ಪಡುವವು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಯಮ ಎಂದೋ, ಜೈವಿಕ ನಿಯಮ ಎಂದೋ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಬಹುಪಾಲು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅನನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿವೆ. ಒಂದು, ಪುರುಷ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ತಾನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುರುಷಾಧಿಕಾರದ ನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ, ನಿರ್ಬಂಧಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರವು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಶೋಷಣೆಯ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟರೆ, ಎರಡನೆಯದು, ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ದೈಹಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅಧೀನತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನತೆಗಳು ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಅಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಲಿಂಗ ವಿಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಸಂದರ್ಭದ ಆತಂಕಗಳ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಲಿಂಗಬೇಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರ ಈ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧೀ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಸಮಾನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಅಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಮತ್ತು ಜಟಿಲವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಹಿನ್ನಲೆಯಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಲಾರ. ಮಹಿಳೆಯೂ ಅಷ್ಟೆ ಅವಳಿಗೆ ಪುರುಷ ಈ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ತಾನು ಜೈವಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಶೋಷಿತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿದ್ದೂ ನಿರಾಕರಿಸುವ ಬಂಡಾಯ ಮನೋಭಾವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. 'ಅವನಿಲ್ಲದೆ' 'ನಾನು' ಇರಬಲ್ಲೆ ಏಕೆಂದರೆ 'ಅವನು' (ಪುರುಷ) ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವಿದೆ. ದೈಹಿಕವಾಗಿ 'ಪರಿಪೂರ್ಣ' ನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಗರ್ವವಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಉತ್ತರದೇವಿಯ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇವಿಯನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುವುದು ಅತ್ತೆಯಾದರೂ, ಅತ್ತೆಯ ಅನುಮಾನದ ಬೀಜಗಳಿರುವುದು ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಅರಿವು ಉತ್ತರದೇವಿಗಿದೆ. ಸಿಂಪಿಗನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯು ಗಂಡನ ಹೊರತಾಗಿ ಸಿಂಪಿಗನ ಜೊತೆ ಕೂಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ನಿರ್ಧಾರದ ಹಿಂದೆ ಗಂಡನ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭಯವಿದೆ. ಮಾರಕ್ಕದೇವಿ ತನ್ನಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದಾದ ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತ ಲೌಕಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಗಂಡಸಿನ ಜೊತೆ ಒಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಕನಸಲ್ಲೂ ಬಯಸದ ಗಂಡಸೊಬ್ಬನ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಯಶವಂತನ ಹೆಂಡತಿ ಖಡಾ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಿರಾಕರಿಸಿದರೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅನನ್ಯತೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಅವಳ ತಂಗಿ ತನ್ನಕ್ಕನನ್ನು ಕೊಂದ ಗಂಡಿನೊಂದಿಗೆ ಬದುಕಲಾರೆ ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನೇ ನಿರಾಕರಿಸಿ ತವರಿಗೂ ಹಿಂದಿರುಗದೆ ಚಿತೆಯ ಪಾಲಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದರೆ ಅದೊಂದು ಜೀವ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಆ ಅಸ್ತಿತ್ವವು, ಜಗತ್ತಿನ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಮಾದೇವರಾಯನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಗತ್ತು, ಅದಕ್ಕೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಾನು ಬೇರೊಂದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಮಾದೇವರಾಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸೂಜಿಯ ಮೊನೆಯ ಮೇಲೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಈ ಲೊಕದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇರುವ ವಿರಾಟ್ ಸಾಮಾರ್ಥ್ಯದ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಅವಳ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅನನ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾದೇವರಾಯ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕಿಯೇ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮಾದೇವರಾಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಜೀವಕೊಟ್ಟು ರೂಪಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂತಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು ಮಾತ್ರ. ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಮೊದಲು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ, ಕೌಶಲ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೊಂದಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಳ ವೈಚಾರಿಕ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪುರುಷ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಧನ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು

ಉತ್ಪಾದಿಸುವವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿವೆ. ನೀರು ಬರದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಜಲವನ್ನುಕ್ಕಿಸುವುದು ಮಹಿಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಲಿಯಾದರೂ ಸಹ, ಅವಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನಿರಸನದಲ್ಲೂ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಜೈವಿಕ ಸತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳದು. ಇದನ್ನೇ ಸಿಮನ್ ದ ಬೋವ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ, ರೂಪಿತವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಾನವ ಸ್ತ್ರೀ ರೂಪವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಯಾವ ಜೈವಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಆರ್ಥಿಕ ಒತ್ತಡಗಳೂ ರೂಪಿಸಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ನಾಗರೀಕತೆಯೇ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಜೀವಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದೆ. ಉತ್ಪಾದಿಸಿದೆ".[೪೯] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತು ನಕಾರಾತ್ಮಕ ದನಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯ ಅನನ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯು ಗಂಡಿನ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಅಧೀನತೆ, ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಬಲ್ಲಳು. ಸಹಿಸುತ್ತಲೇ ಸ್ಫೋಟಿಸಿ ತನಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವಳು. ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಮತ್ತದೇ ಅಧಿಕಾರ ವಲಯದಿಂದ ದಮನಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ತಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ದಿಙ್ಮೂಢಗೊಳಿಸಲು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಳು. ಇದು ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪುರುಷನ ಅಧಿಕಾರದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಸ್ಫೋಟಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಗಲ್ಭ ಗುಣ ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ: ವರ್ತಮಾನದ ಸಮಾಜ

ಅಧ್ಯಾಯದ ಈ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯ ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬದ ಸ್ವರೂಪ, ಈ ಕುಟುಂಬವು ಸಮಾಜದ ಒಟ್ಟು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ, ಸಮಾಜದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕಾಧಿಕಾರದ ಕುರಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಧ್ಯಾಯದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ನಾನು ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂದರ್ಶನ(case study)ದ ವಿವರವಾದ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯಿಂದ ಬಂದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಈ ಭಾಗದ ಬರಹಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನಾನು ೧೦೦ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ನಗರ, ಪುಟ್ಟಪಟ್ಟಣ, ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರುವ ಕೊಪ್ಪ, ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಹುದೂರದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ

ವಿವಿಧ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ' ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡ ಆಧುನಿಕ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಮಹಿಳೆಯರು, ಗೃಹಿಣಿಯರು, ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವವರು, ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ೨೦ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳ House hold Surveyಯ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ವರ್ತಮಾನದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಪಾಲು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿರುವುದು ಮಹಿಳೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಜಗತ್ತಿನ ಸಾತತ್ಯವನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸುವವಳು. ಇದೇ ಕಾರಣ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಜೀವದಾಯಕ ಅಂಶವನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಅನನ್ಯತೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತಲೇ, ನೆಲ, ಜಲ, ಜ್ಞಾನ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಜನ್ಮ ಕೊಡುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕವೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅಗಾಧ ಶಕ್ತಿಯ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ದಮನಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಹಿಂಸೆಯ ಆಯಾಮಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಈಗಿನಂತೆ ಒಂದು ಸಂಘಟಿತ ಸ್ವರೂಪವಿರದೇ ಇದ್ದ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಹಂತದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಹಿಳೆ ಈ ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಹಂತದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತದವರೆಗೆ ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯದು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಕೌಶ್ಯಲದ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ವಿಸ್ಮಯಗಳನ್ನು ಪುರುಷ ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ಬಲದಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲವನ್ನೇ ನಗಣ್ಯವಾಗಿಸಿದ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯ ಅನುಸಂಧಾನ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಆದಿಮ ಸಮಾಜಗಳು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿವೆ. ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಗಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅಂತಃಸ್ಸತ್ವದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವು ಜಗತ್ತಿನ ವಿರಾಟ್ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾಗಿ, ದೈವಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಪರಿಭಾವನೆಯು ಇಂದಿಗೂ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ, ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ದಮನಕ್ಕೂ ಒಳಪಡಬೇಕಾದವಳು.

ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವು ಜಗತ್ತಿನ ಈ ಎರಡು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದಮನಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ವಂದನಾ ಶಿವ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಬದುಕಿನ ಉತ್ಪಾದಕರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ, ಅದರಿಂದಾಗುವ ಎರಡು ಪರಿಣಾಮ ಗಳೆಂದರೆ, ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಕೃತಗಳು ಜಗತ್ತಿನೆಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲಿನ ಹಿಂಸೆಯ ಕಾರಣವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿಂಸೆಯು ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ತತ್ವಗಳಾದ ಏಕರೂಪತೆ, ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಫಲ".[೪೬] ವಿಕಾಸಗೊಂಡ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯತೆಯು ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇದೇ ಮುಂದೆ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಹಂತಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ತೊಡಗಿದ ಪುರುಷ, ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ದುಡಿವ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸ ತೊಡಗಿದ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೌರ್ಯರ ಕಾಲದ ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ, ಗುಪ್ತರ ಕಾಲದವರು ಎನ್ನಲಾಗುವ ಮನುವಿನ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳ ರೂಪುರೇಷೆಗಳು, ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಹ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಬೃಹತ್ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಕುರಿತು ಹೊಸ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ.

ಭಾರತದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಬಹುತೇಕ ಆಧುನಿಕ ಮಾವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಚಿನ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಥವಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು. ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜಗಳನ್ನು 'ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡ ಸಮಾಜಗಳು' ಎಂಬಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದರೆ ಅಂಚಿನದ್ದಲ್ಲದ, ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಈವತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸ ಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಜನ ಇಂಡಿಯಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜಗಳು ಅರಣ್ಯೇತರ ಸಮಾಜಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಗಿವೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕತೆ

[illegible]

ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನನ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಸಮಾಜಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಂಚಿನ ಸಮಾಜಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಸಮಾಜವು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯಲ್ಲಿರುವಂತಹದ್ದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಇಂಡಿಯಾದ ಸಮಾಜದ ಅಂತರಂಗಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೇ ಮಾಡಿದ ವರ್ಗೀಕರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇಶದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಆದಿವಾಸಿಗಳು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವು ಸಮಾಜದ ಜೊತೆಗೆ ನಿರಂತರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಬಂದಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಹಿವಾಟುಗಳು ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಪಾಲು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಪಾಲು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆದಿರುವುದು ಪಶ್ಚಿಮದ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಧಾನದಿಂದ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಐತಿಹ್ಯ, ಸೃಷ್ಟಿಪುರಾಣ, ಕಥನಗೀತೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹೇಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಜಗಳ ಮಹಿಳೆಯರಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯೂ ಸಹ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾಳೆ. 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯೂ ಯಾವ ಬಗೆಯ ರಾಜಕೀಯಾರ್ಥಿಕ ತಲ್ಲಣಗಳ ಮೂಲಕ ಲಿಂಗಬೇಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಸಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಜಾತಿಯ ಶ್ರೇಣೀಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗೂ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಗೂ ಗುರುತರ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ. ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಲಿಂಗಬೇಧದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಮನೆಗಳ ವಾತಾವರಣ ಮಹಿಳೆಯರ ಎಲ್ಲ

ಬಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಡಸರು ಆ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಡೆಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ದುಡಿಮೆಯ ಮತ್ತು ದುಡಿಮೆಯ ಫಲಿತದ ಹಕ್ಕು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುರುಷರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪುರುಷನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ದುಡಿವ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಮಹಿಳೆಯರು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಪರಿಕರಗಳಂತೆ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಸಹ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವವಾಗಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇದು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಮುಧಾಯದ ಆಚರಣೆ, ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ದೈವಾರಾಧನೆ ಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಮುದಾಯದ ಕುಲಪಂಚಾಯ್ತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳೆಲ್ಲ ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರೀತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಸಮುದಾಯದ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಉತ್ಪಾನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಇವರ ದುಡಿಮೆಯ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಫಲಿತವು ನಿತ್ಯದ ಬವಣೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಮಹಿಳೆಗೆ ರಾಜಕೀಯಾರ್ಥಿಕ ಸಬಲತೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯ ಎಲ್ಲದನ್ನೂ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ವ್ಯಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಅವಳು ಕುಟುಂಬದ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಇವಳು ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಾದ್ಯಸ್ಥಳೇ ಹೊರತು ಹಕ್ಕುದಾರಳಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಭಾಗದ ಬರಹವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಯತ್ನಿ ಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಗಳು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯ ವೊಂದು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಸಬುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೋ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಮುದಾಯದ ಒಟ್ಟಂದದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕುಲ ಮೂಲದ ವೃತ್ತಿಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕುಟುಂಬಗಳು ಅವಿಭಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಹೊಸ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಾಕ್ಷಣ, ಆ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕುಟುಂಬದ

ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನ ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಧುನಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸ್ವರೂಪವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಡೆ ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕವಾದ ವಿವಿಧ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು, ಕೌಟುಂಬಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯಾರ್ಥಿಕ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಳಸ ಲಾಗುತ್ತದೆ. (ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ 'ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ' ಎಂಬ ಪದವು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ) ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ೧೦೦ ಮನೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ೮೧ ಬಿಡಿ ಕುಟುಂಬ(ವಿಭಕ್ತ)ಗಳಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ೧೯ ಮಾತ್ರ ಅವಿಭಕ್ತ ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಂಡು ಬಂದವು. ಈಗಾಗಲೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. ೮೧ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷನೇ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ. ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು ಪುರುಷನೇ. ನಾನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು, ಈ ಹಿಂದೆ ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಯಾರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಪಾಲು ಸಂದರ್ಶಿತ ಕುಟುಂಬಗಳು, ಈ ಹಿಂದೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು, ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಚರ್ಚಿಸಿದರೂ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತೀರ್ಮಾನ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ನದೇ ಆಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗಿನ ಚರ್ಚೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಈ ಔಪಚಾರಿಕ ಚರ್ಚೆಯು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಬಾಧ್ಯಸ್ಥರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಯಜಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೇ ವಿನಹ, ಯಜಮಾನನ ನಿರ್ಣಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಪರೂಪದ ಮತ್ತು ವಿರಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

ಆದರೆ ಇಂದು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ನಿರ್ಣಯ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರಾ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಶೇ. ೬೦ರಷ್ಟು ಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ, ಶೇ. ೪೦ರಷ್ಟು ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಈ ಶೇ. ೪೦ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶೇ. ೬೦ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲು ಇರುವ ಕಾರಣಗಳೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧. ಪುರುಷರು, ತಾವು ಗಂಡಸರಾಗಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಮುನ್ನೆಡಸಲಾರರು.

೩. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ದುಡಿದರೂ ಸಹ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಗಂಡಸರೇ ಎಂಬುದು ಸಮಾಜದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ನಾನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಶೇ. ೬೦ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬದ ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಮೇಲಿನಂತೆ ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನನ ನಿರ್ಣಯಾಧಿಕಾರದ ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದರು. ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವ ಕುಟುಂಬದ ಗಂಡಸರೇ ಹೊರತು ಹೆಂಗಸರಲ್ಲ ಶೇ. ೧೯ರಷ್ಟು ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಗಳ ಹೆಂಗಸರು ಸಹ ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಂಗಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಹೆಂಗಸರು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತೀರ್ಮಾನ ಗಳನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನ ಆ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಯಜಮಾನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ಮಹಿಳೆಯರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾದರೂ ಸಹ ಪುರುಷಾಧಿಕಾರದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಔಪಚಾರಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳು ಉಪಯುಕ್ತವಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂದರ್ಶಿತ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕರಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಜನಮಾತ್ರ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಭೂರಹಿತರು. ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಧಣಿಗಳ ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ

ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡಸಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣಿನ ದುಡಿಮೆಯ ಸಮಯವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಬೆಳಗಿನ ಒಂದ್ಹೊತ್ತಿನ ಜಾವದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಲಗುವ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಮನೆಗೆಲಸ ಅದು ದೈನಂದಿನ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಭಾಗ. ಇದರ ನಂತರ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ. ಅದು ಕೂಲಿ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಅಥವಾ ವಸ್ತು ರೂಪದ ಸಂಬಳದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ದಿನಗೂಲಿ. ಆ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ದಿನವಹಿ (ದಿನವಿಡಿ) ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು. ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳಾಗಿರುವ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ದುಡಿದ ಇವಳ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಫಲವೂ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ನಿರ್ಣಯಾಧಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲೀಕರಣವು ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮೀಕರಣವು ಇಲ್ಲಿ ತಲೆಕೆಳಗಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಮುನ್ನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ದುಡಿಮೆ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವ ತನಕ ನಿರಂತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗಂಡಸರ ದುಡಿಮೆ ಇಷ್ಟು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದಣಿದರೆ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆ ಆಯಾಸದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಪುರುಷರಿಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಅಡುಗೆ, ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಾದ ಹಿರಿಯರ ಪೋಷಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಿಳೆಯರ ಹೆಗಲೇರುತ್ತವೆ. ಇದು ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ನಡುವೆ ಅಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾದ ಶ್ರಮವಿಭಜನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಸಬಲಳು ಎಂದು ಸಾಬೀತಾದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡ ಬೇಕೆಂದಾಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂತಾನದ ಸಾತತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಮನೆಗೆಲಸದ ಜೊತೆಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೊತೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು. ದುಡಿವ ಕೂಲಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬದುಕುವುದು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳಂತಹ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಾಗಿದೆ. ದೈಹಿಕವಾಗಿ, ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ಗಂಡಸಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಬಲಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಒಳಗೇ ಮಹಿಳೆ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧೀ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಶಿಕ್ಷಣ, ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಪಾಲಿನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಹಿಳೆ ಯಾವತ್ತೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಡಿಮೆಯ ಪಾಲು ಮಹಿಳೆಯದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕುಟುಂಬದ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸಾಮುದಾಯಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ವಿರುವುದು ಗಂಡಿಗೆ. ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಲನ್ನು ಮಹಿಳೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೂ ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಹಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗಂಡಸು ನಿಯಾಮಕ. ಆತ ಪುರುಷನಾಗಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮುನ್ನೆಡೆಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಆತನಿಗಿದೆ. ಇವಳು ಮಹಿಳೆಯಾಗಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಳು ಸಂತಾನವನ್ನು ಮುಂದು ವರೆಸುವ ಜೈವಿಕ ದುಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವ ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಹೆಣ್ಣು. ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಸಮಾಜ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. “ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಕೇವಲ ಜನರ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಭ್ರೂಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಲಭ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಅಕ್ಷರಶಃ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ೬ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣವು ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ೯೪೫ ಇದ್ದುದು ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ೯೨೭ಕ್ಕೆ ಕುಸಿದಿದೆ. ಅಂದರೆ ೬ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ೧೦೦೦ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ೯೪೫ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ೯೨೭ ಆಗಿದೆ. ಅಸಮಾನತೆ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಜನ್ಮ ತಳೆಯಬೇಕಿದೆ”.[೪೭] ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ೪ ವರ್ಷದ ವಯೋಮಾನದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಪರಿಣಾಮವು ಅಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೧

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣ

ಸಂ.	ವಯೋಮಿತಿ	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು
೧	೦-೪ ವರ್ಷ	೧೮೯	೧೬೨	೩೫೧
೨	೫-೧೭ ವರ್ಷ	೬೨೩	೫೬೬	೧೧೮೯
೩	೧೮-೪೦ ವರ್ಷ	೧೨೭೨	೧೨೪೧	೨೫೧೩
೪	೪೧-೬೦ ವರ್ಷ	೪೭೧	೪೬೩	೯೩೪
೫	೬೦ ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು	೧೯೨	೧೭೧	೩೬೩
	ಒಟ್ಟು	೨೭೫೮	೨೫೯೭	೫೩೫೫

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ನಾನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕುಟುಂಬಗಳ House hold Survey ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸರ್ವೇಯಿಂದ ಬಂದ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳಿಂದ ನಾನು ಪಡೆದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಈ ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೫೧೯೮. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೭೫೮ ಇದ್ದರೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೫೯೭ ರಷ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ವಯೋಮಾನದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಟ್ಟು ೩೫೧ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೧೮೯ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಾದರೆ ೧೬೨ ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ೫ ರಿಂದ ೧೭ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ವಯೋಮಾನದವರು ಒಟ್ಟು ೧೧೮೯ ಜನರಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ೬೨೩ ಜನ ಗಂಡು ಮತ್ತು ೫೬೬ ಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ೧೮ ರಿಂದ ೪೦ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ವಯೋಮಾನದವರು ಒಟ್ಟು ೨೫೧೩ ಜನರಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ೧೨೭೨ ಜನ ಗಂಡು ಮತ್ತು ೧೨೪೧ ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ೪೧ ರಿಂದ ೬೦ ವರ್ಷದ ವಯೋಮಾನದವರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ೯೩೪, ಅದರಲ್ಲಿ ೪೭೧ ಜನ ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ೪೬೩ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ೬೦ ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ವಯೋಮಾನದವರು ೩೬೩ ಜನರಿದ್ದರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೧೯೨ ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ೧೭೧ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದರಿಂದ ೪ ವರ್ಷ ವಯೋಮಾನದ ಮತ್ತು ೫ ರಿಂದ ೧೭ ವರ್ಷದ ವಯೋಮಾನದವರ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶುಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶು ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ ಅಧಿಕ ವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೇನೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. "೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೧೯೪.೦೧ ಲಕ್ಷ ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ೯೮.೬೬ ಲಕ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೯೫.೩೫ ಲಕ್ಷ ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣ ೯೬.೬ ಅಂದರೆ ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣ ೯೬೬. ಅಂದರೆ ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಪುರುಷರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ೯೬೬ ಸ್ತ್ರೀಯರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೪೪.೨೨ ಲಕ್ಷ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೨೦.೨೫ ಲಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೨೯.೫೨ ಲಕ್ಷ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣ ೯೬೦. ಒಟ್ಟಾರೆ ೧೯೫೧ ರಿಂದ ೧೯೯೧ರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿತ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗ ಪರಿಮಾಣವು ೯೬೬ ರಿಂದ ೯೬೦ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ. ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ. ೪೯.೧೪ ರಷ್ಟಿದ್ದುದು, ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಶೇ. ೪೮.೯೭ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ. ಇದರ ತಥ್ಯವೆಂದರೆ, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಮಾಣವು

ಪರಂಪರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಅಧಿಕಾರ ರಹಿತ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕಿ ಬಂದಿರುವ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಈ ಮಹಿಳೆ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಹರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವಿರುವಂತೆ ಗಾಯಗಳೂ ಇವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ತನ್ನ ಅನನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಗಾಯಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ರೂಪದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಮುದಾಯವೊಂದರ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಚಹರೆಗಳು ಸೌಂದರ್ಯದ ಒಳಗೆ ಸುಪ್ತ ತಳಮಳಗಳು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ತೆಂಗಿನ ಮರದಲ್ಲಿ ಕಳಚಿಬಿದ್ದ ಗರಿಗಳ ಗುರುತುಗಳಂತೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯು ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯಳಂತೆ ಬದುಕುವ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಕಾರಣ ದಿಂದಾಗಿಯೇ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ರೋಮಾಂಚಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಮುದಾಯದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬರುವ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅದು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಜ್ವಲಂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಗಂಡು ತಾನು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಬಲಶಾಲಿ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಳುವವನು. ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಜೈವಿಕ ಸಾತತ್ಯವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವವಳು ಹೆಣ್ಣು. ಕುಟುಂಬದ ನಿತ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವಳು ಹೆಣ್ಣು. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಳು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದೆಲ್ಲ ಅವಳ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅವಳು ಗಂಡಿನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ದುರ್ಬಲಳು. ಅವಳಿಗೆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿರಕೂಡದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಚಂಚಲೆ. ಈ ಬಗೆಯ ವಿರೋದಭಾಸಗಳನ್ನು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. "ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಪತಿವ್ರತಾಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಗಂಡಸೇ, ಅದನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸುವುದು ಗಂಡಸೇ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅಪರಾಧ, ಕಾನೂನು, ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಪುಗಳಂತೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನೇ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು, ಧಾಳಿ ಮಾಡುವುದು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಶೀಲವನ್ನು ಕಾಯುವುದು, ಕೆಡಿಸುವುದು, ಗಂಡಸಿನ ಅಧಿಕಾರವೇ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಹೆಂಗಸು ಯಾರ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕು".[೫೦] ಇದು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ವಿಕಟ ವಿರೋದಭಾಸಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗಿರುವ ಹೆಣ್ತನ, ಅವಳ ದೇಹ, ಲೈಂಗಿಕ ಸುಖ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸಂತಾನ ಪಡೆಯುವ ಜೈವಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜವೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಸಹ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮಹಿಳೆಗೆ

ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಬಂಧಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಸಮಾಜವೂ ಸಹ ಗಂಡು ಸಂತಾನವನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಾಲದ ಆಶಯವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹೆಣ್ಣುಮಗುವನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುವ ಕಥನವನ್ನು ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ನವರು ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. "ನಮ್ಮ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜ ತುಡಿದದ್ದು, ಅಶಿಸಿದ್ದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿನ ಜನನಕ್ಕಾಗಿ. ಹುಟ್ಟುವುದಾದರೆ ಮೊದಲು ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಹುಟ್ಟಲಿ ಎಂಬ ಅವರ ಹಾರೈಕೆ ನೋಡಿ.

ನಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬರಗಿ ಹೂವಿನ ರಾಚಿ

ಕೊಯ್ದೇ ಮುಡಿವೋರೋ ಮೊದಲಿಲ್ಲೋ | ನಾರೇಣ ಚೋಮಿ

ನಮಗೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಪಡೀಕೊಡೊ | ನಾರೇಣ ಚೋಮಿ

ಉದ್ರೀ ಬಿದ್ದೂಂಗ ಮುಡುವಾಕೊ".[೫೦] ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಕೇವಲ ಆಶಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆದರ್ಶವೇ ಹೊರತು, ಅದು ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ವರ್ತಮಾನದ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಶಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಿಳೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿವೆ. ಈವತ್ತೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೆಲವು ಕುಲ ದೈವಗಳ ಗುಡಿಗಳ ಒಳಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ನಾನು ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಹೆಂಗಸರೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ನಿಷೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರವೆಂದು ಆ ಮಹಿಳೆಯರು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಸಮುದಾಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದಂತೆ ಬಹುಪಾಲು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಸಮುದಾಯದ ಒಳಾಡಳಿತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಪರಿಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದ ಒಳಾಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುರುಷರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗೌಡ, ಬುದುವಂತ, ಕೋಲ್ಕಾರ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುರುತರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಗಳನ್ನು ಪುರುಷರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗೌಡ, ಕೋಲ್ಕಾರ, ಬುದುವಂತ ಎಂಬ ಪದವಿಗಳೆಲ್ಲ ಪುರುಷ ವಾಚಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅದಲ್ಲದೆ 'ಬುದುವಂತನ' ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು 'ಬುದುವಂತೆ' ಎಂದು 'ಗುರುಗೌಡನ' ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು 'ಗುರುಗೌಡ್ತಿ' ಎಂದು, 'ಕೋಲ್ಕಾರನ' ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು 'ಕೋಲ್ಕಾರ್ತಿ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಮುದಾಯದ ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವ

ಅಥವಾ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಗಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನದ ಈ ಕೂಟಗಳಿಗೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಾಗುವ ಅವಕಾಶಗಳಿಲ್ಲ".[೨೨] ಆದರೆ, ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಜನನ, ಮದುವೆ ಮತ್ತು ಮರಣದ ಜೀವನಾವರ್ತನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ 'ಕಟ್ಟನ್ನು' ಕಾಪಾಡುವ ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮಗುವಿನ ಆಗಮನವನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗು ಮಾತ್ರ ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಅಶುದ್ಧಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿತ ಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರು ಬಾಣಂತಿಯ ಕುರಿತು ಇರುವ ಒಂದು ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆದ ಮಹಿಳೆಯು ೧೨ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅಶುದ್ಧಳಾಗಿ ಮನೆಯ ಹೊರ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ೧೨ನೇ ದಿನದ ನಂತರ "ಬಾಳಂತಿಯು ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಗಡಿಗೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಅಡಕೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಆನಂತರ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಉರಿಯುವ ಕೊಳ್ಳಿಯೊಂದನ್ನು ತೂರಿಕೊಂಡು, ಇನ್ನೊಂದು 'ಒಳ'ವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮಡಿಕೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ 'ಹಲಿ' ಹೊಯ್ದು ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ಅದರ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ವೀಳ್ಯದ ತಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಹೆರಿಗೆಯಾದಂದಿನಿಂದ ಈ ಚಡಂಗ ಆಗುವವರೆಗೆ ಬಾಳಂತಿ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದೆಂಬ ನಿಷೇಧ. ಬಹುಶಃ ಅಗ್ನಿಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಳಂತಿ ಶುದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಮಣ್ಣ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಅವಳಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಲು ಈ ಚಡಂಗ ವಿದು".[೨೩]

ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ಮುಂದುವರೆಕೆಗಾಗಿ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಮಗುವನ್ನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸಿ ಭೂಮಿಗೆ ತಂದ ತಾಯಿ ಅಶುದ್ಧಳಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅವಳು ಮೈನೆರೆತಾಗ ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳು ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಡಲೇಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕಾರವೊಂದನ್ನು ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರು ಹೀಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಮೈನೆಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಹುಡುಗಿ ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈನೆರೆದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವಳ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡುವ ಕ್ರೂರ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ತೀರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಇದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ".[೨೪] ಮೈನೆರೆಯುವ ಅಥವಾ ಮೈನೆರೆಯದಿರುವ ಯಾವ ಜೈವಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಮೈನೆರೆಯುವುದು ಒಂದು ಜೈವಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾತ್ರ. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಮದುವೆಯಾಗದ ಹುಡುಗಿ ಮೈನೆರೆದರೆ ತಪ್ಪು ಅವಳದಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕಾಡಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿ ಬಿಡುವ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರ ಆಕೆಗೆ.

ಮೈನೆರೆಯದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟುವುದೆಂದರೆ ಅವಳು ಪ್ರೌಢಳಾದಂತೆ. "ಹೀಗೆ ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟಿದ ನಂತರ, ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಮಗಳು ಊರಿನ ಮನೆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತುಳಸಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಹುಡುಗಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರ ಊರಿನ ಹತ್ತು ಮಂದಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಬಾಂಧವರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಈ ಚಡಂಗ ಸೊಗಸಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತವೆ".[೫೬] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎನ್.ಆರ್.ನಾಯಕ್ ಅವರು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಋತುಮತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗೇಟಿ ಕಟ್ಟುವ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಚಹರೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಾಮುದಾಯಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕವಾದ 'ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು' ಕಾಪಾಡುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಈ ಚಹರೆಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಕುಲಪಾವಿತ್ರ್ಯವು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವು ನಂಬುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೆಣ್ಣು 'ಪರಿಶುದ್ಧಳಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಹಲವು ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೇರುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ರಕ್ತದ ಮತ್ತು ಕುಲಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಬೇಕು. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಈ ಬಗೆಯ ಶುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಶುದ್ಧಿಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಇನ್ನು ಸಮುದಾಯವೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಭವಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂದರೆ ಮದುವೆಯ ಆಚರಣೆ. ಮದುವೆ ಎಂಬುದು ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ಸಾಮೂದಾಯಿಕವಾದದ್ದು. ಮದುವೆಯ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳು ಮಾತ್ರ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ವ್ಯಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮದುವೆಯ ಆಚರಣೆ, ನಿಯಮಗಳು, ನಿಷೇಧಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಮುದಾಯದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಂದಲೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮದುವೆಯು ಸಮುದಾಯದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಪಾರಂಪರಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮದುವೆಗಳು ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. "ವಿವಾಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವರು ಇನ್ನೂವರೆಗೂ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕೆಲವು ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳಿವೆ. ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರು ಲಗ್ನ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವರೇ ವಿನಃ ವಧುವರರಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರವಿಲ್ಲ".[೫೭] ಮದುವೆ ಎಂಬುದು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಸಹಜ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಪರಿಕ್ರಮದಂತೆ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಕುಲದ ಮುಂದುವರಿಕೆ,

ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸಂತಾನದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಲ್ಲ. ಮದುವೆಯೆಂಬುದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಹಜ ಸಾಂಗತ್ಯದ ಕೂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲ. ಮದುವೆಯೆಂಬುದು ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ಲಿಂಗಿಗಳ ಜೈವಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಒಂದುಗೂಡುವಿಕೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಕುಲದ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಜೈವಿಕ ಸಾತತ್ಯಕ್ಕಾಗುವ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆ. ಈ ಆಚರಣೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ನಡುವೆ ನಡೆದರೂ, ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಈ ಮಹತ್ವದ ಪರಿಕ್ರಮವನ್ನು ನ್ಯಾಯಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು ಸಮುದಾಯ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಕುಲಶುದ್ಧಿಯ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಆಶಯ. ಈ ಕುಲ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವುದು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ. ಗಂಡು ಕೂಡಿಟ್ಟ ಸಂಪತ್ತು ಅವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯ ಮೂಲಕ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಆ ಗಂಡಿಗೆ ಅವನದೇ ಆದ ಮಗು ಬೇಕು. ಆ ಮಗು ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅವನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯು ಆ ಮಗುವಿನ ತಂದೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿರಬೇಕು. ಮಿಸಲಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಂಶದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಈ 'ಮೀಸಲಾಗಿರುವುದು' ಮತ್ತು 'ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆಯನ್ನು' ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕರ್ತವ್ಯ. 'ಮೀಸಲಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ' ಮತ್ತು 'ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ' ಹೆಣ್ಣು ನಿಯಮಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಹೆಣ್ಣು ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವಳು ಮಾತ್ರ. ಈ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಈ 'ಮೀಸಲಾಗಿರುವ' ಮತ್ತು 'ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವ' ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವು ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿಯಮಗಳಿಲ್ಲ. ಇದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಕುಲಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಳದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜದ ಆಶಯಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಈ ನಿಯಮಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಿಸುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಸಹ ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹವಾದವರಿಗೆ ಜಾತಿ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದಿಗೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹವಾದವರನ್ನು ಕುಲದಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಇಡುವ, ಜಾತಿ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷೆ ಉಗ್ರವಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಲ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರೂಢಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ.

ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುರಿತು ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತೆರ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಯಾದ ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. "ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳಲು ಹೋಗಬೇಕೇ ವಿನಃ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಗಂಡು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದು. ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ (ತೆರ) ನೀಡಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮನೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಧುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ವಿವಾಹವಾಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದಂತಿದೆ, ತೆರ ಕೊಡುವ ಚಡಂಗವೊಂದು ವಿವಾಹ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಇಂದು ಇತರ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ತೆರ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ಸಹ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕೆಲವೆಡೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ".[೯೨] ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ತಿರುಗಾಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಯ್ತು. ಆದರೆ ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲೋ ತೀರ ಕಗ್ಗಾಡಿನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ರಹಿತ ಮದುವೆಗಳಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಶೇ. ೯೦ರಷ್ಟು ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ರಹಿತ ಮದುವೆಗಳು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು, ಇಂದು ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಶತಾಯಗತಾಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೩೦-೩೮ ವರ್ಷವಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಯುವತಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಈ ಅವಿವಾಹಿತ ಯುವತಿಯರು ತಮ್ಮದೇ ಮದುವೆಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಹಣ ಕೂಡಿಸಲು ಹವ್ಯಕರ ಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಯುವತಿಯರು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲಾಗದೆ ಮದುವೆಯೂ ಆಗದೆ ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಹೆಣ್ಣೆತ್ತ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಭೂತವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ತವರಿನಿಂದ ಸಿಗುವ ಆಸ್ತಿಯ ಪಾಲಲ್ಲ. ಅದು ಮದುವೆಯಾಗುವವರು ಗಂಡಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಪಡೆಯುವ ಸಂಭಾವನೆ. ಮತ್ತು ಈ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಿಕೃಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮ ಮಾತ್ರ. ಈ ಆಯಾಮವು ಸಮಕಾಲೀನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಆವಿಷ್ಕಾರ.

ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದ ಕುರಿತು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ಹಿಂದೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ರೋಮಾಂಚಿತರಾಗಿ ಅರ್ಧ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿರುವ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೋ ಏನೋ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯಲ್ಲಿನ ಸುಪ್ತ ಒಳ

ತುಮುಲಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವೂ ಸಹ ಇಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಹಾದಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಧವೆಯನ್ನು ಸಮಾಜದ ಅನಿಷ್ಟ ಎಂಬ ಪಾರಂಪರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ನಾಡೋಜ ಪದವಿ ಪಡೆದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದೆ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿ ಸುಕ್ರಿಬೊಮ್ಮಗೌಡರನ್ನು ಯಾಕೆ ಮರು ಮದುವೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಅದು ಒಂದು ನವಿಲಿನ ಕಥೆ. ಗಂಡು ನವಿಲಿಗೆ ಬಾಣ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟ ಬೇಟೆಗಾರ ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡನ ತರಿಸಿ ಕೊಡುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದ್ದ ಪತಿಯೇ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಡನ ಗೊಡವೆ ಯಾಕೆ? ಬೇಡ ಎಂದು ಹೆಣ್ಣು ನವಿಲು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ನವುಲಕ್ಕಿಯೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನರಮನುಷೆಯಾದ ನಾನು ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಇದು ಸುಕ್ರಿಯ ಅಂತರಾಳದ ನೈತಿಕ ನಂಬಿಕೆ".[೯೮] ೪೬ ವರ್ಷದ ಬೊಮ್ಮಗೌಡರನ್ನು ಸುಕ್ರಿಯವರು ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಅವರಿಗೆ ೧೨ ವರ್ಷ. ಅವರು ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಈಗ ಏಳು ದಶಕಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಸವೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುಕ್ರಿಯವರಂತಹ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದರು ಬಾಲ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮರು ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿತ್ತು. ವಯಸ್ಸಾದ ಪುರುಷರು ಬಾಲಕಿಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಹೋದರೆ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬಾಲ ವಿಧವೆ ಮರು ಮದುವೆಯ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಮಾನಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಮದುವೆಯಾಗದೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸುಕ್ರಿಬೊಮ್ಮಗೌಡ ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ವಲಂತ ಉದಾಹರಣೆ. ವಿಧವೆಗೆ ಮರುಮದುವೆ ಇಲ್ಲ. ಮರುಮದುವೆಯಾದರೆ ಮುತ್ತೈದೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ವಿಧವೆ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟ, ಅವಳಿಗೆ ಆಗುವ ಸಂತಾನ 'ಓಲಗಾತಿ ಸಂತಾನ'. ಈ ಎಲ್ಲ ಭಯಗಳು ಬಾಲವಿಧವೆಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನೇಕ ನೈತಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಹರೆಯವನ್ನು ಅನಾಥವಾಗಿ ಕಳೆಯುವ ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಜೀವಂತ ದಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಮಾನ ಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬಿಡಲು ವಿಧವೆಯರು ಅವುಡುಗಚ್ಚಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಕಳೆಯಲು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ನೈತಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ನೀತಿಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಸುಕ್ರಿ ಬೊಮ್ಮಗೌಡರ ಮಾತುಳನ್ನು ನಾವು ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದ ಅವಕಾಶ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಲಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕವಾದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಮರುಮದುವೆಯಾದ ವಿಧವೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ

ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಗಳು ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸದೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತವೆ.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

'ಶಿಕ್ಷಣ'ವು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆನಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣವು "ಆದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಮಾಜದ ಆಸ್ಥೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ರೂಪ-ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಗುಣ ಮಟ್ಟವು ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯವೋ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಭದ್ರತೆಗೆ ಐಕಮತ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಗತ್ಯ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಚರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವೀ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಉದ್ಯೋಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ತರಬೇತಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ".[೫೯] ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಜೀವನ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬಂತಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಇಂದೂ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಾದರದಿಂದ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ "ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೆಳಜಾತಿಗಳು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಎಚ್ಚರ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿಯನ್ನೂ ತುಳಿದಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ತಿರಸ್ಕೃತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳು ಒಳಗಾಗುತ್ತಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ದೂರಸರಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇರಬಲ್ಲವಾದರೂ ಆದರೂ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಅದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದೆಂದೇ ಅರ್ಥ".[೬೦] ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ನಂತರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟವಂತು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಾಲೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಗತಿಯ ಪ್ರತೀಕದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಪಡೆಯದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅವರು ಪಡೆಯಲಿ, ತಮಗೆ ಸಿಗದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗಲಿ, ತಮಗಿಂತ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾಗಲಿ ಎಂದು ಅವರು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ "ಶಿಕ್ಷಣ ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗಗಳ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವರ

ಸ್ವತ್ತಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈವತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇವಲ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ದೇಶದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಮೂಲಕ, ಅಂದರೆ ಅಕ್ಷರ ಬರೆಯಲು ಮತ್ತು ಓದಲು ಬರುವ 'ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತವನ್ನು' ಮಾನದಂಡವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತದಂತಹ ಅಸಮಾನ ನೆಲೆಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಏರುಪೇರುಗಳಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ 'ಇಂತಹವರಿಗೆ' ಮಾತ್ರ 'ಮೀಸಲು' ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದೇಶ ಇದು. ಇಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಾಜದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಅಂಚಿನ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬುದು ಗಗನ ಕುಸುಮ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ಕೇವಲ ಶ್ರಮದಾಯಕ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ತೊಡಗಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿವೆ".[೬೧] ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕಾ? ಬೇಡವ? ಅದು ಅವಶ್ಯಕವ ಅಥವಾ ಅನವಶ್ಯಕವ ಎಂಬ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಅವರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಬೀರಬಹುದಾದಂತಹ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿವೆ. "ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣಾವಕಾಶಗಳು ಪುರುಷರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಕಡಿಮೆ. ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತ ಇಂದು, ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಈ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. ೩೯.೪೭ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸಾಕ್ಷರರಾಗಿದ್ದು, ಇನ್ನುಳಿದ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯದಿರುವುದು, ಆಹಾರದಷ್ಟೇ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ ಅಡಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ".[೬೨] ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟ ಇದರಿಂದ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮಟ್ಟ ಪುರುಷರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೇ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಮಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ೨೦೦೧ ಜನಗಣತಿಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೨

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಜನಗಣತಿ ಮಾಹಿತಿ: ೨೦೦೧

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರಗಳು	ಒಟ್ಟು	ಮಹಿಳೆಯರು	ಪುರುಷರು
೧.	ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಶೇ.	೬೭.೦೪	೫೭.೪೫	೭೬.೨೯
೨.	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇ.	೫೨.೯೦	೪೧.೭೦	೬೩.೮೦
೩.	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗ ಶೇ.	೪೮.೩೦	೩೬.೬೦	೫೯.೭೦
೫.	ಅಂತರಃ ಪ್ರ.ಜಾ. (೧-೨) ಶೇ.	೧೪.೧೫	೧೫.೭೫	೧೨.೪೯
೬.	ಅಂತರಃ ಪ.ಪ. (೧.೩) ಶೇ.	೧೪.೭೫	೨೦.೮೫	೧೬.೫೯

ಈ ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ ಪರಿಶಿಷ್ಟೇತರ ಶಿಷ್ಟವರ್ಗಗಳ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ. ೬೫.೦೪ ರಷ್ಟಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಶೇ. ೫೭.೪೫% ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ೭೬.೨೯% ರಷ್ಟು ಸಾಕ್ಷರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಶೇ. ೫೨.೯೦ ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ, ಪುರುಷರು ಶೇ. ೬೩.೮೦ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಶೇ. ೪೧.೭೦ ರಷ್ಟಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ೪೮.೩೦ ಇವರಲ್ಲಿ ಶೇ. ೫೯.೭೦ ರಷ್ಟು ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಶೇ ೩೬.೬೦ ರಷ್ಟು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ ಅಂದಾಜು ಶೇ. ೨೭.೦೩ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಪುರುಷರು ಶೇ. ೩೭.೦೫ರಷ್ಟಿದೆ.

೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹಾಗೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತ ಪ್ರಮಾಣ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸದರಿ ಸಮುದಾಯದ ಶೇ. ೪೫ರಷ್ಟು ಜನ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಎರಡು ಹೊತ್ತಿನ ಊಟದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೇಗೆ ಅಕ್ಷರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ? ಸಮುದಾಯಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲಗೊಳ್ಳದೆ ವಿಪರೀತ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಎದುರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆಯೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಸಮುದಾಯ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದವರ ಪ್ರಮಾಣವು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೇ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೩

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಂತ	ಒಟ್ಟು ಶೇ.	ಮಹಿಳೆಯರು	ಪುರುಷರು
೧	ಪ್ರಾಥಮಿಕ	೨೭.೮೭	೩೩೫೭	೩೮೯
೨	ಮಾಧ್ಯಮಿಕ	೨೯.೪೯	೩೩೫	೪೫೯
೩	ಪ್ರೌಢ	೨೯.೭೦	೩೦೫	೪೯೫
೪	ಪದವಿ ಪೂರ್ವ	೦೭.೧೦	೮೨	೧೦೯
೫	ಡಿಪ್ಲೊಮಾ	೦೧.೨೨	೦೫	೨೮
೬	ಪದವಿ	೦೩.೫೨	೩೩	೬೨
೭	ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ	೦೦.೦೭	೦೦	೦೨
೮	ಇತರೆ	೦೧.೦೮	೧೪	೧೮

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು "ಯಾವ ಸಮುದಾಯವು ಕೇವಲ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಮತ್ತು ಅವಲಂಬಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೋ ಆ ಸಮುದಾಯವು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಯಾವತ್ತೂ ಹಿನ್ನೆಡೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯ ನೆನಪುಗಳಿಂದ ಎದುರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಮುದಾಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಶತಮಾನಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೂ, ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ಕೌಶಲಗಳಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಅಂತಹ ಸಮುದಾಯಗಳು ಭವಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂಲೆ ಗುಂಪಾಗುತ್ತವೆ".[೬೪] ಹೀಗೆ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲಗಳಿಲ್ಲದ ಕಾರಣದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಆಗದೆ ಇರುವುದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಯಾಕಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ. ಇರುವ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳು ೧-೪ ನೇ ತರಗತಿವರೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಶಾಲೆಗಳು ೩-೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕೊಪ್ಪಗಳಿಂದ ದೂರ ಇರುವ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಓದಿದರೆ, ಓದಿಸಲು ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಆಗಲಿ ತಾವು ಓದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂತ ಇಚ್ಛೆ ಪಡುವ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರು ಕೂಡ ಇದ್ದಾರೆ. "ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ" ಎಂಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ

ಕೊಪ್ಪ ಕಾರವಾರದಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೦-೧೫ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಇದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಕೊಪ್ಪ ೨೦೦೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗುಡ್ನಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಒಟ್ಟು ೨೪ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಮುಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ ತುಂಬಾ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ನಿತ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ಈ ದಾರಿ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಗೆ, ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಲು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ದಿನಾ ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ತುಂಬಾ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೂ ರಸ್ತೆ, ವಾಹನ ಸೌಲಭ್ಯ ಇಲ್ಲ. ನಿತ್ಯ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬರಲು ಹಿಂದುಮುಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಂದರೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಊರಿನ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರೌಢ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ೨೦೦೭ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಊರಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಊರಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಿತ್ಯ ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ಗುಡ್ನಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ, ವಾಹನ, ಸೌಲಭ್ಯ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ "ಕಲಿತ" ಅರ್ಹ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನೆ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ಸರಕಾರ ನಿಯಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಗುಡ್ನಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದ್ದರೆ, ದುಗ್ಗುರು, ತೋಡುರು, ನಗೆ, ಕೋವೆ, ಬೇಳೂರುನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಿಸುವುದು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ. ಹಾಗೂ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದ ಹಳ್ಳ, ಕೊಳ್ಳ, ಕೆರೆ, ನದಿ, ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೊಪ್ಪಗಳು ಮುಳುಗಡೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ನಗೆ, ಬೇಳೂರು, ತೋಡುರು, ಕೋವೆ ಗ್ರಾಮ ನಡುವಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗ ಬೇಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹಳ್ಳಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಗಳಂತಹ ನೂರಾರು ಕೊಪ್ಪ, ಹಾಡಿ, ಊರು, ಗ್ರಾಮಗಳು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀರಿನಿಂದ ಜಲಾವೃತ ಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಪರ್ಕಗಳೆ ಕಡಿದು ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇತುವೆಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಈ ಗ್ರಾಮದವರು ತಮಗೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಿ ಅಂತ ಕೇಳಿದರು, ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದರು, ಅಕ್ಷರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಹವಾಲನ್ನು ನೀಡಿದರು, ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಲಿ, ರಸ್ತೆಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಹಳ್ಳ, ಕೊಳ್ಳಗಳನ್ನು ದಾಟಿಯೇ ಕಾರವಾರದ ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದವರೆ ಹಳ್ಳಗಳ ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಗೆ ಮರಗಳ ಚಿಕ್ಕ ತೂಗುಸೇತುವೆಯನ್ನು

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆಗಾಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲು ಆಗದೆ ಮನೆಯಲ್ಲ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಧದಲ್ಲೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸಿನ, ಟೆಂಪೋ, ಆಟೋ, ದ್ವಿಚಕ್ರ ವಾಹನ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ೧೦-೧೫ ಕಿ.ಮೀ. ವರೆಗೆ ಕಾಲ್ನಡಿಯಲ್ಲೇ ಹೋಗಬೇಕು.

ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿರಿಗೆ ಜಮೀನಿಲ್ಲ. ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು. ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿ ೧೫-೨೦ ರೂ. ಮಾತ್ರ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುನ್ನೆಡೆಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಸಬಲೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ "ಅದರಲ್ಲೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಸಬಲಗೊಳ್ಳದ ಯಾವ ಸಮುದಾಯವು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ".[೬೫] ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲಗೊಳಿಸಿದರೆ ಅದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸಬಲಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಮೊಬೈಲ್ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯ ಬೇಕು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಊರಿಗೆ ಸೇತುವೆಕಟ್ಟಿಸಿ ವಾಹನಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಇರುವ ಊರಿನಲ್ಲೇ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕು.

ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ೩ ಜನ ಮಾತ್ರ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಒಬ್ಬರು ಇಲ್ಲ. "ಕುಟಂಬ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೊದಲನೆಯ ಮೂಲ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಕುಟುಂಬ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಅನೇಕ ಪೋಷಕರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿಂತ, ಅವರ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇರುವಾಗ, ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕಿಲ್ಲ".[೬೬] ಗಂಡು ಮಗು ಬೇಕಾದರೆ ಓದಬಹುದು. ಅವನು ಅವರ ಬದುಕಿಗೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡುವವನು ಎಂದು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೊರತು ಮಗಳ ಭವಿಷ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಹೀಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹುಪಾಲು ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಓದಿ ಏನು ತಾನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿಯ ಇದ್ದಾರೆ. "ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದ ಪರಮಗುರಿ ಆಕೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಆಕೆಯ ಪತಿಗೇ ಹೊರತು ಇತರರಿಗಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿ ರುವುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾದಂಥ ಆದ್ಯತೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕೆನ್ನುವ ಪೋಷಕರಿಗೆ, ಅನೇಕ ಬಾರಿ ತಾವು

ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಗುವುದು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಆ ವಿವಾಹ ಎನ್ನುವುದು ಅಹಿತಕರವಾದ ಅನುಭವವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ".[೬೬] ಮದುವೆ ಆಗುವುದು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅಂತ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಓದುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವುದು, ಗಂಡನ ಚಾಕರಿ ಮಾಡುವುದು, ಅವನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾದವಳು ಹಾಗೂ ಹೆಂಡ್ತಿ ಅಂದರೆ ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಾಳು ಮಾತ್ರ. ಇಂದು ಜಗತ್ತಿನೆಲ್ಲೆಡೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಿಂದುಳಿಯಲು ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲ ಕಾರಣ. ಅದಕ್ಕೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿ-ಗಂಡ ಅತ್ತೆ-ಮಾವ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದರೆ 'ಶಿಕ್ಷಣ' ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರು ಉತ್ತಮವಿದೆ (ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಹಣ ನೀಡದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗೆ ಹೋಗಿ ದುಡಿದು ಗಂಡನಿಗೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೂಡ ಶೋಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ). ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿರುವ ಶೋಷಣೆಯ ಬಲೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಹಿಳೆಗೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅವಳ ವಿಮೋಚನೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನದ ಹಂತಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ಗತಿತಾರ್ಕಿಕ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ಎಂಗೆಲ್ಸ್, ಮಾರ್ಗನ್, ಬಾಹೋಫೆನ್, ಕೋಸಂಬಿ, ದೇವಿಪ್ರಸಾದ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಯ, ಅಮೃತ ಶ್ರೀಪಾದ ಡಾಂಗೆ ಮತ್ತು ರೋಮಿಲಾಥಾಪರ್ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಬರಹಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಬರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅದರಲ್ಲೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಐತಿಹ್ಯ, ಕಥೆ, ಸೃಷ್ಟಿಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಕಥನಗೀತೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲದೆ, ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ದೈವಾರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ಗತಿತಾರ್ಕಿಕ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ರೂಪಿಸುವಾಗ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವರ್ಗರಹಿತ ಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಆದಿಮ

ಸಮತಾವಾದಿ ಗಣಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಂಗೆಲ್ಸ್, ಕೋಸಂಬಿ, ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಥಾಂಗೆಯವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಈ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಸಮಾಜದ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಂತತಿ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಮಹಿಳೆಗೆ ಈ ಆದಿಮ ಗಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿತ್ತು ಎಂದು, ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಹಂತದ ಸಮಾಜವು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆಯು ಕೃಷಿಹಂತದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟ ನೇಗಿಲು ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಈ ಖಾಸಗೀ ಆಸ್ತಿಯು ಆದಿಮ ಗಣ ಸಮಾಜವನ್ನು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಿಸಿತು. ಗಣದ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಹಂತದ ಗಣದ ನಾಯಕ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾನೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಖಾಸಗೀ ಆಸ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅದು ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯ ಮೂಲಕ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ತಲಾ ತಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸುವ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯು ಗಣದ ನಾಯಕನ ಸಂತಾನವೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಮುಕ್ತ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಗು ತಾಯಿಯಿಂದು ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಖಾಸಗೀ ಆಸ್ತಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಗಣದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಬಂತೋ ಆಗ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ಗಣನಾಯಕರಿಗೆ ನಿಷ್ಠಳಾಗಿ ಆತನ ಆಸ್ತಿಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತುಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮೀಸಲಾದಳು. ಮಹಿಳೆಯೂ ಗಣನಾಯಕನ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಖಾಸಗೀ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿಷೇಧಗಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಳಾದಳು. ಆಗ ಗಣದ ಸಮತಾವಾದಿ ಸಮಾಜವು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಊಳಿಗ ಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು. ಮಹಿಳೆ ಈ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಲವು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಉಳಿದವು. ಅವಳ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳು ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದವು ಎಂದು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತು ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಗಣಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ ಇತ್ತೇ? ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತು? ಗಣಹಂತದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು ಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾನ್ಯತೆಯೇ ಅಥವಾ ಪ್ರಧಾನತೆಯೋ? ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇದ್ದ ಆ ಕಾಲದ ಮಾನ್ಯತೆಯು ಪ್ರಧಾನತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು

ಕೊಂಡು ಈ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಬರಹವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ವರ್ತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕಾಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಬರಹಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನ Case Studyಯ ಹಲವು ಸಂದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳ ೨೦ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ House hold Dataವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಇರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗೆ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇನು? ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ್ಯವು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದೆಯೇ? ಅಥವಾ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ್ಯತೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ರಚನೆಯೇ? ಹಾಲಕ್ಕಿಯಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯ ದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಂತೆ ಮಹಿಳೆಯೂ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ದುಡಿಮೆಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮ ಗಂಡಸಿಗಿಂತ ಮಹಿಳೆಯದೇ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಲಿಂಗಬೇಧ ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ದುಡಿವ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಾದರೂ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕಾಧಿಕಾರಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಅನೇಕ ಬಂಡಾಯದ ಆಶಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆಯು ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಯ ಸಮಾಜಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಪರಿಗಣನೆಗೂ ಅರ್ಹವೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ತ್ರೀ ದಮನದ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು ನಿಷೇಧದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಈ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯದ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆ, ೧೯೯೮, ಪು.೨೮-೨೯

೨. ಅದೇ ಪು. ೩೨-೩೩

೩. ಶ್ರೀಪಾದ ಅಮೃತ ಡಾಂಗೆ, ಭಾರತ ಸಂಘ ಜೀವನದಿಂದ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಕಡೆಗೆ, ೧೯೮೩, ಪು. ೧೬

೪. ಅದೇ ಪು. ೧೭

೫. ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆ, ೧೯೯೮, ಪು. ೭೯

೬. ಬಾಹೋಫೆನ್ ಉಲ್ಲೇಖ. ಕುಟುಂಬ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಇವುಗಳ ಉಗಮ, ೧೯೮೦ ಪು. ೧೭

೭. ಮಾರ್ಗನ್, ಉಲ್ಲೇಖ ಅದೇ, ೧೯೮೦, ಪು. ೩೩

೮. ಅದೇ ಪು. ೭೯-೮೦

೯. ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆ, ೧೯೯೮, ಪು. ೩೨-೩೩

೧೦. ಎಂಗೆಲ್ಸ್, ಕುಟುಂಬ, ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಇವುಗಳ ಉಗಮ, ೧೯೮೦, ಪು. ೮೦-೮೧

೧೧. ಮಾತೆಯರು ಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದಾಗ - ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ೨೦೦೪, ಪು. ೩೦-೩೧

೧೨. ಅದೇ ಪು.೪೫

೧೩. ಎಂಗೆಲ್ಸ್, ಕುಟುಂಬ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಇವುಗಳ ಉಗಮ, ೧೯೮೦, ಪು. ೮೨

೧೪. ಛಾಯಾದಾತರ್ (ಅನು) ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ, ಸರಸ್ವತಿ ರಿಸಬುಡ್, ೧೯೯೨, ಪು. ೫೨

೧೫. ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆ, ೧೯೯೮, ಪು. ೩೩

೧೬. ಡಾ. ಶೈಲಜಾ ಹಿರೇಮಠ, ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ೨೦೦೪, ಪು. ೮

೧೭. ಅದೇ ಪು. ೮ ಮತ್ತು ೧೨

೧೮. ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ, ೧೯೯೬ ಪು. ೧೪೫

೧೯. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು. ೧೨೪

೨೦. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು. ೧೫೮

೨೧. ಎನ್.ಆರ್.ನಾಯಕ, ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು ೧೯೮೨, ಪು. ೧೫೪-೧೫೬

೨೨. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು. ೧೩೩

೨೩. ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ, ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು, ೧೯೬೯, ಪು.೨೬-೨೭

೨೪. ಅದೇ. ಪು.೩೭-೩೮

೨೫. ಅದೇ ಪು. ೩೯-೪೬

೨೬. ಅದೇ ಪು. ೪೭-೪೮

೨೭. ಅದೇ ಪು. ೫೧-೫೨. ೫೩

೨೮. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು.೧೬೦-೧೬೧

೨೯. ಎಲ್.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ, ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು, ೧೯೬೯.

೩೦. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು.೧೬೭

೩೧. ಚನ್ನಕ್ಕ ಎಲಿಗಾರ್, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜ, ೧೯೯೦, ಪು.೨೪೮

೩೨. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ, ಮಹಾಸತಿ ಆಚರಣೆ; ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ೧೯೮೫, ಪು.೩೭

೩೩. ಅದೇ ಪು. ೩೭

೩೪. ಅದೇ. ಪು.೨೦೩

೩೫. ಆಶೀಶ್ ನಂದಿ, ಆಶೀಶ್‌ನಂದಿ ವಿಚಾರ, ೧೯೯೫, ಪು.೪೫

೩೬. ಅದೇ ಪು.೫೦

೩೭. ಅದೇ. ಪು.೪೫

೩೮. ಅದೇ. ಪು. ೪೫-೪೬

೩೯. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು.೧೭೫

೪೦. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು.೧೪೦-೧೪೧

೪೧. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು.೩೩

೪೨. ಅದೇ. ಪು.೩೪

೪೩. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು.೧೨೫

೪೪. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಕೂಸಾಯ್ತು ನಮ್ಮ ಕೊಮಾರಾಗೆ, ೧೯೮೩, ಪು.೨೪೪

೪೫. ಸಿಮನ್ ದ ಬೋವ (ಅನು) ಎಚ್.ಎಸ್. ಶ್ರೀಮತಿ, ೨೦೦೦, ಸೆಕೆಂಡ್‌ಸೆಕ್ಸ್-ಪು.೨೫೩

೪೬. ವಂದನಾಶಿವ, ಬತ್ತದ ಚಿಲುಮೆ, ೨೦೦೫, ಪು. ೩೯

೪೭. ಡಾ. ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಳು, ೨೦೦೩, ಪು. ೧೪೮

೪೮. ಡಾ. ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ೧೯೯೯, ಪು. ೪೪

೪೯. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು.೩೩೩

೫೦. ಡಾ. ಎಚ್.ಎಸ್. ಶ್ರೀಮತಿ, ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗಸು, ೨೦೦೪, ಪು. ೧೫

೫೧. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು. ೧೫೯

೫೨. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು. ೩೩

೫೩. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು. ೧೪೮

೫೪. ಅದೇ. ಪು. ೧೨೪

೫೫. ಅದೇ ಪು. ೧೫೧

೫೬. ಅದೇ ಪು. ೧೨೪

೫೭. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು. ೧೨೫

೫೮. ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು. ೩೫೬

೫೯. ಚ.ನ. ಶಂಕರ್‌ರಾವ್, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಚಯ, ಮಂಗಳೂರು, ೧೯೯೬, ಪು.೧೫೬

೬೦. ಡಾ. ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್, ದಲಿತರು ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣ, ೧೯೯೯, ಪು. ೧೦೮

೬೧. ಎ.ಎಸ್. ಪ್ರಭಾಕರ, ಹೆಳವರು, ೨೦೦೬, ಪು.೯೭

೬೨. ಆರ್. ಇಂದಿರಾ, ಮಹಿಳೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು.೮೧

೬೩. ಡಾ. ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಉಲ್ಲೇಖ ಕರ್ನಾಟಕದ ಡೊಂಬರು, ೨೦೦೬, ಪು. ೨೫೨

೬೪. ಎ.ಎಸ್. ಪ್ರಭಾಕರ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಡೊಂಬರು, ೨೦೦೬, ಪು.೨೫೩

೬೫. ಅದೇ ಪು.೨೫೪

೬೬. ಆರ್. ಇಂದಿರಾ, ಮಹಿಳೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೨, ಪು.೮೬

೬೭. ಅದೇ ಪು. ೮೬

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಭಾಗ - ೧

* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ದುಡಿಮೆಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳು
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆ
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಭಾಗ - ೨

* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಆರ್ಥಿಕತೆ : ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ
* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಶ್ರಮದ ವಿನಿಯೋಗ
* ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ
* ಉತ್ಪಾದಕ ದುಡಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಗದ್ದೆ ಉಳುವ ಶಿವನಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೆಂದು ಬುತ್ತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯೆ ಪಾರ್ವತಿ ಎಡವಿ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ತಲೆ ಮೇಲಿದ್ದ ಬುತ್ತಿ ನೆಲ ಪಾಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬುತ್ತಿಯ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅನ್ನ ಮಣ್ಣು ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅನ್ನದಿಂದ ತೊಯ್ದು ಮಣ್ಣು ಹುಡಿಯ ಕೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪಾರ್ವತಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಶಿವನಿಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಊಟ ತಯಾರಿಸಲು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಂಗಲಾದ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿ ಬುತ್ತಿ ತರುವ ಹಾದಿಗುಂಟ ನಡೆದು ಬರುವಾಗ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗೊಂಬೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಶಿವ ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಜೀವ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಜೀವ ಪಡೆದ ಆ ಗೊಂಬೆಗಳು ಬದುಕಲು ಬೇಕಾದ ದುಡಿವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಶಿವನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತವೆ. ಶಿವ ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ (ಕೃಷಿ) ಮುಂದುವರೆಸಿ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಶಿವನು ಮಾಡುವ ಒಕ್ಕಲುತನ(ಬೇಸಾಯ) ವನ್ನು ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅನ್ನ (ಅಕ್ಕಿ)ದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಒಕ್ಕಲುತನವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂತತಿ ಮುಂದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಾಗಿ ಮುಂದುವರೆ ಯುತ್ತದೆ. 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ' ಎಂಬ ಪದ ಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ವಾಗಿ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪಾರ್ವತಿ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಬೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಜೀವಕೊಟ್ಟ ಶಿವ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬದುಕಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಒಬ್ಬ ದುಡಿವ ರೈತ ಮತ್ತು ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಇವತ್ತಿಗೂ ಕೃಷಿಕರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೃಷಿಕರಾದ ಮೇಲೆ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರ ಸೃಷ್ಟಿಪುರಾಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಮೂಲದಿಂದಲೂ ಕೃಷಿಕರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದುಡಿವ ವರ್ಗಗಳ ಬಹುಪಾಲು ಸೃಷ್ಟಿಪುರಾಣಗಳು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದವುಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ಪುರಾಣಗಳು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಮೂಲತಃ ಕೃಷಿಕರು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ದೈವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಬೇಟೆ ಹಂತದಿಂದ, ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಬೇಟೆ ಹಂತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ಇವರು ಕರೀ ದೇವರು (ಬೇಟೆರಾಯ) ಮತ್ತು ಮಾರಿಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಶುಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಪೂಜಿಸುವ ಹುಲಿದೇವರು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಕೃಷಿ ದೈವವಾದ ಬಲಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇವರು ಕೃಷಿಕರೂ ಹೌದು. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ರಾಜಶಾಹಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರು ಆಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರಾವೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸತ್ತ ಸೈನಿಕನ ಹೆಂಡತಿ ಚಿತೆಯೇರಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಅನೇಕ ಮಾಸ್ತಿ ಗುಡಿಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ತುಳಸಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕರು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತುಳಸಿ ಆರಾಧನೆಯು ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಸ್ಯಾರಾಧನೆಯ ಪಳಿಯುಳಿಕೆ ಎಂಬಂತೆ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪಾರಂಪರಿಕ ದುಡಿಮೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಆಲಸಿಗಳಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾಲನ್ನು ವುಂಡವರಲ್ಲ. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಪಾಲಿಗೆ ನೀರ್ಗಂಜಿ, ರಾಗಿ ಅಂಬ್ಲಿ, ಒಣಮೀನು ಬೋಡು, ಹರ್ಗಂಡ ಜಬ್ಬು ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಬೇಸಾಯ. ಉಳುವವನೇ ಹೊಲ ದೊಡಯನೆಂಬ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಇವರು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲೀಕರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ಸಾಗು ಮಾಡುವ ಭೂಮಿ ಒಡೆಯನ ಹೆಸರಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ದುಡಿಮೆ ಇವರದಾದರೂ ಬರುವ ಬೆಳೆಗೆ ವಾರಸುದಾರರು ಒಡೆಯರು. ಅವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬಂದ ಅರ್ಧಪಾಲು ಬೆಳೆಯಿಂದಲೇ ಇವರ ಬದುಕು ಅರಳಬೇಕು. ಈಗ ಉಪ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಕೆಲವರು ಸೇಂಗಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಕೋಳಿ ಹಾಗೂ ದನಗಳ ಸಾಕಣೆ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬದುಕು ಬಾಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾರಾದರೂ, ಇವರ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲ

ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಉತ್ತಮ ತಳಿಯ ಬೀಜ, ದನ, ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಸಾಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸದೇ ಇರುವುದು ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈಗಿನ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಆಗದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಬೇಟೆ, ಕುಂಬ್ರಿ ಬೇಸಾಯ, ಬೆತ್ತ ಬಿದುರಿನ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗದೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರಲಿಕ್ಕಾಗದೆ ಆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಕೆಲವರು ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಗೋ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕರು ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಒಪ್ಪತ್ತುಂಡು ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಲದೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಆಗಿನ ಕಂಡುಗ ಭತ್ತದ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆ ಬಂದಾಗ ಎರಡು ಕಂಡುಗ ಭತ್ತ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಲ ತೀರಿಸಲಾಗದಾಗ ಒಡೆಯನಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮನಂತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ".[೧] ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರ ಈ ಉಲ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕಾಡುತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ಪಶುಪಾಲಕರೂ ಆಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯಗಾರರೂ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್ ರವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಬೇಸಾಯಗಾರರು, ಕೃಷಿ ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ. ಪಶುಪಾಲನೆ ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಡೆಯರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಿಂಗಳು ದಿನಗೂಲಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಜೇನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಇತರ ವರ್ಗಗಳ ಜನರಿಗೆ ನೀಡಿ ಅವರಿಂದ ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕರು ಬೆತ್ತದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬುಟ್ಟಿಹೆಣೆಯುವುದು, ತೊಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ".[೨] ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್ ಮತ್ತು ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮ 'ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕಸಬುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಹಾಲಕ್ಕಿಯವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕರಾವಳಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿರುವ ಕುರುಚಲು ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಬತ್ತ ಹಾಗೂ ಕಾಯಿ ಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಇವರು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುರುಚಲು ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿನ ಸೌದೆ, ಸೊಪ್ಪು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪೇಟೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಾರೆ".[೩]

ಈ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಮೂರು ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಪಶುಪಾಲಕರಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ದುಡಿಮೆಯ ಮಾದರಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳದ್ದು. ಮಲೆನಾಡಿನ ಬಹುಪಾಲು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಆದಿವಾಸಿ

ಸಮುದಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ದುಡಿಮೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಮೂಲತಃ ಕೃಷಿಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾದ ಸರಕಾರದ ಅನೇಕ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಜಮೀನಿಲ್ಲದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅರಣ್ಯದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಇಂದು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಈ ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಬೇಟೆ ಇವೆರಡೂ ಆದಿಮ ಜನವರ್ಗಗಳ ಮೂಲ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅಥವಾ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮಗಳು. ಬುಡಕಟ್ಟು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಬೇಟೆ ಕೇವಲ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇಂದಿಗೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಅರಣ್ಯದ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಾಡಿನ ಜನರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಆದಿಮ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೇಟೆಯೂ ಸಹ ಇಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಹಲವು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೇಟೆ

ಬೇಟೆ ಆದಿಮ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳ ಪುರಾತನ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನ. 'ನಾಗರಿಕವಾಗಿ' ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವ ಇಂದಿನ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬೇಟೆಯ ಹಂತವನ್ನು ದಾಟಿಯೇ ಇಂದಿನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಟೆ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಸತತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಬೇಟೆ ಎಂಬುದು ಈ ಆದಿಮ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕ್ರಮವಾದರೆ, ಆನಂತರ ಆದಿಮ ಪಶುಪಾಲಕ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ವನ್ಯ ಮೃಗಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ತಂತ್ರವಾಯಿತು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬೇಟೆ ಎಂಬುದು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ವಿಧಾನವಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ ಕೇವಲ ನಾಶದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ

ಮಾತ್ರವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿಸರ್ಗದ ಸಾವಯವತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಆಗಿದೆ. “ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿ, ಹಾಲು ದೈನಂದಿನ ತಮ್ಮ ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವ ಗೋವು, ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಇಲಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಹಾವು, ತನ್ನ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ತಾವು ಸಾಕಿದ ದನಕರುಗಳ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಕುತ್ತನ್ನು ತರುವ ಹುಲಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಸಂತೃಪ್ತಗೊಳಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದರು. ಬೇಟೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಂದಾಗ ಅವುಗಳ ಒಳ ಚೇತನ ತಮಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನೀಡದಿರಲೆಂದು ಅವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಿದ್ದಿಯರಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಹುಶಃ ವನ್ಯ ಪಶುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಬಾಳುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದ್ದಂತಿದೆ”.[೪] ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಾವು ಕೊಲ್ಲುವ ಹುಲಿಯನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಲಿದೇವರು ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಹುಲಿಯ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಲದಕ್ಕೆ “ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹುಲಿಯಮ್ಮ, ಹುಲಿಯಪ್ಪ ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಹುಲಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಸಂಪ್ರೀತಗೊಳಿಸಲೆತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ”.[೫] ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬೇಟೆಯು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಪಶುಪಾಲಕ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ತಂತ್ರ ಮಾತ್ರ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯು ಆಚರಣೆಯಾಗಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ‘ಹೊಸ್ತಿನ ಹಬ್ಬ’ ಎಂಬ ಇವರ ಕೃಷಿ ಆಚರಣೆಯು ಮುಗಿದ ಮರುದಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಬೇಟೆಯನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೇಟೆಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಗಡಗಳು ವಿವಿಧ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈಟಿ ಹಿಡಿಯುವವರು, ಬಲೆ ಕಟ್ಟುವವರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವವರು ಹೀಗೆ ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದೊಂದು ಪಂಗಡದವರು ಒಂದೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೇಟೆಯ ಆಚರಣೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ‘ಮಿರಾಸಿ’ ಮನೆತನದವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪಂಗಡದವರು ತಮಗೆ ವಹಿಸಿದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುವುದು. ಬೇಟೆಯಾಡಿದ ನಂತರ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಪಾಲು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಮೊದಲ ಪಾಲು ‘ಮಿರಾಸಿ’ ಮನೆತನದವರಿಗೆ ಮೀಸಲು. ನಂತರ ಕೊಪ್ಪದ ಜನರಿಗೆ ಮಾಂಸದ ಪಾಲನ್ನು ಹಂಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಇಡೀ ವರ್ಷ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಕಾಡಿನ ಪಶು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿ ಸಂಪತ್ತು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ”.[೬] ಈ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

೧. ಸಣ್ಣ ಬೇಟೆ

೨. ದೊಡ್ಡ ಬೇಟೆ

೧. ಸಣ್ಣ ಬೇಟೆ : ಸಣ್ಣ ಬೇಟೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಂಗಸರು-ಗಂಡಸರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೇಟೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಲೆಯ ಎತ್ತರ ೩½ ಫೂಟ್. ೬-೭ ಮಾರು ಉದ್ದ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಪಂಡಿನಾರಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಳಿಯಂತ ಸುಮಾರು ೫ ಫೂಟ್‌ಗಳ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಏರಿಸಿಡಿಯಲು ಕಳಿಯನ್ನೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಬಲೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ದಾರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ೮-೯ ಬಲೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವು ಗಳನ್ನು ಕಳಿವರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಣ್ಣ ಬೇಟೆ, ಈ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಬರ್ಕ, ಮೊಲ, ಹಂದಿ, ಮುಳ್ಳುಹಂದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಿಳೆಯರು ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಅವಕಾಶ ವಿರುತ್ತದೆ. ನಿಷೇಧವಿಲ್ಲ.

೨. ದೊಡ್ಡ ಬೇಟೆ : ಇದರ ಬಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತದ ನಾರಿನಿಂದ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸುಮಾರು ೬-೭ ಫೂಟ್ ಎತ್ತರ ಇದ್ದು ೧೨-೧೩ ಮಾರುದ್ದ ಇರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ೧೦-೧೧ ಫೂಟ್ ಉದ್ದದ ಕಳಿಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದನೆಯಾಗಿ ಸುಮಾರು ೧೫-೧೬ ಬಲೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದೂರದ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯವಿರುವ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ ಯಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೇಟೆಗೆ ಗಂಡಸರೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಬಹುಶಃ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡವಿರುವ ಕಾರಣ) ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಂಡುಗಳನ್ನು ಬಡಿದು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಡವಲು ಭರ್ಚಿ, ಈಟಿಗಳಿಂದ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಹ ಮಿರಾಶಿ ಮನೆತನದವರೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಪೂಜೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ತಂದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೇಟೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹಂದಿ, ಕಡವೆ, ಕಾನಕುರಿ, ಮಿಗ ಇವು ದೊಡ್ಡ ಬೇಟೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬೇಟೆಗಳು ಸಹ ಇವೆ. ಮೊಲ, ಕಾಡುಕೋಳಿ, ಉಡ, ಚಿಪ್ಪು ಉಡ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ".[೬]

ಬೇಟೆಯಾಡದಿದ್ದರೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಆಗುವುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಕೂಡ ಇವರಲ್ಲಿದೆ. ಬೇಟೆಗೆ ಮೊದಲು ದೇವರಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಸಿಡುಬು ಮತ್ತಾವುದಾದರು ರೋಗ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ ನಡೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಕೊಂದು ತಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಪ್ಪದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎತ್ತರದ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಪ್ಪದ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೂ ಹಂಚುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಇಂದಿಗೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ತಂದ ಮಾಂಸವನ್ನು ಹಂಚಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈಟಿ, ಬರ್ಚಿ, ಬಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವವರಿಗೆ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಜಾತಿಯವರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಪಾಲನ್ನು ಕೊಡುವ ರೂಢಿ ಇವರಲ್ಲಿದೆ.

ಕೆಲವು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ತೆನೆ ಭತ್ತ ಕಟಾವಿಗೆ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂಗಳವಾರ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿರುವ ಬೇಟೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ ನಡೆಸುವರು "ವೀರಗೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ, ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ತೊಟ್ಟು, ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟ ವೀರನ ಚಿತ್ರವೇ ಬ್ಯಾಟೆ ಬೀರ. ಈ ಬೇಟೆಯ ಬೀರ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಇವರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇವರಿಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಹಾರದ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ಬ್ಯಾಟೇ ಬೀರನಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತೇ ಹೊರಡುವ ಪರಿಪಾಠವಿದೆ. ಇವನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮೂಲ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಣಾತ ಬೇಟೆಗಾರರು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ".[೮] ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವರನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಕೂಡ ತಿಳಿಯುವ ಅವಕಾಶ ಇದರಿಂದ ಒದಗುತ್ತದೆ.

"ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹೀಗೆ ಬೇಟೆ ಆಡುವಾಗ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬೇಟೆ ಬೀರ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಟೇ ಬೀರನನ್ನು ತುಂಬಾ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತೆನೆಭತ್ತದ ತೆನೆ ಕಟಾವಿಗೆ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಟೀ ಬೀರದೇವರ ಪೂಜೆ ನಡೆಸುವರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪದ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಿಂದ ಅಕ್ಕಿ, ಕಾಯಿ, ಹಣ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಾನು ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಊಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಕೋಳಿ ಕೋಯ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಿ ಊಟ ಮಾಡುವ ರೂಢಿ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ".[೯]

ಪಶುಪಾಲನೆ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಶುಪಾಲಕ ಸಮುದಾಯಗಳು ಆಗಿದ್ದವು. ಇದು ಸಹಜ ಕೂಡಾ ಹೌದು. ಪಶುಪಾಲನೆ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪಶುಪಾಲಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಇಂದು ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿಯೂ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಈ ಆರಾಧನೆಯು ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪಾರಂಪರಿಕ ಪಶುಪಾಲಕರೂ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಆದಿಮ ದೈವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಮತ್ತು ಕಾಪಾಡುವ ವೀರರೂ ಸಹ ದೈವಗಳಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಆಚರಿಸುವ ಗೋವಿನ ಹಬ್ಬ ಇವರ ಆದಿಮ ಪಶುಪಾಲಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿಯಂದು ಆಚರಿಸುವ ಈ ಹಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಅಂದು ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿ, ದನಗಳ ಮೈತೊಳೆದು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೂ ಮುಡಿಸಿ, ದನದ

ಕೋಡುಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬಲೀಂದ್ರನ ತೀರ್ಥವನ್ನು ದನಗಳಿಗೆ ಚಿಮಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿಯಾದ ನಂತರ ದನಗಳ ಕಣ್ಣಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೊರಬಿಟ್ಟು ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಬಾರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲು ಓಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಯು ಪ್ರಾಯಶಃ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪಶುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ವೀರನನ್ನು ಜಟ್ಟಿಗನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಕೃಷಿಗೆ ತೊಡಗಿದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನ ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿತವಾದವುಗಳು. ಕಾಡಿನ ನಡುವಿನ ಕೃಷಿ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳ ಕಾಟ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವಲಂಬಿತ ಪಶುಸಂಪತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೇ ಜಟ್ಟಿಗ ಎಂದು ಅವರು ನಂಬಿದರು. ಜಟ್ಟಿಗ ಅಂದರೆ ಭುಜಬಲ ಹೊಂದಿದ ಪರಾಕ್ರಮಿ. ಆಯುಧ ಹಿಡಿದು ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವವನು".[೧೦] ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಇಂದಿಗೂ ಜಟ್ಟಿಗನ ಆರಾಧನೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮವು ಕಡಿಮೆ ವ್ಯಯವಾಗುವ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪಶುಗಳ ಪಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆ, ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಪೂರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಪಶುಪಾಲನೆಯು ಮಹಿಳೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಪಶುಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಅದರ ನಂತರದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮಹಿಳೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ. ಕೃಷಿಯು ಇನ್ನೂ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಆದಿಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲಕಳಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಗಂಡಿನ ಜೊತೆ ಸಮಾನ ಶ್ರಮವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಂದಿಗೂ ಆದಿಮ ಪಶುಪಾಲಕ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ಶ್ರಮವನ್ನು ಪಶುಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ

ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಲಘು ಕೃಷಿಯ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ಮಹಿಳೆಯೇ. ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಅವುಗಳಿಂದ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವಳು ಆದಿಮ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಂತದ ಕೃಷಿಯು ಈಗಿನಂತೆ ನೆಲೆನಿಂತ ಕೃಷಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಮುದಾಯಗಳು ಈ ಲಘು ಕೃಷಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವು. ಪಶುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಸಿಗುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ನೆಲೆನಿಂತು ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾಡನ್ನು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ

ಬೆಳೆಯಲು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ನೆಲೆನಿಂತು ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಪಶುಗಳ ಜೊತೆ ಬೇರೆಡೆಗೆ ನಡೆದುಹೋಗಿ ಲಘು ಕೃಷಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಜಾಗ ಹುಡುಕಿ ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಬಗೆಯ ಕೃಷಿಯು ಕಾಡನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುವ ಅಲೆಮಾರಿ ಪಶುಪಾಲಕರು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಈ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕ್ರಮವನ್ನು 'ಕುಮ್ರಿ' ಅಥವಾ 'ಕುಂಬ್ರಿ' ಬೇಸಾಯ (Shifting cultivation) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿದವಳು. ಪಶುಪಾಲನಾ ಹಂತದ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆ. ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅವನ್ನು ಮರುತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಈ ಹಂತದ ಮಹಿಳೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. "ಕೃಷಿಕಳಾಗಿ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ವಹಣಾಗಾರಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹೆಣ್ಣು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಸರ ಪದ್ಧತಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಬದುಕು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಜ್ಞಾನವು ಪಾರಿಸರಿಕವಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ಬಹುತ್ವದು".[೧೧] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಂದನಾಶಿವ. ವಂದನಾ ಶಿವ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ನಡುವಿನ ಜೈವಿಕ ಸರಪಳಿಯಂತೆ ಮಹಿಳೆ ಬದುಕಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ "ಮನುಕುಲ ಉಳಿದದ್ದು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಪುರುಷನಿಂದಲ್ಲ".[೧೨] ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜೊತೆಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅನುಸಂಧಾನವು ಸೃಜನಶೀಲವಾದದ್ದು. ಅದು ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯದ ಸಾತತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜೊತೆಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಬಂಧ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲವಾದದ್ದು, ಆದರೆ "ಬೇಟೆಗಾರ ಪುರುಷನೊಡನೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ, ವಿನಾಶಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಆಕ್ರಮಣಶೀಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಮಹಿಳೆಯ ಸಂಬಂಧ ವೈರುಧ್ಯದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಬೇಟೆಗಾರ ಪುರುಷನ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯು ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಸಮಾಜಗಳ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಉಳುವಿಗೆ ಅವರ ಪಾಲು ಸಣ್ಣದು".[೧೩] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಂದನಾ ಶಿವ.

ಬೇಟೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯನ್ನು, ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದು, ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಮಹಿಳೆಯರು. ಈ ಬಗೆಯ ಉತ್ಪಾದಕ ಕೌಶಲ್ಯವು ಅವಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದದ್ದು ಅವಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜೊತೆ ನಡೆಸಿದ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದಾಗಿ. "ಬೇಟೆ-ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲು ಶೇ. ೮೦ರಷ್ಟು ಪುರುಷರು ಬೇಟೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಆಹಾರದ ಪಾಲು ಶೇ. ೨೦ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಆಹಾರ

ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪ್ರಬುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪಾದನೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಗಿಡಗಳ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ".[೧೪] ಅಪಾರ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಬೇಟೆಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜೊತೆಗಿನ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಅನುಸಂಧಾನ, ಅದು ತೋಳ್ಬಲ ಮತ್ತು ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸ್ಫೋಟಕ ಗುಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಬೇಟೆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಖಿಲಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಈ ಬಗೆಯ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಶುಪಾಲಕ ಹಂತದ ಗಣ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯ ಶ್ರಮದ ತೊಡಗಿಸುವಿಕೆಯು ರಚನಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. "ಮಣ್ಣಿನ ಸಮಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳೆಯ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನ ಇಲ್ಲವೇ ಮರಗಳಿಂದ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಪೂರೈಕೆ, ಪಶುಪಾಲನೆ, ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಪೂರೈಕೆ, ಮಿಶ್ರ, ಆವೃತ್ತ ಬೆಳೆಗಾರಿಕೆ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಭೂಮಿ, ಮರ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪುರುಷರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ".[೧೫]

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಇಂದಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಮಹಿಳೆಯ ಈ ಲಘುಕೃಷಿಯ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿದೆ. ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಇಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಲಘುಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮಹಿಳೆ ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು ೭೦-೮೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕುಂಬ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. "ಗೇರುಸೊಪ್ಪ. ಹೊಸಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತಂಡ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕುಂಬ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿನ ಜಾಗವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹದಮಾಡಿ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ೩೦ ಮನೆಗೊಂದು ಕುಂಬ್ರಿ ಇದ್ದು ಪ್ರತಿಮನೆಯಿಂದ ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರಂತೆ ೬೦ ಮಂದಿ ಒಂದು ಕುಂಬ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಂಬ್ರಿ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಗುರುತು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ಈ ಗುಂಪಿನ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ಉತ್ತಿಬಿತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮದ ಫಲವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು".[೧೬]

"ಕುಂಬ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವಾಗ ೩೦ ಮನೆಗೊಂದು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿ

ಗಳೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ತಂಡದ ಗೌಡರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌಡರ ಕೆಲಸ ಬೇಲಿ ಹಾಕಿಸುವುದು, ಜನರ ಹತ್ತಿರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಮರ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಂಡದಿಂದ ತೊಂದರೆ ಆಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವರ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು”.[೧೭] ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನಾಡಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಿ ಕುಂಬ್ರಿಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವಾಗ ತಮ್ಮಿಂದ ಮರ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಆಗದಂತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಣ್ಯ ಇವತ್ತು ಉಳಿದಿದೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ. ಆದರೆ ಇವತ್ತು ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮ. ಆದರೆ ಸರಕಾರ ಇವತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಅರಣ್ಯ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವತಃ ಸರಕಾರವೇ ಹೊರತು ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲ.

ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ರಾಗಿ ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆ ಬರುವವರಿಗೆ ಕಾಯಲು ಮಾಳಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಬೆಳೆ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಮತ್ತೆ ಹೋಗಿ ರಾಗಿ ಕೊಯ್ದು ರಾಶಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ತರುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಇವರು ರಾಗಿ ಗಂಜಿಯನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ಊಟವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ರಾಗಿ ಗಂಜಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ ಇವರದು. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬರುವ ಮುಂಚಿನವರೆಗೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತಂಡೋಪ ತಂಡವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೊತೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಕುಂಬ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡಿನ ಪ್ರವೇಶ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಕಾಡನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ, ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ತೋಟ-ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಮರಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೆಣಶಿನ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದು, ದನ ಮೇಯಿಸುವುದು, ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಉರುವಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಕಡಿಮೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಅರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಣವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವಾಗ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕಡಿದು ಬಯಲು ಮಾಡಿ ಕಡಿದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಒಣಗಲು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವು ಒಣಗಿದ ಬಳಿಕ ಅವುಗಳ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಎಲೆ ಮುಂತಾದವು ಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯ ಮಾಡಿ, ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅದೇ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡುವರು. ಇಷ್ಟಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಭೂಮಿಯು ಬಿತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಾದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ವರ್ಷ ರಾಗಿಯ ಪೈರನ್ನೂ ಮರು ವರ್ಷ ಸಾವಿಯ ಪೈರನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡವಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಅರಣ್ಯವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ಅರಣ್ಯವನ್ನು

ಹಾಳುಮಾಡದೇ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಫಲವತ್ತಾಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಶ್ ಸರಕಾರ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಅರಣ್ಯ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಹಲವು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಕುಮ್ರಿ ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸಿದವು. ಹೀಗೆ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯದಿಂದಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಡಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲೇ ಶತಶತಮಾನ ಕಳೆದ ಎಷ್ಟೋ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಅರಣ್ಯದ ಒಂದು ತುಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಹ ತಮ್ಮದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅರಣ್ಯ ತಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಅದು. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಾಖಲೆಪತ್ರಗಳ ಅಗತ್ಯ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ದಾಖಲೆಗಳು. ಯಾರ ಬಳಿ ದಾಖಲೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಅವರದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪರಿಣಾಮ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ಬೇರೆ ದಾರಿ ಕಾಣದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಮೇಲ್ಜಾತಿಗಳ ಮನೆ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟ, ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳುಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಳಂತಹ ನೂರಾರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷೇಧ ತಂದು ಕಾಡಿನಿಂದ ಹೊರಹಾಕುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಮನೆ, ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳುಗಳಾದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಇತ್ತ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲೂ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ನಾಡಿನಲ್ಲೂ ನೆಲೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿ ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ಅಲೆಯುವವರಾದರು. ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮದಾಗಿದ್ದ ಅರಣ್ಯ ಪರಕೀಯರಾದ ಬ್ರಿಟೀಷರಿಂದ ಪರಕೀಯರದಾಯಿತು.

ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇಂದು ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಮೊದಲು ಅವರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ನೆಲೆ' ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಯ ಮೂಲ ಕೂಡ. ಅರಣ್ಯ ಅವರ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮೂಲಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಯಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯವರೆಗೆ ತುಂಬಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸೃಷ್ಠಿ ಮಾಡಿತು. ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಿಗುತಾಯ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಮುದಾಯಗಳ ರಚನೆಯನ್ನೇ ಬದಲಾವಣೆ ಗೊಳಪಡಿಸಿತು. ಅರಣ್ಯ ಅವರ ಸುರಕ್ಷಿತ ತಾಣವಾದರೆ ನಾಗರಿಕ ಜಗತ್ತು ಅವರ ಶೋಷಣೆಯ ಮೂಲ ಆಗರ, ಅಸುರಕ್ಷಿತ ತಾಣವಾಗಿದೆ. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕುಮ್ರಿಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಮುದಾಯಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವ ಪ್ರಮೇಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಯ ಅಧಿದೇವತೆಯಾಗಿ ಬಲೀಂದ್ರ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಿಳೆ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೃಷಿ ದೈವವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪಶುಪಾಲಕರೂ ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕರೂ ಆದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬಲಿ "ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪಶುಸಂಗೋಪನಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅತೀ ಮಹತ್ವದ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದ".[೧೮] ಈ ಬಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಭತ್ತ ತೆನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲ್ಕಾಳು ತುಂಬಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಪಾಡ್ಯಮಿಯಂದು ಆಚರಿಸುವ ಈ ಹಬ್ಬ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮಹತ್ವದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಬಲೀಂದ್ರನ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಬಲೀಂದ್ರನ ಹಬ್ಬವನ್ನು 'ಬೂರೆಹಬ್ಬ' ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕುಂಬಾರನಿಂದ ಹೊಸ ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ತಂದು, ಅದಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಾರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಅದರೊಳಗೆ ಹೊಸ ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಮರದ ಚಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಶುದ್ಧ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕಂಠದ ಸುತ್ತ ಮಾವಿನ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕಂಠದ ಮೇಲೆ ಮಗೆಕಾಯಿ ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಗಡಿಗೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಮಣಿಸರ ಹಾಗೂ ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅಲಂಕರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಪವಿತ್ರ ಗಡಿಗೆಯೇ ಬಲೀಂದ್ರ. ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಮೊದಲು ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿ ನಂತರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಳಗಿನ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ರಂಗೋಲಿ ಬರೆದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಾಳಲೆ ಇಟ್ಟು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಬತ್ತದ ಸಣ್ಣ ರಾಶಿ ಹಾಕಿ, ಆ ಬತ್ತದ ಮೇಲೆ ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ".[೧೯] ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಲೀಂದ್ರನ ಒಟ್ಕಾರೆಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು. ಆದರೆ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ದೈವವನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪಿಸುವ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಆಚರಣೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿಯವರು ಈ ಅಲಂಕಾರಗೊಂಡ ಮಡಿಕೆಗಳ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಪಶುಪಾಲಕ ಜನವರ್ಗಗಳ ಮಾತೃದೇವತಾರಾಧನೆಯ ಪಳಿಯುಳಿಕೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಹಂತದಿಂದ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸಾಗುವಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಮೊದಲ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೆಡದಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಅಪವ್ಯಯದ ಭಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಬದುಕು ಒಂದಿಷ್ಟು ಸರಾಗಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಡಿಕೆ, ಕುಡಿಕೆಗಳು, ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವನ್ನು ಹೆಂಗಸರೇ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಡಿಕೆ ಕುಡಿಕೆಗಳು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೆಡದಂತೆ ಕಾಪಾಡುವ ಒಂದು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನವಾಗಿ ರೂಪು ತಳೆಯಿತೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವು ಮಾತೃ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಇಂದಿಗೂ ಮಾತೃದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ

ನಡೆಯುವ 'ಬೋನಾಲು'ಗಳಂತಹ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ ಕುಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ".[೨೦] ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮಡಿಕೆಯನ್ನೇ ಬಲೀಂದ್ರ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕರು ಬಂದಾನೇ ಬಲಿಯಂದ್ರರಾಯ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ "ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಲೀಂದ್ರ ದಂಪತಿಗಳು ಎಂದು ಸಮುದಾಯಗಳು ಪರಿಭಾವಿಸುವುದನ್ನು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ".[೨೧] ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನರಕ ಚತುದರ್ಶಿ ಅಥವಾ ಬಲಿ ಪಾಡ್ಯಮಿ ಯೆಂದು ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಬಲಿಯು ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಈ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮಡಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ. ಹೀಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಲೆಮಾರಿ ಪಶುಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದು ಕಾಲಾನಂತರ ಅವು ಕೃಷಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದ ಸಮುದಾಯ ಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು "ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಮೇವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ, ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡನೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ".[೨೨] ಆದರೆ ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಲಿಯನ್ನು ಕೃಷಿ ದೇವತೆ, ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವವನು ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಲಿಯ ಕುರಿತು ಇರುವ ಪುರಾಣ, ಐತಿಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ರಾಜರಾಮ ಹೆಗಡೆ ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಬಲೀಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆಸುವ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಕೃಷಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುರಿತು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ವಿವರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಆತನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಅಡಿಕೆಗೊನೆ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಹಾಲು ತುಂಬಿದ ಭತ್ತದ ತೆನೆ, ಕೇವಿ(ಭತ್ತದ ಸಸಿ)ಗಳಿಂದ ಇಳಿದು ಅಥವಾ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಆತನು ಭೂಮಿಯ ಒಳಗಿನಿಂದ ಏರಿಬರುವ, ಉಕ್ಕಿಬರುವ ಚಿತ್ರಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳಿಂದ ತೀರ ಅಮೂರ್ತವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾದ ಈ ದೇವತೆಗೂ ಕೃಷಿಗೂ ಇಂಥದೇ ಸಂಬಂಧ ಎನ್ನುವುದು ಕಷ್ಟ".[೨೩] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಜರಾಮ್ ಹೆಗಡೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಬಲಿಯ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುವುದು ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲ. ಮಳೆ ನಿಂತು, ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹೊಲಗಳಿಂದ ಕಣಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಕಾಲ. ಅಂದರೆ ಪಶುಪಾಲಕರಿಗೆ ಇರುವ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು ಸಡಿಲಗೊಳ್ಳುವ ಕಾಲಘಟ್ಟ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯ ಆಚರಣೆ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಬಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸುವುದು ಗೋವಿನ ಮೇಲೇರಿ".[೨೪] ಅವನು ಹೋಗುವಾಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. "ಬಲೀಂದ್ರನು ಇರುವ ರಾಜ್ಯದ ವರ್ಣನೆ ಕೂಡಾ ಕೃಷಿ, ಪಶು ಸಮೃದ್ಧಿಯದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಗೆ ಹಣ್ಣಿನ, ಸೌತೆ ಹಣ್ಣಿನ, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ತೋರಣ ಗಳು, ಹಾಲಿನ ಹಳ್ಳ, ಮೊಸರಿನಬೆಟ್ಟ, ಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಂಗಾರ-ಬೆಳ್ಳಿ, ತುಂಡುಗಳು, ಹವಳ-ಮುತ್ತುಗಳು

ಇರುವ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ".[೨೫] ಈ ಮೇಲಿನ ಉಲ್ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಶುಪಾಲಕ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ಬಲಿಯು ಪಶುಪಾಲಕ ಕೃಷಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳ ದೈವ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಬಲಿಯು ಪೂಜೆ ಗೊಳ್ಳುವುದು ತುಳಸಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ. ತುಳಸಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೂಲದೈವ. ಪಶುಪಾಲಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಸ್ಯಾರಾಧನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ತುಳಸಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಲೀಂದ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ದೇವತೆಗಳ ಜೊತೆ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಪಶುಪಾಲಕ ಹಂತದ ಸ್ತ್ರೀ ದೈವಗಳು ಕೃಷಿ ಸಮಾಜದ ಪುರುಷ ದೈವಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಕರಗೊಳ್ಳುವ ಹಂತದ ದೈವವಾಗಿ ಬಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪ ಡುತ್ತಾನೆ. "ಬಲಿ ಎಂಬ ದೇವತೆ ಅಂದಿನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪಶುಸಂಗೋಪನಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅತೀ ಮಹತ್ವದ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ".[೨೬] ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರಾವೆಗಳು ಈ ನಿಲುವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಲೆಮಾರಿ ಪಶುಪಾಲಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಇದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸ್ತ್ರೀಯಿಂದ ಅನ್ವೇಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಪಶುಪಾಲಕರು ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಈ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯವೂ ಸಹ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಚಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಡನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡದೆ ಮೇವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡದೆ ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಪಶುಪಾಲಕ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಈ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ. ಪಶುಪಾಲಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯು ತಾನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿದ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಪುರುಷನ ಕೈಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಿದಳು. ಕೃಷಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾಧಿಕಾರ ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆಯಿತು. ಮಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅದೇ ಮಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತವೆ. ಪಶುಪಾಲಕ ಹಂತದ ಈ ಮಡಿಕೆಗಳು ಹೇಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕೃಷಿ ಹಂತದ ಪುರುಷ ದೈವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಬಲೀಂದ್ರನು ಪಶುಪಾಲಕ ಹಂತದಿಂದ ಕೃಷಿ ಹಂತಕ್ಕೆ ಚಲಿಸಿದ ಸಮುದಾಯವೊಂದರ ಸಂಕರ ದೈವವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಸುದೀರ್ಘ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಅಲೆಮಾರಿ ಪಶುಪಾಲಕ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದ್ದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಮಹಿಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯವೂ ಸಹ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದರೂ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ಪುರುಷನ ಕೈಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶುಪಾಲಕ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಂಕರಗೊಂಡ ಸಮುದಾಯದ ದೈವವಾಗಿ ಬಲೀಂದ್ರ

ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂದಿಗೂ ಬಲೀಂದ್ರನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ಪಶುಪಾಲಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ರಾಗಿದ್ದು ಕೃಷಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾಳೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಬೇಟೆ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಈ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಸಕ್ರೀಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತಗಳು ನಿತ್ಯವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಲ್ವಂತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆ ಆರ್ಥಿಕತೆ : ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಆಯಾ ಸಮುದಾಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅವುಗಳ ವರ್ತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ತರತಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಸಬುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಮುದಾಯವೊಂದರ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಅದರ ಲೌಕಿಕ ಅಧಿಕಾರ ರಚನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಯಾವತ್ತೂ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಅಪರೂಪದ ಆಚರಣೆಗಳು, ವಿಶಿಷ್ಟವೆನ್ನಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಸಮಾಜದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಕಾರಣ ಇವರು ಕಾಡಲ್ಲಿ, ಕಾಡಂಚಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಡನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಿಶ್ರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆ ಯಾವತ್ತೂ ಬದುಕುಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ

ಸಮುದಾಯದ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಶ್ರಮ ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ಎಂಬ ಪಾರಂಪರಿಕ ಲಿಂಗಭೇದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಿಭಜನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನನ್ನು ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಉಳಿದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಮನೆ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನಂತೆ ಮಹಿಳೆಯೂ ಹೊರಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ಶ್ರಮ ಹಾಕಿ ಇಡೀ ದಿನ ತನ್ನನ್ನು ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ "ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಪುರುಷರಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಉರುವಲನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮಹಿಳೆಯರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಗದ್ದೆಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹೊರುವುದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು, ಕಳೆ ತೆಗೆಯುವುದು, ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲಿನ ಕೆಲಸಗಳು".[೨೭] ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಕೆಳಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಕೇವಲ ಮನೆಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಯ ನಿತ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಅವಳ ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮ ಆದ್ಯತೆಗಳು. ಆದರೆ ಕೆಳಜಾತಿ, ದುಡಿವ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ದುಡಿಮೆಯ ಆದ್ಯತೆಗಳು ಪುರುಷನಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಮತ್ತು ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಹೊರತಾಗಿ ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಮನೆಗೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗುವ ಮೇಲ್‌ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ನೋಡುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ನಿತ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಅಥವಾ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿರ್ವಹಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಮನೆ ಹೊರಗಿನ ಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಕೃಷಿ

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಬಂದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಕುಟುಂಬಗಳು ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿವೆ. ನದಿಗಳ ತಟದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಜನ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಡಲ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಇವರು ಕೃಷಿ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭೂಮಿ ಯಾವುದೋ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಕಾನೂನುಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಪಟ್ಟ

ಭೂಮಿಯಾಗಿ ಇವರ ಕೈ ಸೇರಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಎಕರೆ ಗಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಗುಂಟೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಅಲ್ಪ ಕೃಷಿ ಜಮೀನು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ವಾಗಿ ಸಬಲೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲವೇ ಗುಂಟೆಗಳ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಭೂಹಿಡುವಳಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಭೂಹಿಡುವಳಿ

ಗುಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ	ಕುಟುಂಬಗಳು
೧೦ ಗುಂಟೆ	૩೦೮
೧೦.೧ ರಿಂದ ೨೦ ಗುಂಟೆ	೧೪೦
೨೦.೧ ರಿಂದ ೪೦ ಗುಂಟೆ	೧೦೮
೪೦.೧ ರಿಂದ ೮೦ ಗುಂಟೆ	೫
೮೦ ಗುಂಟೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು	૩
ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ	೧೪೦
ಭೂರಹಿತರು	೨೯೬
ಒಟ್ಟು	೧೦೦೦

* ೪೦ ಗುಂಟೆಗಳಿಗೆ - ೧ ಎಕರೆ

ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳ ೨೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿನ ೧೦೦೦ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ૩೦೮ ಕುಟುಂಬಗಳು ೧೦ ಗುಂಟೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅಂದರೆ ಶೇ. ૩೦ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ೧೦ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಗುಂಟೆಗಳ ಕೃಷಿ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿವೆ. ೧೦.೧ ರಿಂದ ೨೦ ಗುಂಟೆಯವರಿಗೆ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ೧೪೦. ಅಂದರೆ ಶೇ. ೧೪ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ೧೦.೧ ರಿಂದ ೨೦ ಗುಂಟೆ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿವೆ. ಶೇ. ೧೦.೮ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ೨೦.೧ ರಿಂದ ೪೦ ಗುಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಜಮೀನು ೧೦೮ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ೪೦.೧ ರಿಂದ ೮೦ ಗುಂಟೆ ಅಂದರೆ ೧ ಎಕರೆಯಿಂದ ೨ ಎಕರೆಯವರೆಗೆ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ೫ ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನೂ ೮೦ ಗುಂಟೆ ಅಂದರೆ ಎರಡು ಎಕರೆಗಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕೇವಲ ૩ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾದ ಸರ್ಕಾರದ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ವಿವಿಧ ‘ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ’ಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು ೧೪೦ ಕುಟುಂಬಗಳು ಅಂದರೆ ಶೇ. ೧೪ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ‘ಅಭಿವೃದ್ಧಿ’ ಯೋಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜಮೀನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ೨೯೬ ಕುಟುಂಬಗಳು ಅಂದರೆ ಸರಿಸುಮಾರು ಶೇ. ೩೦ರಷ್ಟು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಗಳು ಭೂರಹಿತ ಕುಟುಂಬಗಳಾಗಿವೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ನಾನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ೧೦೦೦ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. ೫೬.೪ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ. ಶೇ. ೪೩.೬ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಭೂರಹಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಶೇ. ೫೬.೪ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನು ಎಕರೆಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿರದೆ ಅದು ಕೇವಲ ಗುಂಟೆಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕೆಲವೇ ಗುಂಟೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಲಘು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಲ್ಪ ಕೃಷಿ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಲವು ವಿಧದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತಿರದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಈ ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ನಿತ್ಯದ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡ ಹೂಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತರಕಾರಿಗಳ ಜೊತೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ಭೂಹಿಡುವಳಿದಾರಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಭೂಹಿಡುವಳಿದಾರರಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ “ಈ ಆದಿವಾಸಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೆಲದ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರ ಬದುಕಿನ ಶೈಲಿಯೇ ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದದ್ದು, ಶೇ. ೮೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಅರಣ್ಯಮಯವಾದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಮೀಪವೇ ಬದುಕಿಯೂ ಈ ಜನ ಕೃಷಿ ಬಿಟ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಬೇರಾವುದೇ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ದಿನದ ಗಂಜಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟಾದರೂ ಕೃಷಿ ಕಸಬು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡಾ ಕೃಷಿ ಕಸಬಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವನ್ನುಂಡವರು. ಭತ್ತ, ರಾಗಿಯ ನಂತರ ಇವರು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಬ್ಬನ್ನು”.[೨೮] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು.

ಆದರೆ ಈ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕರಿಗಿರುವುದು ಅಂಗೈ ಅಗಲದ ಭೂಮಿ ಮಾತ್ರ. “ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಜನ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮ ಶುರುವಾದದ್ದು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದೇಶಿ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಆಕ್ರಮಣ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಜಮೀನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗರು, ರೆವಿನ್ಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಭೂಮಾಲಿಕರು ದಾಖಲೆಗಳೇ

ಇಲ್ಲದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೃಷಿ ಜಮೀನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು".[೨೯] ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಮ್ರಿ ಜಮೀನು ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಆ ನಂತರ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಗೇಣಿ ರೈತರಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡರು. ಕೃಷಿಯೇ ಅವರ ಅಂತಿಮ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅರಣ್ಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ಕೈಯಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಯಿತು. ಅರಣ್ಯದ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಇವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ತಮಗೆ ದಕ್ಕಿದ್ದ ಕುಮ್ರಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇವರು ದಾಖಲೆ ಗಳಿಲ್ಲದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಗೇಣಿ ರೈತರಾಗಿ ಬದಲಾದರು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಅಂದಿನ ಭೂಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕೃತ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಯಂತೆ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ಯೋಗ್ಯ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇ. ೬೪ ಭಾಗ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ (Tenancy Act) ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ಇದ್ದುದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇ. ೩ರಷ್ಟಿರುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ".[೩೦] ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಭೂ ಮಾಲಿಕ ವರ್ಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತದ ಜೊತೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತವೂ ಸಹ ಈ ಭೂಮಾಲಿಕ ವರ್ಗದಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು ರೂಢಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ದಾಖಲೆಗಳನ್ನೆಂದೂ ಹೊಂದಿದ ಸ್ಥಳೀಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕರ ಜಮೀನುಗಳೆಲ್ಲ ಭೂಮಾಲಿಕರ ಕೈವಶವಾದವು. ಹೀಗೆ ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕರು ತಮ್ಮದೇ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರರಾಗಿ ದುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ "ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೂರು ಎಕರೆಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಭೂಮಿಯಿರುವ ಭೂಮಾಲಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೮೮. ಒಟ್ಟಿಗೆ ೬೯.೬೩೦ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವರು ಆಳುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೇಣಿದಾರರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ೧,೮೧,೨೩೯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತನ ಪಾಲಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ೧೦ ಗುಂಟೆ (¼ ಎಕರೆ) ಮಾತ್ರ. ಈ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷವಿಡೀ ದುಡಿದು ಮನೆಗೆ ತಂದ ಕಾಳೂ ರೈತನ ಆಸ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ".[೩೧] ವಿಷ್ಣುನಾಯ್ಕರ ಈ ಮೇಲಿನ ಉಲ್ಲೇಖವು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗುವಂತಿದೆ.

ಈ ಹಿಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿರುವುದು ೧೦ ಗುಂಟೆಯಿಂದ ೮೦ ಗುಂಟೆ ಜಮೀನು ಮಾತ್ರ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇ. ೫೦ ಜನಕ್ಕೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ಇರುವ ಅಂದಾಜು ಶೇ. ೫೦ ಜನಕ್ಕೆ ಕೃಷಿಯು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಕೃಷಿ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಕೃಷಿಕರೇ ಆಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಭೂಮಿಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಒಡೆಯರು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ೪೦ ದಶಕದಲ್ಲಿ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ಗಿರಿಪಿಕಳೆ ಮುಂತಾದ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಮಾಜವಾದಿ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಳಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ".[೨] ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರನಿರಾಕರಣೆಯ ಚಳವಳಿ ಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಚಳವಳಿಗಳು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಖರವಾಗಿದ್ದು, ಹಲವು ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸಾಯೀ ಹೋರಾಟಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಸಬಲೀಕರಿಸುವಷ್ಟು ಕೃಷಿಭೂಮಿ ದೊರಕಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ದೇಸಾಯಿಯವರಂತಹ ಮಹಾನ್ ಹೋರಾಟಗಾರರು ರೂಪಿಸಿದ ಚಳವಳಿಗಳ ಮಿತಿಯಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾವತ್ತೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಹುನ್ನಾರಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಗೆಲುವೆನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕರಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಒಡಲಲ್ಲಿ. ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅದು ರದ್ದಾದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಅಲೆಮಾರಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ವಸಹಾತು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ದಾಖಲೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು. ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಭೂಮಾಲಿಕ ವರ್ಗವು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಭೂಮಿಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಅಬೇಧ್ಯ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ಆ ನಂತರ ಅವರು ನೆಲೆನಿಂತ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಕೃಷಿ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ತುಂಡು ತುಂಡು ಭೂಮಿಯೂ ಆ ನಂತರ ಸರ್ಕಾರದ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ'ಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋಯಿತು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಈಗ ತಾವು ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಲಘುಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ. ಈ ಲಘುಕೃಷಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯ ಪೋಷಿಸುವ ಜೀವದಾಯಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ.

ಕೃಷಿಕೂಲಿ

ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಕೂಲಿ ಎಂದರೆ ಬೇರೆಯವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬಳದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣ ಇಲ್ಲವೇ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದು. ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುರುಷರಷ್ಟೇ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಗೆ

ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಮಹತ್ವವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಇವರು ಪಡೆಯುವ ಕೂಲಿಯು ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಇವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವಿಧಾನವನ್ನು ಸಹ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೂಲಿ ಮಾಡಲು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಕೃಷಿಕರ ಜಮೀನು ಗಳಿಗೆ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿಯಿದೆಯೋ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿಕೂಲಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದು ಚಳಿಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹಾಗೂ ನಾಟಿ ಮಾಡುವಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇರುವ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಲಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ದಿನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಂಜೆ ಅಥವಾ ವಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಿದ ಶ್ರಮಿಕ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಹಣವನ್ನು ಅಥವಾ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ದುಡಿಮೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನೀಡ ಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೂಲಿಯನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದರು ದಿನದ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನವಿಡಿ ದುಡಿದರು ೧೫-೨೦ ರೂಪಾಯಿ ಕೂಲಿ ಹಣ ಅಥವಾ ೨ ಕೊಳಗ ಭತ್ತ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕು ಕಡೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಕೊಳಗದ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಕೊಳಗ ಭತ್ತ (೧ ಕೆ.ಜಿ. ಅಕ್ಕಿಗೆ ಸಮ) ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಭತ್ತ ತಿನ್ನಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ಹಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರಾ? ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಣ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಯಾಕೆ? ಹಾಗೂ ಈ ಭತ್ತ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕಿ ತಿನ್ನಲು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ. ನಾವೇನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೂಲಿ ಹಣ, ಒಳ್ಳೆಯ ಅಕ್ಕಿ, ಭತ್ತ ಕೊಡಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೇಳಿದರೆ ನಾಳೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡಿ ಅಂತ ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಸಂಜೆ ಊಟ ಸಿಗುವುದು. ನಾವು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಕೊಪ್ಪದ ಇತರ ಹೆಂಗಸರು ಕಷ್ಟವಿರುವ ಕಾರಣ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟನ್ನು ಪಡೆದು ಎದುರು ಮಾತನಾಡದೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕೊಂಕಣಿ, ನಾಡವ, ಶೆಟ್ಟಿ ಜಾತಿಯ ಗದ್ದೆ, ತೋಟ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ವಾರದ ಏಳು ದಿನ ಕೂಡ ಇವರು ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಂಜೆ ಊಟದ ಗತಿ ಏನು ಎಂದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲದೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಪುರುಷರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು ಕೂಲಿ ನೀಡುವಾಗ ತಾರತಮ್ಯ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರುಷರಿಗೆ ೪೦ ರೂ. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ೨೦-೨೫ ರೂ.ಗಳನ್ನು ನೀಡುವರು. ಇಬ್ಬರು ಸಮಾನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕೂಲಿ ಹಣದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಾರದ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಪುರುಷರಿಗೆ ೩೦೦-೩೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದರೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ೨೦೦-೨೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆಯುವುದು. ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಋತುಮಾನಗಳಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೊಪ್ಪದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ೩-೪ ತಿಂಗಳು ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ನಾಟಿ ಸಮಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬೆಳೆ ಕುಯಿಲು ಬರುವವರೆಗೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಮಾಡುವವರು ಮಹಿಳೆಯರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಠಕದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೨

ಕೃಷಿಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹೆಸರು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧.	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೧೦೩	೯೬	೧೯೯
೨.		ಕಾರವಾರ	೭೯	೪೬	೧೨೫
೩.		ಕುಮಟಾ	೨೮೩	೧೯೬	೪೭೯
೪.		ಹೊನ್ನಾವರ	೬೪	೩೪	೯೮
ಒಟ್ಟು			೫೨೯	೩೭೨	೯೦೧

ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೨೯, ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೭೨. ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿಕೂಲಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ೧೦೦೦ ಕುಟುಂಬಗಳ House hold surveyಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೯೦೧ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೃಷಿಕೂಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ೯೦೧ ಜನರಲ್ಲಿ ೫೨೯ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ೩೭೨ ಪುರುಷರು ಕೃಷಿಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಒಟ್ಟು

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. ೬೮ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಭತ್ತವನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸುಗ್ಗಿ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೂಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯುವುದು, ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ನಿರಂತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪುರುಷರು ಮಾಡಬಹುದಾದರೂ ಸಹ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಗೋಡಂಬಿ ಕೀಳುವುದು, ಅದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಕೃಷಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದೆಲ್ಲ ಮಹಿಳೆಯೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಘಟ್ಟದ ಈ ಭಾಗದ ಯಲ್ಲಾಪುರ ಮತ್ತು ಶಿರ್ಶಿಗಳಿಗೆ ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಹವ್ಯಕ ಮುಂತಾದ ಭೂಮಾಲಿಕರ ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡಲು ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆರಂಭವಾಗಿ, ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾದರೂ ಸಹ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆಲಸಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಗೆಲಸವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ನಿರ್ವಹಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ನಾಟಿ ಮಾಡುವ, ಕಳೆ ತೆಗೆಯುವ, ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಸುಗ್ಗಿ ಮಾಡುವಂತಹ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಭತ್ತ ಹಸನು ಮಾಡುವ, ಗೋಡಂಬಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯುವ, ಬೇಯಿಸುವಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಕೃಷಿಕೂಲಿಯೂ ಮಾತ್ರ ಅಗಾಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷನಷ್ಟು ದೈಹಿಕ ಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಾರಳು ಎಂಬ ರೂಢಿಗತ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಈ ಅಸಮಾನ ಪರಿಗಣನೆಯ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ವರ್ಷವಿಡೀ ಜರಗುವ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಹೊರತಾಗಿಸಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಮಹಿಳೆ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಹೌದು. ಕೆಲವು ಕೌಶಲ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯಲ್ಲದೆ ಪುರುಷರು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಮಾತ್ರ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯೇ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಅಡಿಕೆ ಪೊಟ್ಟಣ ಮಾಡುವ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರು

ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕರಾವಳಿ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಅಡಿಕೆಬೆಳೆ ಬರದ ಕಾರಣ. ಅಡಿಕೆ ರಫ್ತಾಗುವುದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಿಂದಲೆ. ಕುಮಟಾ ತಾಲೂಕಿನ ಒಕ್ಕನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ

ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಡಿಕೆ ಚೀಟ್, ಅಡಿಕೆ ಪೊಟ್ಟಣ ಮಾಡಲು ಪುಡಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ, ಬೀಡಾ, ಪಾನ್‌ಪರಾಗ್, ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ ಪೊಟ್ಟಣ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಡು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತುಂಡು ಮಾಡಿದ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಅಡಿಕೆ ಪಟ್ಲ ಮಾಡಿ ಮಾರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ, ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಬೇಡಿಕೆ ಕೂಡ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಅಡಿಕೆ ತುಂಡು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಕ್ಕಲಕೇರಿಯ ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೮-೧೦ ವರ್ಷದ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಅಡಿಕೆ ಪುಡಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ. ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು ತುಂಡುಮಾಡಲು ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿ ೧ ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ ೧.೫೦ ಪೈಸೆಯಿಂದ ೨.೦೦ ರೂ.ಗಳು ಮಾತ್ರ. ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ೧೦-೧೨ ಕೆ.ಜಿ.ಯನ್ನು ಪುಡಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಈ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನೆ ಮಂದಿಯಲ್ಲಾ ದುಡಿದರು ಸಾಲದು. ಇವರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೩

ಅಡಿಕೆ ಪೊಟ್ಟಣ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	--	--	--
೨		ಕಾರವಾರ	--	--	--
೩		ಕುಮಟಾ	೧೬	೮	೨೪
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	--	--	--
		ಒಟ್ಟು	೧೬	೮	೨೪

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೬ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಡಿಕೆ ಚೀಟ್ ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಸುಲಿಯಲು, ಸಂಸ್ಕರಿಸಲು ಸಹ ಒಂದು ಡಬ್ಬಿಗೆ ೩೦.೦೦ ರೂ.ಗಳ ಕೂಲಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಡಬ್ಬಿ ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯಲು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಮಂದಿಯಲ್ಲಾ ಎಷ್ಟು ದುಡಿದರು ದೊರೆಯುವ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ಹಣದಿಂದ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷಿಯೇತರ ದಿನಗೂಲಿ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂದು ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಸಹ ಒಂದು. ತಮ್ಮ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೃಷಿಯೇತರ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇಂದು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರು ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿ, ಗ್ರಾಮ, ನಗರಗಳಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ, ರಸ್ತೆ ರಿಪೇರಿ, ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದಿರನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ, ಕಲ್ಲು ಹೊಡೆಯುವ, ಭಾರ ಹೊರುವ ಹಮಾಲಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇರುವ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಯಾವ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳು ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕರಾವಳಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಬಂದರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು, ಸಾಮಾನು ಸರಂಜಾಮುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಹಮಾಲಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಗೊಂಡ, ಗೌಡ, ಸಾರಸ್ವತ, ಕುಣಬಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮುಸ್ಲಿಮ್, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಯಾರೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ಇಂದು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿಯಲೇಬೇಕು.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೪

ದಿನಗೂಲಿ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೨೦	೨೦೮	೨೨೮
೨		ಕಾರವಾರ	೨೬	೧೪೮	೧೭೪
೩		ಕುಮಟಾ	೬೩	೩೪೨	೪೦೫
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೧೦	೬೫	೭೫
		ಒಟ್ಟು	೧೧೯	೭೬೩	೮೮೨

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೧೯ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನಗೂಲಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ೭೬೩ ಜನ ಪುರುಷರು ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡಲು ಕೊಪ್ಪದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ನಗರಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುರುಷರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೃಷಿಯೇತರ ದಿನಗೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಡಿಮೆ.

ಅದರೂ ಗಾರೆ ಕೆಲಸ, ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಂತಹ ದಿನಗೂಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತೊಡಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ದಿನಗೂಲಿಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ

ಇಂದು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾರವಾರ, ಕುಮಟಾ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಅಂಕೋಲಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಮಾಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹತ್ತಾರು ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು, ಧಾನ್ಯ, ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು, ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರೇ. ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ೩೦-೩೫ ರೂಪಾಯಿ ಕೂಲಿ ಹಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆವರೆಗೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಬಹುಸಮಯದವರೆಗೆ ಮಾಡುವ ಈ ಹಮಾಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಕನಿಷ್ಠ ಕೂಲಿ ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಎಲ್ಲಾ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಗೋವಾ, ಬಾಂಬೆಗೆ ಹಮಾಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ ಬೋಟ್ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪುರುಷರು ಮಳೆಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವರೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಹಡಗುಗಳು ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಳೆಗಾಲದ ಸಮಯ ಇವರುಗಳಿಗೆ ವಿರಾಮ. ಉಳಿದಂತೆ ವರ್ಷದ ಬಹುಪಾಲು ಸಮಯ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಆಚೆ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆ, ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೫

ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೧	೩೦	೩೧
೨		ಕಾರವಾರ	೨೫	೩೪	೫೯
೩		ಕುಮಟಾ	೦	೧೧	೧೧
೪		ಹೊನ್ನಾವರ			
		ಒಟ್ಟು	೨೬	೭೫	೧೦೧

ಕಾರವಾರ ಮತ್ತು ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ದಿನಗೂಲಿ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಅಂಕೋಲಾದ ಬೇಲೇಕೇರಿ ಬಂದರು ಮತ್ತು ಕಾರವಾರದ ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕೂಲಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿರಿನ ಸಮೀಪದ ಪಾರ್ಕ್‌ಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಡಲು ಮತ್ತು ಬಂದರನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿಡಲು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಬಂದರು ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜಮೀನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು ಹೆಚ್ಚು.

ಮನೆಗೆಲಸ (ಮನೆವಾರ್ತೆ)

ಇಂದು ಮಹಿಳೆಯರು ಎಲ್ಲಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಛಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. "ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ದುಡಿಮೆಯ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಾಲಿನಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ. ೧ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಂಗದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕೊಡುಗೆಗೆ ನೀಡಲಾಗುವ ಬೆಲೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಅಥವಾ ಸೊನ್ನೆಯಾಗಿದೆ".[೩೩] ಮಹಿಳೆ ಏನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿ ಅದು ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವೆಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೆಂದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಗೌರವ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಬೆನ್ನು ಮುರಿದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು ಹಗಲಿರುಳು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವಳು ತಾನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಏನು ಅದೇನು ಮಹಾಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೇನು ಎನ್ನುವ ಕೊಂಕಿನ ಮಾತು ಬೇರೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾಡುವ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸವು ಎಂದೂ ಮುಗಿಯದ ಬಿಟ್ಟಿ ಚಾಕರಿ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. "ಅದು ಆಕೆ 'ತನ್ನ ಮನೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರೀತಿಯ ದುಡಿಮೆ' ಅಥವಾ ಆಕೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವು ದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಪಾತ್ರದ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ದುಡಿಮೆಗಿರುವ ಮೌಲ್ಯ ಎರಡು ನಗಣ್ಯವಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ".[೩೪] ಹೀಗೆ ಮಹಿಳೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಅದು ಮನೆಕೆಲಸ ವಿರಲಿ ಅಥವಾ ತೋಟ, ಗದ್ದೆ, ಆಫಿಸ್, ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸವಾದರು ಇರಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಗೌರವ, ಪ್ರೀತಿ, ಆಧಾರಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರತಿದಿನ ಹಗಲಿಡೀ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದರು ಕೂಡ ಆಕೆಯದೇ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಹತೋಟಿ ಇಲ್ಲ. "ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ದರ್ಜೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಲ್ಲದ ಪರಾವಲಂಬಿ ಜೀವಿಗಳೆಂದು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸು ವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಳೆಯರು ಇದನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾವುದೇ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದವರೆಂದು ತಾವೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಲಾಗಿದೆ".[೩೫] ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹಿಂದೆ ಹೀಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ ಹಿಂದೆ ವರ್ಗಪೂರ್ವ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ವೃದ್ಧರ ಪೋಷಣೆ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಹೊಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮಹಿಳೆಯರ ಖಾಸಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಬಂಧದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಇಡೀ ಕುಲ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ನಿರಂತರ ಉಳಿವಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವುದೆಂದರೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೊಂದು ಕೊಡುಗೆ. ಅದು ಮಹಿಳೆಯರು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶ್ರಮ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಂತರ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯನ್ನಾದರಿಸಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ವರ್ಗ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗುಲಾಮಳಾಗಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಂದೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಿಳೆಗೆ 'ಏಕವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ'ಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಲೈಂಗಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದು, ಗಂಡನ ಮನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳೊಳಗೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಗತ್ಯವಾಯಿತು. ಇದು ಲಿಂಗಾಧಾರಿತವಾದ ದಮನಕಾರಿ ಶ್ರಮವಿಭಜನೆಗೆ ವಾಸ್ತವ ತಳಹದಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿ, ಪುರುಷಾಧಿಪತ್ಯದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿತು. ಪುರುಷರು ಕುಟುಂಬಗಳ ಯಜಮಾನರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾಗಿ, ಈ ನಿರ್ಬಂಧದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ನಡೆಸುವ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವೂ ಮಹಿಳೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಹೊಣೆ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಸಂಕುಚಿತ, ಸೀಮಿತ ಮನೆಗೆಲಸವು ಈ ವರೆಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಎಲ್ಲಾ 'ಸಾಮಾಜಿಕ' ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು 'ಖಾಸಗಿ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಕೊಡುಗೆಯು ಮರೆಮಾಚಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆಸ್ತಿವಂತ ವರ್ಗಗಳ ಪುರುಷರು ಈ ರೀತಿಯ ಪುರುಷಾಧಿಪತ್ಯದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿ, ಅದರೊಳಗೆ ಎಂದೂ ಮುಗಿಯದ ನಿರಂತರ ಮನೆ ಚಾಕರಿಯ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಗುಲಾಮಳಾಗಿಸಿದರು. ಇಂಥ ಪುರುಷಾಧಿಪತ್ಯದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹರಡಿ, ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ಪುರುಷರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಏನೂ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೆಯೇ ಆಯಾವರ್ಗದ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಅತ್ಯಂತ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಸೇವೆಗಳನ್ನೂ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಮಹಿಳೆಯರ ಈ ಪುಕ್ಕಟೆ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಆಸ್ತಿವಂತ ಆಳುವ ವರ್ಗಗಳೇ ಅವರು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವರ್ಗವಿರಲಿ, ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳಿರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಪಡೆಯುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮನೆಗೆಲಸ : ಮಹಿಳೆ ಇಂದು ಇಬ್ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ದುಡಿಮೆ ಮೌಲ್ಯವೆಂಬುದು ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ಮನೆಯ ಆಚೆ ದುಡಿಯುವ ದುಡಿಮೆಗೆ ಮೌಲ್ಯವಿದೆ. ಮನೆಗೆಲಸ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಕರ್ತವ್ಯ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಇದೇ ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬೇರೆಯವರ ಮನೆ, ತೋಟ, ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಹಿಳೆಯು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಅಂತ ಕೂಲಿ ಪಡೆದು ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಇಬ್ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ತಾತ್ಸಾರದಿಂದ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಡ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಹ ದುಡಿಮೆಯೆಂದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆ ಆಚೆ ಹೋಗಿ ತಿಂಗಳ ಬಿಡಿಗಾಸಿನ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ದುಡಿಮೆಗಳೆರಡನ್ನು ಮೌಲ್ಯಯುತ ದುಡಿಮೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಈ ಮೊದಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನು ಅಂತ ಇಲ್ಲ. ಇರುವ ತುಂಡು ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೊತ್ತಿನ ಗಂಜಿ ಕೂಡ ದೊರೆಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹದರಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರು ಜೊತೆಗೆ ೧೦-೧೨ ವರ್ಷದ ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳು. ೭೦-೭೫ ವರ್ಷದ ಹಿರಿಯರು ಕೂಡ ದುಡಿಯಲು ಹೋಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕೊಂಕಣಿ, ನಾಯಕ್, ನಾಡವರ, ಮನೆ, ತೋಟ, ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಕೆಲಸದಾಳು ಅಥವಾ ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ಇರುವ 'ಮನೆಕೆಲಸದಾಳು', 'ಜೀತದಾಳು' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು, ಬಾಂಬೆ, ಗೋವಾ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಧಾರವಾಡ, ಮಂಗಳೂರುಗಳಂತಹ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೊಪ್ಪದ ಹವ್ಯಕ, ಕೊಂಕಣಿ, ಶೆಟ್ಟಿ, ನಾಡವರ ಮನೆಕೆಲಸ ಇವರ ಕೆಲಸ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಪಾತ್ರೆ, ಪಡಗ, ಕಸಮುಸುರೆ, ಎಂಜಲು ಎಲೆ ಎತ್ತುವುದು, ಕಸಗುಡಿಸಿ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಹಾಕುವುದು. ಹೀಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ, ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದಿನಾಲೂ ೨ ರಿಂದ ೩ ಕಿ.ಮೀ ದೂರದ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಸೊಪ್ಪು ತಂದು ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡಲು, ತಂದು ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವುದು ಕೂಡ ಇವರ ಕೆಲಸವೆ. ಪ್ರತಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಹವ್ಯಕ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷೇಧವಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಮುಕ್ರಿ, ಹೊಲೆಯರನ್ನೇ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಜಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಗಿದ್ದಷ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿ ಮಾತ್ರ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೫೦ ರಿಂದ ೩೦೦ ರೂ.ಗಳು ಮಾತ್ರ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೬

ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೬೨	೦೫	೬೭
೨		ಕಾರವಾರ	೧೭	೦೦	೧೭
೩		ಕುಮಟಾ	೮೩	೦೧	೮೪
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೪೧	೦೦	೪೧
ಒಟ್ಟು			೨೦೩	೦೬	೨೦೯

ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ೨೦೯ ಜನ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಭೂಮಾಲಿಕರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ೨೦೯ ಜನರಲ್ಲಿ ೨೦೩ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು. ಈ ಮನೆಗೆಲಸದ ಕೂಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತದಂತೆ. ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಒಕ್ಕಲು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗುವುದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಧಣಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಸ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುವುದು, ನೆಲ ಒರೆಸುವುದು, ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುವುದು ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರಾದ ತಮ್ಮ ಧಣಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ, ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಬಂದ ಜಮೀನು ಅಂತ ಏನು ಇಲ್ಲ. ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಅವರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ 'ಉಳುವವನೆ ಭೂ ಒಡೆಯ' ಎಂಬ ಈ ಕಾನೂನು ಇವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ದೊರೆತ ಜಮೀನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಇರುವ ಈ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ನೆಲಗಡಲೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಕಟಾವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಜಮೀನಿ ನಲ್ಲಿಯೇ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳ ಜೊತೆ ತರಕಾರಿ ಯನ್ನು ಸಹ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೆಳೆದ ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ನೆಲಗಡಲೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಉಣ್ಣಲು ಆಗದು. ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಇರುವ ೧-೨ ಗಂಟೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬದನೆಕಾಯಿ, ಬೆಂಡೆ, ಈರೇ, ಸೊರೆ, ನವಿಲುಕೋಸ್, ಕೋಸ್, ನುಗ್ಗೆಕಾಯಿ, ಪಡವಲಕಾಯಿ,

ತೊಂಡೆಕಾಯಿ, ಕೀರೆಸೊಪ್ಪು, ದಂಟು, ಮೆಂತ್ಯ, ಬಸಲೆ, ಒನಗೊನೆ ಸೊಪ್ಪು ಮುಂತಾದ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಮುದ್ರ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇವರಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಇಡಿ ಕೊಪ್ಪಕ್ಕಿರುವ ಬಾವಿ ೨-೩ ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದವು ಉಪ್ಪು ನೀರಿನವು. ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅವರು ಸುತ್ತಲು ೨-೩ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಇರುವ ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಿನಾ ಹತ್ತಾರು ಕೊಡಪಾನ ನೀರುತಂದು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆ ೭-೮ ಗಂಟೆವರೆಗೆ ಹಾಕುವುದು ಇಡಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಮುಂಜಾನೆ ೪ ಗಂಟೆಗೆ ಏಳುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಮನೆಕೆಲಸ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಗಿಸಿ ಊಟ ತಯಾರಿಸಿ ಪಾತ್ರೆ, ಬಟ್ಟೆ, ಎಲ್ಲಾ ಶುಚಿಮಾಡಿ ಸುಮಾರು ೬ ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತರಕಾರಿ ಪುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು 'ಗೌಡ್ತಿ'ಯರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೀಲವನ್ನು ಜೊತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹತ್ತಿರದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೇನು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತ, ಇಡಿ ೪ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ರಸ್ತೆ, ಬಸ್‌ಸ್ಟ್ಯಾಂಡ್ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತರಕಾರಿ ಮಾರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ತರಕಾರಿ ಪುಟ್ಟಿ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಈ ಒಂದು ಪುಟ್ಟಿ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಮಾರಿದರೆ ದೊರೆಯುವ ಹಣ ಕೇವಲ ೩೦-೪೦ರೂ ಮಾತ್ರ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ೧೫-೨೦ರೂ ದೊರೆತರೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಈ ಹಣದಿಂದ ಏನು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೀಲ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದರೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ೫ರೂ ಮೀನು ೫-೬ರೂಪಾಯಿ ಉಪ್ಪು, ಮೆಣಸು, ಹುಳಿ ಮತ್ತೆ ಅಕ್ಕಿ, ಚಹಾಪುಡಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಪುರುಷರ ದುಡಿಮೆ ಹಣ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆಂದು ಬಹುಪಾಲು ಹಣ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವವರು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಹೊರತು ಪುರುಷರಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಈ ಸಮುದಾಯ ಪುರುಷರ್‍ಯಾರು ದುಡಿದ ಹಣ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆಂದು ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಲ್ಲ, ವಿನಿಯೋಗಿಸುವವರು ಸುಮಾರು ಶೇ. ೩೯ರಷ್ಟು ಇದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಶೇ. ೬೧ರಷ್ಟು ಪುರುಷರು ಕೂಲಿ, ಹಮಾಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದ ಹಣವನ್ನು ಕುಡಿಯಲು, ಜೂಜು ಆಡಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪೋಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ಇಡಿ ಕೊಪ್ಪದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ್ಲು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ಕುಡಿದು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೆಂಡ್ತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಡೆಯೊದು ಬಡಿಯೊದು

ಗಲಾಟೆ ಮಾಡೋದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರು ಹಗಲಿರುಳು, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ೨೦-೩೦ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ದುಡಿಮೆ ಹಣಮಾತ್ರ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಕುಟುಂಬದ ಅಳಿವು ಉಳಿವು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತರಕಾರಿ ಮಾರಿದ್ದರಿಂದ ಬಂದ ಹಣ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿದರೆ ಗಂಡಸರು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ವ್ಯಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಸ್ವಂತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ೩೦-೪೦ ಕಿ.ಮೀ. ನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹತ್ತಿರದ ೫-೬ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದ ನಗರಕ್ಕೆ ತಂದು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ತರಕಾರಿ ಮಾರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ದೂರದ ಕೊಪ್ಪದಿಂದ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದ ಗೌಡ್ತಿಗೆ ತರಕಾರಿ ಪುಟ್ಟಿಗೆ ಇಡಿ ದಿನ ಕೂತು ಮಾರಿದಾಗ ೧೦-೨೦ರೂ ಲಾಭ ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಹಣ ೨೦-೩೦ರೂ ಮಾತ್ರ. ಇವರ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ತಂದ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನೆ ಗದ್ದೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗೊಬ್ಬರದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಮಂದಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಇದೇ ರೀತಿ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜಮೀನಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮಾರುವ ತರಕಾರಿ, ಸೊಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೭

ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೪೮	೧೦	೫೮
೨		ಕಾರವಾರ	೦೪	೦೦	೦೪
೩		ಕುಮಟಾ	೮೮	೦೭	೯೫
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೦೯	೦೬	೧೫
		ಒಟ್ಟು	೧೪೯	೨೩	೧೭೨

ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಒಟ್ಟು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೧೭೨ ಜನ ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ೧೪೯ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ೨೩ ಜನ ಪುರುಷರು

ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯಂತಹ ಲಘುಕೃಷಿ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಕೃಷಿ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ. ಇದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವವಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ. ಈ ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ದೊರಕುವ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಕುಟುಂಬದ ದಿನವಹಿ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಕಂಡ ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಅವರ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ದಿನವಿಡಿ ಮನೆ ಕೆಲಸ, ಕೂಲಿನಾಲಿ, ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿ, ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಪರಿಣಾಮ ಮನೆಮಂದಿಯಲ್ಲಾ ದುಡಿಯಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯ ದುಡಿಮೆ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಗಂಡನ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೆ ದುಡಿಮೆಗಾಗಿ ಇವರು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ವೃತ್ತಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಇವರು ಹೊಂದಿರುವ ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ, ಹಾಗೂ ಇವರು ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಚೀಲ ಭತ್ತ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿನ ೧೨-೧೪ ವರ್ಷದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ೭೦-೭೫ ವರ್ಷದ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಡ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕೊಪ್ಪದೆಲ್ಲೆಡೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಇರುವ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಚೆಂಡುಹೂವು, ಕನಕಾಂಬರ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಕಾಕಡ, ಸೂಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸಂಪಿಗೆ, ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದಿರು ವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಹೂವಿನ ಗಿಡವಿದೆ. ಮೊದಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ತೊಂದರೆ ತುಂಬಾ ಇದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಇವರುಗಳು ನಿತ್ಯ ಹತ್ತಾರು ಕಿ.ಮೀ. ನಡೆದು ನೀರು ತರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಈ ಗೌಡ್ತಿಯರು ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ ಕಷ್ಟಪಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪುಕ್ಕಟೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅರಣ್ಯದ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹೂವುಗಳು ಇವರ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಇಂದು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಇರುವ ೧೦-೨೦ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚೆಂಡುಹೂ, ಕನಕಾಂಬರ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಕಾಕಡ, ಸೂಜಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಈ ೧೦-೨೦ ಗಿಡಗಳನ್ನೇ ನಂಬಿ ಎಷ್ಟೋ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹೂವಿನ ಜೊತೆ ಕಾಡಿನ ಹೂಗಳಾದ

ಸೀತೆಹೂ, ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಎರಜಲು, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಿಂಗಾರ, ಗೊಂಡೆ, ಮಂಜಟ್ಲೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮುತ್ತು ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಅಬ್ಬಲಿಗೆ, ಗೇಟ್ಲೆ, ಜಾಜಿ, ಪಚ್ಚೆ, ಬಿಳಿದಾಸಾಳ, ಪೊತ್ತೆ ದಾಸಾಳ, ಕೊಚ್ಚಲದಾಸಾಳ, ಲೆಕ್ಕುದಾಸಾಳ, ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಹೂವುಗಳನ್ನು ತಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡ್ತಿಯರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾ, ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡ್ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

ಗೋಕರ್ಣ ಒಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳವಾದ್ದರಿಂದ ಗೋಕರ್ಣದ ಬೀಚ್, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡ್ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ಅಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಗೌಡ್ತಿಯರು, ೧೦-೨೦ ವರ್ಷದ ಪುಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹೂವುಗಳನ್ನು ೧-೨ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮುಂಜಾನೆ ೬-೭ ಗಂಟೆಯಿಂದಲೆ ಹೂ ಮಾರಾಟ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆ ಕೆಲಸ, ಅಡಿಗೆ, ತಿಂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ನಂತರವೇ ದುಡಿಯಲು ಮನೆಯಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಇಡೀ ದಿನ ಒಂದು ಪುಟ್ಟಿ ಚೆಂಡು ಹೂವು ಮಾರಿದರೆ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಹಣ ೨೦-೩೦ ರೂಪಾಯಿ. ಅಷ್ಟು ದೊರೆತರೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಅರಣ್ಯದ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಹಣ ಮಾತ್ರ ಒಂದೆರಡು ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ. ಈ ೨೦-೩೦ ರೂಪಾಯಿ ದುಡಿಯಲು ಈ ಗೌಡ್ತಿಯರು ಪಡುವ ಪಾಡು ಅಂತಿಂತದಲ್ಲಾ. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲಿ ದಿನಾ ಈ ಕಾಡಿನ ಹೂ ತರಲು ಹೋಗಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ತಂದ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಹಣ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೮

ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೩೧	೦೧	೩೨
೨		ಕಾರವಾರ	೧೩	೦೧	೧೪
೩		ಕುಮಟಾ	೨೪	೦೧	೨೫
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೦೯	೦೦	೦೯
		ಒಟ್ಟು	೭೪	೦೩	೭೭

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ೭೭ ಜನರಲ್ಲಿ ೭೪ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅರಣ್ಯೋತ್ಪನ್ನ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ

ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ. ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪವೇನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಜನರು. ಅರಣ್ಯ ಎಂದರೆ ಮರಗಿಡಗಳಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಿರುವ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿರುತ್ತಾರಂತೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯೇ ಆದರೂ "ಕಾಡೆಂದರೆ ಗಿಡಮರಗಂಟೆಗಳಲ್ಲ. ಕಾಡೆಂದರೆ ಕಡಿದು ಕೊರೆದು ಮಂಚ ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗುವ ಮರದ ದಿಮ್ಮಿಗಳಲ್ಲ. ಕಾಡೆಂದರೆ ಧನವಂತರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲ. ಮೋಜಿನಿಂದ ಬೇಟೆಯಾಡಲಿರುವ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ. ಅದು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಮಾನವನ ಪ್ರಗತಿಗೆ ದೊರೆತ ಸಂಪತ್ತು. ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ ಅದನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿದವರಿಗದು ಹೆತ್ತಮ್ಮ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ನಿವಾಸಿಗಳು ಅಡವಿ ತಾಯಿ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ".[೩೬] ಹೀಗೆ ಬಿ.ಡಿ. ಶರ್ಮರವರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಅರಣ್ಯ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಉಸಿರು, ಅವರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬದುಕನ್ನು ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಆಶ್ರಯ ತಾಣವಾಗಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಹೊರತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬದುಕು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಕೂಡ ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕುಲ, ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಗಿಡಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಹೂ, ಪ್ರಾಣಿ, ನೆಲ, ಜಲ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಲದೈವವಾಗಿ, ಕುಲ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ಥಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂದಿಗೂ ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಅರಣ್ಯ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು, ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನ, ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲು ಆಗದು. ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಾ, ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಮೊದಲು ಅರಣ್ಯವೆ ಆಗಿತ್ತು. ಕಾಲಬದಲಾದಂತೆ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಸಿದರು. ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ "ಅರಣ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬುದು ಹಿಂದುಳಿಯುವಿಕೆಯ ಗುರುತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡದ್ದಾಗಿತ್ತು".[೩೭] ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಅವರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದು ಅರಣ್ಯವೆ. ಅರಣ್ಯದ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ಉರವಲು, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸು, ಸೊಪ್ಪು, ಮೇವು, ಹೂ, ಹಣ್ಣು, ನಾರು, ಬೇರು, ಜೇನು, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕೂಡ ನಿಧಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಬದುಕು ಈ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ನಂಬಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಮಹಿಳೆ ಅರಣ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಭಿಸಿ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ವಾಟೆಹುಳಿ, ಮುರ್ಗ್ಲಹಣ್ಣು, ಕೊಕಂ, ಬೆಟ್ಟದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಕಜಲುಕಾಯಿ, ಕಡ್ಲಕಾಯಿ, ಸೀಗೆಕಾಯಿ, ಅಡ್ಲೆಕಾಯಿ, ಅಂಡ್ವಾಳಾ, ಮುಳ್ಳಣ್ಣು, ಸಂಪಿಗೆ ಹಣ್ಣು, ಮುಸ್ಲೆಗಡ್ಡೆ, ಕವಳೆಗಡ್ಡೆ, ಕಾಡುಬಸ್ಲೆ, ಉಡತಿಗಡ್ಡೆ,

ಜಾಬಲಗಡ್ಡೆ, ಕವಳೆಗಡ್ಡೆ, ಬರಗಲ್‌ಗಡ್ಡೆ, ಮುಂತಾದ ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸು, ಹುಳಿಸೊಪ್ಪು, ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೂ, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಅದರಿಂದ ಬಂದ ಹಣದಿಂದಲೇ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೆಯೇ “ಬೇಸಾಯದ ಹಾಗೂ ಕಾಡಿನ ಕಸುಬುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹೆಂಗಸರು ನಡೆಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ಪೋಷಣೆಯ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರು ಒದಗಿಬರುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿಗೊಳಿಸಿ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಗೊಳಿಸಿ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಅವರು ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ”.[೩೮] ಹೀಗೆ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆ ನಡುವೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ “ಅನ್ನ ಆಹಾರ ಕಾಡು ಸತ್ತಾಗಲ್ಲ. ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ. ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಕಾಡು ಸಾರಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತಾಳಿಕೆ ಬರುವ ಆಹಾರೋತ್ಪಾದನೆಯ ಜಾಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಡಿನ ಜೊತೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ”.[೩೯] ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಅರಣ್ಯ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಕಾಡು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಇವತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು, ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಹೈವೆರಸ್ತೆ, ರೈಲ್ವೆಟ್ರ್ಯಾಕ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸರಕಾರ ಹೊರತು ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲ. ಇಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಏನು ಈ ಮೊದಲು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷೇಧ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆಗಳು ಬಂದು ಇಂದು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಜೀವನನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸುರಕ್ಷತೆ, ಅರಣ್ಯದ ಹೊರಗೆ ಇಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ನೂರಾರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅವರು ಕಡ್ಡಿಪುಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ಆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರೆಂಬೆಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಸವರಿದರೆ ಕಾಡಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕಾಡು ಊರೊಟ್ಟಿನ ಹತೋಟಿ ಮತ್ತು ಒಡೆತನದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಜೀವನ ಚೈತನ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು, ಹೆಂಗಸರಂತೆ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಕ್ರಮದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಒಣಹುಲ್ಲುಗಳ ಹಾಗೂ ಬೇಸಾಯದ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬೆರಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮರದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಡೆಯ ದಿನಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಚಳಿಗಾಲ ಮತ್ತು ವಸಂತಕಾಲದವರೆಗೂ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮೇವನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೯

ಕಾಡುತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೦	೧೩	೧೩
೨		ಕಾರವಾರ	೦	೧೨	೧೨
೩		ಕುಮಟಾ	೪	೨೬	೩೦
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೦	೮	೮
		ಒಟ್ಟು	೦೪	೫೯	೬೩

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷೇಧದಿಂದ ಅರಣ್ಯದ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು, ಮುಟ್ಟಲು ನಿಷೇಧಗಳಿರುವ ಪರಿಣಾಮ ಇಂದು ಕಾಡುತ್ಪನ್ನ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೆಲಸದಿಂದ ಕೂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದೂರ ಉಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಲು ವಲಸೆ ಕೂಡ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು. ಅದು ಬೇಸಾಯವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಬೇಟೆ ಕೂಲಿ, ಅರಣ್ಯ ಉಪಉತ್ಪನ್ನ ಸಂಗ್ರಹ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಮತ್ಯಾವುದೇ ಇರಬಹುದು. ಇದನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಇವರು ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು, ಇಂದು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲ ಅಗರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಸುವುದು ನಿಷೇಧ ಎಂದಾಗ ಇವರು ಪರ್ಯಾಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿನಾಶದಿಂದ ಪರ್ಯಾಯ ವೃತ್ತಿಯು ಅವರ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಅಪರಾಧಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಸರಕಾರ, ಕಾನೂನಿಗೆ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯವರು "ಕಾಡುಗಳ್ಳರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಧೈರ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಕಾಡನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಅವರ ಜೊತೆ ಶಾಮೀಲಾಗಿ ಬಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರೂರವಾದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ".[೪೦] ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತರುವಾಗ ರೇಂಜರ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ಫಾರೆಸ್ಟ್‌ನವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಜೊತೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದಂಡ ಹಾಕುವುದು, ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶಸದಂತೆ ತಡೆಯುವುದು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರು ತರುವಾಗ ಅಥವಾ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕುವ, ಕೇಸ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುವ ಘಟನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರಾಟ

ಅರಣ್ಯ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ನೆಲೆಸಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಮಾರಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿತ್ಯ ಮುಂಜಾನೆ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಮನಕೆಲಸ, ಅಡಿಗೆ ಮುಗಿಸಿ ನಂತರ ದೂರದ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಕಿ.ಮೀ. ಗಳಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿ ತಂದು ಕೊಪ್ಪದ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಊರು ನಗರಗಳಿಗೆ ತಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವ ಹತ್ತಾರು ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಲು ಸಾಲು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅಂಕೋಲಾ, ಕುಮಟಾ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಜಾನೆ ಹೋದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಎಷ್ಟೇ ಭಾರವಾದ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ತಂದರು ಅದಕ್ಕೆ ೨೦-೨೫ ರೂ. ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವರ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಪ್ರತಿಫಲ ದೊರೆಯದೆ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟನ್ನ ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೦

ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೭೩	೦೪	೭೭
೨		ಕಾರವಾರ	೬೬	೦೧	೬೭
೩		ಕುಮಟಾ	೨೦	೦೦	೨೦
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೧೪	೦೦	೧೪
		ಒಟ್ಟು	೧೭೩	೦೫	೧೭೮

ಮೇಲಿನ ಕೊಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೭೮ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿಮಹಿಳೆಯರು ನಿತ್ಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿಯೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ ಕಾರಣ. ಅರಣ್ಯ ರಕ್ಷಣ ಸಿಬ್ಬಂಧಿ ಹಾಗೂ ಸೀ ಬರ್ಡ್ ನೌಕಾ ನೆಲೆಯ ಗಡಿ ಕಾವಲುಗಾರರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಂಜಾನೆ ನಸುಕಿನಲ್ಲೇ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ಇವರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರುವಾಗ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಸಿಬಂಧಿಗಳು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಗಳು ಇವೆ. ಈ ನೌಕಾನೆಲೆ ಇರುವ ಜಾಗ ಮೊದಲು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಪರಿಣಾಮ ಸೀಬರ್ಡ್‌ನೌಕಾ ನೆಲೆಯವರದಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯವಿರುವ ಕಾರಣ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು ನೌಕಾನೆಲೆಯ ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ ಹಾಗೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಂದರೆ ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೆದರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರು

ಹಪ್ಪಳ ಕಾರ್ಖಾನೆ : ಇಂದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಪ್ಪಳ, ಹಂಚು, ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಗೇರ್‌ಬೀಜ, ರೇಷ್ಮೆ, ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದುಡಿಯುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕುಮಟಾ, ಕಾರವಾರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಇರುವ ಹಪ್ಪಳ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ದಿನಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ೧೦೦ ಹಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ೧೦-೧೫ ರೂಪಾಯಿ ಕೂಲಿ ಹಣ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಂಜಾನೆ ೮ರಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಇವರ ಕೆಲಸ ಸಂಜೆ ೫-೬ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊಡುವ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕೂಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯದವರೆಗೆ ದುಡಿದಾಗ ಇವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಕನಿಷ್ಠ ಕೂಲಿ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರುಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ನೀಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗೌಡ್ತಿಯರು ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಒಬ್ಬರು ೫೦೦-೬೦೦ ಹಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಕೈಗಾರಿಕೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಇವರುಗಳು ಯಾವುದೇ ಸೌಲಭ್ಯ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ವರ್ಷದ ೬-೭ ತಿಂಗಳು ಹಪ್ಪಳ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಿರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಸಮಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡಲು ಬೇರೆ ಬದಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ. ೧೦-೧೫ ರೂ ಕೂಲಿ ಬಂದರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. 'ಬಡತನ' ಎಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನ ತಂದಿದೆ ಅಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೂಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಇವರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೇಳಿದರೆ ಮರುದಿನ ಇರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೧

ಹಪ್ಪಳ ಕಾರ್ಖಾನೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೩	೦	೩
೨		ಕಾರವಾರ	೧೫	೦	೧೫
೩		ಕುಮಟಾ	೨೬	೦	೨೬
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೦೬	೦	೦೬
		ಒಟ್ಟು	೫೦	೦	೫೦

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ ೫೦ ಜನರಲ್ಲಿ ೫೦ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಪ್ಪಳ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಕಾರ್ಖಾನೆ

ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಅಥವಾ ಗೊಡಂಬಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಹಾಗೂ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಾದ್ಯಂತ ಗೇರ್ ಬೀಜವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲಾವಧಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ದಟ್ಟಾರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಕರಾವಳಿ ತೀರಪ್ರದೇಶ, ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಗೇರುಬೀಜದ ಮರಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಆದಿವಾಸಿಗಳಾದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಗೋಡಂಬಿ ಗಿಡಗಳಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗೇರ್‌ಬೀಜಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಈ ಗೇರ್‌ಬೀಜವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಅವರ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೂಲ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಯಾವಾಗ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಣ್ಣು ಕರವಾಳಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತೋ ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅವರು ಲೂಟಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಇದರಿಂದ ಈ ಮೊದಲು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಇಂತಿಷ್ಟು ಭಾಗ ಕುಮ್ರಿಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಂಬ್ರಿ ಬೇಸಾಯದಿಂದ ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಗದ್ದೆಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಮರಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿನ ಕರಿಮೆಣಸು, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಶಿಗೇಕಾಯಿ, ಅಳ್ಳೀಕಾಯಿ, ಕಾಚು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹುಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಮೇಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಮನೆಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಮರದ ದಿನ್ನೆ, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ಗಡ್ಡೆಗೆಣಸು, ಗೇರ್‌ಬೀಜ

ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ಕಾಡುತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಇವರ ಬದುಕು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಡುತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಯಾರ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಇವರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ರ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿತು. ಮುಕ್ತವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅರಣ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೂ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅರಣ್ಯೋತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕರಿಮೆಣಸು, ಗೋಡಂಬಿ, ಮಸಾಲೆ ಸಾಮಾನುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು ಹಾಗೂ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಕೂಡ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು, ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಕೂಡದು ಎಂದು ನಿಯಮ, ಕಾನೂನು ತಂದು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನೇ ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಹೊರಗಿಟ್ಟು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಟೆಂಡರ್ ಮೂಲಕ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಗೋಡಂಬಿ, ಮೆಣಸು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಪೂರ್ವ ಅರಣ್ಯದ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಾಕಿದರು. ಆದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೊರೆತ ೬೦ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಕೂಡ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದೆಂಬ, ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಕೂಡದು ಎಂಬ ಕಾಯ್ದೆ, ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಏನು ಮಾಡಿ ಹೋದರು ಅವುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಇವೆ. ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೊಂದಿರುವ ಮನೋಭಾವನೆಯೇ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಕುರಿತು ಇಂದಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. "ಭಾರತದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆ ಏನೆಂದರೆ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾತ್ರ. ಹಿಂದೆ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು ಕಪ್ಪು-ಗೋದಿ ಬಣ್ಣದವರು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಷ್ಟೇ".[೪೧] ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಂಬುದು ಈ ೬೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದಿವಾಸಿಗಳು 'ಕ್ರಿಮಿನಲ್'ಗಳೆಂದು ಇಂದಿಗೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಒಂದೇ.

ಇಂದಿಗೂ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಗೇರ್‌ಬೀಜ, ಮೆಣಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಟೆಂಡರ್ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರ ಹರಾಜು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಇಂತಿಷ್ಟು ವರ್ಷದವರಿಗೆ ಗೇರ್‌ಬೀಜದ ತೋಟಗಳನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಈ ಟೆಂಡರ್ ಮೂಲಕ ಹರಾಜಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗೇರ್‌ಬೀಜವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಬಂಡವಾಳ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ

ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಟೆಂಡರ್ ಮೂಲಕ ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಹರಾಜಾಗಿ ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಸೇರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕುಮಟಾ, ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರ, ಹೊನ್ನಾವರ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಸೀಸನ್‌ನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೬ ರಿಂದ ೮ ತಿಂಗಳು ಕೂಲಿಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

"ಕಚ್ಚಾ ಗೇರ್‌ಬೀಜವನ್ನು ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಒಣಗಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಭಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಟೀಮ್ ಮುಖಾಂತರ ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಂಟೆ ಬೇಯಿಸಿದ ನಂತರ ಈ ಗೇರ್‌ಬೀಜ್‌ವನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿಂಗ್ ಮಷಿನ್‌ನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆ ದಿವಸ 'ಹಾಟ್‌ಚೆಂಬರ್'(Hot chaimber)ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ 'ಡ್ರೈ' (Dry) ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆ ದಿವಸ ಕೈಯಿಂದ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಗ್ರೇಡಿಂಗ್‌ನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಹಾಟ್ ಚೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮಾರನೇ ದಿವಸ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಲಾಗುತ್ತದೆ."[೨]

೧ ಕೆ.ಜಿ. ಗೇರ್‌ಬೀಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಂಗ್ ಮಾಡಲು	ರೂ. ೫.೩೦ ಪೈ
೩ ಕೆ.ಜಿ. ಗ್ರೇಡಿಂಗ್ ಮಾಡಲು	ರೂ. ೪.೩೦ ಪೈ
ಇಡೀ ಕೆ.ಜಿ. ಬೀಜಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ಕೂಲಿ	ರೂ. ೮.೫೦ ಪೈ.

ಅಂದರೆ ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ. ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮಾಡಲು ೮.೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಯಿಂದ ೧೦.೦೦ ರೂಪಾಯಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ೧೦ ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ ೧ ಡಬ್ಬಿ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ೧ ರಿಂದ ೩ ಡಬ್ಬಿ ಗೇರ್‌ಬೀಜವನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಗೆ 'ಕ್ಯಾಸ್ಟ್ಯಾಯಲ್'ನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೈಗಳಿಗೆ ಗಾಯ, ಕಲೆ, ಹುಣ್ಣುಗಳು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಹುಣ್ಣು, ಕಲೆ, ಗಾಯ ತುಂಬಾ ಆಗುತ್ತವೆ. ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿ ಹಣ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ದುಡಿಯಲೇ ಬೇಕು. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ದೂರದ ಗೋವಾ, ಬಾಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದುಡಿಯಲು ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೫೦೦ ರಿಂದ ೧೭೦೦ ರೂ.ಗಳು ಮಾತ್ರ. ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ವೇಳೆ ಕೊಪ್ಪಗಳಿಂದ ಇಂತಿಷ್ಟು ಜನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ಜನ ಬಾಂಬೆ, ಗೋವಾಕ್ಕೆ ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೨

ಗೇರ್‌ಬೀಜ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೨೦	೦	೨೦
೨		ಕಾರವಾರ	೧೬	೦೩	೧೯
೩		ಕುಮಟಾ	೩೮	೦೫	೪೩
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೧೨	೦	೧೨
		ಒಟ್ಟು	೮೬	೦೮	೯೪

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ೯೪ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ೮೬ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ೮ ಜನ ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಗಡಿ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಮುದ್ರವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಮೀನಿನ ಮಾರಾಟ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಕೂಡ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಬಹುಪಾಲು ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನಿರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿಗಡಿ ಮೀನನ್ನು ಸಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಕಲಾಗುವ ಸೆಟ್ಲೆ ಮೀನು, ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ರವಾನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿಗಡಿ ಮೀನಿನ ಉದ್ಯಮಗಳು ಮಂಗಳೂರು, ಭಟ್ಕಳ, ಉಡುಪಿ, ಬಾಂಬೆ, ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದರೆ. ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ೧೨-೧೩ ವರ್ಷದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ದುಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ದುಡಿಯಲು ಇರುವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬಾಂಬೆ, ಗೋವಾದಂತಹ ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹೋಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ೨-೩ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಹೀಗೆ ದುಡಿಯಲು ಹೋದಾಗ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೦೦೦ ದಿಂದ ೧೩೦೦ ರೂ.ಗಳು ಮಾತ್ರ. ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಹೀಗೆ ಹೋಗಲು ಇಂತಿಷ್ಟು

ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ದಲ್ಲಾಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತುಂಬಾ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ವಲಸೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಬರುವ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಹಾಯ ಕೂಡ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಇವರಿಗೆ ಅತೀಮುಖ್ಯವಾಗಿಬೇಕು. ಉಪ್ಪು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕಾರಣ ಚರ್ಮರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಇವರ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಲೆದೊರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಯಜಮಾನ ಯಾವ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ದುಡಿಯುವ ಜನರೇ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೩

ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೧೭	೦೧	೧೮
೨		ಕಾರವಾರ	೧೮	೦	೧೮
೩		ಕುಮಟಾ	೫೭	೦೯	೬೬
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೦೬	೦	೦೬
		ಒಟ್ಟು	೯೮	೧೦	೧೦೮

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ೧೦೮ ಜನ ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೯೮ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ೧೦ ಜನ ಪುರುಷರು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊರ್‌ಮ್ಯಾಟ್ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು

ಮ್ಯಾಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಡ ಸುಮಾರು ೧೪ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮ್ಯಾಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ವರೆಸುವ ಮ್ಯಾಟ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತೆಂಗಿನ ನಾರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿ ಈ ಮ್ಯಾಟ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮ್ಯಾಟ್ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವ ಮುಂಚೆ ತೆಂಗಿನ ನಾರನ್ನು ಮೊದಲು ಸಂಸ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ನಂತರ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೆಡೆ ಹಗ್ಗದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿ ಕೂಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಕಟ್ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮ್ಯಾಟ್‌ನ್ನು ಹೊಲಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಕೂಲಿ ಹಣ

ಮ್ಯಾಟ್ ಮಾಡಲು ತೆಂಗಿನ ನಾರನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಲು ೩೦ ಪೈಸೆ.

ಮ್ಯಾಟ್ ಕಟ್ ಮಾಡಲು ೬೦ ಪೈಸೆ.

ಚಿಕ್ಕ ಮ್ಯಾಟ್ ಮಾಡಲು ರೂ. ೧.೩೦ ಪೈಸೆ.

ದಪ್ಪ ಮ್ಯಾಟ್ ಮಾಡಲು ೪.೦೦ ರೂಪಾಯಿ.

ತೆಳ್ಳಗೆ ಸೈಜ್ ಉಳ್ಳ ದೊಡ್ಡ ಮ್ಯಾಟ್‌ಗೆ ೬.೦೦ ರೂಪಾಯಿ.

ಅಂದರೆ ಒಂದು ಮ್ಯಾಟ್‌ಮಾಡಲು ೪ ರಿಂದ ೬ರೂಪಾಯಿ ಕೂಲಿ ಹಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮ್ಯಾಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೬ ರಿಂದ ೮ ಮ್ಯಾಟ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿ ಹಣ ೩೦-೪೦ ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ. ಈ ರೀತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಗಾರ್ಮೆಂಟ್, ಮ್ಯಾಟ್, ಸಿಗಡಿ, ಗೋಡಂಬಿ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿ ಹಣ ಮಾತ್ರ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಗಳೆಲ್ಲ ಖಾಸಗಿಯವದಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯದಾದ ಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇವರುಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಒಳಗೆ ಪುರುಷರಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕೂಡ ಒಳಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆ ಖಾಲಿಯಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದೆ ದುಡಿಯಲು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದೆಡೆಯಲ್ಲಾ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೪

ಮ್ಯಾಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೦	೦	೦
೨		ಕಾರವಾರ	೦	೦	೦
೩		ಕುಮಟಾ	೦	೦	೦
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೧೩	೦	೧೩
		ಒಟ್ಟು	೧೩	೦	೧೩

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ ಮ್ಯಾಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೩ ಜನ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಈ ೧೩ ಜನರೂ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರು

ಇಂದು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೂ ಕನಸಿನ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ ಬೇಕೆಂದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾನದಂಡಗಳಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ, ನೈಪುಣ್ಯತೆ, ತರಬೇತಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆ. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಂದರೆ ಅದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವೆ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇಂದು ಉನ್ನತ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾರು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಗಗನ ಕುಸುಮವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಪ್ರತಿಹಂತದಲ್ಲೂ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಪೈಪೋಟಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚುಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಓದುಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು ಬರಿಸಲಾಗದು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು. ಇದು ಶ್ರೀಮಂತ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರ ಪಾಡು ಇನ್ನೂ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ೨೦-೩೦ ರೂಪಾಯಿ ಕೂಲಿ ಹಣ ದೊರೆಯುವ ಬಡ ಶ್ರಮಿಕವರ್ಗಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಯಾರು ಇಂದು ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹಣ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೋಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ ವೆಂಬುದು ಶ್ರೀಮಂತರ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದವರ ಪಾಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡೊತ್ತಿನ ಗಂಜಿಗೆ ಪರದಾಡುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರು ಅತ್ಯಂತ ವಿರಳ. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರಿಗೆ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಬಡತನದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಭಾವಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜೊತೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಬೇಕಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಬಲವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಭಾವೀ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳ ಜೊತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢ ಮತ್ತು ಪದವಿ ಹಂತದವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರೇ ಹೆಚ್ಚು ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸರಕಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಪಡೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೫

ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೦೩	೦೮	೧೧
೨		ಕಾರವಾರ	೦೧	೨೧	೨೨
೩		ಕುಮಟಾ	೦೨	೧೧	೧೩
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೦೦	೦೨	೦೨
		ಒಟ್ಟು	೦೬	೪೨	೪೮

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಸರ್ವೇ ಮಾಡಿದ ೧೦೦೦ ಕುಟುಂಬಗಳ ೫೩೫೫ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಕೇವಲ ೪೮ ಜನ ಮಾತ್ರ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೦೬ ಜನ ಮಾತ್ರ ಮಹಿಳೆಯರು, ೪೨ ಜನ ಪುರುಷರು. ೪೨ ಜನ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಇನ್ನೊಬ್ಬ, ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿರುವುದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಸಿ ಮತ್ತು ಡಿ ದರ್ಜೆಯ ನೌಕರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೬ ಜನ ಮಾತ್ರ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ನರ್ಸ, ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರಾಗಿ ಉಳಿದ ಮೂರು ಜನ ಸೀ ಬರ್ಡ್ ನೌಕಾ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜವಾನರಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ'ಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಜಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಕೊಂಕಣ್ ರೇಲ್ವೇ 'ಸೀ ಬರ್ಡ್' ಕೈಗಾದಂತಹ ಯೋಜನೆಗಳು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಕೊಂಕಣ್ ರೇಲ್ವೇಯಂತೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಕೃಷಿ ಜಮೀನನ್ನು ನುಂಗಿ ಹಾಕಿದೆ. ಸೀ ಬರ್ಡ್ ನೌಕಾ ನೆಲೆಯಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದ ಯಾವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೂ ಅನುಕಂಪದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೆಲಸವೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಕೊಂಕಣ್ ರೇಲ್ವೇಯಿಂದ ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರೆಂದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು. ಪರಿಹಾರದ ಬಿಡಿಗಾಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೊಂಕಣ್ ರೇಲ್ವೇಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗೂ ಕೆಲಸ ದೊರೆತ ಉದಾಹರಣೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಸಿಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಬಡತನದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯದೇ ಇರುವುದು. ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರೂ ಸೂಕ್ತ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮೀಸಲಾತಿ ದೊರೆಯದೇ ಇರುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಂತೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಪಡೆಯುವುದು ಕನಸಿನ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ

ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಕೆಲವರು ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಿ

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂ ರಹಿತರೇ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೊಪ್ಪಗಳಿಂದ ದೂರದ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಪದವಿ ಹಂತದವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಹಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿನ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ನಡುವೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೀಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂಬಳ ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಇದಲ್ಲದೆ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬಿಜಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾಂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸಂಬಳ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ.

ಇನ್ನು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಕರಾವಳಿಯ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೋಟೇಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ನೆಲ ಒರೆಸುವ, ಪಾತ್ರೆ, ಪಡಗಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೬

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕು ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಒಟ್ಟು
೧	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	೧೦	೨೫	೩೫
೨		ಕಾರವಾರ	೧೫	೪೮	೬೩
೩		ಕುಮಟಾ	೩೬	೮೩	೧೧೯
೪		ಹೊನ್ನಾವರ	೦	೧೧	೧೭
		ಒಟ್ಟು	೬೭	೧೬೭	೨೩೪

ಹೀಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಪುರುಷರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಹಿಳೆಯರೂ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷಣ. ಪ್ರೌಢ ಮತ್ತು ಪದವಿ ಹಂತದವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ

ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪುರುಷರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಶ್ರಮದ ವಿನಿಯೋಗ

ಈ ಹಿಂದಿನ ಭಾಗದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ದುಡಿಮೆಯ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನ ಜೊತೆ ಪೈಪೋಟಿಗಿಳಿದಂತೆ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗ, ಮೇಲ್‌ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಕೆಳಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯು ಕೇವಲ ಮನೆಯ ಗೃಹವಾರ್ತೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ, ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲೂ ತೊಡಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಭೂರಹಿತ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸಹಜ. ಒಮ್ಮೆ ಅರಣ್ಯದ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಕುಮ್ರಿಕೃಷಿ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು, ನಂತರ ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಾಡಿನಿಂದ ಹೊರ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟರು. ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಕಂದಾಯ, ಪಾಣಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಾ ಎಂಬ ಅಗತ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ವಸಹಾತು ಆಡಳಿತ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಟೀ, ರಬ್ಬರ್, ಕಾಫಿಯಂತಹ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಅರಣ್ಯವು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ಕೂಡಿ ಹಾಕುವ ಸಂಪತ್ತಿನ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಯಿತು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ೧೮೭೮ರಲ್ಲಿಯೇ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯನ್ನು ವಸಾಹತು ಸರ್ಕಾರ ರೂಪಿಸಿತು. ಈ ನೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅರಣ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ವಶಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅರಣ್ಯವು ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಸಮುದಾಯಗಳದ್ದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟವು. ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯದ ರದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯನೀತಿಗಳಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೃಷಿ ಜಮೀನನ್ನು ಮತ್ತು ಪಶುಪಾಲನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ೧೮೭೮ ರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾದ ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಯು, ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿತು.

ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ೪೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟವನ್ನೇ ನಡೆಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೈತ ಹೋರಾಟಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಹೋರಾಟ ಇದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ೪೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಕರ ನಿರಾಕರಣೆ ಚಳವಳಿಗೆ ಅದರದ್ದೇ ಆದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಅರಣ್ಯ

ನೀತಿಯು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿತು. ಅರಣ್ಯದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಿರುಮ್ಮಳವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಈ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯಿಂದ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯು ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ತಾನು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ನಿಸರ್ಗದ ಜೊತೆ ಅನುಸಂಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪಶುಪಾಲನೆ, ಕೃಷಿಯಂತಹ ರಚನಾತ್ಮಕ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿಸರ್ಗ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೃಜನಶೀಲವಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಿಸರ್ಗದ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಖಿಲಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆ ಪೊರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಇದನ್ನು ವಂದನಾ ಶಿವ "ವೈವಿಧ್ಯ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅರಣ್ಯದ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನ ಬಳಕೆ".[೪೩] ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ "ಮಣ್ಣಿನ ಸಮಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ಫಲವತತ್ತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳೆಯ ಉಪಉತ್ಪನ್ನ ಇಲ್ಲವೇ ಮರಗಳಿಂದ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಪೂರೈಕೆ, ಪಶುಪಾಲನೆ, ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಪೂರೈಕೆ, ಮಿಶ್ರ ಆವೃತ ಬೆಳೆಗಾರಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಭೂಮಿ, ಮರ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪುರುಷರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ".[೪೪] ಆದರೆ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ತನ್ನ ಬಂಡವಾಳ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಧಾವಂತದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಕರಣವಾದಿ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಬಂಡವಾಳದ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾತ್ರ.

ವಸಾಹತು ದೇಶಗಳನ್ನು ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿವಿಧ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ನಂಬಿಸಿದ್ದವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಯುರೋಪಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ದೇಶಗಳ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಬದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಸುಳ್ಳಿನದೆಂದೂ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕವಾದದ್ದೆಂದು ಈಗ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ಕೊನೆಗೊಂಡು ದೇಶಗಳು ವಿಮೋಚನೆಗೊಂಡರೂ ಸಹ, ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿಯು ವಿಮೋಚಿತ ವಸಾಹತುಗಳ ನಡುವೆ ಇನ್ನೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಬಡ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಸಬಲೀಕರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ನಂಬಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ "ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೇ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡದ್ದಲ್ಲ, ಅವು ಹಾಗೆಂದು ಕೊಂಡಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುವಿಕೆ ಅದು".[೪೫] ಇದು ಬಂಡವಾಳವಾದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯು ನಿಸರ್ಗ

[illegible]

ಸಹಜವಾದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಜೀವಸಂಕುಲವನ್ನು ಉಪಯೋಗವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಯುರೋಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಾದರಿಯೆಂದರೆ ಬಂಡವಾಳದಿಂದ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಪುನರುತ್ಪಾದಿಸುವುದು, ಮಾತ್ರ. ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗಗಳಿಗೆ ಜಾಗವಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ಉಪಕರಣವಾದಿ ಅಥವಾ ಉಪಯೋಗವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸುವುದು ಯುರೋಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಈ ಬಗೆಯ “ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ವಿಸ್ತರಣೆಯು ಉತ್ಪಾದಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲು ಕಾರಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನೆಲೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಇಲ್ಲವೇ ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದು. ನೀರು, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪಾದಕತೆ, ಮರುಹುಟ್ಟಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಅದು ನಾಶಪಡಿಸಿತು. ಪಿತೃಪ್ರಧಾನತೆ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಶೋಷಣೆಗಳು ಪುರಾತನ ಶೋಷಣಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದರೂ, ಅವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂಬ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ರೂಪ ಪಡೆದು ಕೊಂಡವು. 'ನಾಶ'ವನ್ನು 'ಉತ್ಪಾದನೆ'ಯೆಂದೂ, ಜೀವಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು 'ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ' ಎಂದೂ ಅರ್ಥೈಸುವ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ವರ್ಗಗಳು ಉಳಿವಿಗೆ ಸಂಕಷ್ಟ ಹುಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದವು. ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವವು ನಿಷ್ಕ್ರೀಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ವರ್ಗವು. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ”.[೬]

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಯುರೋಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆ ಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಯಾವುದೇ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆದದ್ದೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ನಾಶವಾದವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಅಂಚಿನ ಸಮುದಾಯಗಳು ಈ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಿಂದ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಹೋದವು. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿಯೇ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳಾಗಿ ಹೋದವು. ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತಂದ ಕಾನೂನುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೃಷಿಕರನ್ನು ನೆಲೆ ತಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವು ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಅಧೀನಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಚರಿತ್ರೆ ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ, ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ಆ ನಂತರ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇನ್ನೂ ವಿಷಮಗೊಂಡಿತು. ವಂದನಾಶಿವ ಹೇಳುವಂತೆ “ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಅವಳು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಮೂಲೆ ಗುಂಪಾದವು.

ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯತೆ ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯತೆಯು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವಂತಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಸಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯ ಕುರಿತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರೆದು ಹೊಸ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು".[೪೭]

ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯ ಶ್ರಮದ ವಿನಿಯೋಗವು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಗಣ್ಯವಾದದ್ದು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮಾತ್ರ ನಿಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ. ಈ ದುಡಿಮೆಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಶ್ರಮ ಮಾತ್ರ ಉತ್ಪಾದಕವಾದದ್ದು. ಉಳಿದದ್ದು ಅನುತ್ಪಾದಕವಾದದ್ದು. ಮಹಿಳೆಯ ಶ್ರಮದ ವಿನಿಯೋಗ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನುತ್ಪಾದಕವಾದದ್ದು. ದಿನನಿತ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಹೆರುವಿಕೆ, ಅವರ ಪಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನುತ್ಪಾದಕವಾದವುಗಳು. ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುವ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳೆ ಇಲ್ಲದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆ ಇಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾತತ್ಯಗಳೆರೆಡೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತನಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಹಿಳೆ ಜಗತ್ತಿನ ನಿತ್ಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಿರಾಟ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಲೌಕಿಕದ ಮಾನದಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವುದೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕೃಪಣತನ ಮತ್ತು ಅಮಾನವೀಯ. ಜಗತ್ತಿನ ಸಾತತ್ಯಕ್ಕೆ, ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ತನ್ನ ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳಿಂದ ಜೀವವೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸುವ, ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಿದ ಜೀವವನ್ನು ನವಮಾಸಗಳು ಹೊತ್ತು, ಅದು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ರಟ್ಟೆ ಬಲಿಯುವವರೆಗೆ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಾಯಿಯ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶ್ರಮದ ವಿನಿಯೋಗವು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ನಗಣ್ಯವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಬೇಧಗಳು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿವೆ.

ಅಮಾರ್ತ್ಯಸೇನ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಮಹಿಳೆ ತ್ರಿರೂಪಿ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ. ೧. ಪ್ರಜನೋತ್ಪತ್ತಿ ದುಡಿಮೆ, ೨. ಕೌಟುಂಬಿಕ ದುಡಿಮೆ, ೩. ಉತ್ಪಾದನಾ ದುಡಿಮೆ "ಈ ತ್ರಿರೂಪಿ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಹೊರಗೆ ಕೂಲಿ ನಾಲಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ದುಡಿಮೆ ಮಾತ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಗಣನೆಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲೆರಡು ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಗಾತ್ರ ನಿಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾಗಲಿ, ಕ್ರಯ ನಿಷ್ಟದಾಗಿಯಾಗಲಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ದುಡಿಮೆಯೂ, ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮವೂ ಅಗೋಚರವೂ, ಅಮೂರ್ತವೂ, ಕ್ರಯರಹಿತವೂ ಆಗಿದೆ".[೪೮] ಪ್ರಜನೋತ್ಪತ್ತಿ ದುಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವುದು.

ಮಾನವ ಸಂತತಿಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಪುರುಷ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಹೆಣ್ಣು ಇಲ್ಲದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಜಗತ್ತಿನ ಅಸ್ತಿಭಾರ. ಅವಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಪೋಷಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ, ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅವಳ ಶಕ್ತಿಯು ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾದದ್ದು. ಈ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅವಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು. ಇದನ್ನು ಪುರುಷನಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜೀವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು. ಇದನ್ನು ದುಡಿಮೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ತಂದರೆ ಅದು ತೀರಾ ಶುಷ್ಕ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ಪಾದಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಗಣ್ಯವಾಗಿಸುವ ಪುರುಷ ಪ್ರದಾನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಜನೋತ್ಪತ್ತಿ ದುಡಿಮೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಈ ದುಡಿಮೆಯು ಉತ್ಪಾದಕವಾದದ್ದು, ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ್ದು. ಆದರೆ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜವು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶ್ರಮವನ್ನು ಅವಳು ನಿರ್ವಹಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯದಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಯಾವುದೇ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೊತೆ ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಮಗ ಪುರುಷನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೋಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹುಟ್ಟುವ ಮಗು ಶೈಶವದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅದರ ಕೊನೆಯತನಕ ಅನೇಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತದೆ. ಬಾಲಕನಾಗಿ, ತರುಣನಾಗಿ, ಗಂಡನಾಗಿ, ತಂದೆಯಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರಸ್ಥನಾಗಿ ಅನೇಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ತಾಯಿಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ದೈವಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಗದ್ದು ಮತ್ತು ಚಿರಂತನವಾದದ್ದು.

ಆದರೆ ತಾಯಿಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಶ್ರಮ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಮಾಜಗಳು ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಊರ ಹೊರಗಿನ ಗುಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ, ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಬಂಧಿಯಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಆವಾಗ ಆಕೆ ಮೈಲಿಗೆಯೆಂದು ಆ ಸಮಾಜವು ಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಾಣಂತಿಯನ್ನು ಆ ಸಮಾಜಗಳು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಂತು ಬರ್ಬರವಾದದ್ದು. ಇಂತಿಷ್ಟು ದಿನದವರೆಗೆ ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಮನೆಯನ್ನು 'ಹೊಲೆಮನೆ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಅದೆಷ್ಟೋ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಣಂತಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನೀರು ಹೊರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು 'ಪವಿತ್ರ'ಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವವೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳಿಂದ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಕಕ್ಕುಲಾತಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ತಂದ ಮೇಲೆ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಕಾರ 'ಅಶುದ್ಧ'ವಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಜೀವವೊಂದನ್ನು ಒಡಲಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾನವ ಸಂತತಿಯ ಸಾತತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಹೆಣ್ಣು ಹೆರಿಗೆಯ ನಂತರ 'ಸೂತಕಕ್ಕೆ'

ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಬಾಣಂತಿಯನ್ನು 'ಸೂತಕ'ವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಮಗುವಿನ ಜನನದ ನಂತರ ಆಚರಿಸುವ ಆಮೆ ಹಬ್ಬ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. " 'ಆಮೆ' ಎಂದರೆ ಸೂತಕ. ಮಗುವಿನ ಹೊಕ್ಕಳು ಉದುರಿದ ದಿನ ಅಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಐದನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾರಿಸಿ, ಹಲಿ ಹೊಯ್ದು, ಮಡಿವಾಳ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಕಾರ ಬೂದಿಯಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾಣಂತಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಡಿವಾಳ ತಂದ ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆಯುಟ್ಟು ಮುತ್ತೈದೆಯರೊಡನೆ, ಹಚ್ಚಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ, ಎಣ್ಣೆ ಕವಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಶಿಶುವಿನ ಜನ್ಮದಂದು ಅದರ ಹೊಕ್ಕಳು ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹುಗಿದ 'ಲತುವಿನಕುಳಿ' ಯೆಡೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹೊಂಡ ತೆಗೆದು, ಮಗುವಿನ ಉದುರಿದ ಹೊಕ್ಕಳಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹುಗಿದು, ಕಾರೆಯ ಕೋವೊಂದನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಅದರ ತುದಿಗೆ ರೊಟ್ಟಿಕಟ್ಟಿ ಆಮೆ ಹೊಂಡು(ಲರ್ತುನಕಳಿ)ವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಣಂತಿ ಮತ್ತು ಮಗುವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಈ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಆಮೆ ಹಬ್ಬ ಎಂದು ಕರೆವ ವಾಡಿಕೆ".[೯] ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್‌ರವರೂ ಸಹ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ "ಮಡಿವಾಳ ಹೆಂಗಸು, ಅಂದು ಸಗಣಿ ಮತ್ತು ಬೂದಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ತಂದು, ಕೊಪ್ಪದ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಿಗೂ, ಈ ನೀರನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸಿ, ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರ ಹಾಕುವುದು ಎಂದು ಹೆಸರು".[೨೦]

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮಗುವಿನ ಜನನದ ನಂತರದ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಧಾನಗಳೆಲ್ಲ. ಮನೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳು ಮಹಿಳೆಗಿರುವ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ನಿರ್ವಹಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಮಗು ಜನಿಸುವವರೆಗೂ ಸಹ ಆತಂಕ ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಿತೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ಹೆರಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಜೊತೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾನವೀಯ ನಡೆಯನ್ನು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ನಗಣ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆಯಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಏನಾಗಬಹುದು? ಎಂಬ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂತಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ತೊಡಗಿಸುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಂತಾನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶ್ರಮವು ಯಾವುತ್ತೂ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಈ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವವಳು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ದಿನದ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಮನೆವಾರ್ತೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದು ರಾತ್ರಿ ಅವಳು ಮಲಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಿಳೆ ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ನಿತ್ಯದ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದೇ ಮನೆಯ ಗಂಡಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಕೂಲಿ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಡಿಗೆಯಾಗಬೇಕು. ಈತ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡ ಊಟ ಮಾಡಲು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮನೆವಾರ್ತೆಯ ಅರ್ಧಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಈ ದುಡಿಮೆಯು ಅನುತ್ಪಾದಕ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. "ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಹೊರಗೆ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿ ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ 'ಸ್ವಹಿತ ರಹಿತ - ಪರಹಿತವಾದಿ' ಮನೋಭಾವವು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವಹಿತವನ್ನು ಸ್ವಂತ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕುಟುಂಬದ, ಮನೆತನದ ಗಂಡನ-ಮಕ್ಕಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಮನೋಭಾವವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಹಿತಾಸಕ್ತಿ- ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಶ್ರಮ- ಕಾಲ ಮೀಸಲಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಗುಣಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಕೌಟುಂಬಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಮ್ಮದಾಗಿದೆ. 'ಸ್ವಹಿತ ರಹಿತ- ಪರಹಿತವಾದಿ' ಮನೋಭಾವವು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಸ್ಫುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಜೈವಿಕ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ವಿಧಿವತ್ತಾದುದು, ಅದು ಸಹಜವಾದುದು ಎಂಬಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದನ್ನು ಸಮಾಜವು ರೂಢಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅಧೀನರನ್ನಾಗಿಯೂ, ಅಬಲೆಯರನ್ನಾಗಿಯೂ, ಅಸಹಾಯಕರನ್ನಾಗಿಯೂ, ಪರಹಿತವಾದಿಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ದುಡಿಮೆಯ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತೀವ್ರ ತರನಾದ ತರತಮಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ".[೫೧]

ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಮಹಿಳೆಯರ ಕರ್ತವ್ಯವಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಯಾವ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಮನೆವಾರ್ತೆ ಎಂಬುದು ಅವಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಮನೆಯ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೂ ಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಧುಕೇಶ್ವರ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ "ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಪುರುಷ ಸದಸ್ಯರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಆಸ್ತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಗೌರವ... ಲಾಂಛನಗಳಾಗಿಯೋ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಹಾಗೂ ಅಂತಸ್ತಿಗೊಂಡು ಕಪ್ಪುಚುಕ್ಕೆ ಎಂಬಂತೆ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ".[೫೨] ಅವಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಡೆ, ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪುರುಷನ ಮೂಲಕ

ಅಥವಾ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳು ಭೂರಹಿತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇವು ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ಯರೀರ್ವರೂ ದುಡಿಯಲೇಬೇಕು. ಮಹಿಳೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸದ ಜೊತೆಗೆ ಮನೆವಾರ್ತೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಈ ಮನೆವಾರ್ತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯು ವ್ಯಯಿಸುವ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆಯು ಮಹಿಳೆಯಾಗಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲೇಬೇಕು.

ಸೌದೆ ತರುವುದು, ಕಾಳು ಕಡಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವುದು, ನೀರು ತರುವುದು, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಊಟ ಬಡಿಸುವುದು, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುವುದು, ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ, ವೃದ್ಧರ ಆರೈಕೆ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲೇಬೇಕು. ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಸಮುದ್ರದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಕುಡಿವ ನೀರಿನದು. ಕಡಲಂಚಿಗಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು ಉಪ್ಪುನೀರು ಮಾತ್ರ. ಈ ಕಡಲಂಚಿನ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿನ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯು ಕುಡಿಯುವ ಸಿಹಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಮೈಲುಗಟ್ಟಲೆ ಕೊಡಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕೊಡಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ದಾಹವನ್ನು ನೀಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪುರುಷರು ನೀರಿಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಸುತ್ತಾಡಿದ ಕರಾವಳಿಯ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ನೀರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು. ಅಗಾಧ ಕಡಲ ಮಡಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ನೀರಿಗಾಗಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಈ ದಾಹವನ್ನು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಅಗಾಧ ಶ್ರಮದ ಮೂಲಕ ನೀಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಈ ಮನೆವಾರ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಸಿಹಿನೀರಿಗಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ನಿತ್ಯ ಪರದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪುರುಷ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಂತೆ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ನಿತ್ಯ ಮೈಲುಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆದು ಮನೆಗೆ ಕುಡಿವ ನೀರನ್ನು ತರುತ್ತಾಳೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪುರುಷನ ಅಸಹಕಾರದ ನಡುವೆ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಏಕಾಂಕಿಯಾಗಿ ಪೂರೈಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ದುಡಿಮೆಗೆ ಮಹಿಳೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಯಾವ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಹಿಳೆಗೆ ಹಕ್ಕು ದಾರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂತಾನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ ತನ್ನ ಸಂತಾನದ ಮೇಲೆಯೇ ಯಾವ ಹಕ್ಕು ದಾರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬದುಕುವ ಮಹಿಳೆಗೆ, ನಿತ್ಯದ ಮನೆವಾರ್ತೆಯ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಯೂ, ಯಾವ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬದುಕುವಂತಾಗಿದೆ.

'ಉತ್ಪಾದಕ' ದುಡಿಮೆ

ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಣವು ದಕ್ಕುವ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು 'ಉತ್ಪಾದಕ' ದುಡಿಮೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಮಹಿಳೆಯ ಮನೆವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅನುತ್ಪಾದಕ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಜೀವವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಶ್ರಮದಾಯಕ ಜೈವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಅನುತ್ಪಾದಕ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಳಜಾತಿ, ಆದಿವಾಸಿ, ಮತ್ತು ದುಡಿವ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ದುಡಿಯಲೇ ಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯೂ ಸಹ ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಮನೆವಾರ್ತೆಯ ನಂತರ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಪುರುಷರ ಜೊತೆ ದುಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ನಿತ್ಯ ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಮಹಿಳೆಗೆ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿಂದಿನ ಭಾಗದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ದುಡಿಮೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷನನ್ನು ಮೀರಿಸಿ ದುಡಿಮೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ೧೧೬ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ತೊಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ೯೦೧ ಜನ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೭೨ ಇದ್ದರೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೨೯. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಕೊಪ್ಪಗಳಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿ ಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ದಿನಗೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೮೮೨ ಜನ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ೧೧೯ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದರೆ., ೭೬೩ ಜನ ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಕೋಲಾ, ಕಾರವಾರದಂತಹ ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೦೧ ಜನ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೭೫ ಜನ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ೨೬ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅಡಿಕೆ ಪುಡಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿನ ೨೪ ಜನ ಕೂಲಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೬ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ೮ ಜನ ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ಹೋಗುವುದು ೨೧೯ ಜನ, ಅದರಲ್ಲಿ ೨೦೩ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದರೆ. ಕೇವಲ ೬ ಜನ ಪುರುಷರು ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹಪ್ಪಳ ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ೫೦ ಜನರಲ್ಲಿ ೫೦ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಗೇರ್‌ಬೀಜ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ೯೪ ಜನರ ಪೈಕಿ ೬೬ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ೧೦ ಜನ ಮಾತ್ರ ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮ್ಯಾಟ್ ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ೧೩ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಲಘು ಕೃಷಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವವರು

೧೭೨ ಜನ. ಇದರಲ್ಲಿ ೧೪೯ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ೨೩ ಜನ ಪುರುಷರು, ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹೂವನ್ನು ಮಾರುವವರಲ್ಲಿ ೭೪ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದರೆ, ಕೇವಲ ೩ ಜನ. ಮಾತ್ರ ಪುರುಷರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಡಿನ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟು ೬೩ ಜನ ಈ ಕಾಡಿನ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೫೯ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದರೆ. ೪ ಜನ ಮಾತ್ರ ಪುರುಷರು ಇನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮದಾಯಿಕವಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರಾಟದಲ್ಲೂ ಸಹ ಮಹಿಳೆ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ೧೭೮ ಜನರಲ್ಲಿ ೧೭೩ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದರೆ, ಕೇವಲ ೫ ಜನ ಮಾತ್ರ ಪುರುಷರು ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ೨೩೪ ಜನರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ೧೬೭ ಜನ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ೬೭ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ತಾರತಮ್ಯ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ೪೮ ಜನರಲ್ಲಿ ೪೨ ಜನ ಪುರುಷರಿದ್ದರೆ, ಕೇವಲ ೬ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತ್ರ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇತರೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ೧೨೦ ಜನ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ೮೦ ಜನ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ೪೦ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧೭ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕೋತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರ ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು
೧೬೭೭	೧೭೧೩	೩೩೯೦

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ, ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳ ೨೦ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೈಗೊಂಡ ಪ್ರಕಾರ ೫೩೫೫ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೩೩೯೦ ಜನ ವಿವಿಧ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ೩೩೯೦ ಜನರಲ್ಲಿ ೧೬೭೭ ಜನ ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ. ೧೭೧೩ ಜನ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಮನೆಯ ಹೊರಗಿನ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರಲ್ಲಿ ಶೇ. ೫೧ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಶೇ. ೪೯ರಷ್ಟು ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಮನೆವಾರ್ತೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಮನೆಯ ಹೊರಗಿನ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರೇ ಅಧಿಕ ವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಕೇವಲ ಮನೆಗೆಲಸದಾಳಾಗಿ, ಮಗುವಿನ ಪಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಡುಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೈ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ದುಡಿಮೆಗಳಿಂದ ಒಡಿದು, ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಂತಹ ಕೌಶಲ್ಯ ಪೂರ್ಣ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಮಹಿಳೆಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಅಸಂಘಟಿತ

ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಕೃಷಿಕೂಲಿ, ಮನೆಗೆಲಸ, ಚಿಕ್ಕ ವ್ಯಾಪಾರ, ದಿನಗೂಲಿ, ಚಿಕ್ಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೂಲಿ, ಕಾಡುತ್ಪನ್ನ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಂತಹ ಅಸಂಘಟಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಖಾಸಗೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು. ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೇವಾವಲಯವು ಸಂಘಟಿತವಾಗಿದ್ದು, ದುಡಿಮೆಯ ನಿಶ್ಚಿತ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ವಲಯ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಘಟಿತ ದುಡಿಮೆಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಿತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗಳೆರಡೂ ಅಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವುದೇ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ತರಬೇತಿಯ ಮಾತು ದೂರವೇ ಉಳಿಯಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಖಾಸಗೀ ಸೇವಾವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ವಿರಳ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ದುಡಿಮೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಕುಟುಂಬದ ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರ ದುಡಿಮೆಯು ಪೂರಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಕುಟುಂಬದ ಮಹಿಳೆಯರ ದುಡಿಮೆಯಂತೂ ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೂ ಬಾರದ್ದು. ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲು ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ರೂಢಿಗತ ಗ್ರಹಿಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಅಡುಗೆ ಕೆಲಸ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವುದು, ಅವರ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಪುರುಷನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಮಹಿಳೆಯ ಕೆಲಸ ಎಂಬುದು ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಅದರಾಚೆಗಿನ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಮಹಿಳೆಯ ಶ್ರಮದ ಅನ್ವಯವು ಯಾವ ಮಾನದಂಡಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಅಳೆಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಆರ್ಥಿಕೋತ್ಪಾದನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. "ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದಾದುದೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕೋತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ".[೫೩] ಮನೆವಾರ್ತೆ, ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕೋತ್ಪನ್ನದ ಮಹತ್ವದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಮಹಿಳೆಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲವಾಗಿಲ್ಲ

ದಿದ್ದರೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದು ಪುರುಷನಿಗೆ. “ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪತ್ತು, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಮಾಲೀಕತ್ವ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲೆ, “ಕುಟುಂಬದ ವರಮಾನದ ಮೇಲೆ ಮಾಲಿಕತ್ವದ ಹಕ್ಕು ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಯಾರ ವಶದಲ್ಲಿದೆ? ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಕುಟುಂಬದ ಹೊರಗೆ ನೌಕರಿ ಮಾಡಿ ವರಮಾನ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆಕೆಗೆ ವರಮಾನದ ಮೇಲೆ ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ತಾನು ಪಡೆಯುವ ಸಂಬಳದ ಬಾಬ್ತು ಹಣವನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಸಂಪಾದಿಸುವ ವರಮಾನದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಮಾಡುವ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಸದರಿ ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಕುಟುಂಬದ ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರು ಮಾಡುವ ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡನ - ಮಕ್ಕಳ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪುರುಷ ವರ್ಗ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾಗ ಸ್ವಂತ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ - ತೆವಲುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ”.[೧೪] ಅಮಾರ್ತ್ಯಸೇನರ ಮೇಲಿನ ಉಲ್ಲೇಖವು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆ ಮೇಲಿನ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವಾಗಲಿ, ದುಡಿಮೆಯ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೇಲೆ ಮಾಲೀಕತ್ವವಾಗಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗೇ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ನಿತ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ದುಡಿಮೆಯ ವಲಯವು ಆದಿಮ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಕೃಷಿ, ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಂತಹ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯಗಳಿಗೂ ಮುಂಚಿನ ಆದಿಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ದುಡಿಮೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಲೀಕತ್ವವಾಗಲಿ, ನಿಯಂತ್ರಣವಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಎನ್.ಆರ್.ನಾಯಕ, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು.೨೫೫-೨೫೬

೨. ಎಲ್.ಜಿ. ಭಟ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ೧೯೮೮, ಪು.೩೮

೩. ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು.೧೧೮

೪. ಎನ್.ಆರ್.ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು.೧೭೪

೫. ಅದೇ ಪು.೧೭೭

೬. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಅಮಾಸೆ ಗೌಡ, ಬೆಳಂಬರ, ಅಂಕೋಲಾ.ತಾ

೭. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ವಿಠಲ ಅಮಾಸಗೌಡ, ಬೆಂಳಬರ, ಅಂಕೋಲಾ ತಾ.

೮. ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು. ೨೦೬

೯. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ತುಳಸಿ ಮಂಕಾಳು ಗೌಡ, ತಳಗದ್ದೆ, ಅಂಕೋಲಾ

೧೦. ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು.೨೦೬

೧೧. ವಂದನಾಶಿವ, ಅನು: ಮಾಧವ ಐತಾಳ್, ಬತ್ತದ ಚಿಲುಮೆ, ೨೦೦೫, ಪು.೩೪-೩೫

೧೨. ಅದೇ ಪು.೪೧

೧೩. ಅದೇ ಪು. ೪೪

೧೪. ಅದೇ ಪು.೮೧-೮೨

೧೫. ಅದೇ ಪು.೮೫

೧೬. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ರಮೇಶ್ ಎನ್.ಗೌಡ, ಬಿಣಗಾ, ಕಾರವಾರ

೧೭. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ನಾಗವೇಣಿ, ಸಾಲಿಕೇರಿ, ಹೊನ್ನಾವರ

೧೮. ರಾಜರಾಮ ಹೆಗಡೆ, ಲೌಕಿಕ-ಅಲೌಕಿಕ, ೨೦೦೧, ಪು.೭೦

೧೯. ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಪು. ೨೧೯

೨೦. ಡಿ.ಡಿ. ಕೋಸಂಬಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ ಚರಿತ್ರೆ, ೧೯೯೮, ಪು.೩೫

೨೧. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಬಂದಾನೇ ಬಲಿಯಂದ್ರರಾಯ, ೧೯೮೯, ಪು.೮

೨೨. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ೧೯೯೩, ಪು. ೧೮೮-೮೯

೨೩. ರಾಜರಾಮ್ ಹೆಗಡೆ, ಲೌಕಿಕ-ಅಲೌಕಿಕ, ೨೦೦೧, ಪು.೯೬

೨೪. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಪು. ೧೯೧

೨೫. ರಾಜರಾಮ್ ಹೆಗಡೆ, ಲೌಕಿಕ-ಅಲೌಕಿಕ, ೨೦೦೧, ಪು.೯೭

೨೬. ಅದೇ ಪು.೭೦

೨೭. ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ೧೯೮೮, ಪು.೩೮

೨೮. Dinaka Desai; Vakkals, The aboriginals of Kanara: ಉಲ್ಲೇಖ: ವಿಷ್ಣು ನಾಯಕ್: ದುಡಿಯುವ ಕೈಗಳ ಹೋರಾಟದ ಕತೆ, ೨೦೦೪, ಪು. ೧೪

೨೯. ಅದೇ, ಪು. ೧೫

೩೦. ಅದೇ. ಪು. ೧೭

೩೧. ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ, ಹದ್ದು ಪಾರಿನ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ, ೧೯೮೨, ಪು.೧೭

೩೨. ವಿಷ್ಣು ನಾಯಕ, ಹದ್ದು ಪಾರಿನ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ, ೨೦೦೪, *ದುಡಿಯುವ ಕೈಗಳ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆ.*

೩೩. ಜಾಗೃತಿ, ೧೯೯೯, ಪು.೬

೩೪. ಅದೇ ಪು.೬

೩೫. ಅದೇ ಪು.೭

೩೬. ಕೂಗಿರದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ್ ಅನು ಸ. ರಘುನಾಥ ೨೦೦೫, ಪುಟ III

೩೭. ವಂದನಾ ಶಿವ, ಬತ್ತದ ಚಿಲುಮೆ, ೨೦೦೫, ಪು.೪೬

೩೮. ಡಾ. ರಾಜಾರಾಮ್ ಹೆಗಡೆ, ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೪, ಪು.೧೫೭

೩೯. ಅದೇ ಪು. ೧೫೨

೪೦. ದೊಡ್ಡ ಹುಲ್ಲೂರು ರುಕೋಜಿ, ಸದನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ೧೯೯೭, ಪು. ೬೬-೬೭

೪೧. ಬಿ.ಡಿ. ಶರ್ಮ, ಪೇಸಾ ಕ ಅಸಲಿ ಮತಲಬ್, ೨೦೦೧, ಪು.೭

೪೨. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ದಿನೇಶ್‌ಗೌಡ, ಮಳೆಮನೆ, ಬೆಳಂಬರ

೪೩. ವಂದನಾ ಶಿವ, ಬತ್ತದ ಚಿಲುಮೆ, ೨೦೦೫, ಪು.೫೪

೪೪. ಅದೇ ಪು.೮೫

೪೫. ಅದೇ ಪು.೧೦

೪೬. ಅದೇ ಪು.೩

೪೭. ಅದೇ ಪು.೭

೪೮. ಅಮಾರ್ತ್ಯ ಸೇನ್ ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಅಮಾರ್ತ್ಯಸೆನ್ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ೧೯೯೯, ಪು.೫೨

೪೯. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ್, ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩ ಪು.೧೪೬, ೧೪೭

೫೦. ಎಲ್.ಜಿ.ಭಟ್ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ೧೯೮೮, ಪು.೧೯

೫೧. ಅಮಾರ್ತ್ಯಸೇನ್ (ಅನು) ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಅಮಾರ್ತ್ಯಸೇನ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ೧೯೯೯, ಪು.೫೫

೫೨. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಮದುಕೇಶ್ವರ, ಮಾನುಷಿಯ ಮಾತು, ಪು.೧೩

೫೩. ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಮಹಿಳೆ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ೨೦೦೦, ಪು.೧೦

೫೪. ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್, (ಅನು) ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಅಮಾರ್ತ್ಯಸೇನ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ೧೯೯೯, ಪು.೫೪

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ

* ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು'
* ಅರಣ್ಯದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ
* ವಿವಿಧ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು' ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ
* ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫

ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಸರಕಾರದ ವಿವಿಧ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು' ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡಿರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು' ಎಂದಾಕ್ಷಣ, ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶವೊಂದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಸರಕಾರದ ಬೃಹತ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಹೀಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೃಹತ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದರೆ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳು ಮಾತ್ರ. ಅವುಗಳಿಗೆ ದೇಶದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಬಡವರಾಗಲಿ, ನಿಸರ್ಗದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆಯಾಗಲಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೂಡಿದ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಪುನರುತ್ಪಾದಿಸುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಬಂಡವಾಳದ ಮರುತ್ಪಾದನೆ ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೋಜನೆಗಳ ಪರಮಗುರಿ, ಇಲ್ಲಿ ಆಗುವುದು ಆರ್ಥಿಕೋತ್ಪಾದನೆಯೇ ಹೊರತು ಮಾನವಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಭಾರತ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದು ಯುರೋಪ್ ಮಾದರಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಾರತ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಯುರೋಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯು ಭಾರತವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷರು ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಹ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ 'ಯುನಿಲಿವರ್' ಕಂಪನಿಯು ಭಾರತದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನಿ ನೆಹರು, ಸಮಾಜವಾದಿ ಆಶಯಗಳಿಂದ

ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಅವರು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದು ಯುರೋಪಿನ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯನ್ನು. ಯುರೋಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಾದರಿ ಎಂದರೆ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ. ಬೃಹತ್ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ದೊಡ್ಡ ಕೈಗಾರಿಕಾವಲಯ, ಅಣುಸ್ಥಾವರಗಳು ಯುರೋಪಿನ ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಇರುವ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು. ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು, ಬಲಾಢ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದುನಿಂತ ಯುರೋಪನ್ನು, ಯುರೋಪಿನ ಮಾಜಿ ವಸಾಹತುಗಳು ಅನುಕರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದವು. ಜೊತೆಗೆ ಯುರೋಪಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ವಸಾಹತುಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಪರಾವಲಂಭಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುವ ತಂತ್ರದ ಭಾಗವಾಗಿಯೂ ಈ ಮಾಜಿ ವಸಾಹತು ದೇಶಗಳು ಯುರೋಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡವು. “ಇದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯಿಂದ ವಿಮೋಚನೆಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರವೊಂದು ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನಡೆಯನ್ನ ಸರಿಪಡಿಸಲು ನಡೆಸುವ ವಿಫಲ ಯತ್ನದಂತೆಯೇ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಇದೇ ರೀತಿಯ ‘ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ’ ದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿ, ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನಗಳೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ಗೊಂದಲ ಮತ್ತು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನ ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆಫ್ರಿಕಾ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನಡೆ ಇದೇ ಗೊಂದಲಗಳ, ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಆದರ್ಶದ ಮಾದರಿ ಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನ ಆಳಿದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗಳೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಆ ಮಾದರಿಗಳನ್ನ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ಈ ದೇಶಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲವೆ ‘ಜಾಗತೀಕರಣ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸುತ್ತಿನ ಲೂಟಿಗೆ ಹೊಸ ದಿರಿಸು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಬರುತ್ತಿರುವ ನವ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಲು ರತ್ನಗಂಬಳಿ ಹಾಸುತ್ತವೆ. ಪೇಟೆಂಟ್ ಕಾನೂನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾದರಿಗಳನ್ನ ಬಲಿಗೊಡುತ್ತಿವೆ”[೧].

ಯುರೋಪಿನ ಮಾಜಿ ವಸಾಹತುಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶೀ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲಿ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆ ಗಳಾಗಲಿ ಯುರೋಪಿನ ಬೃಹತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳ ಮುಂದೆ ಬಹುಕಾಲ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತ ದಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ನಾಶವಾದವು. ಇಂಡಿಯಾದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಜನ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನಸಮುದಾಯ ಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅತಂತ್ರಗೊಂಡವು. ಯುರೋಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಗೆ ಇರುವ ಏಕೈಕ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ, ಬಂಡವಾಳದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಂಡವಾಳದಿಂದ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸುವುದೇ ಯುರೋಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯ ಅತ್ಯಂತಿಕ ಗುರಿ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಮಾದರಿಯ ಆರ್ಥಿಕೋತ್ಪಾದನೆಯು ಬಂಡವಾಳದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರಿಯಾಗಿರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಮಾದರಿಯು ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ೧) ಮೂರನೇ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದ

ಲೂಟಿ. ೨) ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡುವ ದೇಶದ ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಘಟಕಗಳ ನಾಶ. ೩) ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮಾನವ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಕುರಿತ ತಿರಸ್ಕಾರ.

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಮೂರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬಂಡವಾಳ ವಾದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಗೆ ಬಂಡವಾಳದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಗುರಿಯೇ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಈ ಮಾದರಿಗೆ ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಜೀವದಾಯಕ ಆಯಾಮಗಳು ಯಾವತ್ತೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಮೂರನ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ದೇಶಗಳು ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿಸುವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ನಾಶ ಮಾಡಿವೆ. ನೆಹರು ಮತ್ತು ನೆಹರುವಿನ ನಂತರದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಯುರೋಪಿನ ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಭಾರತದ ಅರಣ್ಯಗಳು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನಾಶವಾಗ ತೊಡಗಿದವು. ಭಾರತದ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಮತ್ತು ಬಹುಪಯೋಗಿ ಕಾಡು ಇದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೊದಲಿಗೆ ಕಾಫಿ, ಟೀ, ಎಸ್ಟೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸ ಲಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಘಟ್ಟಗಳ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕಾಡನ್ನು ಸವರಿ ಹಾಕಿ ನೀಲಿ ಮತ್ತು ರಬ್ಬರ್ ತೋಟಗಳನ್ನು ನೆಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಯುರೋಪಿನ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೃಷಿಯು ಭಾರತದ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕಲಾದ ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿಗಳು ಕಾಡಿನ ಗರ್ಭಸೀಳಿ ಹಾಕಿದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರಾನಂತರ ಅರಣ್ಯಗಳ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಲಾದ ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳು ಕಾಡನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನುಂಗಿ ಹಾಕಿದವು. ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿದ್ಯುತ್ತನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಬೃಹತ್ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳಂತೂ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಎಕರೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದವು. ಜೊತೆಗೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಒದಗಿಸುವ ಹೈಟೆಷನ್ ಕಂಬಗಳು ಅರಣ್ಯದ ಹೃದಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋದವು. ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡ ಉತ್ಪಾದಿತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ರೇಲ್ವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಮತ್ತೆ ಕಾಡನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಅಣುವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಅರಣ್ಯದ ಹೃದಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಂತೂ ಭಾರತದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾಡುಗಳನ್ನು, ಶೋಲಾ ಹುಲ್ಲು ಗಾವಲುಗಳನ್ನು ನುಂಗಿಹಾಕಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಮದಾಗಿದ್ದು ಯುರೋಪಿನಿಂದ. ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಗೆ ಪಂಗಲ್ಸ್ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಅರಣ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಅರಿವೆಗೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ, ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸುವುದೇ ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಹುನ್ನಾರು.

"ಆದರೆ ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿ ಎಷ್ಟು ಸಮಂಜವಾದುದ್ದು? ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳ ಭೋಗದ ನೀತಿಗಳು ಯಾಕಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಗಳಾದವು? ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಸರಕಾರದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರೇ ಈ ಆಸೆಬರುಕ ಬಂಡವಾಳಿಗರು.

ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದವರೂ ಇವರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬಂಡವಾಳಿಗರ ಪ್ರಭುತ್ವವೇ ಆಯಿತು. ಜನತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣದ ಬದಲು ಬಂಡವಾಳದ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ಎಂದಾಯಿತು. ಬಂಡವಾಳದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿ ಯಾದದ್ದು, ಬಂಡವಾಳದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯ್ತು. ದೇಶ ಕಾಯಲು ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧ, ಬಂಡವಾಳ ಕಾಯುವ ಹೋರಾಟವಾಯ್ತು. ನೆಹರು ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ನಾಯಕರು ಅಧಿಕಾರದ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯ ಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಇದನ್ನ. ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದರೆ ಅದರ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಚಿ ಕುಳಿತದ್ದು ಬಂಡವಾಳ ವಾದಿ ಪ್ರಭುತ್ವವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈವತ್ತು ಅಮೇರಿಕಾ, ಚೀನಾ, ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗಳಂತಹ ದೇಶದ ಬಂಡವಾಳ ತಂದುಕೊಂಡ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿಯೇ ಜಾಗತಿಕರಣ, ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎಂಬ ಸ್ಲೋಗನ್ನುಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುವುದು. ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆಯುಧ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂದರೆ ಭಾರತ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳಂತಹ ದೇಶಗಳು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ, ದೇವರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಡಬೇಕು. ಮೂರನೇ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳು ಭಾವವೇಶದಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತ ಕಿಚ್ಚು ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡರೆ, ಪಶ್ಚಿಮದ ಶೀತವಲಯದ ಬಂಡವಾಳಿಗ ದೇಶಗಳು ಅದೇ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಮೈಕಾಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈವತ್ತು ಭಾರತದಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿವರ್ಷದ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವುದು ಆಯುಧಗಳ ಖರೀದಿಗೆ, ಮಿಲಿಟರಿ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ, ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆವ ಅಸಡ್ಡಾಳ ಷೆಲ್ ದಾಳಿಯೆಂಬ ಕಚ್ಚಾಟಗಳಿಗೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹೊಡೆದಾಡುವ ದೇಶಗಳ ಪರವಾಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ನಿಂತರೆ, ಉಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅದರ ವಿರುದ್ಧವಿದ್ದಂತೆ. ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯಷ್ಟೆ. ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವಾಗಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಈ ಮೂರನೇ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನ ಸದಾ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಂಡವಾಳ ಗರ ಕುಮ್ಮಕ್ಕೂ ಇರುತ್ತದೆ"[೨].

ಬಂಡವಾಳವಾದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಅಥವಾ ದೇಶೀಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿದೆ. ಈ ಪಾರಂಪರಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಒಂದು ಜನತಾಂತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನ ಶ್ರಮ ವಿಭಜನೆಗೆ ಹೊರತಾದ ಈ ದೇಶೀ ಕೌಶಲ್ಯದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರದ ಭಾಗವಾಗಿ ಒಂದು ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಎಣ್ಣೆ ತಯಾರಿಸುವುದು, ಬಟ್ಟೆನೇಯುವುದು, ಕುಂಬಾರಿಕೆ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ,

ಬಡಗಿತನದಂತಹ ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಬೃಹತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದವೋ ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ದೇಶೀಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದವು. ಬಂಡವಾಳವಾದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯು ಈ ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಗತಿಕವಾಗಿಸಿತು.

ಬಂಡವಾಳವಾದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮಾನವ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಜನಾಂಗಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಭಾಗವಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾದಂತಹ ದೇಶಗಳ ಅನೇಕ ಜನಾಂಗಗಳು ವಸಾಹತು ದೇಶಗಳ ದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಶಃ ನಾಶವಾದವು. ಜನಾಂಗ ನಾಶಮಾಡುವುದು ವಸಾಹತು ಯುದ್ಧ ನೀತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬಂಡವಾಳವಾದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀತಿಗೆ ಜನಾಂಗ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಯಾವ ಕಾಳಜಿಗಳಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಎಕರೆ ಅರಣ್ಯವನ್ನಷ್ಟೆ ನುಂಗಿ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಅರಣ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬದುಕಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿ ಈ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಹೊರಹಾಕಿದವು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ದೇಶೀ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯೂ ಸಹ ಕಾಡಿನ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಅರಣ್ಯ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು

ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಬಂಧ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಅರಣ್ಯಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಪರಿಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಸಿರಿನಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ನೀಡುವ ಭೂ ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಪರಿಗಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅರಣ್ಯಗಳು ರೂಪಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಯಾವತ್ತೂ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯಗಳು ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಜೊತೆಗೆ ಅರಣ್ಯವು ಒಂದು 'ಆಸ್ತಿ'ಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಯಾವತ್ತೂ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕಲ್ಲಿ

ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಸಹ ಸಮುದಾಯದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಉಪಯುಕ್ತ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದ ಬೇಟೆ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಆದಿಮ ಕೃಷಿ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದಿನಂತೆ ಖಿಲಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಿಮಾನವ ಅಥವಾ ಇಂದಿನ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಅರಣ್ಯದ ಸಾವಯವತೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವಂತದ್ದಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಸಾವಯವತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಭಾರತದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅರಣ್ಯವು ಭೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯದ ಮೇಲೆ ಖಾಸಗಿ ಒಡೆತನವೂ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕಪೂರ್ವ ಕಾಲಘಟ್ಟದವರೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ಯಾವತ್ತು ಭಾರತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿತೋ ಅಂದಿನಿಂದ ಅರಣ್ಯವು ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿತು. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಕರಿಯಾಗುವ 'ವಸ್ತು'ವಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಪರಿಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಅರಣ್ಯವು ಸರಕಾರದ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೂ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಚಕಾರ ಬಂದೋದಗಿತು. ಅರಣ್ಯವು ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗತೊಡಗಿತು. ಅರಣ್ಯವು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗತೊಡಗಿದ ಮೇಲೆ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಕ್ರಮೇಣ ನಶಿಸತೊಡಗಿತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಗಳಿಂದ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಅರಣ್ಯನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಾಸದ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನ್ಯರಾಗುವ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿನ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಈ ಕ್ರಮದ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದವು. ಅರಣ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳದ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಸ್ಥಳೀಯ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳನ್ನು ಸೈನ್ಯದ ಮೂಲಕ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿತು. ಸೈನ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಬದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಅಂದಿನಿಂದ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಕೊನೆಗೊಂಡವು. ಅರಣ್ಯ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಾಯಿತು. ಈ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು 'ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು' ಸದರಿ ಆಡಳಿತ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿತು. ಆದರೆ ಯಾರಿಂದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು

‘ರಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ’ ಎಂಬುದು ಅಗೋಚರ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅರಣ್ಯವನ್ನು ‘ಸಂರಕ್ಷಿಸಲೆಂದೇ’ ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ರೂಪಿಸಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಹಿತ ಕಾಯುವ ಅಂಶಗಳು ಅಂತರ್ಗತ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯ ಯಾರದು? ಯಾರು ಅದನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು? ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿರಬೇಕು? ಯಾರಿರಬಾರದು? ಎಂಬೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಈ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಂಡವು. ಈವತ್ತಿನ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯ, ಅಭಯಾರಣ್ಯ, ವನ್ಯ ಮೃಗ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ ಎಂಬ ಆಧುನಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಪುರಾತನ ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿವೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು ೬೦ ವರ್ಷ ಕಳೆದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ಅರಣ್ಯನೀತಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಅರಣ್ಯನೀತಿಯ ಯಥಾವತ್ತು ನಕಲಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ The Madras Forest Act ೧೮೬೫ ಎಂಬ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಆನಂತರ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಪುನರೂಪಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

“01. The Indian Forest Act 1878

02. The Forest Act 1890

03. The Amanding Act 1891

04. The Indian Forest (Amending) Act 1901

05. The Indian Forest (Amending) Act 1911

06. The Repealing and Amending Act 1914

07. The Indian Forest Amendment Act 1918

08. The Devolution Act 1920

09. The National Forest Policy 1952

10. The wild life protection Act 1972”[3]

ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗೆ ಹಲವು ಗುರುತರ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹು ಹಿಂದೆಯೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆದರೆ ೧೯೭೨ wild life profection Act ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಆಧುನಿಕವೆನ್ನಿಸುವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಸಂಗತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಂತಹ ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಹಿಸಿಕೊಂಡವು. ಜೊತೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗಳೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಗಿಯಾದವು. ಅದರಲ್ಲೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳ ಕುರಿತ ಕಾಯ್ದೆಯು

ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಅದರೊಳಗೆ ಜೀವಿಸುವ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನದೊಳಗೆ ಜನವಸತಿಗಳಿರಕೂಡದು ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬದುಕೇ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ದೂಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ತಾವು ಬದುಕಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ ತತ್‌ಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ, 'ರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ' ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಎತ್ತಂಗಡಿ.

ಒಂದೆಡೆ ಸರಕಾರದ ಉದ್ದೇಶಿತ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿನ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅರಣ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಸರಕಾರದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಬದುಕಿನ ಅಸ್ಥಿತ್ವದ ಕುರಿತ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಸಂಘರ್ಷಾತ್ಮಾಕ ಮುಖಾಮುಖಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಯಾವತ್ತೂ ಅವಲಂಭಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಗೂ ಬಳಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ಅದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಪಾರಂಪರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ ನೀತಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನವಸತಿಗಳಿರಕೂಡದು ಎಂದು ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಯಿತು. 'ನಾಗರಿಕ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ' ದೂರವಿದ್ದ, ಕಾಡನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಈ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಹೋದರು. ದೇಶದ ಕೆಲವೆಡೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಈ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೊಂಡರು. ಸರಕಾರಗಳು ಒಕ್ಕಲೆದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ವಿವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆದ್ದ ಸುಮಾರು ೨೧.೩ ಮಿಲಿಯನ್ ಜನರಲ್ಲಿ ೮.೫೪ ಮಿಲಿಯನ್ ಜನ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ವಾಸದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬಳಿ ನಾಗರಿಕ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೇಳುವ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರಗಳಾಗಲಿ, ಕಾನೂನು ಬದ್ಧ ಒಡೆತನದ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಜನರಿಂದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಶೋಷಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ತಲೆದೋರುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಅನೇಕ ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ನೇಮಿಸಿದೆ. ಸ್ವತಃ ನೆಹರು ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಅಪಾರವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪಂಚಶೀಲ ತತ್ವಗಳನ್ನ ನೆಹರು ರೂಪಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಕಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಜನ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕದಡಬಾರದೆಂದು ನೆಹರು ಪದೇ ಪದೇ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣಗಳ ಮೂಲಕ

ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಕಾಡಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಅವರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನೆಹರು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವರದಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಧೇಬರ್ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಆನಂತರ ಅನೇಕ ಆಯೋಗಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆ ಆಯೋಗಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

"01. Dhebar Commission 1961

02. Hari Singh Committe 1967

03. The National Commission on Agriculture 1976

04. The Conference of state Minister in charge of Forests and Tribal development 1978

05. Roy Burman Commission 1982

06. Bhuria Commission 1996"[4]

ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಅರಣ್ಯದ ಜೊತೆ ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಈ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ಸರ್ಕಾರ ಈಗಾಗಲೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನ ಆರು ಆಯೋಗಗಳು ನೀಡಿವೆ. ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ನಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಆಯೋಗಗಳು ಮಹತ್ವದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿವೆ.

ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು, ಅರಣ್ಯದ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೇಲೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು, ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಂದ ಬಂದ ಆದಾಯವನ್ನು ಆದಿವಾಸಿ ಗಳ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯದ ಉಳುವಿನ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಆಯೋಗಗಳ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರ ಯಾವ ಅರಣ್ಯನೀತಿಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ, ಆ ಉಪಯೋಗವಾದಿ, ಅಮಾನವೀಯ ನೀತಿಗೆ ಮಾನವೀಯ ಸ್ಪರ್ಶ ನೀಡುವ ಮೂಲ ಆಶಯ ಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಈ ಆಯೋಗಗಳು ತಮ್ಮ ವರದಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿವೆ.

ಆದರೆ ಈ ಮೇಲಿನ ಆಯೋಗಗಳ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳು ಕಾನೂನು ಬದ್ಧವಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ ಕಾಯ್ದೆ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಸಹಜ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳಿಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾದ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತೀಕರಣಗೊಂಡ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳಿವೆ. ಆ ಉದ್ಯಾನಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ.	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳು	ಜಿಲ್ಲೆ	ಸಮುದಾಯಗಳು
೦೧.	ಬಂಡಿಪುರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ	ಮೈಸೂರು	ಜೇನುಕುರುಬ
೦೨.	ಬನ್ನೇರಘಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ	ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮೀಣ	ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿ, ಇರುಳ
೦೩.	ನಾಗರಹೊಳೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ	ಮೈಸೂರು, ಕೂರ್ಗ	ಜೇನುಕುರುಬ, ಸೋಲಿಗ
೦೪.	ಕುದುರೆಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು	ಗೌಡಲು, ಮಲೆಕುಡಿಯ
೦೫.	ಅಣಶಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಸಿದ್ದಿ, ಕುಣಬಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಈ ಐದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳು ಒಟ್ಟು ೨೪೭೫ ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಉದ್ಯಾನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಉದ್ಯಾನಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಣಶಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ ಘಟ್ಟದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದ ಅರಣ್ಯವು ಈ ಉದ್ಯಾನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕರಾವಳಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳು ಆ ಭಾಗದ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಅರಣ್ಯದ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಆಯ್ದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕೈಗಾ, ಸೀಬರ್ಡ್, ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೇಗಳಂತಹ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕಾಡನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಅಂಕೋಲಾ ಮತ್ತು ಕಾರವಾರ ನಡುವಿನ ಬಹುತೇಕ ಅರಣ್ಯವು ಸೀಬರ್ಡ್ ನೌಕಾನೆಲೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಯೋಜನೆಗಳು

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ತನ್ನ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನದಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮ

ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಹರಿವ ಈ ನದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ೧೧ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿವೆ.

"೧. ಸುಪಾ ಜಲಾಶಯ ೨. ದಾಂಡೇಲಿ ಜಲಾಶಯ
೩. ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ಜಲಾಶಯ ೪. ತಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಜಲಾಶಯ
೫. ಕಾಗೇರಿ ಜಲಾಶಯ ೬. ಕೊಡಸಳ್ಳಿ ಜಲಾಶಯ
೭. ಕದ್ರಾ ಜಲಾಶಯ ೮. ಮಾಗೋಡು ಜಲಾಶಯ
೯. ಅಘನಾಶಿನಿ ಜಲಾಶಯ ೧೦. ಶರಾವತಿ ಟೈಲ್‌ರೇಸ್
೧೧. ಲಿಂಗನಮಕ್ಕಿ ಜಲಾಶಯ"[೫]

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಕೃತಕ ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ನಾಶವಾದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಅರಣ್ಯ ಅಪಾರ. ಆದರೆ ಈ ಅರಣ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಒಕ್ಕಲೆದ್ದು ಹೋಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಇಲಾಖೆಯೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಇಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆದಿವಾಸಿಗಳು

೧೯೫೧ ರಿಂದ ೧೯೯೦ರವರೆಗಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಯೋಜನೆಗಳು	ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಟ್ಟು ಆದಿವಾಸಿಗಳು	ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆದಿವಾಸಿಗಳು	ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶೇಕಡವಾರು	ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾದವರು	ಉಳಿದ ನಿರಾಶ್ರಿತರು
ಗಣಿಗಾರಿಕೆ	೧೪,೧೫,೦೦೦	೧೨,೦೦,೦೦೦	೮೪.೮೧	೩,೦೦,೦೦೦ (೨೫)	೯,೦೦,೦೦೦ (೭೫)
ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು	೩,೦೦,೦೦೦	೨,೬೦,೦೦೦	೮೬.೬೭	೬೫,೦೦೦ (೨೫)	೧,೯೫,೦೦೦ (೭೫)
ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು	೭೦,೦೦,೦೦೦	೫೩,೦೦,೦೦೦	೭೫.೭೧	೧೩,೧೫,೦೦೦ (೨೪.೮೧)	೩೯,೪೫,೦೦೦ (೭೫.೦೯)
ಅಭಯಾರಣ್ಯ	೬,೦೦,೦೦೦	೫,೦೦,೦೦೦	೮೩.೩೩	೧,೨೫,೦೦೦ (೨೫)	೩,೭೫,೦೦೦ (೭೫)
ಇತರೆ	೨,೦೦,೦೦೦	೧,೫೦,೦೦೦	೭೫	೪೦,೦೦೦ (೨೬.೬೭)	೧,೧೦,೦೦೦ (೭೪.೩೩)
ಒಟ್ಟು	೯,೫೧,೫೦೦೦	೭೪,೧೦,೦೦೦	೭೭.೮೮	೧೮,೫೦,೦೦೦ (೨೪.೯೭)	೫೫,೬೦,೦೦೦ (೭೫.೦೩)

ಶೇ. ೪೦.೦೫ರಷ್ಟು ಹೊರಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟವರು"[೬]

ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮತ್ತು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ

ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯೊಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ, ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ' ಎಂಬುದು ಕ್ಲೀಷೆಯಾಗುವಷ್ಟು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ವಲಂತ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ ನರ್ಮದಾ ನದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಸರ್ದಾರ್ ಸರೋವರ ಅಣೆಕಟ್ಟು. ಈ ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಗತಿಕರನ್ನಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಿಸರವಾದಿಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದಿಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೂ ಸಹ ಸದರಿ ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಜನ 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ' ಎಂಬ ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಬೃಹತ್ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು' ಜಾರಿ ಯಾಗುವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲಿಕ ವರ್ಗವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ರಾಜಕಾರಣದ ಭಾಗವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಂಡವಾಳದ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ದೇಶೀಯ ಆಳುವ ವರ್ಗ ನಿರಂತರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಮತ್ತು ದೇಶಿಯ ಬಂಡವಾಳದ ವರ್ಗವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಳ ಒಪ್ಪಂದ ಭಾಗವಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಜಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಗುಂಪುಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಬಗೆಯ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳು ಯಾವತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಾನವ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಲೇ ಅಸ್ಥಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವುದು ಕಾಡು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಜನವಸತಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅವರ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರುಹುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಈ ಯಾವ ಕುರಿತು ಕಿಂಚಿತ್ ಕಾಳಜಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೃಹತ್ ಬಂಡವಾಳವು ಈ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಂಡವಾಳವು ಬುಲ್‌ಡೋಜರ್ ತರಹ ತನ್ನೆದುರಿನ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡುತ್ತ ನುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಂಪರೆ, ಜನಾಂಗ ವೈವಿಧ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಾವುದೂ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬಂಡವಾಳದ ಹೂಡಿಕೆಯಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯೋಜನೆಯೊಂದು ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬದುಕಿದ್ದ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಹಾಕಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮುದಾಯವೊಂದನ್ನು ಅದರ ಮೂಲ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಆಚೆಗೆ ಅಟ್ಟುವುದನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

“ಸರ್ಕಾರದ ಅನೇಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನ ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸ್ಥಳಾಂತರ ಎನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಪದ. ಆದರೆ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಅವರ ಮೂಲ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಅಕ್ಷರಶಃ ಹೊರಗಟ್ಟ ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಮೂಲ ನೆಲೆಯೊಡನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಕುಗ್ಗಿಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನೆಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಇಂಬುಕೊಟ್ಟಿದ್ದ, ತಲತಲಾಂತರದ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ನೆಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ರೂಪಿಸುವ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಇಂದು ಹಲವು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿವೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ‘ರಾಷ್ಟ್ರದಹಿತ’ ವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಏನೇ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳಲು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪುನರ್‌ವಸತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ವಿಳಂಬ, ಪಕ್ಷಪಾತ ಎಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ.[೭] ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಮೊದಲೇ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಅಸಂಘಟಿತರು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ದಾರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಈ ಸ್ಥಳಾಂತರವನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ “ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತುವ ಒಂದು ತಂತ್ರ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ, ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ಜನಾಂಗ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದಿವಾಸಿ ಜನಾಂಗದ ಉಸಿರಾದ ಕಾಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಾನದಂಡದ ಮಾದರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾದರಿಯೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಲಾಗುತ್ತದೆ”.[೮] ಸರ್ಕಾರವಾಗಲಿ, ಆಡಳಿತ ಮಂತ್ರವಾಗಲಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿಯವರ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕುರುಡರಾಗಿ, ಕಿವುಡರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಬಹಳ ಸಲ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಪುನರ್ ವಸತಿ ಕೆಲವು ಸಲ ನಡೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲೆ ಅಸಂಘಟಿತ, ದನಿಯಿಲ್ಲದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಪರಿಹಾರ ಅಥವಾ ಪುನರ್ ವಸತಿಯ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕುಡಗುಂಜಿ ದ್ವೀಪದ ಹಸಲರು ಇಂದು ಪರಿಹಾರದ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಅನ್ನವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಮರದ, ಕಾಂಡದ ತಿರುಳನ್ನ, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಬಂದಿದೆ.

ಆಳುವ ವರ್ಗದ ದಿವ್ಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ. ಅಣೆಕಟ್ಟು ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆ ತನ್ನ ಅತಿಯಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಬಾರೀ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಾಂತರ, ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ವಸತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆನಂತರ ಸಂತ್ರಸ್ತರ ಬಳಿಹೋಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಹೊಲದ ಪಾಣಿ ಕೊಡಿ, ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಕೊಡಿ, ಎಂದೆಲ್ಲ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅರಣ್ಯದ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ತಾನೆ ಅವರಿಗೆ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಯಾರು? ಇನ್ನು ಸಂತ್ರಸ್ಥರಿಗೆ, ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೌಕರಿ ಕೊಡುವ ಆಮಿಷ ಒಡ್ಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ತಾಂತ್ರಿಕ ತರಬೇತಿ ಇಲ್ಲದ, ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯಿಲ್ಲದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲರು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸೂಕ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತತ್ತರಿಸದ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹಲವು ಕಡೆ ಪುನರ್ ವಸತಿಯನ್ನು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಎರಡನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಿ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಎತ್ತಲೋ ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ".[೯] ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಜನಾಂಗವನ್ನು ಅದರ ಮೂಲ ಬೇರುಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವುದು. ಆ ಜನಾಂಗದ ಸ್ಮೃತಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ನಾಶ ಮಾಡುವುದು. ಸ್ಥಳಾಂತರವು ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗದ ನಾಶವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರವು ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡ ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಪಾರಂಪರಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪರಿಸರದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಯಾವುದೇ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಪೋಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. "ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ವಿಶ್ವದೃಷ್ಟಿ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ. ಕೆಲಸದ ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ ನೀರು, ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ದೇಖರೇಖಿ ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಬದುಕಿನ ಮೂಲ, ಮಹಿಳೆಯರು ಬದುಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅದರ ಮೌಲ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಗೊತ್ತಿದೆ".[೧೦] ಆದರೆ ಸ್ಥಳಾಂತರದಿಂದಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪರಿಸರದಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಜತನದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಜೀವದಾಯಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆ ದೂರವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದಲ್ಲದೆ "ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಅವಕಾಶಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೂವು, ಎಲೆ, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು, ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೂ ಸಹ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

ತಲುಪಿದೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಉಪಯೋಗ, ಬಂಡವಾಳದ ಅಗತ್ಯ ಮುಂತಾದವು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಗಂಡಸರೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಪರಿಚಿತ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸೆ, ಇನ್ನಿತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜೀವನ ದುರ್ಬರವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಜನಾಂಗ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಪುನರ್ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಮೂಲಕವೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ".[೧೧] ಇದಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳಾಂತರದ ನಂತರ ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ ಸಮಾಜ ಆದಿವಾಸಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು "ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಮುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪುರುಷರು ಆದಿವಾಸಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ಇರುವರೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದಿವಾಸಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಮುಕ್ತ ಲೈಂಗಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ, ಆದಿವಾಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅತ್ಯಾಚಾರ ಹಾಗೂ ಇತರ ಲೈಂಗಿಕ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಸಹ ಸಂತೋಷಿ ಸುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಲಸೆ ಬಂದ ಬಹುಪಾಲು ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಲೈಗಿಂಕ ಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳಿಂದ ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ. ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಮಾನತೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕವೆಂದನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಮಾಜ ಸೋತಿದೆ. ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಮುಕ್ತತೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬೋಗದ ವಸ್ತುವೆಂಬುದನ್ನು ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ".[೧೨] ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಮತ್ತು ಅತಂತ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಿಂದ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಅನುಭವಿಸುವ ತುಮುಲ ಮಾತ್ರ ಅಗಣಿತವಾದದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ಸ್ಥಳಾಂತರದಿಂದ ಒಂದು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅತಂತ್ರ ಗಳಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅಧೀರಳಾಗುವುದು ಮಹಿಳೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ತಲ್ಲಣಗಳು ಕಳೆದ ೬೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಯಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಕೊಂಕಣ್ ರೈಲ್ವೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿಂದ ಹರಿದು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುವ ನೀರೆಲ್ಲ ರೈಲ್ವೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ದೊಡ್ಡ ಎರಿಯ ಮಗುಲಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೃಷಿ ಜಮೀನನ್ನು ಜೌಗು ಹಿಡಿಸಿದೆ. ಕೈಗಾದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಜನಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲದ ನಿರ್ಜನ ಕಾಡೊಳಗೆ ಬದುಕಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರಿನ Stock Yaraಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಸೀಬರ್ಡ್ ನೌಕಾನೆಲೆಯಂತೂ ಅಂಕೋಲಾ ಮತ್ತು ಕಾರವಾರ ನಡುವೆ ಬದುಕುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದೆ.

ಸೀಬರ್ಡ್ ನೌಕಾನೆಲೆ

ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಸಾಗರ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ 'ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟ್ ಸೀಬರ್ಡ್' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ನೌಕಾನೆಲೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿತು. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೪, ೧೯೮೬ರಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ದಿವಂಗತ ರಾಜೀವಗಾಂಧಿಯವರು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಶಿಲಾನ್ಯಾಸ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಈ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ೧೨,೩೫೦ ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ೫,೪೭೦ ಮಾಲ್ಕಿ ಭೂಮಿ, ಉಳಿದ ೬,೯೩೦ ಎಕರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿಯಾಗಿ ಸೇರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ಆಗುವ ತೊಂದರೆ ಅರಿತು ಸುಮಾರು ೮,೩೨೦ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಯೋಜನೆಗೆ ಪಡೆಯಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ೨,೪೯೫ ಎಕರೆ ಮಾಲ್ಕಿ ಹಾಗೂ ೫,೮೨೫ ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಕಾರವಾರ ಮತ್ತು ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ೧೩ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ೩,೭೪೧ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಮುಡಗೇರಿ, ಹಟ್ಟಿಕೇರಿ, ಹಾರವಾಡ, ಅಮದಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ತಾಕುಲಾ, ಶಿರಗುಂಜಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕೇಂದ್ರ ಆರಂಭಿಸಿದೆ".[೧೩]

ಕೈಗಾ ಅಣು ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ

ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರ ಕೈಗಾದಲ್ಲಿ ಅಣು ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. "ಒಂದು ಘಟಕದಿಂದ ೨೨೦ ಮೆ.ವ್ಯಾಟ್ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಸುಮಾರು ೧೦೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆ".[೧೪] ಕೈಗಾ ಅಣು ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸರ್ಕಾರ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಮತ್ಯಾವುದೇ ಖಾಸಗಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ಕೈಗಾ ಪ್ರದೇಶ ಬಳಿ ಇರುವ ನೂರಾರೂ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ತಮಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಿ ಎಂದರೆ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ೫-೧೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ನೀಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ದುಡಿವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಣ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೈಗಾ ಬಳಿ ಇರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪ ನಗೆ, ಕೋವೆ, ಬೇಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಇವರ ಬಳಿ ದೇವರು, ಕುಲದೇವರು, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮನೆ, ಜಮೀನು ಎಲ್ಲಾ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಪರಿಹಾರ ಧನ ಇಂದಿಗೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಕಾರವಾರದ ಬಳಿ ಇರುವ ಗುಡ್ಡಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೨೦೦೬ರಂದು ವಿದ್ಯುತ್ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಇಸ್ವಿಯ ಹಿಂದಿನವರೆಗೂ ಈ ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸೌಲಭ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನಗೆ, ಕೋವೆ, ಬೇಳೂರು, ಕೈಗಾದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದಿಗೂ

ಎಷ್ಟೋ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರ ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಖಾಸಗಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಹೊರತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಎಂದು ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳಿಸಲಾಗಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ನೂರಾರು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ನಾಶಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೈಗಾ ವಿದ್ಯುತ್ ಅಣುಸ್ಥಾವರ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡ ಇವರ ನಿವಾಸಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಹರಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೆ ಯೋಜನೆ

ಉತ್ತರ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೇ ಯೋಜನೆಯು ಒಂದು. "ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರೋಹಾದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಂಗಳೂರುವರೆಗೆ ೭೬೦ ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ರೈಲು ಮಾರ್ಗ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೩೦ ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ರೈಲುಮಾರ್ಗ ಹೊಂದಿದೆ. ಕಾರವಾರ, ಅಂಕೋಲಾ, ಕುಮಟಾ, ಹೊನ್ನಾವರ ಮತ್ತು ಭಟ್ಕಳ ತಾಲೂಕಿನ ಮೂಲಕ ಮಂಗಳೂರು ಸೇರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೭ರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ನಡುವೆ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಡ್‌ಗೇಜ್ ರೈಲುಮಾರ್ಗ ಹಾದು ಹೋಗಿದೆ".[೧೫] ಈ ಕೊಂಕಣ ರೈಲು ಯೋಜನೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳನ್ನು ಹಾದು ಹೋಗುವ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಮನೆ, ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಪರಿಹಾರ ಧನ, ಪುರ್ನವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡುವ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿ ಪಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಂಕಣರೈಲ್ವೆ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆಸ್ತಿಯ ಬದಲಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಧನವಿರಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಸಹ ಎಷ್ಟೋ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರ ಏನು ಈ ಮೊದಲು ಪರಿಹಾರ ಧನ ನೀಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ೧ ಗುಂಟೆಗೆ ೧೦೦-೧೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ ನೀಡಿತು. ಅದು ಯಾರ ಬಳಿ ಸರ್ಕಾರ ರೂಪಿಸಿದ ದಾಖಲೆಪತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾರು ಹೊಂದಿಲ್ಲವೋ ಅವರನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ, ಒತ್ತಾಯವಾಗಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಎತ್ತಂಗಡಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಬೇಕೆಂದರೆ ಯಾರು ೭ನೇ ತರಗತಿ ಓದಿದ್ದಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಆದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಯಾರು ೭ನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಓದಿರಲಿಲ್ಲ. ಓದಿದ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಿತು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡದೆ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾದ ನಿಮಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಬಡ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯವಾಗಿ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಬಾಳಿದ ನೆಲದಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿತು.

ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು ಅದ್ದರಿಂದ ಯೋಜನೆಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರ

ಜನ ವಿರೋಧ ವಿದ್ದರು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಯೋಜನೆ ಆಶಯವೆನಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಜನರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರಿಗಿಸಬೇಕು. “ಮೂಲತಃ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂಬುದು ಜನಕ್ಕೆ ಅವರ ಹಿತಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇಂತಿಷ್ಟು ಲಾಭ ತರುವ ಉದ್ಯಮವು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೆಂಬುದಷ್ಟೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ನಿರಾಶ್ರಿತರನ್ನಾಗಿಸಿ ಯಾವುದೋ ಕಂಪನಿಯ ಮಾಲಿಕರು ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಡಾಲರುಗಳನ್ನು ಲಾಭವಾಗಿ ಪಡೆದುಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ವಿಶ್ವಾಸನೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆನ್ನೆಲುಬನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗೆ ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾದ್ದು ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆಯ ಕನಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರಬೇಕು”.[೧೬] ಸರ್ಕಾರ ರೂಪಿಸುವ ಹಾಗೂ ಈಗಾಗಲೇ ರೂಪಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಇಂದು ಜನವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಂದಗುಡಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯದ ಯೋಜನೆ, ಕೈಗಾ, ತದಡಿ, ಕೊಂಕಣರೈಲ್ವೇ, ಚಾಮಲಾಪುರದ ಶಾಖೋತ್ಪನ್ನ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ, ನರ್ಮದಾ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ಹೈವೇ ರಸ್ತೆ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಬಂಧಿ ಚಳವಳಿಗಳು, ವಿರೋಧಗಳು ನಡೆದಿವೆ, ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕಾರಣ ಸರ್ಕಾರ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ “ವಿಶೇಷ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲ; ಅದು ಲೂಟಿಯ ಯೋಜನೆ, ಅವಾಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಕುತ್ತುಂಟುಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಔದ್ಯಮಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದ್ಯಮದ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಐಷಾರಾಮಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಅದರ ಪ್ರಮುಖ ಆಶಯ. ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಮಗಳು ಎಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದವೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭಿಲೈ ಆಗಲಿ, ರೂರ್ಕೆಲ ಆಗಲಿ, ಭದ್ರಾವತಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಾಗಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿ ಮೈಕೋ ಎಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ? ಆ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಭೂಮಿ ಸಾಕಾಗುವುದಾದರೆ ವಿಶೇಷ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯದ ಕೋಡೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಐದು, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಎಕರೆಗಳ ಭೂಮಿ ಬೇಕು?”.[೧೭] ಇಂದು ಸೀಬರ್ಡ್ ನೌಕಾನೆಲೆ ಸ್ಥಳದ ಬಳಿ ನೋಡಿದರೆ ಇಡೀ ಜಾಗದ ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿಗಳಿವೆ. ಮಿಕ್ಕ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂಗಲೆಗಳು, ಬಹುಅಂತಸ್ತಿನ ಕಟ್ಟಡಗಳು. ಆಟದ ಮೈಧಾನ, ಗಾಲ್ಫ್, ಈಜುಕೊಳ, ಜೂಜಾಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳು. ಎಂಥದೋ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ ಮುಂತಾದವು ಇವೆ. ಇಂಥದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಇಂಚು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಂತಹ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಟದ ಮೈದಾನ, ಕುಡಿಯುವ

ನೀರು, ರಸ್ತೆ, ಅಂಗಡಿ, ಮುಂತಾದ ಜೀವನಾತ್ಯವಶ್ಯಕ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಏಕೆ ಇಲ್ಲ.

ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ : ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಯಾಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಕೊಪ್ಪವನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ಇಂದು ಈ ಕೊಪ್ಪ ಸರ್ಕಾರದ ಸೀಬರ್ಡ್ ಯೋಜನೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮುದಾಯದ ನೂರಾರು ಜನರ ಜಮೀನು, ಮನೆ, ತೋಟ, ಗದ್ದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಸರ್ಕಾರ ಜಮೀನು, ಮನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಹಣ, ನಿವೇಶನ ನೀಡಿದೆ. ಆದರೆ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಪರಿಹಾರ ಸಿಗಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅದರ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಪರಿಹಾರವು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ೧ ಗುಂಟೆಗೆ ೧೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಕೂಡ ಕೆಲವರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರದ್ದು ಗುಂಟೆಯಷ್ಟು ಜಮೀನು ಸೀಬರ್ಡ್‌ಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರದ್ದು ೧, ೩, ೫, ೧೦ ಎಕರೆಗಳಷ್ಟು ಜಮೀನು ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಜಮೀನು ಅತ್ಯಂತ ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಇದ್ದು ಬೆಳೆಯು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ಇದ್ದ ಜಮೀನು, ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಿದ ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಜಮೀನು, ಮನೆ ಹೋದದ್ದು, ಆದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯದೆ ಇವರು ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಇದ್ದರೆ ಯಾರ ಬಳಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಇದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಹಾರ ಧನ, ಮನೆ, ನಿವೇಶನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಆ ಹಣದಿಂದ ಕೇವಲ ಮನೆಕಟ್ಟಿಸಲು ಸಾಲವಷ್ಟು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಜಮೀನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಏನು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಂತ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಎಕರೆಗಟ್ಟಲೆ ಜಮೀನು, ಮನೆಮಠ, ಕಳೆದುಕೊಂಡರು ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ಕೂಡ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವ ಸುಳ್ಳು ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಜಮೀನು ಪಡೆದರು. ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಅದು ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಸಹ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದರು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ದೊರೆತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ದಿನಾ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಮಾಡುವ ನಮಗೆ ವಕೀಲರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಕೇಸ್ ಮಾಡಲು ಹಣ ಕೊಡವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಏನೇನು ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ನಾವು ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮದ್ದನೆಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಬದಲಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು”.[೨೫] ಕೆಲವೊಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ವಕೀಲರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

“ಸರ್ಕಾರ ಮೊದಲು ಜಮೀನು ಯಾರು ಯಾರು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ಅವರ ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೂ ನೌಕರಿ, ಮನೆ, ಜಮೀನು ಕೊಡುತ್ತೀವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದುವರೆಗೂ ಕೊಡನಿಲ್ಲಾ”.[೧೯] ಹತ್ತಾರು ಎಕರೆ ಹೊಂದಿದ ಕೆಲವರು, ಇಂದು ಒಂದು ಗುಂಟೆ ಭೂಮಿಯು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಬೆಳೆಗೂ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರು ೩೦-೪೦ ಸಾವಿರ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ಇಂದು ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

“ಅಕ್ಕಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು, ಸೊಪ್ಪು, ತರಕಾರಿ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದನ್ನೇ ಮನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದೇವು. ಆದರೆ ಇಂದು ನಮಗೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ನಾವೇ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಬೇಡಿ ತಿನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕ ಸಾಮಾನುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಂತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ”.[೨೦] ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಎರಡು ೫೦ ಸಾವಿರ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ. ೭೦ ಸಾವಿರವನ್ನು ಒಂದು ಗುಂಟೆ ಹೋದವನಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ೧೦ ಎಕರೆ ಹೋದವನಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಮೀನು ಮನೆ ಕೊಡಲ್ಲ ಅಂದರೆ, ಒತ್ತಾಯವಾಗಿ ಹಲ್ಲೆ ನಡೆಸಿ ಮನೆ, ಜಮೀನು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಸುಮಾರು ೧೮ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನೌಕಾನೆಲೆಗಾಗಿ ಭೂಸ್ವಾಧೀನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆರಂಭವಾದಾಗ ಕಾರವಾರ ಮತ್ತು ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ೪,೪೪೪ ಮಂದಿ ತಮ್ಮ ೨,೪೧೧ ಎಕರೆಗೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಗುಂಟೆಗೆ ೧೫೦ ರೂ. ಪರಿಹಾರ ಮಾತ್ರ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅಂದು ನೀಡಲಾದ ಪರಿಹಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದ ನಿರಾಶ್ರಿತರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೦೦೦ ಮಂದಿ ಆವಾಗಲೇ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇದೀಗ ಪ್ರತಿ ಗುಂಟೆಗೆ ೧೧,೫೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕಾರವಾರದ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಆದೇಶವಾಗಿದೆ. ೨೧೬ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಆದೇಶ ಹೊರ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ. ಈ ಆದೇಶ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣಾ ಇಲಾಖೆ ಹೈಕೋರ್ಟಿನ ಮೊರೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ೧೮ ಪ್ರಕರಣಗಳು ವಜಾಗೊಂಡಿವೆ. ೧೬ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಪುನಃ ದಾಖಲುಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳು ಸುಪ್ರಿಂಕೋರ್ಟಿನ್ ಮೊರೆ ಹೋಗಿದ್ದು, ೧ ಪ್ರಕರಣ ವಜಾಗೊಂಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ದಾಖಲುಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸುಪ್ರಿಂಕೋರ್ಟ ಗುಂಟೆಗೆ ೧೨,೦೦೦ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ನೀಡಲು ಆದೇಶ ನೀಡಿದೆ”.[೨೧] ಹೀಗೆ ೨೧೬ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಟೆಗೆ ೧೧,೫೦೦ ರೂ. ಪರಿಹಾರ ನೀಡಲು ಕೋರ್ಟ್ ಆದೇಶ ನೀಡಿದ್ದರು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಸೀಬರ್ಡ್ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದು ಕೇವಲ ೧೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಸರ್ಕಾರವೇ ಹೀಗೆ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ

ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಮತ್ಯಾರು ಇವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆ ಮುಖ್ಯ ಹೊರತು ಜನ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ.

"ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಜಮೀನು, ನಿವೇಶನ, ಮನೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಬೆಳೆ ಬಾಳುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ೧೫೦ ರೂ. ಗುಂಟೆಗೆ ಮಾತ್ರ. ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಅದಿರು ಡಂಪ್ ಮಾಡುವ ಬಾಡಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ವಹಿವಾಟಿನ ದಂಧೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ಲಾಭ ತಾವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಡವರಾದ ನಮಗೆ ೧೫೦, ೨೦೦ ರೂ. ಹಣ ನೀಡಿ ವಂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ".[೨] ೧೮-೨೦ ವರ್ಷದಿಂದ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಪರಿಹಾರ ಧನ ಇನ್ನು ದೊರೆತ್ತಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಬಳಿ ಆಸ್ತಿ ದಾಖಲಾತಿ ಇದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಜಮೀನು ನಿವೇಶನ ಹಣ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಯಾವುದೇ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರು ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಬೀದಿಪಾಲು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರು ಬಂದ ತುಂಡು ನಿವೇಶನದಲ್ಲೇ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಜೊತೆ ಗುಡಿಸಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಜಮೀನು, ಮನೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ದಾಖಲೆ ಪತ್ರ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಹಾರ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಏನು ಇಲ್ಲ. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಒಂದೇ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಜಮೀನು, ಮನೆ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿಸಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಾ ಆಸ್ತಿಯು ಒಡೆತನದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ಯಾರಿಗೂ ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಿಳಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳ ಜೊತೆ ಯಾವುದೇ ಜಗಳ, ವೈಮನಸ್ಸುಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಏನೇ ಕಷ್ಟ, ನಷ್ಟ, ನೋವು, ನಲಿವು, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ, ಸಾವು, ನೋವುಗಳಾದರೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದು ನಾವು, ನಮ್ಮವರು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಸೀಬರ್ಡ್ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ, ಪರಿಹಾರ ಹಣ, ದಾಖಲೆ ಇದ್ದವರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಉಳಿದ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಏನು ಹಣ ದೊರೆಯದೇ ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗಿ ತಾವೇ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಕೆಲವೊಬ್ಬರು ಹಣ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೊಬ್ಬರು ಬಂದ ಹಣ ತಾವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ ನಿತ್ಯ ಹಲ್ಲೆ, ಜಗಳ, ಕೊಲೆಗಳು ಕೊಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಇನ್ನೂ ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ನಿವೇಶನ, ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ನೀಡಿರುವ ಭೂಮಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೀಬರ್ಡ್‌ಕಾಲೋನಿ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. "ನಾವು ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ತಂದು ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದೇ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ

ಓದಲಿಕ್ಕೆ ರೋಕ್ಕ ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕು. ರೊಕ್ಕ ಇಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ”.[೨೩] ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

“ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವಂತಹ ಭೂಮಿನೆ ನಾವು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಸರ್ಕಾರ ನಮ್ಮದು ಅಂತ ಇದ್ದ ಆಸ್ತಿ, ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿತು. ಹೇಗೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಕಬೇಕು, ನಿತ್ಯ ಕೊರಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಗುಂಟೆಗೆ ೧೫೦ ರೂ. ತಮಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ಇದೇ ಜಮೀನಿಗೆ ನಡೆತಿದೆ”.[೨೪]

ಗೌರಿ ಎನ್ನುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆ ತಾವು ಸೀಬರ್ಡ್‌ಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೆ, ಭೂಮಿ, ನೀಡಲು ಒಪ್ಪದೇ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನಡೆಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬುಲ್ಡ್‌ಜರ್ ತಂದು ಸೀಬರ್ಡ್‌ನವರು ನೆಲಸಮ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಪೋಲಿಸ್ ನೆರವಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಕೆಡವಿದರು. ಮನೆ, ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಚೆ ಎತ್ತಿ ಬಿಸಾಕಿದರು. ರೇಕಾರ್ಡ್ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಮಗೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಾಖಲೆಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮಾವನವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಬಳಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬಳಿ ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡ್, ವೋಟಿನ ಕಾರ್ಡ್, ಇದೆ. ತೆರಿಗೆ ಕೂಡ ಪಾವತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೂ ಅನಧೀಕೃತವಾಗಿ ಶಾನಬೋಗ, ಪೋಲೀಸ್ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ, ನೀವು ಮನೆ ಖಾಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿರೋ ಅಥವಾ ಮನೆ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಬೇಕೋ ಅಂತ ಹೇಳಿದರೂ. ಸೈಟ್ ಕೊಡಿ, ಪರಿಹಾರ ಕೊಡಿ, ಹೋಗ್ತಿವಿ ಅಂದರು ಅಗೋದಿಲ್ಲ, ಇವತ್ತು ಲಾಸ್ಟ್ ಆರ್ಡ್‌ರ ಎಂದು ನಮಗೆ ಧಮಕಿ ಹಾಕಿ ಮನೆಯನ್ನು ಬುಲ್ಡ್‌ಜರ್‌ನಿಂದ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿದರು. ಏಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿದರು ಗುಂಡಾಗಳಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ನಾಶಮಾಡಿ ತಮಗೆ ಏನು ಸಿಗದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಸೈಟ್ ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಂತು. ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಹಣ ನಾವೇ ಸ್ವಂತ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಕಷ್ಟುಪಟ್ಟು ಓದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಪರೇಟರ್ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಹೊರತು ಸರ್ಕಾರ ತಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಲ್ಲ. “ಬುಲ್ಡ್‌ಜರ್ ತಂದು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿದಾಗ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಹಾಕ್ಕೋಳಿ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರೋ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಹಣ ಇಲ್ಲ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡಕ್ಕೆ ಅಂತ ಧಮಕಿ ಹಾಕಿದರು. ವಕೀಲರನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ಹಣವಿಲ್ಲ. ೯ ವರ್ಷ ಆದರೂ ಇನ್ನು ನ್ಯಾಯ ದೊರೆತ್ತಿಲ್ಲ”. ಅಂತ ಗೌರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಇಂದು ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಕೊಪ್ಪಗಳ ಸ್ವರೂಪ ತುಂಬಾ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಕೊಪ್ಪ ಕಾಲೋನಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ (ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ). ಮನೆರಚನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿಯವರು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲೆ ಯಾವುದೇ ಬೇಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಬಾವಿ, ತುಳಸಿ ಮನೆ, ದೇವರ ಕೋಣೆ, ಎಲ್ಲ ಇದ್ದ ಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಾಲೋನಿಯಾದ ಮೇಲೆ

ಇವಾವು ಇಲ್ಲ. ಜನತಾಮನೆ, ನಮ್ಮದು ಅವರದು ಅಂತ ಆಗಿ ಬೇಲಿಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಪ್ಪವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲೋನಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತಮಗೆ ಒಗ್ಗದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾರೋ ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯದವರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಅಂತ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆ ಗಳಾಗಿವೆ.

ಪರಿಹಾರ ದೊರೆತಿದೆಯೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಯಾರು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು, ಹೋರಾಡಲು ತಮ್ಮ ಪರ ಯಾರು ಇಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೂ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅನ್ಯಾಯ ನಡೆದರು ಯಾವ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಯ, ಸರ್ಕಾರದ, ಜನನಾಯಕರು, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಭವಿಷ್ಯದ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಹಿರಿಯ ಜೀವಗಳು ಹೀಗೆ ಎತ್ತಂಗಡಿ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜೀವಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದುಡಿಯಲು ದೂರ ದೂರದ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಹಣ್ಣು, ಹಂಪಲು ತರಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮನೆಮುಂದೆ ಇರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ, ಮಾವು ಮತ್ಯಾವುದಾದರನ್ನು ಆಯಾ ಋತುಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೊರೆಯುವ ಹಣ್ಣು, ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ಮಾರುತ್ತಾರೆ.

ಬೇಲೇಕೇರೆಯ ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಆಸ್ತಿ, ಜಮೀನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಕಾರವಾರ ಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೇಸ್ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಂತ ಊರಿನಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತಗೊಂಡ ನಂತರ ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ದೊರೆಯಬೇಕು. ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪರಿಹಾರ ಧನ ಸಾಲದು ಎಂದು ಈ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹೇಳಿದರೆ, ಜಮೀನು ಕೊಡಕ್ಕೆ ಆಗಲ್ಲ ಬೇಕೆಂದರೆ ಬೆಟ್ಟದ ಆಚೆಗಿರುವ ಜಮೀನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ಇಲ್ಲ ಅಂತಹ ಜಮೀನು ಕೊಟ್ಟರು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನೆ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ಸೀಬರ್ಡ್‌ನವರು ಒಂದು ಬಾವಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲ. ನೀರಿಗಾಗಿ ಬೆಳಗಿಂದ ಸಂಜೆವರೆಗೆ ನೀರು ತುಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಘಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಎರಡು ಕೊಡ ಅಥವಾ ಮೂರು ಕೊಡವನ್ನು ಮಂಡಲಪಂಚಾಯ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ೨-೩ ಕೊಡ ಮಾತ್ರ. ನೀರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನೀರು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ೨-೩ ಲಕ್ಷಕೊಟ್ಟು, ಬಾವಿ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಣ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಳಾಯಿತು. ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯವರು ನೀರನ್ನು ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ ಹೊರತು ಜನರಿಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಆಗುವ ಅನುಕೂಲ ಇವಾವುದರ ಅರಿವು ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲ ಮೇಲ್ಜಾತಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಎಸ್.ಟಿ. ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಕೆಳಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಡಬೇಡಿ ಎಂದು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಪಿಮುಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಬಂದ ಪರಿಹಾರ ಹಣದಲ್ಲಿ ೮೦ ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಹಣದ ಮೇಲೆ ಯಾರು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೂಡದು. ೬೦-೫೦ ಸಾವಿರ ರೂ. ಮಾತ್ರ ಖರ್ಚಾಗಬೇಕು ಮುಂದೆ ಈ ಸ್ಥಳದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೀಬರ್ಡ್‌ನವರು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಕಂಪನಿಯಿಂದ ಬರುವ ಧೂಳನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕು. ಇತರ ಸಮುದಾಯ ಇವರ ಜೊತೆ ಇದ್ದರು ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೨-೩ ಲಕ್ಷ ಪರಿಹಾರ ಹಣ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಗೇಣಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವೊಬ್ಬರು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಇನ್ನರ್ಧ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಲಾಸ್ ಆದರು ಇವರೆ ತುಂಬಾ ಬೇಕು. ತಮಗೆ ಈ ಮೊದಲು ಸೀಬರ್ಡ್‌ಗೆ ಹೋದ ಜಮೀನು ತುಂಬಾ ಫಲವತ್ತಾದ ಜಮೀನು ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಗೇಣಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಜಮೀನನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು ಅಂತ ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾ, ಕೆ.ಜಿ. ಗಟ್ಟಲೆ ಅಕ್ಕಿ ತಂದು ತಿನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು ಅಂತ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಳುತ್ತಾರೆ. ಜಮೀನು ಕೊಡಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಒತ್ತಾಯವಾಗಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡರು ಯಾರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಂದಿಲ್ಲ.

ನೀರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಾಗ ಸಪ್ಲೆ ಮಾಡಿ ಅಂದರೆ ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಕಂಪನಿಗೆ ೧೦-೧೫ ಗಾಡಿ ನೀರು ಹೊಡಿತ್ತಾರೆ. ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತಿಯವರು. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಸೀಬರ್ಡ್‌ರವರು ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಏನು ಕೊಡಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಏನು ಕೊಡಲ್ಲ. ಅದೇ ನೀರನ್ನು ನಾಡವರು, ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಕಂಪನಿಗೆ ೮೦೦-೧೦೦೦ ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀರು ಮಾರುವುದು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಟ್ಯಾಂಕ್‌ಗೆ ರೂ. ೮೦೦-೧೦೦೦ ಹಣ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಾರ್ಡ್, ನಗರಸಭೆಯವರು ಲೈಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಲೇಕೇರೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಕಾಲೋನಿಗೆ ಏನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ತುಂಬಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನಮಗೆ ಮಂಡಲಪಂಚಾಯ್ತಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ಏಕೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಅನ್ಯಾಯ ವಿರುದ್ಧ ಯಾರು ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಲು

ಮುಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದಾದರು ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಹೆದರಿ ಯಾರು ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಭಯಪಟ್ಟು ಬರುವ ಪರಿಹಾರ ಹಣ ಬಾರದೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ಕೊಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ತೆರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು ಈ ಕೇರಿಗೆ ಬೀದಿದೀಪ, ಮನೆ, ವಿದ್ಯುತ್, ನೀರು, ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯ ಕೊಡಿ ಅಂದರೆ ಸೀಬರ್ಡ್‌ನವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತೇನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಬರುವ ದುಡ್ಡನ್ನು ಸೀಬರ್ಡ್‌ರವರದ್ದು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಹ್ಯಾಂಡವರ್ ಮಾಡಿಕೊಡಿ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹೆಂಡ ಕುಡಿಸಿ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದುಡಿದು ದುಡಿದು ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕುಡಿತದಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಹಲವಾರು ಕುಟುಂಬಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಬಂದ ಪರಿಹಾರ ಹಣ ವಿನಾಕಾರಣ ಪೋಲಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಬೇಲೇಕೇರೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ೮೦ ಸಾವಿರ ರೂ. ಮೇಲೆ ಮನೆಕಟ್ಟ ಕೂಡದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದಲೂ ಎತ್ತಂಗಡಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ನಿತ್ಯ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸಾಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು ಹೋದರೆ ಸೀಬರ್ಡ್‌ನ ನೌಕರರು ಇವರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಮ್ಮದ್ದಲ್ಲ ಕಾಡು, ಜಮೀನು ಸರ್ಕಾರದ್ದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅರಣ್ಯವೇ ಇವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ಇದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಉಪವಾಸವೇ ಗತಿ. ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನಾಲೂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಮಾರಿದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರು ಊಟ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ ಉಪವಾಸವೇ ಗತಿ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಎ.ಎಸ್. ಪ್ರಭಾಕರ., ಬುಡಕಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಪುಟ. ೧೪೮-೧೪೯, ೨೦೦೦.

೨. ಅದೇ ಪುಟ. ೧೪೯-೧೫೦.

೩. Report of Committee on Forest and Tribals in India -1982, p-54

೪. Ibid., p.2,3

೫. ಮೋಹನಕೃಷ್ಣ ರೈ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಥ, ಪು. ೯೪೪, ೨೦೦೮

೬. ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಎತ್ತಂಗಡಿ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳಿಗೆ ರತ್ನಗಂಬಳಿ, ಪು.೧೩., ೨೦೦೦

೭. ಎ.ಎಸ್. ಪ್ರಭಾಕರ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು, ಪು.೧೭೯, ೨೦೦೦

೮. ಬೀನಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ, ಮಾನಸ, ಪು.೧೨, ೧೯೯೭

೯. ಎ.ಎಸ್. ಪ್ರಭಾಕರ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು, ಪು.೧೭೦, ೨೦೦೦

೧೦. ವಂದನಾಶಿವಾ, ಬತ್ತದ ಚಿಲುಮೆ, ಪು.೧೨, ೨೦೦೬

೧೧. ಬೀನಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್, ಸ್ಥಳಾಂತರ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ. ಮಾನಸ. ಪು.೧೩. ೧೯೯೬

೧೨. ಅದೇ ಪು.೧೨

೧೩. ಎನ್.ಡಿ. ಸಿಂದೋಳಕರ್, ಸ್ವರ್ಣದರ್ಪಣ, ಪು. ೬೫-೬೬, ೧೯೯೮.

೧೪. ಅದೇ ಪು.೬೬

೧೫. ಅದೇ ಪು.೬೭

೧೬. ಹೊಸತು, ಸರ್೯, ಸಂಚಿಕೆ ೫, ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೦೭ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಸಲ್ಲದ ಯೋಜನೆ ಹಿಂಸೆ ಸಂಚು ಪು.೪

೧೭. ಅದೇ ಪು.೪

೧೮. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಗೌರಿ ರಾಮುಪೊಕ್ಕುಗೌಡ, ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ, ಅಂಕೋಲಾ ತಾ.

೧೯. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ರಾಮುಪೊಕ್ಕುಗೌಡ, ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ, ಅಂಕೋಲಾ ತಾ.

೨೦. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ತುಳಸಿ ರಾಕುಗೌಡ, ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ, ಅಂಕೋಲಾ ತಾ.

೨೧. ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, *ಸೀಬರ್ಡ್ ನೌಕನೆಲೆ ಕುರಿತು* (ಲೇ) ೨೪.೧೧.೨೦೦೬

೨೨. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಶಂಕರ ಮೆಣಸಿನಾಗಪ್ಪಗೌಡ, ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ, ಅಂಕೋಲಾ.

೨೩. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಆಯಿ ಶಂಕರಗೌಡ, ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ, ಅಂಕೋಲಾ ತಾ.

೨೪. ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು: ಸುಶೀಲಾಗೌಡ, ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ, ಅಂಕೋಲಾ ತಾ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

ಸಮಾರೋಪ

* ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು
* ಅಧ್ಯಯನದ ಆಶಯಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬

ಸಮಾರೋಪ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರೆಂದರೆ ಯಾರು? ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ' ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥೈಸಲು ಕೆಲವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸೃಷ್ಟಿ ಪುರಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆದಿಮ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಪ್ರಮುಖರು. ಯಾವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಸರತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೇನೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯ ವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಾದಷ್ಟು ದಟ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಸಮುದಾಯ ಹೊದಿದೆ. 'ಗೇಟಿ' ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಕೊರಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ರಂಗಿನ ಮಣಿಗಳ ಸರಗಳನ್ನು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಾಚುವ ಬಣ್ಣಗಳ ಹೂಗಳನ್ನು ಮುಡಿದ ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣ ಇವರು ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಮಹಿಳೆಯರು ಎಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡದೆ "ಗೇಟಿ" (ಕಟ್ಟುವುದು ಎಂದರೆ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಲಬಳಿ ಬಂಧಿಸುವುದು) ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು, ಹಸಿರು, ಬಿಳಿ, ಹಳದಿ, ನೀಲಿ ಸರಗಳನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಗೋಚರಿಸುವುದು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ. ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದ ಭಾಗದ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕಾರವಾರದಿಂದ ಭಟ್ಕಳದವರೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಪ್ಪಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕರಾವಳಿಗೆ ಮೈದೊಡ್ಡಿ ನಿಂತಿರುವ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ರಮಣೀಯ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ, ನದಿಗಳ ದಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಡಲು ಸೇರುವ ನದಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೋಹಕ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮೌಖಿಕ ಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಲು ಮತ್ತು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಕಣಿವೆಗಳ ಅಗಾಧತೆ ಮತ್ತು ಲಾಲಿತ್ಯಗಳು ಢಾಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೊಂಕಣ ನಾಡಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡ ಮಂದಿಯ ಮೆದು ಸ್ವಭಾವ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೈದಾಳಿವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಉಡುಗೆ-ತೊಡಗೆ, ಆಭರಣ, ಧರಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ನಿತ್ಯದ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕುರುಹುಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಇತರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಕಣಿವೆ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿಯ ಅಗಮ್ಯ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಸಹ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ ಆಭರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು 'ಪ್ರತ್ಯೇಕಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ' ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ನೋಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಹ್ಯ ಶ್ರೇಣೀಕರಣವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಶ್ರೇಣೀಕರಣವಾಗಲಿ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲಿನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳು ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲೂ ಇವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗಿಂತ' ಭಿನ್ನವಾಗೇನು ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿ ಅಸಮಾನತೆಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಸಮಾಜ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತು ಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ವಾದವು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಇದು ಸರಿಕೂಡ ಹೌದು. ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನಂತೆ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಂಶಿಕ ಸತ್ಯ ಮಾತ್ರ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನಷ್ಟೆ ಅಥವಾ ಅವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕ

ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಬಲವನ್ನು ವಿನಿಯೊಗಿಸಿ ದುಡಿದ ಫಲಿತದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಹಕ್ಕು ಇಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಅಸೀಮ ತನ್ಮಯತೆ ಮತ್ತು ಸಹನೆಗಳಿಂದ ತೊಡಗಿಕೊಂಡರೂ ಸಹ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ ಪರಾಧಿನಳಾಗಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಮಾನತೆಯು ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಾವಲಂಬಿತನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂಡಿಯಾದ ಶೋಷಣೆಯ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಆಯಾಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಸಂಬಂಧೀ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಇಂಡಿಯಾದ ಬಹುಮುಖೀ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಂಡು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ. ಈ ದೇಶದ ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ದುಡಿವ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿವೆ. ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ ಜೀವವಿಲ್ಲದ, ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಉಪಕರಣಗಳಂತೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಡಿಯಾದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಮಾಜದ ಮೂಲಭೂತ ನಿಯಮಗಳೇ ಕಾರಣ. ಮಹಿಳೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇಶದ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ.

ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

೧. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಬೇರೆ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಗಿಂತ ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರಳು. ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಡಿಲವಾಗಿ ರುತ್ತವೆ. ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೨. ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿವಾಗಿ ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನತೆಯು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಪರವಾದ ಆಶಯಗಳು ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಂತಸ್ಥ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ಈ ಆಶಯಗಳು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದ್ದರು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆಯು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಬಹುಪಾಲು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಈ ಸಂಬಂಧದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಎರಡು ಬಹು ಚರ್ಚಿತ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಆದಿವಾಸಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸರಳವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಮತ್ತು ಜಟಿಲವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಕ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತರ ನಡುವೆ ನಿತ್ಯ ಮುಖಾಮುಖಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಜೀತಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಜಮೀನ್ದಾರ, ಕೂಲಿ ಕೊಡುವ ಧಣಿ ಮತ್ತು ಬೆದರಿಸುತ್ತಲೇ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹಪಹಪಿಸುವ ಸೆರೇಗಾರರಿಬಹುದು. ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನನಿತ್ಯ ಈ ಜಟಿಲ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಡಿದು ಬರುವ ಮತ್ತು ದಿನದ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಚಟಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲು ಹಾತೊರೆಯುವ ಗಂಡ ಈ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದಿನನಿತ್ಯ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸಿದುಕೊಂಡೇ ತನ್ನೊಡನೆ ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಗಳಲ್ಲೂ ದುಡಿವ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆತಂಕಮಯ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿತ್ಯ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡ, ಜೀತಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಒಡೆಯ, ಕೂಲಿ ಕೊಡುವ ಧಣಿ ಮತ್ತು ರಣಹದ್ದಿನಂತೆ ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸೆರೇಗಾರ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನ ಶೋಷಕರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆಗೆ ಶೋಷಣೆಗೊಳಪಡುವುದು ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಶೋಷಣೆ ಅವಳಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಇರುವ ಶಾಶ್ವತ ಉರುಳು. ಬದುಕು ಆಯಾ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಉರುಳ ಮತ್ತು ಅವಳ ಕಾಲಡಿಯ ಪ್ರಪಾತಗಳೆರಡೂ ಅವಳ ಉಸಿರನ್ನು ನುಂಗಿ ಹಾಕಲು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಾದಿರುತ್ತವೆ.

ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಅವಳ ದುಡಿಮೆ ಆತಂಕ, ಸಂದಿಗ್ಧತೆ, ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಮತ್ತು ಮುತ್ತಿ ಕಾಡುವ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವ ವರೆಗೂ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೇ ಶುರುವಾಗುವ ಮನೆಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ,

ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ ನಿತ್ಯದ ಮನೆಕೆಲಸಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆ 'ಇದು ನನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' ಎಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳು, ದಿನನಿತ್ಯ ದುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ, ದಿನನಿತ್ಯ ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ತೊಂದರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವುಡುಗಚ್ಚಿ ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳು, ದಿನನಿತ್ಯ ತನ್ನ ಧಣಿ, ಸೆರೇಗಾರ ಮತ್ತು ಗಂಡ ಕೊಡುವ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳು, ಬಡತನ, ಅಸಹಾಯಕತೆ ಕಷ್ಟ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯ ನುಂಗಿ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಸುಗಳ ರಂಗೋಲಿ ಬಿಡಿಸಲು.

ಹೀಗಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮೇಲ್‌ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಬಹುದಾದ ನಿರುಮ್ಮಳ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಬಹುಪಾಲು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಅನಿಶ್ಚಿತ ಭವಿಷ್ಯ ಈ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬಾಧಿಸದು. ಈ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ 'ಸುರಕ್ಷಿತಳು' (ಅದು ಮನೆಯೆಂಬ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ) ಈ ಅತಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅವಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ರಮ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ದುಡಿವ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆ ನಿತ್ಯ ದುಡಿದೂ ಪರಾವಲಂಬಿ. 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಮಾಜದ ಮಹಿಳೆಯಷ್ಟೇ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯೂ ಪರಾಧೀನಳು. ಇನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಸಹ ನಿಜವಲ್ಲ. ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಪತಿತ್ವ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಗಳು ಈಗಿಲ್ಲ. ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ' ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮದುವೆಗಳು ನಿಷಿದ್ಧ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ'ಯ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜ ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದೆಯೋ, ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜಗಳೂ ಸಹ ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕೆಳಜಾತಿ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಕೆಳಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆಯು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಾದರೂ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಪ್ರಧಾನತೆ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಾದಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ (ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ; ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ: ೧೯೯೬ ಮತ್ತು ಹಿ.ಚಿ.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ೨೦೦೧, ಎಸ್.ಆರ್. ನಾಯಕ,೧೯೯೩) ಈ ವಾದಗಳು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವಾದರೂ ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮಹಿಳೆಗಿರುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಹತ್ವವು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದುದರ ಕುರಿತು ಪುರಾವೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆರಾಧನಾ ನೆಲೆಯ ಸಂಕೇತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಮುಗ್ಧ ನಂಬಿಕೆ ಮಾತ್ರ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಪುರಾಣ, ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರ ವಲಯದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಲಿ, ರಾಜಕೀಯಾಧಿಕಾರವಾಗಲಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ದಕ್ಕದೆ ಹೋಗಿರುವುದು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮೌಖಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ವದ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು

ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಸಡಿಲಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಕಾಪಾಡುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ನಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ. ನಾನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ (Case Study) ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಮಹಿಳೆಯರು ತಮಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವ ಕುರಿತು ನನ್ನ ಗಮನ ಸೆಳೆದರು. ಅವರ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

೧. ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಬರುವ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಸರ್ಕಾರಿ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ನೌಕರಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೨. ಜೊತೆಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಈ ಸೇವಾವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಸಿಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಇವರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ.

೩. ತಾವು ಮಾಡುವ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ, ಕೂಲಿ ಎಂಬುದು ನಿಗದಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಿರುವುದೇ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಎಂದು ಕರಾವಳಿಯ ಬಹುಪಾಲು ಧನಿಕರು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೪. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಶೇ. ೯೦ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಕೂಲಿ ಹಣವನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಈ ಹಣ ಅವರು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಅಲ್ಪ ಮೊತ್ತದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಿತ್ಯ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಉಪ್ಪು, ಖಾರ, ಹುಳಿ, ಬೇಳೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಮೀನು, ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥ ಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

೫. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿನ ಶೇ. ೧೦ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಹಣವನ್ನು ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇ. ೫ರಷ್ಟು ಜನ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಪೂರ್ತಿ ಹಣವನ್ನು ಗಂಡನ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಶೇ. ೫ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಮದುವೆಗೆಂದು ಕೂಡಿಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಈ ಶೇ. ೫ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಗಂಡಸಿಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಹಣ ಕೂಡಿಸಲು ವಿವಿಧ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

೬. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿನ ಶೇ. ೮೦ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ದುಡಿಮೆಯು ಪುರುಷನ ದುಡಿಮೆಯಷ್ಟೇ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದದ್ದು. ಶೇ. ೨೦ ರಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯು ಪುರುಷನ ಜೊತೆ ದುಡಿಯುವುದು ಅನುಷಾಂಗಿಕ ಎಂದು ಈ ಸಮುದಾಯದವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೭. ನಾನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಶೇ. ೭೦ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಅಗತ್ಯ ಕುಟುಂಬಕ್ಕಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರ ಅರಿವಿದೆ.

೮. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಾವು ಅತ್ಯಂತ ಕೌಶಲ್ಯಪೂರ್ಣ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಗೆ ತಕ್ಕ ಸಂಬಳ (ಕೂಲಿ) ದೊರಕದಿರುವ ಕುರಿತು ಅರಿವಿದೆ.

೯. ಪುರುಷರು, ತಾವು ಗಂಡಸರಾಗಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧೦. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಮುನ್ನೆಡಸಲಾರರು.

೧೧. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ದುಡಿದರೂ ಸಹ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಗಂಡಸರೇ ಎಂಬುದು ಸಮಾಜದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಆಶಯಗಳು

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೆಲವು ಆಶಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಆಶಯಗಳು ಅಧ್ಯನಕಾರಳಾದ ನನ್ನ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಭಾಗವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಆಶಯಗಳಾಗಿವೆ.

೧. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಉನ್ನತೀಕರಣವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು.

೨. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಉನ್ನತೀಕರಣ ಅವಳ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಔನ್ನತ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗಬೇಕು. ಅವಳ ಪ್ರಜನೋತ್ಪತ್ತಿ ಸಾಧ್ಯತೆ, ಅವರಿತ ದುಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಹಿತ ರಹಿತ ದುಡಿಮೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ಮಾನವನ ಬದುಕಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಹೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕು.

೩. ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯಿಂದ ಜಾರಿಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಕುಟುಂಬದ ಶೇ. ೯೫ರಷ್ಟು ಭಾಗದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಹಿಳೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣ ದಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮಹಿಳೆಯ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು.

೪. ಕುಲಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಾತಿನಿಧೀಕರಣ ಅನಿವಾರ್ಯ. ನ್ಯಾಯಪಂಚಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯದ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಭಾಗವಹಿಸು ವಂತಾಗಬೇಕು.

೫. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ 'ಮೂಢನಂಬಿಕೆ' ಎಂಬ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನೇಕ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳು ಮತ್ತು ಕಂದಾಚಾರಗಳು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಂದಾಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಬಗೆಯ ಶೋಷಣೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತ ವಾಗಬೇಕು.

೬. ಮಹಿಳೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಲಭ್ಯ ವಾಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅವಳು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಬೇಕು.

೭. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಗೆ ಹಲವು ಮೀಸಲಾತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಂತಾದರೆ, ಮಹಿಳೆಯು ಅಗತ್ಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

೮. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗುವಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಒಡೆತನವು ಅಗತ್ಯ. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅಥವಾ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗಿರುವಂತೆ ಪಾಲು ಇರಬೇಕು.

೯. ಹೆಣ್ಣಿನ ದುಡಿಮೆ ಫಲಿತದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಒಡೆತನವಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು, ಅವಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇರಬೇಕು.

೧೦. ಹೆಣ್ಣು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಬಲಶಾಲಿಯಾದವಳು. ಅವಳ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮಾನ್ಯವಾಗಬೇಕು.

೧೧. ಸೀಬರ್ಡ್ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೇಯಿಂದ ತದಡಿ ಕೈಗಾ ಅಣುಸ್ಥಾವರದಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಗೊಳಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಪೆನಷನ್ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೨. ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರವರ್ಗ-೧ರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. 'ಆದಿವಾಸಿಗಳಾಗದ ಆದಿವಾಸಿ' ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂಬುವುದು ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯದ ಮಹತ್ವದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಅನುಬಂಧಗಳು

- ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು
- ಮಾಸ್ತಿಯಮ್ಮನ ಹಾಡು
- ತಿಳುವಳಿಕೆದಾರರ ಸೂಚಿ
- ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ
- ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ
- ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪಟ್ಟಿ
- ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ ಎನ್., ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ೨೦೦೨, ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಮಾನವಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು.

ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಎತ್ತಂಗಡಿ! ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳಿಗೆ ರತ್ನಗಂಬಳಿ, ೨೦೦೦, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಮೋಚನಾ ರಂಗ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಆಶಾದೇವಿ ಎಂ.ಎಸ್., ಸ್ತ್ರೀಮತವನುತ್ತರಿಸಲಾಗದೆ?, ೨೦೦೬, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ.

ಅಶೀಶ್ ನಂದಿ (ಅನು), ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಕೆ.ವಿ., ಅಶೀಶ್ ನಂದಿ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗಳು, ೧೯೯೫, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ.

ಇಂದಿರಾ ಆರ್., ಮಹಿಳೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೨, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ., ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳು, ೨೦೦೦, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಕಲ್ಕುಳಿ ವಿಠ್ಠಲ ಹೆಗಡೆ, ಕಾಡು ಕಿರುಕುಳ, ೨೦೦೨, ನಮ್ಮನಾಡು ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ.

ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ., ಅಕ್ಷತ, ೧೯೯೯, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಕೊಸಾಂಬಿ ಡಿ.ಡಿ. (ಅನು), ಟಿ.ಎಸ್. ವೇಣುಗೋಪಾಲ್ ಶೈಲಜಾ, ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ, ೨೦೦೩, ಚಿಂತನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.

ಕೊಸಾಂಬಿ ಡಿ.ಡಿ. ಸಂಗ್ರಹ: ಬಾಲಗೋಪಾಲ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆ, (ಅನು), ಎಚ್.ಎಸ್. ಶ್ರೀಮತಿ ೧೯೯೮, ಬೆಳ್ಳಿ ಚುಕ್ಕಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

ಗಿರೀಶ್ ಕುಮಾರ್ ಎಂ.ಕೆ., ಕರ್ನಾಟಕ ಬುಡಕಟ್ಟು ಚಿತ್ರಕಲೆ, ೨೦೦೨, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಪಿ. ನಾಯಕ್., ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ದರ್ಶನ, ೧೯೯೭, ವಿಜಯಭಾರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗೋಕರ್ಣ, ಉತ್ತರಕನ್ನಡ.

ಗಂಗಾಧರ ದೈವಜ್ಞ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮಾಜ ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ನಡುವೆ, ೨೦೦೦, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಚನ್ನಕ್ಕ ಎಲಿಗಾರ್., ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜ, ೧೯೯೦, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಗೊ.ರು., ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು, ೧೯೭೭, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಟಿ.ಆರ್., ಕರ್ನಾಟಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಳು, ೨೦೦೩, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಟಿ.ಆರ್., ಮಹಿಳೆ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ೨೦೦೦, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಅಮಾರ್ತ್ಯಸೇನ್ (ಅನು), ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಟಿ.ಆರ್., ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ೧೯೯೯, ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೇಜ್ ಕುವೆಂಪು ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಛಾಯಾಧಾತರ್, ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ (ಅನು), ಸರಸ್ವತೀ ರಿಸಬೂಡ್, ಇಳಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯೯೭.

ಜಾಗೃತಿ, ಜುಲೈ, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೯೯, ಮಹಿಳಾ ಜಾಗೃತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ (ಅನು), ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜಿ., ದರ್ಶನ, ೧೯೯೫, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ (ಅನು), ಕುಮಾರಪ್ಪ ಜಿ., ಮಾತೆಯರು ಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದಾಗ, ೧೯೯೬, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ದೊಡ್ಡಹುಲ್ಲೂರ್ ರುಕ್ಕೋಜಿ (ಸಂ), ಸದನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ೧೯೯೭, ಮೂಲಭಾರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು

ನಾಗರಾಜ ಡಿ.ಆರ್., ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ, ೧೯೯೬, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್., ಕರಾವಳಿ ಸೋಗುಗಳ ಬಹುರೂಪ, ೧೯೯೮, ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊನ್ನಾವರ.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್., ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೧೯೯೩, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್., ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜಾನಪದ ಗೀತಗಳು, ೧೯೮೨, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್. (ಸಂ), ಸುಗ್ಗಿಯ ಪದಗಳು, ೧೯೮೬, ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್., ಹೇಳ್ತೇವೋ ಗುಮ್ಮೆ ಪದನಾಮ, ೧೯೮೩, ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್., ಕೂಸಾಯ್ತು ನಮ್ಮ ಕೊಮರಾಗೆ, ೧೯೮೩, ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್., ತಿಮ್ಮಕ್ಕನ ಪದಗಳು, ೧೯೮೩, ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್., ಜಾನಪದ ಕವಳ ಪೋಳಿ, ೧೯೯೭, ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಉ.ಕ.

ನಾಯಕ್ ಎನ್.ಆರ್., ಬಂದಾನೆ ಬಲಿಯೇಂದ್ರರಾಯ, ೧೯೮೯, ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.

ಪ್ರಭಾಕರ ಎ.ಎಸ್., ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮೀಮಾಂಸೆ., ೨೦೦೪, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಪ್ರಭಾಕರ ಎ.ಎಸ್., ಆದಿವಾಸಿ ಆಖ್ಯಾನ, ೨೦೦೬. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೊಸಪೇಟೆ

ಪ್ರಭಾಕರ ಎ.ಎಸ್., ಬುಡಕಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ, ೨೦೦೦, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಪ್ರಭಾಕರ ಎ.ಎಸ್., ಕರ್ನಾಟಕದ ಡೊಂಬರು, ೨೦೦೬, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಪ್ರಭಾಕರ ಎ.ಎಸ್., ಹೆಳವರ, ೨೦೦೬, ಶ್ರೀ ದೇವರಾಜ್ ಅರಸು, ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರೀತಿ ಶುಭಚಂದ್ರ., ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಚಳವಳಿಗಳು, ೨೦೦೩, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ಎಂಗೆಲ್ಸ್ (ಅನು), ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಕೆ.ಎಲ್., ಕುಟುಂಬ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಇವುಗಳ ಉಗಮ, ೧೯೮೦, ಪ್ರಗತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಾಸ್ಕೋ.

ಬಸವರಾಜು ಕಲ್ಗುಡಿ., ಮಹಾಸತಿ ಆಚರಣೆ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ೧೯೮೫, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಬೆಂಗಳೂರು.

ಬೇದ್ರೆ ಮಂಜುನಾಥ., ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ, ೨೦೦೭, ಕರಾವಳಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., (ಸಂ). ಕರ್ನಾಟಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಥ, ೨೦೦೭. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಹಂಪಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ಗಿರಿಜನರು, ೧೯೯೪, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ಸಂ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಕೋಶ. ೧೯೯೬. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ಬುಡಕಟ್ಟು ದೈವಾರಾಧನೆ. ೨೦೦೦. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಹಂಪಿ.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆ, ೨೦೦೨, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ವಿಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೧, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ಗಿರಿಜನ ನಾಡಿಗೆ ಪಯಣ, ೧೯೯೧, ರಾಗಿರೊಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ಬುಡಕಟ್ಟು ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ, ೨೦೦೦, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ., ಗಿರಿಜನ ಕಾವ್ಯ, ೧೯೯೪, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ.ಚಿ., ಕಾಡುಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ, ೧೯೯೫, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ.

ಬೈರೇಗೌಡ ಎಂ., ಇರುಳಿಗರು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ, ೨೦೦೦, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಭಗವತ್ ಶರಣ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ (ಅನು) ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ., ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ೨೦೦೪, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಭಟ್ ಎಲ್.ಜಿ., ಹಾಲಕ್ಕಿ ಪಾಯಸ, ೧೯೭೪, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಭಟ್ ಎಲ್.ಜಿ., ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸುಗ್ಗಿ, ೧೯೮೪, ಐ.ಬಿ.ಎಚ್. ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಭಟ್ ಎಲ್.ಜಿ., ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ೧೯೮೮, ಐ.ಬಿ.ಎಚ್. ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಭಟ್ ಜಿ.ಎಸ್., ಜಾನಪದ, ೧೯೯೧, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಮಧುಕೇಶ್ವರ (ಅನು), ಮೀರಾ ಎಲ್.ಜಿ., ಮಾನುಷಿಯ ಮಾತು, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ.

ಮಹಮೂದ್ ಟಿ.ಕೆ. (ಸಂ), ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ದರ್ಶನ, ೧೯೮೬, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್., ದಲಿತರು ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣ, ೧೯೯೯, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ರಾಜರಾಮ ಹೆಗಡೆ., ಲೌಖಿಕ ಅಲೌಖಿಕ, ೨೦೦೧, ಆನಂದಕಂದ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ.

ರಾಜರಾಮ ಹೆಗಡೆ (ಸಂ), ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ೨೦೦೪, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ರಾಜೇಗೌಡ ಹ.ಕ.ಸಂ, ಜಾನಪದ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ೧೯೮೬, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ರಂಗನಾಥ ದಿವಾಕರ, ಕರನಿರಾಕರಣೆಯ ವೀರಕಥೆ, ೨೦೦೧, ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ ಎಚ್.ಜೆ., (ಸಂ), ಕರ್ನಾಟಕ ಬುಡುಕಟ್ಟು ಸಂಪುಟ ೧, ೨, ೧೯೯೩, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ವಂದನಾಶಿವ (ಅನು), ಮಾಧವ ಐತಾಳ್, ಬತ್ತದ ಚಿಲುಮೆ, ೨೦೦೫, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ವಾಸುಕಿ ಕೆ.ಜಿ. (ಸಂ), ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ, ೧೯೯೫, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ (ಅನು), ರಘುನಾಥ ಸ. ಕೂಗಿರದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ, ೨೦೦೫, ಮಾತಂಗ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ್., ಅರೆ ಖಾಸಗಿ, ೨೦೦೫, ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಂಕೋಲಾ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ.

ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ್., ಹದ್ದು ಪಾರಿನ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ, ೧೯೮೨, ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಂಕೋಲಾ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ.

ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ್., ದುಡಿಯುವ ಕೈಗಳ ಹೋರಾಟದ ಕತೆ, ೨೦೦೪, ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಅಂಕೋಲಾ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.

ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಬಿ.ವಿ., ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಬಹುಮುಖಿ ನೋಟ, ೨೦೦೫, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಶರ್ಮಾ ಬಿ.ಡಿ., ಪೇಸಾಕ ಅಸಲಿ ಮತಲಬ್, ೨೦೦೧, ಸಹಯೋಗ ಪುಸ್ತಕ ಕುಟಿರ್ ರಿ. ದೆಹಲಿ.

ಶ್ರೀಪಾದ ಅಮೃತ ಡಾಂಗೆ (ಅನು), ಅನಂತಕೃಷ್ಣ ಹೆಬ್ಬಾರ್ ಎಂ., ರಾಮಚಂದ್ರ ಉಡುಪ ಎನ್., ಭಾರತ ಸಂಘ ಜೀವನದಿಂದ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ, ೧೯೮೩, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.

ಶ್ರೀಪಾದ ಶೆಟ್ಟಿ., ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ ಬದುಕು ಬರಹ, ೧೯೯೫, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಶ್ರೀಮತಿ ಎಚ್.ಎಸ್., ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗಸು, ೨೦೦೪, ಬ್ಯಾಲದಕೆರೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬ್ಯಾಲದಕೆರೆ, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಎಚ್.ಎಸ್., ಸ್ತ್ರೀವಾದ, ೨೦೦೩, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಶೈಲಜಾ ಹಿರೇಮಠ., ಮಾತೃ ಪ್ರಧಾನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ೨೦೦೪, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಶಂಕರರಾವ್ ಚ.ನ., ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಚಯ, ೧೯೯೬, ಜೈಭಾರತ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು.

ಸವಿತಾ ನಾಯಕ., ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆ, ೨೦೦೧, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಸಿಮೊನ್ ದ ಬೋವಾ (ಅನು) ಶ್ರೀಮತಿ ಎಚ್.ಎಸ್., ದ ಸೆಕೆಂಡ್ ಸೆಕ್ಸ್, ೨೦೦೭, ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಲ, ಬೆಂಗಳೂರು.

[illegible]

ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್., ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿ, ವಿವಿಧ ಲೇಖಕರು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

ಸ್ವರ್ಣದರ್ಪಣ, ಪ್ರಕಾಶಕರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಿತಿ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ೧೯೯೮,

ಹರಿಲಾಲ ಪವಾರ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಮರಿದ ಹೂವು, ಹೂನಾಸತಿ ಪ್ರೀತಿಮ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ, ೨೦೦೩.

ಹೆಗಡೆ ಎಲ್.ಆರ್., ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ೧೯೮೮, ಕದಂಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಶಿರಸಿ.

ಹೆಗಡೆ ಎಲ್.ಆರ್., ಹಾಲಿನ ತೆನೆ, ೧೯೭೭, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಹೆಗಡೆ ಎಲ್.ಆರ್., ಹಾಲಕ್ಕಿ ಹೆಂಗಸರ ಮದುವೆಯ ಹಾಡುಗಳು, ೧೯೮೮, ಕದಂಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ರಿ., ಶಿರಸಿ.

Balaji Pandey., Displaced Development, 2005, Friedrich Ebert stifting, New Delhi.

Chinnappa Reddy., Report of The Karnataka Third Backward Classes Commission, Vol. I., 1990.

Enthoven R.E., The Tribes and Caste & of Bombay, Vol. I-II, Cosmo Publications, New Delhi,

Jawar Lal Neharu (Ed.), M.H.Gavit, Attar Chand, 1989, H.K. Publishers and Distributors, New Delhi.

Sharma B.D., Tribal Development, 2003, Sahyog Pustak Kutir (Trust) New Delhi.

Suryanath U. Kamath., Gazetter of India, Karnataka State Gazeeteer Uttara Kannada Dist., 1985, V.B. Subbaiah and son's, O.T.C. Road, Bangalore.

Report of Communitee on Forest and Tribals in India, 182

ವೆಂಕಟರಂಗೋ ಕಟ್ಟಿ., ಗ್ಯಾಝಿಟೀಯರ್ ಮುಂಬಯಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ್ದು, ೧೯೮೪, ಏಶಿಯನ್ ಎಜುಕೇಶನಲ್ ಸರ್ವಿಸಸ್, ಹೊಸದೇಹಲಿ.

ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಸಂ-೧, ೨೦೦೫, ಕುವೆಂಪು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಸಂ-೨, ೨೦೦೭, ಕುವೆಂಪು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಜಾನಪದ, ೨೦೦೫, ಕುವೆಂಪು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ನೋಟ, ೨೦೦೨-೦೪, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ೨೦೦೪, ಬೆಂಗಳೂರು.

ವರದಿಗಳು

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು : ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ವರದಿ, ಇವರಿಂದ ದೇವರಾಜ ಅರಸ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ದಿನಾಂಕ ೨೪.೧೧.೨೦೦೬

ಹೊಸತು, ಡಿಸೆಂಬರ್, ೨೦೦೭

ಮಾನಸ, ಬಿನಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸ (ಲೇ), ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ೧೯೯೭,

ಮಹಿಳಾ ಜಾಗೃತಿ, ಜುಲೈ, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೯೯

ಮಾಸ್ತಿಯಮ್ಮನ ಹಾಡು

ಈ ಹಾಡು ಹೇಳೋದು ಗಂಡಸರು ಮಾತ್ರ. ಗುಮಟೆ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಾ ಇಡೀ ಕೊಪ್ಪದ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಸತಿಸಹಗಮನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ (ಅಂದರೆ ರತಿ) ಯಾವ ರೀತಿ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಹಾಗೂ ಈ ಹಾಡನ್ನು ಸತಿಸಹಗಮನ ನಡೆಯುವವರೆಗೆ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

"ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ ಹರಿ ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ ||
ಹೊತ್ತರ ಹರೆಮುನ್ನೆ ಎದ್ದೆಲ್ಲೇ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ ಹರಿ ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ
ಬಣ್ಣದ ವಲ್ಲಿಯ[೧] ತಗದ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಹಿಟುಂಬಿ[೨] ಹಿಡಿಯಾ ಹಿಡಿದ್ಯಾಲೇ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಮಾಳುಗಿ[೩] ಕಸವಾ ಗುಡಿಸ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಕತ್ತದ ಹಗ್ಗಾ ಹಿಡಿದ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಡವಾ ಹಿಡಿದ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಕಲ್ಲಿನ ಬಾವಿಗೆ ನಡೆದ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಒಂದ್ ಕೊಡ ನೀರ ತಗೆದ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಕೈಕಾಲು ಮೋರೆ ತೊಳದ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಡ ನೀರಾತಗೆದ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಜಡೆಬಿಟ್ಟಿ ಜಳಕಾ ಮಾಡವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಮಿಂದೊಗೆದ ಮಡಿಯಾ ಉಡವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಮತ್ತೊಂದ ಕೊಡ ನೀರಾ ಮೊಗೆವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ತನ್ನೊಂದ ಗುತ್ತಾಕ್ಕೆ ಬರವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಡವಾ ಇಡುವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸೀರೆ ಉಡವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಜುಜತುಂಬ ಪಲಕೀಯ (ಕುಪ್ಪಸ) ಹಾಕೋವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ತೋಳಗೆ ತೋಳಬಂದಿ ಹಾಕುವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಕೈಯಿಗೆ ಕರಿಬಳೆ ಹಾಕುವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಕೊರಳಿಗೆ ಹವಳ ಹಾಕವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಮೂಗಿಗೆ ನತ್ತ ಹಾಕ್ಯಲೇ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಹಣೆಯಾಗೆ ಶ್ರೀಗಂಧ ಲಿಡುವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಕಿವಿಯಾಗಿ ಹರಳಮಾಲೆ ಹಾಕ್ಯಲೇ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಹಿಕಬಾಷಿ ಮುಡಿಯ ಕಟವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಮುಡಿತುಂಬಾ ಹೂವಾ ಮುಡಿವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಹವಳ ಬಿಗಿದಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಕಾಲಿಗೆ ಕಾಲಗೆಜ್ಜೆ ಕಟವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಇಂಬುತ್ತಿ ಗಂಟಾ ಹಿಡಿದ್ಯಾಲೇ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ತನೊಂದ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಗಂಡನ ಹುಡಕುತ ಹೋದಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಎಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಬುತ್ತಿ ಎಲ್ಲೋಗಿ ಬಿಡಸ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಕಲ್ಲಿತ್ತಿ ಕಲ್ಲ ಇಳುವಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಕತ್ತಿ ಮಿಂಚಿತ್ತೊ ಜಗಳ ಹೂಡಿತ್ತೋ ಬೆಟ್ಟ ಕಿತ್ತಿತ್ತೋ ಬಯಲಿಗೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಹೊಡಿಯು ಹಾರಿತ್ತೋ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಮಂದಿಕೂಡಿತ್ತೋ ಬಯಲಗೆ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಆಕಾಶದ ಮಳೆಹೊಯ್ದು ಗೋಕರ್ಣದ ಕೆರೆ ತುಂಬಿ
ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹರಿದ್ಯಾಲೇ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಗಂಗೆಯ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹರಿದವ್ವೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಹಾಳಾದ ಗಿಡಕೋಗಿ ಏಳು ಜೋಳವ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಬಿತ್ತಿ ಬಂದ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಕದರೆಲ್ಲ ಗಿಳಿಗೋಳ ಮೇದಾವೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಆಕಳ ಕಟವೋರು ಇಲ್ಲವೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಕರಗೋಳ ಬಿಡವೋರ ಇಲ್ಲವೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಊರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಹಾಲಕರಕೊಂಡ ಗಂಡ ಬರಲಿಲ್ಲ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಕೊಂಡ ಕಡದಿತ್ಯಲ್ಲೆ ಕೆಂಡ ಸುಡಿತ್ಯಾಲೆ ಕೊಂಡದ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಕೊಣತಾ[೬] ಕೊಣದ್ಯಾಲೆ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ಐದೆಂಬು ಸುತ್ತ ತಿರುಗ್ಯಾಲೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

ಮೂರೆಂಬು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೊಡೆದ್ಯಾಳೋ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ
ದಿನಗೋಳ ದಿನ ಮರುದಿನ್ನೆ ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ||ನಾರೇಣ ನಾರಪಾಂವ್ ನಾರೇಣ||

(ವಿಠಲ ಆಮಾಸ್ಯೆಗೌಡ ಮತ್ತು ಸಂಗಡಿಗರು, ಬೆಳಂಬಾರ)

---

೧. ವಲ್ಲಿಯ = ರಂಗೋಲಿ ೨. ಹಿಟುಂಬಿ = ಕಸಪೊರಕೆ ೩. ಮಾಳುಗಿ = ಮಹಡಿ
೪. ಹಿಕಬಾಷಿ = ತುರಬು ೫. ಹೊಡಿಯು = ಧೂಳು ೬. ಕೊಣತಾ = ಕುಣಿತ

ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದವರು

ಹೆಸರು	ವಯಸ್ಸು	ಕೊಪ್ಪದ ಹೆಸರು	ವೃತ್ತಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಕ್ರಿ ಬೊಮ್ಮನಗೌಡ ನಾಡೋಜಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ	೭೦	ಬಡಗೇರಿ	ಕಲಾವಿದೆ
ಶ್ರೀ ಹನುಮಂತಗೌಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೪೦	ಬೆಳಂಬರ	ವೈದ್ಯರು
ಡಾ. ಶ್ರೀಪಾದ ಶೆಟ್ಟರು ಖ್ಯಾತ ಜಾನಪದ ತಜ್ಞರು	೫೩	ಹೊನ್ನಾವರ	ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ನಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಖ್ಯಾತ ಜಾನಪದ ತಜ್ಞರು	೭೫	ಹೊನ್ನಾವರ	ನಿವೃತ್ತಿ
ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುನಾಯಕ್	೬೮	ಅಂಕೋಲಾ	
ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ನಾಯಕ	೬೮	ಹೊನ್ನಾವರ	
ಡಾ. ಜಿ.ಎಲ್. ಹೆಗಡೆ		ಕುಮಟಾ	ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಶ್ರೀಮತಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಗೌಡ ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೪೦	ಕುಮಟಾ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಜಿಲ್ಲಾ
ಶ್ರೀ ಸೋಮು ಗೋವಿಂದ ಗೌಡ	೬೫	ನಗೆ	ಕೃಷಿಕರು
ಶ್ರೀ ರಮೇಶ ಹೆದ್ದು ಗೌಡ	೪೦	ನಗೆ	ಕೃಷಿಕರು
ಶ್ರೀ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕ	೬೦	ತಳಗೇರಿ	ಗುರು ಗೌಡರು
ಶ್ರೀ ರಮೇಶ್ ಎನ್. ಗೌಡ ಕಾರವಾರ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	೪೫	ಒಕ್ಕಲಕೇರಿ, ಬಿಣಗಾ	[illegible]
ಶ್ರೀ ಶಿವಾನಂದ ರಾಮಗೌಡ	೪೦	ಒಕ್ಕಲಕೇರಿ, ಬಿಣಗಾ	ಸುಗ್ಗಿ ಕಲಾವಿದರು
ಶ್ರೀ ವಿಠಲ ಅಮಾಸ್ಯೆ ಗೌಡ	೩೫	ತಳಗದ್ದೆ	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಸ್ಥರು
ಶ್ರೀಮತಿ ಸರೋಜಾ ವಿಠಲಗೌಡ	೨೮	ತಳಗದ್ದೆ	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ಅಮಾಸ್ಯೆಗೌಡ	೬೫	ತಳಗದ್ದೆ	ಗೃಹವಾರ್ತೆ
ಶ್ರೀ ಅಮಾಸ್ಯೆ ಗೌಡ	೭೦	ತಳಗದ್ದೆ	ನಿವೃತ್ತಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕ
ಶ್ರೀಮತಿ ಪ್ರೇಮ	೩೫	ಟೋಲ್‌ನಾಕ್	ಮ್ಯಾಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ
ಶ್ರೀಮತಿ ನೇತ್ರಾವತಿ	೧೭	ಟೋಲ್‌ನಾಕ್	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಚ್. ಗೌಡ	೭೫	ಮಾದಿಕೊಟ್ಟಿಗೆ	ಕೃಷಿಕರು

ಹೆಸರು	ವಯಸ್ಸು	ಕೊಪ್ಪದ ಹೆಸರು	ವೃತ್ತಿ
ಶ್ರೀ ಗಣಪಿ ಎಚ್. ಗೌಡ	೭೦	ಮಾದಿಕೊಟ್ಟಿಗೆ	ನಿವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಕರು
ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೆ. ಗೌಡ	೫೫	ಬೆಳಸೆ	ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಜಿ. ಗೌಡ	೪೦	ವಡಗೇರಿ	ಗ್ರಾ. ಸದಸ್ಯರು
ಶ್ರೀ ದೇವುನಾರಾಯಣ ಗೌಡ ಗುರುಗೌಡರು ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆ	೬೦	ತಳಗೇರೆ	ಕೃಷಿಕರು
ಶ್ರೀಮತಿ ಅನಿತಾ	೪೦	ಕಾಗಲ್	ಗೃಹಿಣಿ
ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಎಸ್. ಗೌಡ	೪೧	ಓಂ ಬೀಚ್	ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು
ಶ್ರೀ ಹುಲಿಯಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ್	೫೯	ಮರಕಲ, ಕಂದವಳ್ಳಿ	ಕೃಷಿಕರು
ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗಮ್ಮ	૩೮	ಕಾಯಿಸಸಿಯೂರು	ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ
ಕುಮಾರಿ ನಾಗವೇಣಿ	೨೧	ಸಾಲಿಕೇರಿ	ಮನೆಗೆಲಸ
ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗೆ	೪೨	ಹೊರೆಸಾಲ ದುಗ್ಗುರು	ಗಾರೆ ಕೆಲಸ
ಶ್ರೀ ಹನುಮಂತ ಗೌಡ	೬೫	ಸಾಲಿಕೇರಿ	ನಿವೃತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕರು
ಶ್ರೀಮತಿ ಶಿವಮ್ಮ	೫೬	ಸಾಲಿಕೇರಿ	ಗೃಹಿಣಿ
ಶ್ರೀ ಗಣಪಿ	೩೪	ಸಾಲಿಕೇರಿ	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರರು
ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗವೇಣಿ	೩೩	ಸಾಲಿಕೇರಿ	ಎನ್.ಜಿ.ಒ. ಸಂಸ್ಥೆ
ಶ್ರೀಮತಿ ಕರಿಯಮ್ಮ	೭೩	ಸಾಲಿಕೇರಿ	ತರ್ಲೆಕುಣಿತ ಕಲಾವಿದೆ
ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದರಾಯ ಸೋಮುಗೌಡ	೫೮	ಬೆಳಂಬರ	ಪೂಜಾರಿ
ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರ ಸೋಮುಗೌಡ ಕಲಾವಿದ	೫೦	ಬೆಳಂಬರ	ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ
ಶ್ರೀ ಸಂತೋಷ ಗಾಂವಕರ್	೨೫	ಬೆಳೂರು	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀ ರಾಮದೇವು ಗುನಗಾ	೪೮	ಬೆಳೂರು	ವ್ಯಾಪಾರಿ
ಶ್ರೀ ಆನಂದು ಗೌಡ	೩೮	ಕೋವೆ	ಕೃಷಿಕರು
ಶ್ರೀ ರೋಹಿದಾಸ್ ಗೌಡ	೪೦	ನಗೆ	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀ ಮಾದೇವು ಗೌಡ	೪೩	ನಗೆ	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಗಾಂವಕರ್	೫೯	ನಗೆ	ಪೂಜಾರಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಗುಲಾಬಿ ಚಂದ್ರು ಬೊಳಗೌಡ	೩೫	ಹಂದಗೋಡ್	ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ
ಕುಮಾರಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ	೧೫	ಹಂದಗೋಡ್	ಕೃಷಿಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವು ಹೊಲೆಯಪ್ಪ ಗೌಡ	೪೮	ಅಂಬುಕೋಣ	ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ
ಶ್ರೀಮತಿ ಸಾವಿತ್ರಿ	೩೦	ಅಂಬುಕೋಣ	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರರು

ಹೆಸರು	ವಯಸ್ಸು	ಕೊಪ್ಪದ ಹೆಸರು	ವೃತ್ತಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ತುಳಸಿ ಮಂಕಾಳ ಗೌಡ	೫೦	ಮಳೆಮನೆ	ಕಲಾವಿದೆ
ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮಿತ್ರಾ	೨೫	ಮಳೆಮನೆ	ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ
ಶ್ರೀ ಶಾಂತ ಅಮಾಸ್ಯ ಗೌಡ	೬೭	ಅಂಬಾರಕೋಡ್ಲು	ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ
ಶ್ರೀಮತಿ ನೀಲಾ ಭಂಟುಗೌಡ ಕಾರ್ಖಾನೆ	೨೧	ಅಂಬಾರಕೋಡ್ಲು	ಗೋಡಂಬಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಕರಿಯಮ್ಮ	४೦	ಅಶೋಕಿ	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಶಕುಂತಲಾ ಅಮಾಸ್ಯ ಗೌಡ	೩೦	ಅಶೋಕಿ	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರರು
ಶ್ರೀಮತಿ ತುಳಸಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಗೌಡ	೭೦	ತಳಗದ್ದೆ	ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ
ಕುಮಾರಿ ಮಂಗಲ	೨೨	ತಳಗದ್ದೆ	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಮೂಕಾಂಬಿಕಾ	४೮	ಅಂಬಾರಕೋಡ್ಲು	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಸರೋಜಾ ಮಹಿಳಾ ಕೂಲಿ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ	೩೮	ಬೈತಖೋಲ್	ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ರೇವತಿ ನಾರಾಯಣ ಗೌಡ	೩೦	ಬೈತಖೋಲ್	ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಕವಿತಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ್	೨೭	ಬೈತಖೋಲ್	ತೋಟಗಾರಿಕೆ
ಶ್ರೀಮತಿ ಲತಾ ಪಾಟೀಲ	४೮	ಬೈತಖೋಲ್	ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ
ಶ್ರೀಮತಿ ಗುಲಾಬಿ ಬೊಳಗೌಡ	४೦	ಬಿಣಗಾ	ಮನೆಗೆಲಸ
ಕುಮಾರಿ ಜನನಿ ಬೊಳಗೌಡ	೧೫	ಅಲಿಗದ್ದೆ	ಮನೆಗೆಲಸ
ಕುಮಾರಿ ಜೀವನಿ	೧೮	ಬೆಳಸೆ	ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ
ಕುಮಾರಿ ಮಂಗಲಾ	೨೦	ಶಿರಕುಳಿ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ
ಶ್ರೀ ಹಾಣೆ ಗಣಪು ಗೌಡ ವ್ಯಾಪಾರ	೩೮	ಕೂಡ್ಲೆ	ಅರಣ್ಯೋತ್ಪನ್ನ
ಶ್ರೀಮತಿ ಲೌಕಿ	४೯	ಹಳದೀಪುರ	ಜಾನಪದ ಕಲಾವಿದೆ
ಶ್ರೀಮತಿ ಸೋಮಿ ಬೋಳಗೌಡ	೫೮	ಚಂದಾವರ	ಕೃಷಿಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ತುಳಸಿ ಪಕ್ಕಗೌಡ	४೫	ಬಿಜ್ಜುರು	ಕೂಲಿ
ಕುಮಾರಿ ಗುಲಾಬಿ	೨೦	ಬಿಜ್ಜುರು	ಹೋಟೇಲ್‌ಕೆಲಸ
ಕುಮಾರಿ ಸುಮಿತ್ರಾ	೧೬	ಬಿಜ್ಜುರು	ಮನೆಗೆಲಸ
ಕುಮಾರಿ ಮಂಗಳ	೨೦	ಬಿಜ್ಜುರು	ಮನೆಗೆಲಸ
ಕುಮಾರಿ ವಂದನಾ ಪಿ. ಗೌಡ	೧೬	ಬಿಜ್ಜುರು	ಉಪ್ಪು ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಅನಿತಾ ಗೌಡ	४೦	ಅಘನಾಶಿನಿ	ಉಪ್ಪು ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕೂಲಿ

ಹೆಸರು	ವಯಸ್ಸು	ಕೊಪ್ಪದ ಹೆಸರು	ವೃತ್ತಿ
ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಗೌಡ	೬೫	ಆಘನಾಶಿನಿ	ಉಪ್ಪು ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕೂಲಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಗೀತಾ ಪರಮೇಶ್ವರ	೩೫	ಆಘನಾಶಿನಿ	ಚಿಪ್‌ಕಲ್ಲು ಮಾರಾಟ
ಕುಮಾರಿ ಮಂಜುಳಾ	೨೦	ಆಘನಾಶಿನಿ	ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಕೂಲಿ
ಶ್ರಿ ಮಾದೇವು ಬಾಬುಗೌಡ	೪೮	ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಸ್ಥ
ಶ್ರೀ ಬಾಬು ಗೋವಿಂದಗೌಡ	೭೦	ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ	ಶಿಲ್ಪಿ
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಗೌಡ	೨೯	ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಸ್ಥ
ಶ್ರೀಮತಿ ಜಾನಕಿ ಮೋಹನ ಲಿಂಗನಗೌಡ	೩೫	ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ	ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ
ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾರಾಯಣಗೌಡ	೬೫	ಹಳೇ ಕೋಟೆ	ಕೂಲಿ
ಕುಮಾರಿ ಅಪರ್ಣಾ	೧೯	ಹಳೇ ಕೋಟೆ	ಸಿಗಡಿ ಕಾರ್ಖಾನೆ
ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ	೪೫	ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ	ಕಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ
ಕುಮಾರಿ ಶ್ಯಾಮಲ	೨೨	ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ	ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಕೂಲಿ
ಕುಮಾರಿ ಶಕುಂತಲಾ	೨೦	ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ	ಗೋಡಂಬಿ ಕಾರ್ಖಾನೆ
ಕುಮಾರಿ ಸೀತಾ ಆಯು	೨೫	ಸೀಬರ್ಡ್ ಕಾಲೋನಿ	ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿ
ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬೀಡುಗೌಡ	೩೫	ಮಾದನಗೇಲಿ	ಗಾರೆಕೆಲಸ
ಶ್ರೀಮತಿ ದಾಕ್ಷಯಿಣಿ	೩೦	ಮಾದನಗೇಲಿ	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಿ
ಶ್ರೀ ಸೋನು ಹುಲಿಯಪ್ಪ	೫೫	ಅಂಬಾರಕೋಡ್ಲು	ಕೃಷಿಕರು
ಕುಮಾರಿ ರೇಖಾ	೨೦	ಅಂಬಾರಕೋಡ್ಲು	ಮನೆಗೆಲಸ
ಪದ್ಮ ಸೋಮಗೌಡ		ಅಂಬಾರಕೋಡ್ಲು	
ಮಂಗಲಾ	೨೩	ನುಶಿಕೋಟೆ	ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನೌಕರಿ
ಶ್ಯಾಮಲಾ ಎಸ್.ಗೌಡ	೨೫	ನುಶಿಕೋಟೆ	ಸಿಗಡಿ ವ್ಯಾಪಾರ
ಶ್ರೀಮತಿ ದೇವಿ ಮಂಕಾಳಿ ಗೌಡ	೭೦	ಭಾವಿಕೊಡ್ಲು	ಅರಣ್ಯೋತ್ಪನ್ನ ಮಾರಾಟ
ಕುಮಾರಿ ಗೀತಾ ಪೊಕ್ಕುಗೌಡ	೧೩	ಬಾವಿಕೊಡ್ಲು	ಕೃಷಿಕೂಲಿ
ಶ್ರೀ ರಾಮುಗೌಡ	೮೦	ಮೂಲೇಕೇರಿ	ಕಲಾವಿದ
ಶ್ರೀ ಶಿವಾನಂದ ಎಸ್. ಗೌಡ	೨೭	ಮೂಲೇಕೇರಿ	ಪೋಸ್ಟ್‌ಮ್ಯಾನ್

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮಹಿಳೆ

(ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ)

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂದರ್ಶನದ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ

---

೧ ಕೌಟುಂಬಿಕ

೦೧. ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಯಾರು ಮುನ್ನೆಡೆಸುತ್ತಾರೆ? ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಸೇರಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿರಾ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೇ?

೦೨. ಈ ಹಿಂದೆ ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಯಾರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು?

೦೩. ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬದಲಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೦೪. ಇಂದು ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?

೦೫. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೦೬. ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಈ ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಬದಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೦೭. ಬದಲಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಯಸುತ್ತೀರಿ?

೦೮. ಇಂದು ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದೇ?

೦೯. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೦. ಇಂದು ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಎಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೇ?

೧೧. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೨. ನಿಮ್ಮ ಗಂಡ / ಮಗ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಇತರೆ ಗಂಡಸರ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದಾಗ ಅವರು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ?

೧೩. ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಗಳು ಇವೆಯೇ?

೧೪. ಇವೆ / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೫. ಕೂಡು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ, ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

೧೬. ಈಗ ಕುಟುಂಬಗಳು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ಬದಲಾಗಿದೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸುವುದೇ? ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣಗಳು

೧೭. ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇ ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿದಯೇ?

೧೮. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೯. ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವವರು ಗಂಡಸರೋ ಹೆಂಗಸರೋ?

೨೦. ಕಾರಣಗಳೇನು?

೨೧. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೨ ಸಾಮಾಜಿಕ

೦೧. ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಇತರ ಜಾತಿಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ?

೦೨. ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಇತರೆ ಜಾತಿಗಳಿಗಿಂತ ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯು ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ ಎಂದು ತಾವು ಭಾಸುವಿರಾ?

೦೩. ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಬಯಸುವಿರಿ

೦೪. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಸರು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೦೫. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೦೬. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು?

೦೭. ಹೀಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುವುದು ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿದೆಯೇ?

೦೮. ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೦೯. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೧೦. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೧. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆಯೇ? ಕಾರಣಗಳೇನು? ಆಗ ನಿಮ್ಮ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದವರಾರು? (ಪೋಲೀಸ್/ದಸಂಸಂ/ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು/ ಇತರೆ ಸಂಘಟನೆಗಳು)

೧೨. ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಮೇಲ್ಜಾತಿ / ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಜನ ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ?

೧೩. ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೧೪. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೫. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೧೬. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೭. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?

೧೮. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಒಳಗೇ ಇರುವ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳು/ ಗಂಡಸರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ/ ಮಹಿಳೆಯರ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನಿಸುವುದೇ?

೧೯. ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಈಗ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳು ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸುವುದೇ?

೨೦. ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಯಸುತ್ತೀರಿ?

೨೧. ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆರಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೨೨. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೨೩. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಗಂಡಸರು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೨೪. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೨೫. ಈ ಹಿಂದೆ ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಇದು ಸರಿಯೇ?

೨೬. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೩. ಆರ್ಥಿಕ

೦೧. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರು ಈಗ ಯಾವ ಯಾವ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ?

೦೨. ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಬರುವ ಯಾವ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರು ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ?

೦೩. ಈ ಹಿಂದೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ, ನೀವು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ತಾತ ಯಾವ ಯಾವ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು?

೦೪. ಇಂದು ನೀವು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಮಹಿಳೆಯರು ಯಾವ ಯಾವ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ?

೦೫. ನಿಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯವನ್ನು ನೀವೇ ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬಳಸುವಿರಾ?

೦೬. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೦೭. ನಿಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಂಡನ ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಗಂಡಸರ ಕೈಲಿ ತಂದು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಇದೆಯೇ?

೦೮. ಇದೆ / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೦೯. ನಿಮ್ಮ ಗಂಡ ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಆತನ ಕೂಲಿ/ಸಂಬಳ ನಿಮಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆಯೇ?

೧೦. ಇದೆ / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೧. ನಿಮ್ಮ ಕುಲ ಕಸಬು ಯಾವುದು?

೧೨. ಇಂದಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ಕುಲ ಕಸಬು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೧೩. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೧೪. ಕುಲ ಕಸಬನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿದಾಗ ನೀವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ನೆರವು ಸಿಕ್ಕಿತೇ?

೧೫. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಹೇಗೆ? ಯಾರ ನೆರವು? ಸಿಕ್ಕಿತು? / ಯಾಕೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ?

೧೬. ಸರಕಾರ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅವು ಗೊತ್ತಿವೆಯೆ?

೧೭. ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೧೮. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳಾವು?

೧೯. ನಿಮಗೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಇದೆಯೇ?

೨೦. ನಿಮಗೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತಾವು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಿ?

೨೧. ಕೃಷಿ ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸಾಕಬಲ್ಲದು ಎಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೨೨. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೨೩. ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಗಂಡಸರು / ಹೆಂಗಸರು

೨೪. ಗಂಡಸರು / ಹೆಂಗಸರು -ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೨೫. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವರೇ?

೨೬. ಯಾವ ಯಾವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತೀರಿ?

೨೭. ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನೀವೇ ಮಾರಟ ಮಾಡುತ್ತೀರೋ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೀರೋ?

೨೮. ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ ದುಡಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೋ, ಗಂಡಸರದೋ?

ಗಂಡಸರದು /ಹೆಂಗಸರದು

೨೯. ಗಂಡಸರದು /ಹೆಂಗಸರದು ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೩೦. ನೀವು ದುಡಿಯಲು ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು ಬಯಸುವರೋ?

೩೧. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳಾವು?

೩೨. ನೀವು ದುಡಿಯಲು ಹೋದ ಕಡೆ ಗಂಡಸರು ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡುವುದಿದೆಯೇ?

೩೩. ಗಂಡಸರು ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ನೀವು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಾ? ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ?

೩೪. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದುಡಿಯದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೩೫. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳಾವು?

೩೬. ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರು ಸಮನಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುವುದೇ?

೩೭. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳಾವು?

೩೮. ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯವು ಯಾವ ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದೆ ಬೇಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಿ

೩೯. ಸ್ಥಳೀಯ ಭೂಮಾಲಿಕರು /ಶ್ರೀಮಂತರು /ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು /ಸರಕಾರ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಜಮೀನು/ಮನೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿದೆಯೇ?

೪೦. ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿದ್ದಿರಿ? ಯಾರ ಬಳಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿದ್ದಿರಿ?

೪೧. ಹಿಂದೆಗಿಂತಲೂ ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಮೆಯ ಅವಕಾಶಗಳು ಇವೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸುವುದೇ?

೪೨. ಯಾವ ದುಡಿಮೆ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಏಕೆ?

೪೩. ಹೊಸ ಹೊಸ ದುಡಿಮೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೪೪. ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಿ

೪೫. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಗಂಡಸರು ನಿಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸುವುದೇ?

೪೬. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳಾವು?

೪. ಶಿಕ್ಷಣ

೦೧. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ?

೦೨. ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಎಷ್ಟು? ಯಾವ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?

೦೩. ನಿಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಇದೆಯೇ?

೦೪. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ?

೦೫. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೦೬. ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೦೭. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೦೮. ನೌಕರಿ ಪಡೆದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಇರಲು ಬಯಸುವರೇ?

೦೯. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೦. ಹೀಗೆ ನೌಕರಿ ಪಡೆದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮವರು ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸುವುದೇ?

೧೧. ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುಲು ಗಂಡಸರು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಪ್ಪುವರೇ?

೧೨. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೩. ನಿಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿವೆಯೇ? (ಆಶ್ರಮಶಾಲೆ /ಇತರೆ ಶಾಲೆಗಳು)

೧೪. ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವರೇ?

೧೫. ಹೌದು / ಇಲ್ಲಿ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೬. ಮೀಸಲಾತಿಯ ಮೂಲಕ ನೌಕರಿ ಸಿಗಬಹುದೆಂದು ಭಾಸಿದ್ದೀರಾ?

೧೭. ಮೀಸಲಾತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸಬಲೀಕರಿಸಬಲ್ಲದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀರಾ?

೧೮. ಓದು ಬರಹ ಕಲಿತರೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೧೯. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೫. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ

೦೧. ಈ ಹಿಂದೆ ಸಮುದಾಯ ಯಾವ ಯಾವ ಹಬ್ಬ, ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು?

೦೨. ಈ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆಯೇ?

೦೩. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ, ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗಿವೆ/ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ?

೦೪. ಸಮುದಾಯದ ಆಚರಣೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿವೆಯೇ?

೦೫. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳು?

೦೬. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಯಾವ ಆಚರಣೆಗಳು ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿವೆ?

೦೭. ಯಾವ ಯಾವ ಹೊಸ ಆಚರಣೆಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೦೮. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ನಂಬಿಕೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಇವತ್ತಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೦೯. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೦. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ನಂಬಿಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮೂಲಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿವೆಯೋ ಅಥವಾ ಬದಲಾಗಿವೆಯೋ?

೧೧. ಹೀಗಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೨. ಈಗಿನ ಯುವಕರಲ್ಲಿ/ ಯುವತಿಯರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ನಂಬಿಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳಿವೆ?

೧೩. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನಿರಬಹುದು?

೧೪. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮದುವೆಗಳು ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ? ಹಿಂದೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು?

೧೫. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಾವವು? ಅವುಗಳ ವಿವರಗಳೇನು?

೧೬. ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು ಮೊದಲಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಇವೆಯೇ ಅಥವಾ ಬದಲಾಗಿವೆಯೋ?

೧೭. ಬದಲಾಗಿದ್ದರೆ / ಬದಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಇರುವ ಕಾರಣಗಳೇನು?

೧೮. ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೧೯. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೨೦. ಈ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪಿಡುಗಿಗೆ ಯಾವ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?

೨೧. ಈ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪದ್ದತಿ ಮೊದಲು ಇತ್ತೆ? ಇತ್ತು /ಇಲ್ಲ

೨೨. ಇತ್ತು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೨೩. ಈಗ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ?

೨೪. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ವೇಷಭೂಷಣ, ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಡು ಕುಣಿತಗಳು ಉಳಿದಿವೆಯೇ?

೨೫. ಯಾಕೆ ಇವು ಉಳಿದಿವೆ? ಮತ್ತು ಉಳಿದಿಲ್ಲ?

೨೬. ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜೀವನ ವಿಧಾನ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬದಲಾಯಿತೇ ? ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತೇ?

೨೭. ಮಣಿ ಸರಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನಿಮಗೆ ಖುಷಿ ಆಗುತ್ತಿದೆಯೇ?

೨೮. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೨೯. ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ಅಥವಾ ಇತ್ತೀಚಿನ ಯುವತಿಯರು ಮಣಿ ಸರಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಇಷ್ಟ ಪಡುವರೇ?

೩೦. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೩೧. ನಿಮ್ಮ ಮೂಲದೇವರು ಯಾವುದು? ಮನೆ ದೇವರು ಯಾವುದು?

೩೨. ಈಗ ಯಾವ ಯಾವ ಬೇರೆ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ಯಾಕಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತೀರಿ?

೩೩. ನಿಮ್ಮದೇ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ?

೩೪. ಯಾವಾಗ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು? ಯಾಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ?

೩೫. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಯಾವುದಾದರು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ನಿಷೇದಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ?

೩೬. ಹೌದು /ಇಲ್ಲ -ಕಾರಣಗಳೇನು?

೩೭. ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಈಗಲೂ ಬಲವಾಗಿವೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೩೮. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೩೯. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರು ಮತಾಂತರವಾಗಿದ್ದಾರಿಯೇ?

೪೦. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೪೧. ಹೀಗೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡವರು, ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳದಿರುವವರಿಗಿಂತ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದಾರೆಯೇ?

೪೨. ನಿಮಗೂ ಮತಾಂತರವಾಗಬೇಕಿನ್ನಿಸಿದೆಯೇ?

೪೩. ಏಕೆ ?

೬. ರಾಜಕೀಯ

೦೧. ತಾವು ಪ್ರತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವಿರಾ?

೦೨. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳು?

೦೩. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಯಾವ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ?

೦೪. ಯಾಕೆ ಆ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದಿರಿ?

೦೫. ಈಗ ಯಾವ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?

೦೬. ಯಾಕೆ ಈ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?

೦೭. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಮೀಸಲಾತಿ ದೊರಕಿದೆಯೇ?

೦೮. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳು?

೦೯. ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿ (ಗ್ರಾಮ/ತಾಲೂಕು/ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯ್ತಿ) ಸಿಕ್ಕಿದೆ?

೧೦. ಹೀಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೀಸಲಾತಿಯಿಂದ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಿತಾಗಿದೆಯೇ?

೧೧. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೇನು ?

೧೨. ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಹಿತ ಬಯಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಹೇಗೆ?

೧೩. ತಾವು ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದೀರಿ?

೧೪. ಯಾಕೆ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರಿ? ಇದರಿಂದ ತಮಗೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆದ ಲಾಭಗಳೇನು?

೧೫. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಂಘಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಯಾವ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ?

೧೬. ಆ ಚಳುವಳಿ / ಹೋರಾಟದ ಫಲಿತಗಳೇನು?

೧೭. ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧ ಮೀಸಲಾತಿಯಿಂದ ಶೋಷಿತ ಸಮದಾಯಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾಸುವಿರಾ?

೧೮. ಹೇಗೆ?

೧೯. ಸರಕಾರದ ಯಾವ ಇಲಾಖೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಇಲಾಖೆ ಮಾರಕವಾಗಿದೆ?

೨೦. ಏಕೆ?

೨೧. ಮಹಿಳೆಯರು ದುಡಿಮೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೨೨. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೨೩. ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅದರದ್ದೇ ಆದ ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಟ್ಟೆಮನೆ / ಕುಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆಯೇ?

೨೪. ಈ ಹಿಂದೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತೇ?

೨೫. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಈ ಕುಲಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಡುವರೇ?

೨೬. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೨೭. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ಕುಲಪಂಚಾಯ್ತಿಯು ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೨೮. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೨೯. ಈ ಕುಲಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಗಿದೆಯೇ? ಬದಲಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಬದಲಾಗಿದೆ?

೩೦. ಈಗ ಕುಲದ ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯನ್ನು ಯಾರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ?

೩೧. ಕುಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯನ್ನು ಸಮುದಾಯದ ಎಲ್ಲರೂ ಗೌರವಿಸುವರೇ?

೩೨. ಈಗ ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಕುಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿವೆಯೇ?

೩೩. ಕಾರಣಗಳೇನು?

೩೪. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆಯೇ ಅಥವಾ ಬದಲಾಗಿದೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?

೩೫. ಕಾರಣಗಳೇನು?

೭. ಆರೋಗ್ಯ

೦೧. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾವ ಯಾವ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾರೆ?

೦೨. ಯಾಕೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಏನಾದರು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆಯೇ?

೦೩. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬೇಸರ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ್ದಿದೆಯೇ?

೦೪. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೦೫. ಗರ್ಭಿಣಿಯರನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯವು ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ?

೦೬. ಋತುಚಕ್ರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಕೂರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?

೦೭. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೦೮. ಹೆರಿಗೆಗಳು ಈಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆಯೋ? ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೋ?

೦೯. ಯಾಕೆ ?

೧೦. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಆರೋಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೧೧. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

೧೨. ಹುಟ್ಟಿದ ನವಜಾತ ಶಿಶುಗಳ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಈಗ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗಿದೆಯೋ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿದೆಯೋ?

೧೩. ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

೧೪. ಮದುವೆಯ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯದ ಕುರಿತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀವು ಯಾರಿಂದ ಪಡೆದಿರಿ?

೧೫. ನಿಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರಿಗಿಂತ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?

೧೬. ಹೌದು / ಇಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಾವವು?

ದಿನಾಂಕ :

ಸ್ಥಳ :

ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆರ್
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ೫೮೩ ೨೭೬

ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ

ಜಿಲ್ಲೆ:

I. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಅ) ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ದಿನಾಂಕ:
ಆ) ಬುಡಕಟ್ಟು/ ಜಾತಿ:
ಇ) ಮಾತೃಭಾಷೆ:
ಈ) ಮನೆದೇವರು:
ಉ) ಗೋತ್ರ /ಬೆಡಗು / ಬಳಿ:
ಊ) ಮನೆತನದ ಹೆಸರು:

ಋ) ವಾಸಸ್ಥಾನ:
ೠ) ಹೋಬಳಿ:
ಎ) ತಾಲೂಕು:
ಏ) ಭೂಹಿಡುವಳಿ (ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ)
೧.ಒಣ:
೨.ನೀರಾವರಿ:

೩.ಎಮ್ಮೆ:
೪.ಕುರಿ,ಮೇಕೆ:
೫.ಕೋಳಿ:

ಒ) ಮನೆ ಮಾದರಿ
೧.ಗುಡಾರ
೨.ಗುಡಿಸಲು
೩.ಟಿನ್ ಮನೆ
೪.ಧಾಬಾ / ಮಾಳಿಗೆ
೫.ಆರ್ ಸಿ ಸಿ ಮನೆ
೬.ಹೆಂಚಿನ ಮನೆ
೭.ಆಶ್ರಯ ಮನೆ
೮.ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ
೯.
೧೦.ನಿವೇಶನ (ಸ್ವ : ಸ)
೧೧.ಮನೆ (ಸ್ವ : ಸ)

ಓ) ಸೌಲಭ್ಯಗಳು
೧.ಪಡಿತರ ಚೀಟಿ
೨.ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪ (ಸ್ವ : ಸ)
೩.ವಾಹನ......
೪.ರೇಡಿಯೋ
೫.ಟೇಪ ರಿಕಾರ್ಡರ್
೬.ಟೀವಿ
೭.ಮೊಬೈಲ್ ಸಂಖ್ಯೆ
೮.ಫ್ರಿಡ್ಜ್
೯.ವಾಷಿಂಗ್ ಮೆಷಿನ್
೧೦.ಶೌಚಾಲಯ
೧೧.ಸ್ನಾನಗೃಹ
೧೨.ಅಡುಗೆ ಗ್ಯಾಸ್
೧೩.ನಲ್ಲಿ
೧೪.[illegible]
೧೫.[illegible]
೧೬.

II ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾಹಿತಿ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳು	ಸಂಬಂಧ	ಲಿಂಗ	ವಯಸ್ಸು	ಶಿಕ್ಷಣ	ವೈವಾಹಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ	ವಿವಾಹಿತಳ/ನ ಜಾತಿ	ಕಸುಬು	ಶಿಷ್ಯವೇತನ	ಮಾಸಿಕ ವರಮಾನ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
೧		ಮುಖ್ಯಸ್ಥ								
೨										
೩										
೪										
೫										
೬										
೭										
೮										
೯										
೧೦										

ಸಮೀಕ್ಷಕರ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಸಹಿ

(ಸ್ವ : ಸ್ವಂತದ್ದು, ಸ : ಸರ್ಕಾರದ್ದು)

ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ೧. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೊಪ್ಪವಾರು, ಕುಟುಂಬ, ಲಿಂಗವಾರು, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಯೋಗುಂಪು

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಿಲ್ಲೆ	ತಾಲೂಕು	ನೆಲೆಗಳು	ಕುಟುಂಬ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ			ವಯೋಗುಂಪು: ೦ - ೫			೬ - ೧೪			೧೫-೪೦			೪೧-೬೦			೬೧ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು		
					ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು
1	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	ಅಂಕೋಲಾ	ಅಂಬಾರಕೊಡ್ಲು	59	180	169	349	13	13	26	37	37	74	88	82	170	23	32	55	14	10	24
2			ಅಂಬುಕೋಣ	27	101	86	187	10	5	15	21	20	41	53	45	98	11	10	21	16	3	19
3			ಸೀಬರ್ಡ್‌ಕಾಲೋನಿ	28	81	79	160	5	4	9	14	16	30	37	33	70	13	15	28	12	11	23
4			ಹಂದಗೋಡ್	35	111	101	212	10	9	19	28	24	52	51	49	100	13	17	30	6	5	11
5			ತಳಗದ್ದೆ	63	167	156	323	15	16	31	42	35	77	73	68	141	23	26	49	15	10	25
6			ಮಳೆಮನೆ	25	88	79	167	10	4	14	16	15	31	31	41	72	15	13	28	3	2	5
			ಒಟ್ಟು	**237**	**728**	**670**	**1398**	**63**	**51**	**114**	**158**	**147**	**305**	**333**	**318**	**651**	**98**	**113**	**211**	**66**	**41**	**107**
7		ಕಾರವಾರ	ಭೈತಖೋಲ್	121	240	221	461	19	11	30	50	41	91	122	118	240	39	43	82	11	17	28
8			ಹಳೆಕೋಟೆ	41	110	97	207	7	4	11	27	22	49	53	46	99	17	16	33	7	5	12
9			ಗುಡ್ಡಳ್ಳಿ	24	71	66	137	6	7	13	16	14	30	30	33	63	15	9	24	3	5	8
10			ಮೂಡ್ಲಮಕ್ಕಿ	69	147	141	288	7	3	10	30	26	56	76	77	153	26	28	54	5	9	14
			ಒಟ್ಟು	**255**	**568**	**525**	**1093**	**39**	**25**	**64**	**123**	**103**	**226**	**281**	**274**	**555**	**97**	**96**	**193**	**26**	**36**	**62**
11		ಕುಮಟಾ	ಅಘನಾಶಿನಿ	142	371	334	705	10	16	26	68	63	131	195	165	360	76	67	143	23	21	44
12			ಬಿಜ್ಜುರು	24	72	68	140	5	4	9	21	20	41	24	26	50	13	13	26	9	5	14
13			ಮೂಲೆಕೇರಿ	82	229	213	442	23	18	41	43	44	87	106	96	202	46	46	92	12	8	20
14			ನುಶಿಕೋಟೆ	29	99	89	188	9	9	18	20	12	32	46	50	96	18	13	31	4	4	8
15			ಬಾವಿಕೊಡ್ಲು	109	332	299	631	18	11	29	94	85	179	155	127	282	52	51	103	13	24	37
16			ಒಕ್ಕಲಕೆರೆ ವಕ್ಕನಳ್ಳಿ	41	158	147	305	12	9	21	34	32	66	66	61	127	28	27	55	18	18	36
			ಒಟ್ಟು	**427**	**1261**	**1150**	**2411**	**77**	**67**	**144**	**280**	**256**	**536**	**592**	**525**	**1117**	**233**	**217**	**450**	**79**	**80**	**159**
15		ಹೊನ್ನಾವರ	ಹೊರೆಸಾಲ ದುಗ್ಗುರು	15	54	49	103	6	5	11	17	14	31	17	22	39	8	5	13	6	3	9
16			ಕಾಯಿಸಸಿ	14	42	40	82	5	3	8	11	8	19	20	16	36	6	9	15	3	4	7
17			ಸಾಲಿಕೇರಿ	31	81	77	158	5	2	7	12	21	33	38	31	69	18	18	36	8	5	13
18			ಟೋಲನಾಕ್ ಮಠದಕೇರಿ	21	57	53	110	1	2	3	22	17	39	19	27	46	11	5	16	4	2	6
			ಒಟ್ಟು	**81**	**234**	**219**	**453**	**17**	**12**	**29**	**62**	**60**	**122**	**94**	**96**	**190**	**43**	**37**	**80**	**21**	**14**	**35**
			ಒಟ್ಟಾರೆ	1000	2758	2597	5355	189	162	351	623	566	1189	1272	1241	2513	471	463	934	192	171	363

ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ೨. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೊಪ್ಪವಾರು, ಕುಟುಂಬ, ಲಿಂಗವಾರು, ವೈವಾಹಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು

ನೆಲೆಗಳು	ಕುಟುಂಬ	ವೈವಾಹಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ												ಸರ್ಕಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು											
		ಅವಿವಾಹಿತ			ಮದುವೆಯಾದ			ವಿಧುರ ಮತ್ತು ವಿಧವೆಯರು			ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಕುಟುಂಬ			ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ			ಓಟಿನ ಕಾರ್ಡ್			ವಿಧವಾವೇತನ			ಅಂಗವಿಕಲ		
		ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು
ಅಂಬಾರಕೊಡ್ಲು	59	96	77	173	64	64	128	5	20	25		2	2		14	14	34	22	56		3	3	1	2	3
ಅಂಜುಕೋಣ	27	51	30	81	35	35	70	5	4	9					9	9	52	35	87		3	3	1	1	2
ಸೀಬರ್ಡ್‌ಕಾಲೋನಿ	28	40	34	74	29	29	58	3	8	11		1	1				1		1		5	5	1	1	2
ಹಂದಗೋಡ್	35	56	47	103	40	40	80	1	9	10					11	11	17	3	20		3	3		1	1
ತಳಗದ್ದೆ	63	88	64	152	64	64	128	6	16	22		1	1		12	12	83	70	153		15	15	2	3	5
ಮಳೆಮನೆ	25	41	29	70	34	34	68	2	7	9					6	6	16	5	21		6	6	1	1	2
ಒಟ್ಟು	**237**	**372**	**281**	**653**	**266**	**266**	**532**	**22**	**64**	**86**		**4**	**4**		**52**	**52**	**203**	**135**	**338**		**35**	**35**	**6**	**9**	**15**
ಷೈತಮೋಲ್	121	144	92	236	80	80	160	5	37	42		2	2		7	7	132	109	241		31	31	1	1	2
ಹಳೆಕೋಟೆ	41	60	36	96	41	41	82	2	9	11		1	1				3	2	5		5	5		1	1
ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ	24	35	33	68	24	24	48		3	3							1		1					1	1
ಮೊಡ್ನಮಕ್ಕಿ	69	97	74	171	46	46	92	3	21	24		1	1		25	25	78	91	169		16	16	1	2	3
ಒಟ್ಟು	**255**	**336**	**235**	**571**	**191**	**191**	**382**	**10**	**70**	**80**		**4**	**4**		**32**	**32**	**214**	**202**	**416**		**52**	**52**	**2**	**5**	**7**
ಅಘನಾಶಿನಿ	142	220	160	380	142	142	284	11	26	37		3	3				251	212	463		10	10	1	1	2
ಬಿಜ್ಜೂರು	24	36	34	70	23	23	46	3	4	7		1	1				5	3	8					1	1
ಮೊಲೆಕೇರಿ	82	131	87	218	93	93	186	5	21	26		1	1		29	29	122	107	229		19	19	1		1
ನುಶಿಕೋಟೆ	29	53	40	93	38	38	76	2	6	8		1	1				23	3	26		7	7			
ಬಾವಿಕೊಡ್ಲು	109	176	172	348	116	116	232	5	42	47		2	2				179	205	384		27	27			
ಒಕ್ಕಲಕೇರ ವಕ್ಕನಳ್ಳಿ	41	93	66	159	55	55	110	10	21	31		5	5		20	20	90	70	160		5	5	2	1	3
ಒಟ್ಟು	**427**	**709**	**559**	**1268**	**467**	**467**	**934**	**36**	**120**	**156**		**13**	**13**		**49**	**49**	**670**	**600**	**1270**		**68**	**68**	**4**	**3**	**7**
ಹೊರೆಸಾಲ ಮುಗ್ಗುರು	15	22	28	50	14	14	28	3	2	5		1	1		2	2	9	4	13		2	2	1	1	2
ಕಾಯಿಸಸಿ	14	27	6	33	15	15	30		7	7					2	2	11	2	13					1	1
ಸಾಲಿಕೇರಿ	31	37	40	77	33	33	66	1	4	5		2	2		4	4	24	4	28				1	2	3
ಟೋಲನಾಕ್ ಮರದಕೇರಿ	21	36	29	65	18	18	36	4	5	9		1	1				12	4	16		5	5		1	1
ಒಟ್ಟು	**81**	**122**	**103**	**225**	**80**	**80**	**160**	**8**	**18**	**26**		**4**	**4**		**8**	**8**	**56**	**14**	**70**		**7**	**7**	**2**	**5**	**7**
ಒಟ್ಟಾರೆ	**1000**	**1539**	**1178**	**2717**	**1004**	**1004**	**2008**	**76**	**272**	**348**		**25**	**25**		**141**	**141**	**1143**	**951**	**2094**		**162**	**162**	**14**	**22**	**36**

ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ೩. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೊಪ್ಪವಾರು, ಕುಟುಂಬ, ಲಿಂಗವಾರು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟ

ನೆಲೆಗಳು	ಕುಟುಂಬ	ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟ																							
		ಪ್ರಾಥಮಿಕ			ಮಾಧ್ಯಮಿಕ			ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ			ಡಿಪ್ಲೊಮಾ			ಪದವಿಪೂರ್ವ			ಪದವಿ			ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ			ಇತರೆ		
		ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು
ಅಂಬಾರಕೊಡ್ಲು	59	17	15	32	30	21	51	34	16	50	1	1	2	9	9	18	3		3				1		1
ಅಂಬುಕೋಣ	27	12	11	23	13	13	26	9	5	14				9	3	12	5	1	6				2	1	3
ಶೀಬರ್ಡ್‌ಕಾಲೋನಿ	28	9	9	18	17	11	28	12	9	21				3	3	6									
ಹಂದಗೋಡ್	35	17	14	31	15	14	29	17	9	26				2	1	3	2	1	3						
ತಳಗದ್ದೆ	63	41	36	77	29	19	48	21	13	34				4	4	8	5		5	1		1	3	1	4
ಮಳೆಮನೆ	25	10	5	15	16	13	29	9	7	16	1		1	6	6	12	3		3				1		1
ಒಟ್ಟು	**237**	**106**	**90**	**196**	**120**	**91**	**211**	**102**	**59**	**161**	**2**	**1**	**3**	**33**	**26**	**59**	**18**	**2**	**20**	**1**		**1**	**7**	**2**	**9**
ಛೈತಯೋಲ್	121	19	28	47	38	22	60	89	48	137	7		7	5	9	14	4	10	14				5	1	6
ಹಳೆಕೋಟೆ	41	15	11	26	11	10	21	30	18	48	1		1	1	2	3									
ಗುಡ್ಡಳ್ಳಿ	24	9	5	14	8	7	15	15	12	27				1	1	2	1	1	2						
ಮೂಡ್ಲಮಕ್ಕಿ	69	25	13	38	31	18	49	43	21	64	9	2	11	7	8	15	2	3	5					2	2
ಒಟ್ಟು	**255**	**68**	**57**	**125**	**88**	**57**	**145**	**177**	**99**	**276**	**17**	**2**	**19**	**14**	**20**	**34**	**7**	**14**	**21**				**5**	**3**	**8**
ಅಘನಾಶಿನಿ	142	77	66	143	82	49	131	69	50	119	4		4	26	11	37	8	3	11				1	1	2
ಬಿಜ್ಜೂರು	24	11	10	21	13	11	24	5	6	11				1	2	3							1		1
ಮೂಲೆಕೇರಿ	82	47	40	87	34	26	60	33	21	54	2		2	19	11	30	17	9	26				2	6	8
ನುಶಿಕೋಟೆ	29	14	13	27	14	13	27	19	12	31	2		2	7	7	14	9	4	13						
ಬಾವಿಕೊಡ್ಲು	109	56	40	96	86	55	141	59	58	117	2		2	13	11	24	3	1	4				1	1	2
ಒಕ್ಕಲಕೆರೆ ವಕ್ಕನಳ್ಳಿ	41	28	19	47	16	12	28	11	7	18				5	1	6									
ಒಟ್ಟು	**427**	**233**	**188**	**421**	**245**	**166**	**411**	**196**	**154**	**350**	**10**		**10**	**71**	**43**	**114**	**37**	**17**	**54**				**5**	**8**	**13**
ಹೊರೆಸಾಲ ದುಗ್ಗೂರು	15	12	9	21	10	9	19	6	2	8															
ಕಾಯಿಸಸಿ	14	6	2	8	12	4	16	5	3	8	1		1		1	1	1		1					1	1
ಸಾಲಕೇರಿ	31	18	14	32	13	12	25	6	8	14				6	4	10	2	1	3	1		1	2	1	3
ಟೋಲನಾಕ್ ಮಠದಕೇರಿ	21	12	6	18	16	14	30	9	5	14		2	2	3		3									
ಒಟ್ಟು	**81**	**48**	**31**	**79**	**51**	**39**	**90**	**26**	**18**	**44**	**1**	**2**	**3**	**9**	**5**	**14**	**3**	**1**	**4**	**1**		**1**	**2**	**2**	**4**
ಒಟ್ಟಾರೆ	**1000**	**455**	**366**	**821**	**504**	**353**	**857**	**501**	**330**	**831**	**30**	**5**	**35**	**127**	**94**	**221**	**65**	**34**	**99**	**2**		**2**	**19**	**15**	**34**

ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ೪. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೊಪ್ಪವಾರು, ಕುಟುಂಬ, ಲಿಂಗವಾರು, ಕಸುಬುಗಳು, ಸಣ್ಣವ್ಯಾಪಾರಗಳು

		ಕಸುಬುಗಳು												ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು											
		ಕೃಷಿ			ಕೃಷಿಕೂಲಿ			ದಿನಗೂಲಿ			ಮನೆಕೆಲಸ			ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ			ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪರ			ಕಾಡುಜನ್ಯ ಮಾರಾಟ			ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರಾಟ		
ನೆಲೆಗಳು	ಕುಟುಂಬ	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು
ಅಂಬಾರಕೊಪ್ಪ	59	14	2	16	26	14	40	49	5	54	2	21	23	1	9	10	1	2	3		2	2	1	28	29
ಅಂಬುಕೋಣ	27	8	1	9	14	12	26	26	1	27		1	1	2	14	16		1	1		3	3	1	5	6
ಸೀಬರ್ಡ್‌ಕಾಲೋನಿ	28	3	1	4	7	14	21	49	5	54	1	4	5	2	4	6		2	2		2	2	2	19	21
ಹುಂದಗೋಡ್	35	2	1	3	8	25	33	21	3	24	1	13	14		5	5		6	4		1	1		1	1
ತಳಗದ್ದೆ	63	4	1	5	38	31	69	41	4	45	1	17	18	2	8	10		6	4		3	3		19	19
ಮಳೆಮನೆ	25	2	1	3	3	7	10	22	2	24		6	6	3	8	11		14	12		2	2		1	1
ಒಟ್ಟು	**237**	**33**	**7**	**40**	**96**	**103**	**199**	**208**	**20**	**228**	**5**	**62**	**67**	**10**	**48**	**58**	**1**	**31**	**26**		**8**	**8**	**4**	**73**	**77**
ಷ್ಕೆತಯೋಲ್	121	3	1	4	9	36	45	71	12	83		10	10		1	1	1	2	3		1	1		18	18
ಹಳೆಕೋಟೆ	41	8	2	10	16	15	31	24	5	29		4	4		1	1		3	3		1	1	1	15	16
ಗುಡ್ನಳ್ಳಿ	24	2	1	3	2		2	15	1	16		2	2					2	2		7	7		20	20
ಮೂಡ್ನಮಕ್ಕಿ	69	3	2	5	19	28	47	38	8	46		1	1		2	2		6	6		3	3		13	13
ಒಟ್ಟು	**255**	**16**	**6**	**22**	**46**	**79**	**125**	**148**	**26**	**174**		**17**	**17**		**4**	**4**	**1**	**13**	**14**		**12**	**12**	**1**	**66**	**67**
ಅಘನಾಶಿನಿ	142	6	2	8	69	57	126	107	10	117		33	33		20	20	1	6	7	2	18	20		3	3
ಬಿಜ್ಜೂರು	24	3	1	4	9	8	17	24	1	25		14	14	1	7	8		4	4		3	3			
ಮೂಲೆಕೇರಿ	82	2	2	4	52	60	112	59	23	82		1	1	1	3	4		3	3	1	1	2		3	3
ನುಶಿಕೋಟೆ	29	3	2	5	25	17	42	12	2	14	1	10	11	4		4					1	1			
ಬಾವಿಕೊಡ್ಲು	109	1	1	2	41	124	165	111	21	132		8	8	1	36	37		2	2	1		1		3	3
ಒಕ್ಕಲಕೇರಿ ವಕ್ಕನಳ್ಳಿ	41	13	5	18		17	17	29	6	35		17	17		22	22		9	9		3	3		11	11
ಒಟ್ಟು	**427**	**28**	**13**	**41**	**196**	**283**	**479**	**342**	**63**	**405**	**1**	**83**	**84**	**7**	**88**	**95**	**1**	**24**	**25**	**4**	**26**	**30**		**20**	**20**
ಹೊರೆಸಾಲ ದುಗ್ಗುರು	15	3	1	4	9	14	23	11	2	13		9	9		1			2	2		2	2		3	3
ಕಾಯಿಸಸಿ	14	2	1	3	6	15	21	13		13				1	1	1		2	2		1	1		2	2
ಸಾಲಿಕೇರಿ	31	2	1	3	12	29	41	21		21		21	21	1	3	2		2	2		3	3		4	4
ಟೋಲನಾಕ್ ಮಠದಕೇರಿ	21	2	1	3	7	6	13	20	8	28		11	11	4	4	5		3	3		2	2		5	5
ಒಟ್ಟು	**81**	**9**	**4**	**13**	**34**	**64**	**98**	**65**	**10**	**75**		**41**	**41**	**6**	**9**	**8**		**9**	**9**		**8**	**8**		**14**	**14**
ಒಟ್ಟಾರೆ	**1000**	**86**	**30**	**116**	**372**	**529**	**901**	**763**	**119**	**882**	**6**	**203**	**209**	**23**	**149**	**165**	**3**	**77**	**71**	**4**	**54**	**58**	**5**	**173**	**178**

ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ೫. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೊಪ್ಪವಾರು, ಕುಟುಂಬ, ಲಿಂಗವಾರು, ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳು

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಉದ್ಯೋಗ																							
ಗೊಡಂಬಿ			ಸಿಗಡಿ			ಹಪ್ಪಳ			ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ			ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್			ಸರ್ಕಾರಿ			ತಾತ್ಕಾಲಿಕ			ಇತರೆ		
ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು
	6	6		5	5		3	3							3		3	5		5	4		4
	1	1		2	2				1		1							7	4	11			
	2	2		3	3											3	3	3		3	2		2
	4	4	1	3	4				27	1	28	1		1	1		1	1	1	2	1	1	2
	4	4		3	3										1		1	5	2	7			
	3	3		1	1				2		2				3		3	4	3	7	3	1	4
	20	**20**	**1**	**17**	**18**		**3**	**3**	**30**	**1**	**31**	**1**		**1**	**8**	**3**	**11**	**25**	**10**	**35**	**10**	**2**	**12**
	2	2		8			3	3	27	22	49				16	1	17	10	7	17	3		3
2	6	8		7	7				2	2	4				3		3	7	1	8	2		2
									4		4				1		1	8		8	4		4
1	8	9		3	3		12	12	1	1	2				1		1	23	7	30	2		2
3	**16**	**19**		**18**	**10**		**15**	**15**	**34**	**25**	**59**				**21**	**1**	**22**	**48**	**15**	**63**	**11**		**11**
2	6	8		22	22		9	9							2		2	18	4	22	36	11	47
	1	1		5	5		3	3										2	2	4	6	1	7
	2	2		2	2										4	1	5	17	12	29	4	1	5
3	3	6	9	17	26		2	2							2	1	3	9	3	12			
	17	17					6	6										26	8	34	2		2
	9	9		11	11		6	6	11		11	3		3	3		3	11	7	18		17	17
5	**38**	**43**	**9**	**57**	**66**		**26**	**26**	**11**		**11**	**3**		**3**	**11**	**2**	**13**	**83**	**36**	**119**	**48**	**30**	**78**
	2	2		1	1		2	2										2	1	3	3		3
	3	3		3	3		1	1							1		1	7	5	12	7		7
	5	5		1	1		1	1							1		1	2		2	1	8	9
	2	2		2	2		2	2															
	12	**12**					**6**	**6**							**2**		**2**	**11**	**6**	**17**	**11**	**8**	**19**
8	**86**	**94**	**10**	**92**	**94**		**50**	**50**	**75**	**26**	**101**	**4**		**4**	**42**	**6**	**48**	**167**	**67**	**234**	**80**	**40**	**120**

ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ೬. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೊಪ್ಪವಾರು, ಕುಟುಂಬವಾರು ಭೂಹಿಡುವಳಿ ಹಾಗೂ ಭೂ ಶ್ರೇಣಿಗಳು

ನೆಲೆಗಳು	ಕುಟುಂಬ	ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ ಗುಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ			ಭೂಹಿಡುವಳಿ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ						ಭೂ ಸ್ವಾಧೀನ
					೮೦ ಗುಂಟೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ	೪೦.೧ - ೮೦ ಗುಂಟೆ	೨೦.೧ - ೪೦ ಗುಂಟೆ	೧೦.೧ - ೨೦ ಗುಂಟೆ	೧೦ ಗುಂಟೆ	ಭೂರಹಿತ	
		ಒಣ	ನೀರಾವರಿ	ಒಟ್ಟು	ಎ	ಬಿ	ಸಿ	ಡಿ	ಇ	ಎಫ್	
ಅಂಬಾರಕೊಡ್ಲು	59	1078		1078		2	15	13	12	8	
ಅಂಬುಕೋಣ	27	613		613			6	14	4		
ಸೀಬರ್ಡ್‌ಕಾಲೋನಿ	28	30		30			1			15	12
ಹಂದಗೋಡ್	35	392		392	1		2	7	14	7	
ತಳಗದ್ದೆ	63	896		896			10	13	25	3	
ಮಳಿಮನೆ	25	236		236			2	7	7	9	
ಒಟ್ಟು	**237**	**3245**		**3245**	**1**	**2**	**36**	**54**	**62**	**42**	**12**
ಬೈತಖೋಲ್	121	130		130				·	13	106	
ಹಳೆಕೋಟೆ	41	629		629	2		1	3	16	13	1
ಗುತ್ತಳ್ಳಿ	24	345		345		1	5	3	7	7	
ಮೊಡ್ಲಮಕ್ಕಿ	69	447		447				6	31	12	
ಒಟ್ಟು	**255**	**1551**		**1551**	**2**	**1**	**6**	**12**	**67**	**138**	**1**
ಅಘನಾಶಿನಿ	142	766		766			2	20	34	63	
ಬಿಜ್ಜೂರು	24	248		248			4	3	10	2	
ಮೂಲೆಕೇರಿ	82	2185		2185		1	39	22	3	7	
ಸುಶಿಕೋಟೆ	29	642		642			8	9	5	2	
ಬಾವಿಕೊಡ್ಲು	109	557		557				2	79	8	
ಒಕ್ಕಲಕೆರೆ ವಕ್ಕನಳ್ಳಿ	41	370		370				2	21	15	
ಒಟ್ಟು	**427**	**4768**		**4768**		**1**	**53**	**58**	**152**	**97**	
ಹೊರೆಸಾಲ ದುಗ್ಗೂರು	15	173		173		1	1	2	7	3	
ಕಾಯಿಸಸಿ	14	146		146			2	2	7	2	
ಪಾಲಿಕೇರಿ	31	372	10	382			7	7	8	7	
ಟೋಲನಾಕ್ ಮಠದಕೇರಿ	21	268		268			3	5	5	7	
ಒಟ್ಟು	**81**	**959**	**10**	**969**		**1**	**13**	**16**	**27**	**19**	
ಒಟ್ಟಾರೆ	**1000**	**10523**	**10**	**10533**	**3**	**5**	**108**	**140**	**308**	**296**	**13**

ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ೭. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೊಪ್ಪವಾರು, ಕುಟುಂಬ, ಪಶುಸಂಪತ್ತು, ಮನೆಗಳ ಮಾದರಿ, ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು

ನೆಲೆಗಳು	ಕುಟುಂಬ	ಪಶುಸಂಪತ್ತು				ಮನೆಗಳ ಮಾದರಿ					ಸೌಲಭ್ಯಗಳು									
											ನಿವೇಶನ		ಮನೆ							
		ಎತ್ತು	ಆಕಳು	ಎಮ್ಮೆ	ಕೋಳಿ	ಗುಡಾರ	ಗುಡಿಸಲು	ಹಂಚಿನ	ಜನತಾ	ಬಾಡಿಗೆ	ಸ್ವಂತದ್ದು	ಸರ್ಕಾರ	ಸ್ವಂತದ್ದು	ಸರ್ಕಾರ	ಪಡಿತರ ಚೀಟಿ	ವಿದ್ಯುತ್	ಸೈಕಲ್	ರೇಡಿ ಯೋ	ಟೇಪರಿಕಾರ್ಡ	ಟಿ.ವಿ.
ಅಂಬಾರಕೊಡ್ಲು	59	66	13	45	89		3	56			37		55		51	41	29	12	13	3
ಅಂಬುಕೋಣ	27	25	4		45		1	26			15		27		27	26	7	7	3	
ಶೀಬರ್ಡ್‌ಕಾಲೋನಿ	28	6			3		2	26			9	2	8	2	9	7				
ಹಂದಗೋಡ್	35	38	10	6	86			35			35		35		30	24	8	8	7	1
ತಳಗದ್ದೆ	63	54	2		82			63			63		63		63	56	19	8	3	1
ಮಳಮನೆ	25	17	27	5	21			25			19		20		20	20	7	5	7	1
ಒಟ್ಟು	**237**	**206**	**56**	**56**	**326**		**6**	**231**			**178**	**2**	**208**	**2**	**200**	**174**	**70**	**40**	**33**	**6**
ಭೈತಖೋಲ್	121	6	16		55		1	120			72		119		113	85	13		4	6
ಹಳೆಕೋಟೆ	41	33	18		60		1	40			41		41		40	30	19		3	1
ಗುತ್ತಳ್ಳಿ	24	23	9		23			24			24		24		22	15	8	3	6	6
ಮೂಡ್ಲಮಕ್ಕಿ	69	16	38	6	138			69			69		68		69	61	28	5	7	8
ಒಟ್ಟು	**255**	**78**	**81**	**6**	**276**		**2**	**253**			**206**		**252**		**244**	**191**	**68**	**8**	**20**	**21**
ಅಘನಾಶಿನಿ	142	38	238	2	326			142			5		142		140	108				
ಬಿಜ್ಜೂರು	24		12	4	40		8	16			24		24		22	14	7		3	1
ಮೂಲೆಕೇರಿ	82	64	92	4	216		3	79			80		80		78	77	30	21	23	5
ಮಿಶಿಕೋಟೆ	29	25	25	35	115		1	28			29		29		29	29	12	2	16	8
ಬಾವಿಕೊಡ್ಲು	109	8			31		34	56	18	1	22		94	9	108	71	4	5	3	
ಒಕ್ಕಲಕೆರೆ ಪಕ್ಕನಳ್ಳಿ	41	10	15	6	20		11	15	10	5	20		25		31	30	10	10	15	5
ಒಟ್ಟು	**427**	**145**	**382**	**51**	**748**		**57**	**336**	**28**	**6**	**180**		**394**	**9**	**408**	**329**	**63**	**38**	**60**	**19**
ಹೊರೆಸಾಲ ಮುಗ್ವರು	15	19	17	2	34		5	10			15		15		15	11	7	4	3	
ಕಾಯಸಿ	14	5	11	4	21		1	13			14		14		12	9	6	1	8	
ಸಾಲಿಕೇರಿ	31	5	17	3	20		7	24			31		31		31	20	6	4	7	6
ಬೋಲನಾಕ್ ಮರದಕೇರಿ	21	13	14	4	31			21			21		21		16	12	14	6	7	7
ಒಟ್ಟು	**81**	**42**	**59**	**13**	**106**		**13**	**68**			**81**		**81**		**74**	**52**	**33**	**15**	**25**	**13**
ಒಟ್ಟಾರೆ	1000	471	578	126	1456		78	888	28	6	645	2	935	11	926	746	234	101	138	59

ಬೆಳ್ಳಂಬರ, ಅಂಕೋಲಾ ಸೀಮೆ

ವಡಗೆರೆ, ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆ

ಕುಂಬಾರಗದ್ದೆ ಸೀಮೆ

ಗೋಕರ್ಣ ಸೀಮೆ

ಹರಿಟ್ಟೆ ಸೀಮೆ

ಕಡವಾಡ ಸೀಮೆ

ನುಸಿಕೋಟೆ ಸೀಮೆ

ನಾಡೋಜ ಸುಕ್ರಿ ಬೊಮ್ಮಗೌಡ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭ

ತಾರ್ಲೆ ಕುಣಿತ

ಹಗರಣ ಬೆಳ್ಳಂಬರ

ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ, ಬೆಳ್ಳಂಬರ

ಮಂಜಲಬಳಿ ದೇವರು, ತೋಡೂರು

ದೇವನಬಳಿ ದೇವರು, ಬೇಳೂರು

ಬಂಟದೇವರು, ಬೇಳೂರು

ಸತಿಕಲ್ಲು, ಬೇಳೂರು

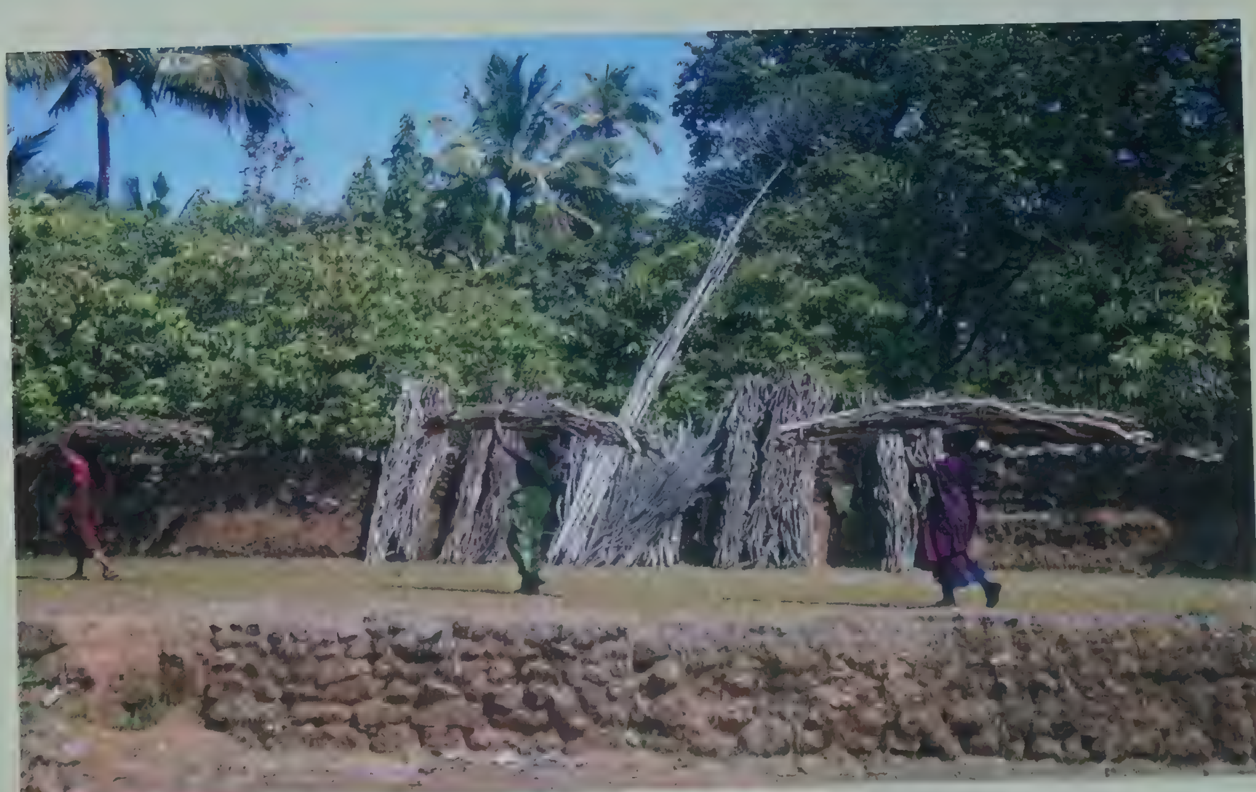

ಹಲಿ (ರಂಗೋಲಿ)

ಗೋಡಂಬಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು

ಮ್ಯಾಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು

ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು

ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು

ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು

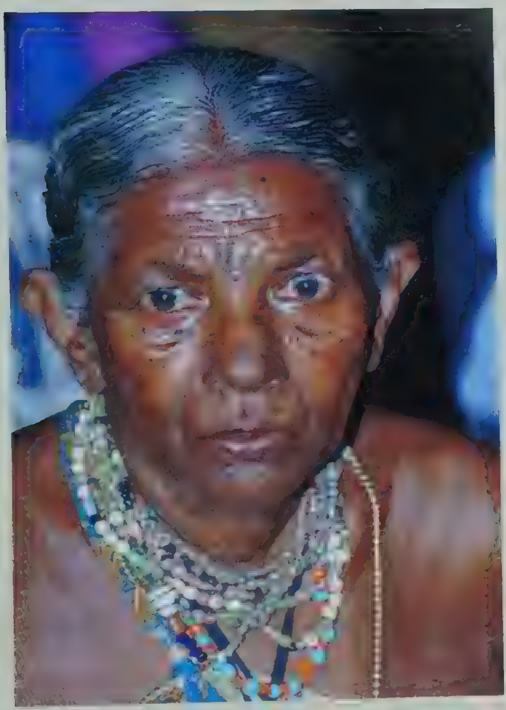
ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ

ತುಳಸಿ ಮಂಕಾಳು ಗೌಡ

ನೀರು ಸೇದುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆಯರು

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ

ಹಾಲಕ್ಕಿಗಳ ತಳಗೆರೆ ಶಾಸನ

ತರಕಾರಿ ಮಾರುತ್ತಿರುವ ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ

ಹಾಲಕ್ಕಿ ಮಹಿಳೆ

